

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

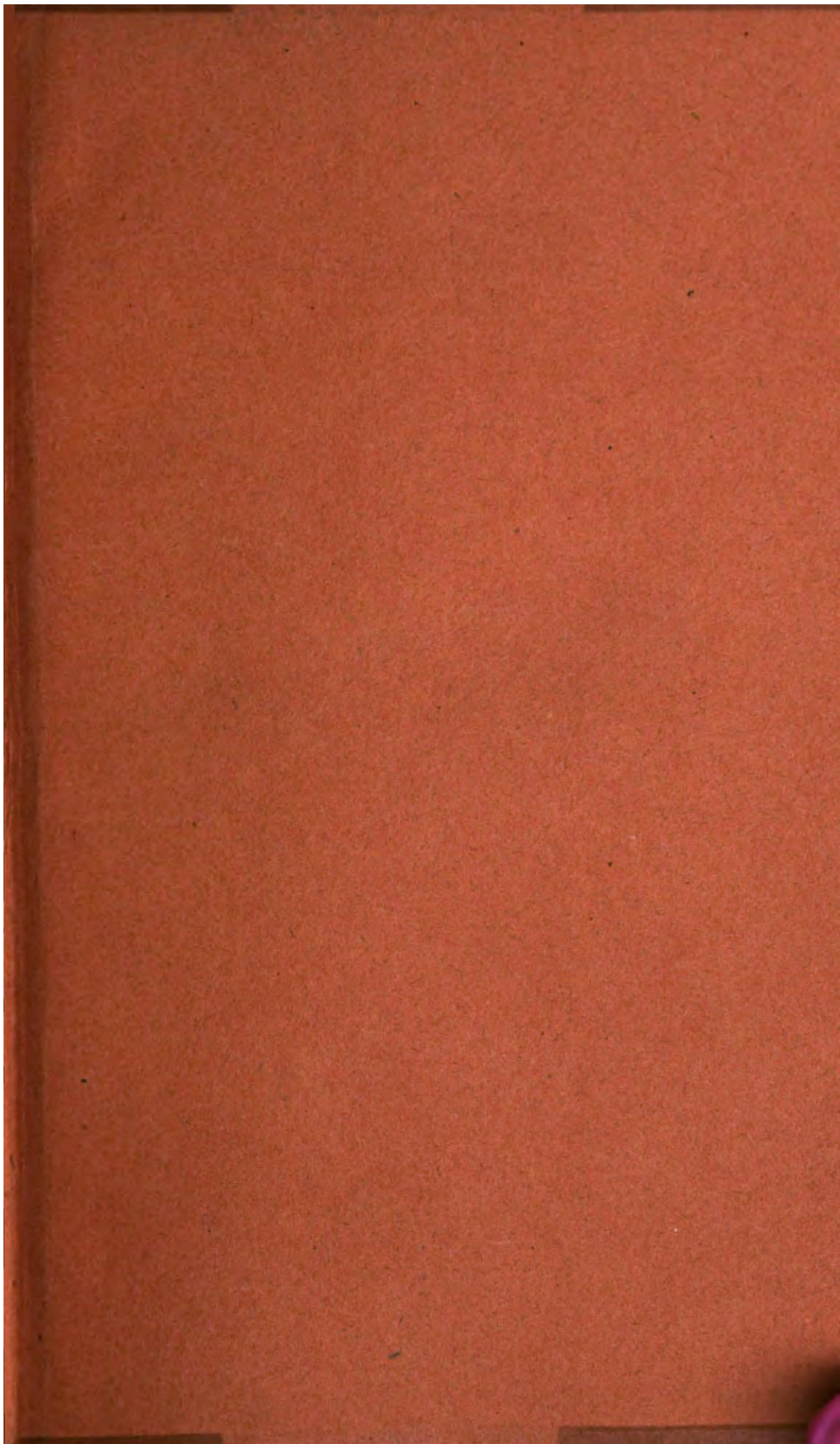
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

✓

106 d. 5.

Sagabibliothek

med

Anmærkninger og indledende
Afhandlinger.

Af

Peter Erasmus Müller,

Dr. og Prof. i Theolog. ved Kjøbenhavns Universitet.

Første Bind.

Kjøbenhavn.

Trykt hos og forlagt af Directeur J. S. Schults,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

1817.

106 d. 5.

DL

Dannerkongen

Frederik den Siette

nordisk Oldforsknings

hulde Belynder

gavmilde Befordrer

helliges

dette Skrift.

1870

1870

1870

1870

1870

1870

Inhold,

tilligemed Chronologisk Udsigt over
Sagaerne i dette Bind.

	Side
Fortale	IX-XXII.
Liste paa Subskribentere i Sverrig	XXIII-XXIV.
Indledning	I-14.
Almindelige Bemærkninger om Reglerne, hvor- efter de islandiske Sagaers Rækkefølge kunde bestemmes	15-33.

Fra Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede.

Are Frodes Skedæ	34-37.
Wiga Styrks Saga	37-43.
Heidarvigasaga	44-51.
Nials Saga	51-62.
Gunlaug Ormtungasaga	62-70.
Wiga Glums Saga	70-77.
Hønske Thors Saga	78-85.

Noget senere, dog inden Aarhundredets Ende,
skreves.

Helges og Grims Saga	86-94.
Balnliotás Saga	94-97.

VI

	Side
Brodhelgefaga	97-100.
Dorffirðingafaga	101-103.
Hrafnel Gotes Saga	103-108.
Gigils Saga	109-129.
Liosvetningafaga	130-140.
Kormaks Saga	140-144.
Thatte af Gunnar Thidrandebane	144-145.
Barnsdalafaga	146-152.
Fostbroðrefaga	153-159.
Saga om Biorn Hildalafappe	159-167.
Gisle Gursfens Saga	167-175.
Bæringafaga	176-185.
Hungurvaka	186-188.

Til Begyndelsen af det trettende Aarhundrede høre:

Paul Biskops Saga	188.
Enryggiafaga	189-198.
Barðalafaga	198-224.
Landnamabog (med Hensyn til dens vigtigste Deel)	225-229.
Dræningafaga	229-234.
Aron Hiorleifsfens Saga	234-255.
Rain Spvendbiornsfens Saga	236-243.

Mod Aarhundredets Ende

Sturlungafaga	243-249.
Gretters Saga	249-263.
Biga Skutus Saga	264-267.
Paard Isfirðingafaga	267-269.

VII

	Side
Thorh Frebes Saga	270-274.
Harbes og Holmveriernes Saga	274-280.
Finboge den Starles Saga	281-288.
De fire sidste ere Bearbejdelser af ældre Sagaer.	
Grænlandiga Thattr	288-290.
Fra det fiortende Aarhundredes Begyndelse.	
Erik den Rødes Saga	291-294.
Brandfroska Thattr	294-300.
Svarfæla Saga	300-307.
Floamannasaga	307-314.
Bandamannasaga	315-316.
Thattr af Thorhall Kulkofra	316.
Disse sex ere Bearbejdelser af ældre Sagaer.	
Kristnisaga	317-318.
Thorvald Vidforles Saga	319-320.
Magnus den Helliges Saga	320-321.
Son Ogmundsens Saga	321-328.
Arne Biskops Saga	328-330.
Biskop Laurentii Saga	330-334.
Den hellige Thorlafs Saga	334-338.
Grønlands Annaler	338-342.
Hertil komme endnu adskillige Fortællinger, der ere for korte, til at man af indvortes Grunde kan bestemme, om de ere ældre end fiortende Aarhundrede.	
Thorstein Stanghugs Thattr	342-343.
Thattr om Thorstein Hvide	344-345.
Thattr om Audun Vestfyrdkal	345-346.

VIII

	Side
Thattr om Gulb Afses Thord	346-347.
Thattr om Thorstein Frode	347-348.
Thattr om Thorstein Austfyrdka	348.
Til dette Tidrum høre vel og de opdigtede Sagaer	
om	
Thorgrim Prude og Biglunb den Bøne	349-351.
Gunnar Keldugnupsfil	552.
Orm Storolffen og Asbiørn Prude	353-354.
Rialnessingasaga	354-356.

Fra det femtende Aarhundrede.

Saga om Iskul Buesen	356-357.
Kroka Refs Saga	357-359.
Bard Dumbsons Saga	359-361.
Armans Sagd	361-362.
Saga om Best Bards Søn	363.

Fra det attende Aarhundrede.

Guldasaga	363-371.
---------------------	----------

F o r e r i n d r i n g .

Hensigten af dette Skrift er at meddele fuldstoendige Efterretninger om de, under Navn af Sagaer bekiendte, islandste Fortaellinger; ved at meddele deres Indhold, bestemme deres Tidsalder, og veie deres Vaerd. Det var paa disse Mindesmærker, at de svenske Lærde i det syttende Aarhundrede byggede deres Hypotheser om Nordens gamle Herlighed; af dem sammensatte Torfæus ved det attende Aarhundredes Begyndelse sin norske Historie, og

mod Aarhundredets Ende blev det fornem-
 meligen disse, til hvilke Suhm tog Hen-
 syn i sine majsommelige Forskninger over
 Danmarks gamle Kongerækker. Der fin-
 des ingen grundig Afhandling om den nor-
 diske Hedenolds Sæder og Skikke, hvori
 jo Sagaernes Vidnesbyrd ere blevne be-
 nyttede. Men disse Fortællingers Mang-
 foldighed er ligesaa stor som deres Mæng-
 de; Ordet Saga betegner ethvert Sagn,
 enten det er sandfærdigt eller opdigtet, og
 Islænderne have baade fortalt og nedskre-
 vet saavel blotte Eventyr som troværdige
 Oldtidsfagn. De ældre Historieforskeres
 Mangel paa Kritik, deres store Verbødig-
 hed for hvert et islandskt Skrift, og Be-
 skaffenheden af adskillige af de tidligst ud-
 givne Sagaer forledte nogle fremmede Lærde
 til en modsat Ensidighed, i det de med Schlø-
 zer erklærede Sagaer for saadanne Bøger,

man læser i Ammestuen, men ingen Lærd citerer. I Norden havde man vel lige siden Torfæi Tid lært at adskille den forskellige Grad af Troværdighed, Sagaerne besad. Men imedens adskillige lærde Sælændere s. Ex. Professor Arne Magnæus, John Olafsen fra Grundvik, Biskop Jonsen, og Conferenceraad Erichsen, med streng Critik drøftede deres Folks gamle Sagn; kan man ikke negte, at det attende Aarhundredes Historieskribere i Norden, selv de fortrinligste, Lagerbring, Schøning, og Suhm ikke undtagne, have ei noksom veiet de Sagaers Troværdighed, de benyttede, og ofte spildt megen Lærdom paa at forklare Beretninger, hvis oprindelige Falskhed en dybere Undersøgelse vilde have viist. Bære end de Sagaer, hvis Vidnesbyrd bleve benyttede til at skildre Hedenoldens Sæder, i sig selv paalidelige; kunde dog

Læseren ei overtøye sig derom, saalænge Sagaerne selv vare utrykte, deres Beskaffenhed ubekjendt, og nogle af Sammenhængen udvorne Brudstykker det eneste, som var bleven meddeelt. Man kunde nu ikke vide, om man læste Sagu fra det tiende Aarhundrede eller Fabler fra det fiortende. Man har derfor længe savnet en fritstiftet Udsigt over Sagalitteraturen. Fleretydske Lærde s. Ex. Eichhorn i Geschichte der Cultur i Th. S. 258. Recensenten i Götting. gel. Anzeigen 1812, S. 1022 o. a. fl. have opfordret Nordens Oldforskere til at give den; det svenske Bitterhets-Akademi udsatte i Begyndelsen af dette Aarhundrede en didhørende Prisopgave, men som blev ikke besvaret.

Alphabetiske Registre over deislandske Sagaer findes vel i Torfæi Series regum Daniae S. 3-10 og i Troits Refa

til Island 13de Brev; men deraf lærer man kun en Høben Navne. Einarsen har i sin *Sciagraphia historiae litterariae Islandiæ*, Havnæ 1777, henført Sagaerne til forskellige Klasser, men hans Plan tillod ham ikke at give andet end de blotte Titler. Meget ufuldstændige ere de korte Efterretninger om Sagalitteraturen, som findes i Badens dansk-norske historiske Bibliothek, Odense 1815 S. 16-24. En kort Karakteristik over nogle af disse Fortællinger, der angaae selve Island, læses i Fortalen til Find Johnsens *Historia ecclesiastica Islandiæ*, vol. 4 præf. og i tvende Breve fra Erichsen til Lurdorph, aftrykte i Lurdorphiana 2 D. S. 454-466. De trykte Sagaer ere blevne omtalte og tildeels bedømte af Professor Myerup i Græters Bragur for 1792 2det B. og i historisk-statistisk Skildring

af Tilstanden i Danmark og Norge 2 B. S. 99 = 133; desuden i Fortalerne til Børners Kæmpedater, Stockholm 1737, Suhms kritiske Historie af Danmark 4de D. og Biørn Haldorsens islandske Lexicon, Kiøb. 1814, men uden nøiagtigere Udvikling af Grundene, hvorefter der dømmes. Endeligen haves i Haandskrift blandt de arnæmagnæanske Samlinger en *Conspetus historicus Dano - Norvegico-Islandicus super historias veteres idioma te Islandico conscriptas*, forfattet af den lærde og flittige Svøender John Dlassen fra Grundvik 1756. Heri forekomme adskillige gode Bemærkninger, især saadanne, han havde hørt af Professor Arne Magnæus, hvis Haandskriver han en Tid lang havde været. Men da Forfatteren skrev adskilt fra Bøger og Haandskrifter, kunde han ei give sit Ar-

beide den Nøiagtighed, hvortil han ellers
 vilde have været i Stand. Hans Plan
 var desuden langt mindre omfattende end
 nærværende Værks. Han omtalte kun de
 vigtigere Sagaer, fremsatte ikke deres Ind-
 hold, og bedømte kun med faae Ord deres
 Troværdighed, uden at fastsætte deres Tids-
 alder. Alle de Sagaer, Tiden har lev-
 net os, findes paa faae og ubetydelige Und-
 tagelser nær paa de offentlige Bibliotheker
 i Kiøbenhavn, og ere her blevne benytte-
 de. De kunne henføres med Hensyn paa
 deres Indhold til trende Hovedklasser, der
 ville udgiøre ligesaa mange Bind. Til
 den første høre de, som angaae Island selv,
 og de med samme i nærmest Forbindelse
 staaende Lande, Orknøerne, Færøerne
 og Grønland. Alle disse danne en sam-
 menhængende Række, hvor det tidligere
 efter faste Grunde kan skilnes fra det sildi-

gere, og den enkelte Beretning ved flere samstemmende Vidnesbyrd bekræftes. De fleste af disse have hidtil været utrykte, og næsten alle lidet kiendte, især i Udlandet. Den anden Deel omfatter alle mythiske Sagaer, de nemlig, der indeholde Sagn om hvad der er skeet i Norden før Islands Bebyggelse, hvortil da og hører den hele Undersøgelse angaaende Sangene om Volfrunger og Giufunger, samt disses Forhold til de tydske Digtninger. Alle disse Sagaer have trykte, dog tilbyde endnu Haandskrifter ikke ubigtige Tillæg, og den kritiske Undersøgelse fordrer en meget større Udførlighed. Alle de mythiske og romantiske Sagaer, som, forfattede i Norden selv, have hentet deres Emne fra den hebenste Tidsalder, ville ogsaa her finde deres Plads. Den tredie Deel vil omfatte Sagaerne, der afhandle Dildragelser, som

efter Islands Bebyggelse ere skeete i Skandinavi-
 en og nærliggende Lande. Da Snorres
 Heimskringla for største Delen angaaer
 denne Periodes Tildragelser, vil dette
 Værks samtlige Kilder her blive undersøgte.
 Som Tillæg kommer en Udsigt over de af
 Fransk, Engelsk, Tydsk, Hollandsk og
 Dansk oversatte Romaner.

De Sagaer, det første Bind indehol-
 der, kunne inddeles paa forskellige Maa-
 der. Enten kan man tage Hensyn til Paa-
 lideligheden, saaledes som det er skeet i Tor-
 fæi Series og i Fortalen til Halvorsens
 Lexicon, og inddele dem i de sikke, de
 mindre sikke og de opdigtede. Eller man
 kan betragte deres Omfang, som Olaffen
 fra Grundvik i sit foranstøttede Haandskrift
 samt den ældre Thordlacius i Fortalen til
 Nials Saga have gjort, og adskille dem,
 der angik hele Landet, fra dem, der be-

XVIII

skreve en Egn eller en Slægts Historie, og disse igien fra enkelt Mand's Levnetsbeskrivelse. Man kunde og følge en geographisk Inddeling, hvortil Erichsen i sine ovenfor nævnte Breve til Lurdorph har gjort en Begyndelse, og ikke blot betragte særskilt enhver af de ovennævnte Ders, eller rettere Degrupper's Historie, men og de Sagaer hver for sig, der angik de Fierdinger, hvori Island fra de ældste Tider var inddeelt. Man kunde endeligen og tage Hensyn til Tiden, og ordne Sagaerne enten efter Tidsfølgen af de Begivenheder, de fortalte, eller efter den Tidssalder, hvori de selv vare nedskrevne.

Den sidstnævnte Inddelingsgrund følge vi her, fordi denne snarest leder hen til at sætte Grundene for hver Sagas Paalidelighed i deres rette Lys. Den knytter sig ogsaa selv paa en Maade til den først-

nævnte Inddeling, thi de tidligst nedskrevne Sagaer ere de paalideligste, og de sidst nedskrevne blotte Eventyr.

Ligesom nu den Orden, enhver Saga i denne Deel indtager, allerede tilkiendegiver Skriftets Tidsalder; bliver Begivenhedens Alder angivet strax efter Sagaens Overskrift, og en Stjerne ved samme betegner, at Sagaen ikke hidtil har været trykt. Derefter følger et sammenrængt Indhold af Sagaen stundom med dens egne Ord uden Tillæg. Syntes en Anmærkning fornøden, er den bleven tilføjet i en Note.

Indholdets Angivelse kunde ei altid staae i Forhold til Sagaens Omfang, thi ved de Sagaer, der omfattede et heelt Lands eller flere Slægters Begivenheder, vilde det have været alt for vidtløftigt at fremstille Indholdet endog i et sammen-

trængt Udtog; hvorimod man letteligen paa nogle Sider kan fremstille alle mærkelige Optrin af en enkelt Mands Levnet. Stundom er et og andet enkelt Træk især af de utrykte eller dog mindre bekendte Sagaer heel bleven udhævet. Efter Indholdet meddeles Bemærkninger over Sagaens Troværdighed samt, hvis den er trykt, en Angivelse af dens Udgaver, Oversættelser og hvad ellers kan henføres til dens Litteratur. For at undgaae Gientagelser, fremfatter en indledende Afhandling de Grunde, hvorefter en islandsk Sagas Troværdighed kunde i Almindelighed bestemmes; ved hver enkelt Saga tilføies da blot det Særegne, som ved den kommer i Betragtning.

Haandskrifter blive kun nævnte, hvor de indeholde et vigtigt Bidrag til at bestemme Sagaens Troværdighed. Det be-

Høvedes ei nøiere at betegne dem, thi de findes næsten alle i den arnæmagnæanske Samling paa Universitets-Bibliotheket i Kiøbenhavn, og oftest tillige i collationerte Afskrifter blandt de Suhmske Samlinger paa det herværende kongelige Bibliothek. Disse Afskrifter har jeg især benyttet. Et Par Steder, hvor Haandskrifter ere blevne brugte, der ikke fandtes i de angivne Samlinger, har jeg ikke undladt at bemærke det.

Annaler og Legender ere udelukkede af Skriftets Plan tilligemed Fortællinger om hvad der har tildraget sig efter det fiortende Aarhundrede. Derimod ville adskillige islandske Skaldes Levnetsbeskrivelser, som her ere forbigaaede, blive omtalte i den tredie Deel, i Forbindelse med de norske Konger, ved hvis Hoffer de have levet.

Denne Deel er i Enden af forrige Aar udkommet i Berlin i en tydsk Oversættelse. For dem, som ville sammenligne den tydsk og danske Udgave, maae bemærkes, at Fortællens Begyndelse er forandret i den danske Udgave, og at nogle korte Tillæg, meest literairhistoriske, ere føiede til Bemærkningerne over Lorkfirðingafaga Side 103, Egilsfaga S. 126, Færeyingafaga S. 185, Eyrbyggiasfaga S. 198, Lardalafaga S. 224, Drkneyingafaga S. 233-234, Sturlungafaga S. 249, Grettersfaga S. 263, Jon Dgmundsens Saga S. 321, Thorlaks Saga S. 338, Huldafaga S. 363.

Subskribentere i Sverrig.

	Skp	Trkp.
Academiske Bibliothek i Upsala . . .	I	
Ågreen, Lector		I
Arfvidson, Dr. Philos. i Åbo . . .		I
Arrhenius, J. G.	I	
Bachman, Copiist i Kongens Cancellie		5
Bergvall, M.	I	
Bodman, Karl A.	I	
Cnathingius, A. J.	I	
Croneborg, U.	I	
Engestrøm, Hs. Excellence Greve, L. von	I	
Franzén, Professor		I
Gumælius, G. W., Bibliotheksama- nuensis, Mag.	I	
Sammerstöld, Bibliothecar		I
Ihre, A. L.	I	
Lewin, Assessor		I
Ling, Director		I
Netherwood, Carl	2	

	Skp	Trhp.
Palmblad, L., Kongl. Secretair . .	I	
Palmblad, W. S., Mag., Bogtrykker	I	
Richert, Herredshofding		5
Ramstrøm, Clas, Student	I	
Schrøder, J. U., Mag. Docens . .	I	
Sondén, P. A., Mag.	I	
Suchtelen, v., Hs. Exc. General . .	I	
Ulgreen, O. M. Mag. Docens . .	I	
Winbom, J. A., Mag. Docens . .	I	
Zetpel, C. von, Brufspatron	I	
Zetterstrøm, C., Professor	I	

Da alle Subskriptionsplanerne endnu ikke ere komne tilbage, enten fra de danske Provindser, eller fra Kongeriget Norge, kunne de øvrige Subskribenteres Navne ei blive anførte.

Indledning.

Indholdet af dette Bind er Udtog af enkelte Islænderes Bedrifter, hvilke for det meste ere foregaaede i deres eget Land, i det Herred hvor de bleve fødte, eller der hvor de satte Boe; hvis Virkninger oftest ikkun strakte sig til Naboer og Frender. Dog tør vel disse smaa Familiehistorier vente at tiltrække sig Læseres Opmærksomhed hos fjerne Folkeslag.

I det de nemlig skildre den islandske Landbrugers hele Levnet, hans Privatliv, Handelsreiser og Stridigheder, fremstille de tillige een hele hint Borgersamfund omfattende Virksomhed, og Mængden af disse Levnetsbeskrivelser, der ere blevne os bevarede, gjør det muligt at danne os et fuldstændigt Begreb om Islands Historie, fra dens Bebyggelsestid af indtil vore Dage.

Vel kunde dette Udbytte for andre Folkeslag endnu synes at være saare lidet. Landets active Borgere udgjorde i dets blomstrende Periode ikkun 3800, og dets hele Befolkning har neppe nogensinde steget til et Hundrede Tusinde. Adskilte ved det nordlige Ocean fra den øvrige Verden, maatte Beboerne i det Hele hindres fra at tage virksom Deel i Verdens store Begivenheder. Den selv, der kun har lidet mere end Ild og Is, synes for andre Folkeslag allene som Forviisningssted at kunne erholde Betydning. Men dette Land frembød i det niende og tiende Aarhundrede tvende kostelige Alenodier, Borgerfrihed og Sikkerhed. De dierveste Nordmænd bragtes derved til at tye derhen, og Fristaten blomstrede i 400 Aar. Dens Historie kan i dette Tidrum for saavidt siges just at være Fremstillingen af en reen Fristat, som Angreb uden fra slet ikke fandt Sted, og alt, baade det Gode, der grundfæstede Forfatningen, og det Onde, der tilsidst lagde den øde, udsprang fra dens eget Indre.

I denne Fristat, hvis Grundpillere Smaafæiderne rystede uden at rokke, trivedes Fredens Kunster; især fremspirede Digtetekunst og Historie, som Almeenaandens nærmeste Frugter.

Ved at besynge egne og Frenners Daad, ved at ihukomme Fædrenes berømmelige Bedrifter, udbannedes Skalden, og vovede sig nu, efterat have smagt Sødmen af Ddins Miød, til større og fiernere Tæmner. Omforg for Almeenvellet maatte i Fristaten henvende Opmærksomheden paa enhver Høvdings Adfærd, deraf Begierligheden efter at høre om den enkelte Daad, Lysten at fortælle den, og Bestræbelsen at fortælle godt. Den fortællende Kunst, der i de hyppige Folkemøder og ved de festlige Gilder var Midlet til fælleds Underholdning, søgte nyt Stof at bearbejde. Dette fandtes i Oldtidens Minder, som Fædrenes Skaldeqvad troligen havde glemmt, og i det øvrige Nordens Begivenheder, som de mange Rejsende havde god Leilighed til at erfare. Saaledes blev Sagnemanden Fortæl-

ler om hvad der skete i det hele Norden, og saasnart Kristendommen havde lært ham at kende andre Landes Litteratur, til Historie-skriver. Det er da ikke blot som Fristat, det er som den nordiske Histories Fostermoder, at den islandiske Republik og dens Skiebne bliver os vigtig. I det nu Nordens Historieforskere skænke Island's egne Begivenheder deres Opmærksomhed, giengielde de ikke blot den Omhyggelighed, hvormed Dens gamle Beboere modtog og bevarede saa mange Sagn fra den nordiske Hedenold, men de sætte sig og selv derved i Stand til bedre at benytte disse. Først naar man veed, hvorledes Mindesange og Fortællinger forplantede sig paa Den, og tilsidst frembragte Saga-skrivning, kan man indsee dennes mulige Paalidelighed. Ved at sammenligne Fortællingerne om Island selv med dem, der angaae det øvrige Norden, bliver det lettere at bestemme den Grad af Gyldighed, disse besidde.

Da desuden Sagaerne om Landet selv baade ere talrige, og tillige have saa mange

fælleds Berørelsespunkter, kunne de lettere jensføres, baade af indvortes og udvortes Grunde deres Tidsalder bestemmes, og det derved vundne Resultat blive overført paa de øvrige Mindesmærker.

Dog endnu mere umiddelbart kunne Saa- gaer om Island oplyse Begivenheder i det øvrige Norden. Ikke blot ved de enkelte Berørelsespunkter, hvori reisende Islændere kom til Nordens Fyrster, men især ved det Lys, disse Fortællinger kaste paa det oldnordiske Liv. Klima og Statsforfatning, Religion og Sømandsliv og fremfor alt det fælleds Sprog, der forðum kaldtes den danske Tunge, forenede i Hedenolden Skandinaviens med hinanden nær beslægtede Folkeslag, fra Finmarkens ind- til Holstens Grændse, og fra Nordhavet til den bothniske Bugt. I det nu de fra Norge Udvaandrede byggede og boede i Island, overførte de hid det eengang for hele Norden fælleds Liv, som der en Tid forlængedes, efter at det i andre Lande var bleven kuet af Overfongernes Vælde, og blødgjort ved Kristen-

dommens Indflydelse. Offerhuse reiste sig paa Ven, hvor Aserne bleve dyrkede, de gamle Helteslægters Minde levede op i de islandske Skaldes Sange, og Digterbillederne gienkaldte stedse danske og norske Kongers Bedrifter. Paa Thinget i Island vare Forholdene de gamle. Dommerne vare indsluttede af de samme hellige Snorer (vebönd), de ældgamle Formularer bleve ordret brugte, og den norske Lovgivning var den islandskes Mønster. Herredsførstanderen var paa Thinget kun lidet mindre mægtig end den norske Messerkonge; hiemme levede han som den norske Herse eller en mindre mægtig Jarl. Ogsaa i Island boede Husets Folk tilfammen i den lange røgopfyldte Hal, og det selskabelige Liv dreiede sig der ligesom i Norge om de trende Offerfester og de offentlige Lege. Saaledes kunne da de mange Fortællinger, som føre os ind i de gamle Islænderes Privatliv, der vise os det meest enkelte i deres Lands Forsatning, stundom tillige lære os at kiende den nordiske Hedenold nviagtigere end selve Sagnene fra dennes Dage.

De ville desuden kunne afgive bestemte Sammenligningspunkter, hvorefter vi kunne af indvortes Grunde bedømme, om det en Saga fremstiller, bærer den nordiske Oldtids Præg eller er den senere Tidsalders eventyrlige Føster. Men kunne saaledes Sagaer, der angaae Islands egne Begivenheder, tiene til at oplyse den nordiske Hedenolds Historie og til at fremstille den i samme herskende Aand, maae de af samme Grund erholde Bigtighed ikke blot for Britterne, i hvis Aarer der rinder saa meget nordiskt Blod, men og for den største Deel af det øvrige Europa. Cimbrer og Teutoner, Franker og Longobarder, Germaner og Gotther vare hinandens Frender i Legems og Aandsdannelse, i Sæder og Skikke, i Sprog og uden Tvivl ogsaa i Herkomst, ligesaa meget som Dorer vare beslægtede med Jonier, eller om man hellere vil, som Trojeser ligne Huroner. Meget af hvad der gielder om Norden, kan da og anvendes paa Romerrigets Udelæggere, og saaledes ville da Stridigheder paa Althinget i Island kunne bidrage til at tyde-

liggjøre meget i de nyeuropæiske Staters ældgamle Forfatning.

Ogsaa uden Hensyn til enkelte Folkeslægters Herkomst og gamle Historie ville Sagaerne om Island kunne vorde mærkelige, og vække en reen menneskelig Interesse. Enhver sandtru og træffende Fremstilling af Menneskelivet kan vække Opmærksomhed; denne voxer, naar Livet er rigt paa afverleude Scener, naar en fielden Kraft afprægede sig deri; og end mere tiltrækkende vorder Skildringen, naar den angaaer længst forsvundne Tider, naar den ligesom hentryller for vort Blik livelige Scener fra Menneskehedens tidligere Udviklings Perioder. Af disse pleier den Tidsalder, man gemenligen kalder den heroiske, at frembyde det rigeste Stof baade for Eftertanke og Indbildningskraft. Men da det er Digtetekunsten, der har bevaret Billederne fra hine Dage, ere de, ved at bringes nærmere til Idealet, blevne for en Deel rykkede ud fra Virkelighedens Kredse, og derved mindre skikkede til at tiene Forskningen som Grundvold. En reen histo-

riff Fremstilling af en heroiff Tidsalder, saa ønskelig den end maatte være, synes endog ei at kunne gives; da Historiestriveren, for selv aldeles tydeligen at kiende hin Tidsalder, maatte leve samme nær, og for aldeles tilfredsstillende at beskrive den, maatte fra samme være fiernet.

Skkun da syntes dette Problem at kunne løses, naar en heroiff Tidsalder, efterat have nærmet sig sin Ende i et vist Jordstrøg, blev igien ved en Koloni af dets Beboere fornyet i et affides Land, og dette Efterspil nu blev fortsat, indtil Bekjendtskabet med fremmed Kultur kunde i et Par Menneſkealbre forandre den intellectuella Tilstand, uden at forjage Mindet om hvad Fædrene havde fortalt. Kun een-gang har dette fundet Sted i Menneſkehedens Historie, og kan neppe øftere hændes. Var ikke Kristendommen saa silde kommen til Norden, og senest trængt hen til Norge; havde ikke der før Kristendommens Udbredelse Harald Haarfagers Enevoldsregiering bortjaget de dierveste Høvdinge til en langt bortliggende

ede De; havde disse ikke der fundet No til at danne en blomstrende Fristat, og at fornye Nordboernes gamle Liv; var ikke omtrent et hundrede Aar derefter Kristendommen bleven forkyndet paa Den; var denne Lære ikke godvilligen bleven antaget, og saaledes fremmed Videnskabelighed forbundet med den nedarvede Gang til Digtetekunst og Fortælling: vilde vi ikke have havt de mange Sagaer om Islands Nybyggere, og havde kun vidst saare lidt om Hedenolden i Nord.

Den bedste Deel af de islandske Sagaer, de som angaae Dens Historie indtil Kristendommens Indførelse, kunne derfor siges at være de eneste reenhistoriske Mindesmærker om en heroisk Tidsalder, Verdenshistorien har bevaret os. Thi det er dog vel det samme, om Helten hed Bonde eller Fyrste, naar han kunde handle som een af de Ypperste i sit Samfund, og den vilde Kraft, ustandset af dette, kunde storme frem, og krydse sig med den modfatte Stræben. Det er ligegyldigt, om Masserne, der bevægedes, vare større eller min-

dre, naar Vanden, der satte dem i Gang, var den samme. Vel straalte ingen hellensst Soel over det gamle Scandinavien, og end mindre over Islandet; men ogsaa der opluede Gemnisset af Frihedens Ild, og det var ikke Conve- niencens Regler, ikke Egennyttens koldt be- regnende Planer, end mindre den Enkeltes alt nedkuende Magt; men Bedhængen ved det fattede Forsæt, men Lyst til Hæder, Sands for Retfærd og en dermed forbunden Hævne- lyst, Venskab og Trofasthed, Kappelyst og Rierlighed, der oftest bragte Dens gamle Be- boere til at sætte Livet i Bove. I det jette- stærke ved idelige Kamplege øvede Legeme boede levende Sands for Digtetekunst, Poesi og Beltalenhed. Denne udtalte sig i et kraft- fuldt Sprog, der ved mangfoldige Skaldeqvad og Retsforhandlinger var bleven dannet. Den næredes ved den Dervægt, den kløgtige Tale forskaffede paa Thinget, ved Belønningerne Skalden vandt, og den spændte Dymærksom- hed, hvormed en talrig Skare lyttede til For- tællingen.

Det haarde Klima kunde ikke gjøre Beboerne til halvvilde Stammer, thi i Hobetal vare de ankomne, og havde medbragt den første Kulturs Betingelser og Hielpemidler. Jordsmonnets Bestaaffenhed hindrede dem vel i Almindelighed fra at saae Korn, men tvang dem derimod til med Omhyggelighed at bearbejde Græsmarken, for at forøge dens Afgtøde. Saaledes blev Høbjergning deres Agerbrug, og derved forbandt de Nomadelivets Ro og Simpelted med Agerdyrkerens faste Boliger. Søen var for Islænderen som for den gamle Græker det vigtigste Element, men Islænderens korteste Reise over Havet førte ham længere fra Land, end Argonauternes Tog; og maatte, formiedelst de smaae Midler til at modstaae Bølgerens Vælde, give en Fortrolighed med Farer, en Lyst til det Overordentlige, der afprægede sig i Livet. Søklernerne og de øde Lavstrækninger giennemstare Landet i alle Retninger, og dannede en Mængde Smaastater, hvis Høvdinger paa Fierdingsthingene mødtes med deres Naboer, og ved Althinget, som

ved en amphictyonsk Rigsdag, forsamledes alle med hinanden. I ethvert Herred stræbte Forstanderen efter at udvide sin Magt, men dennes Omfang beroede dog meget paa personlige Egenskaber, og stundom lykkedes det en anden kiel Mand i Herredet, at opkaste sig til hans Ege. Herved opstod ligesom fordm i Grækenland en stedsevarende Kappelyst og en indvortes Giæring, der hindrede Kraften fra at slappes, og frembragte en større Mangfoldighed af Forhold, end man i Følge Folketallet skulde tænke mulig. Selv Skuepladsen, hvorpaa Personerne fremtræde, giver ved Areaslets Udstrækning Begivenhederne en større Omfang, end man ifølge de faa Midler, der bleve anvendte, letteligen kunde formode. Naar hertil endnu føies dette, at de islandske Sægaer meddele mange Smaatræk om Asernes Dyrkelse og sammes Indflydelse paa Gemnyttet, og saaledes indeholde den eneste ikke med fiendtlig Haand udkastede Skildring om noget nordligt Folks ældgamle Tro; ville uden Tvivl disse Fortællinger, hvoraf kun faa hidtil vare

enkelt Lærde bekiendte, ikke ansees uværdige enten Historikerens eller Philosophens Opmærksomhed.

Det kan ikke være Hensigten af dette Bind at meddele alt det Vildværdige eller Almeeninteressante, denne Klasse af Sagaer indeholder; ofte beroer just Interessens paa en Mængdesmaa Træk, paa den Livelighed, hvormed en Tildragelse bliver fremstilt i dens enkelte Momenter, paa det Indtryk som den gamle Fortællers hele Tone maae gjøre paa Læseren. Ikkun korte Udtog kunne her meddeles af denne Mangfoldighed, og mange Notitser, der kunne være vigtige for den, som vil skrive enten Handelsens, eller Lovgivningens, eller Sædernes, eller de religiøse Begrebers Historie, maae her gaaes forbi. Dog har Forfatteren af denne Udsigt over Sagakitteraturen bestræbt sig for ikke blot at give Hovedindholdet af enhver Saga tilligemed hvad der kan tiene til at bestemme dens Grad af Paalidelighed; han har ogsaa søgt at udhæve dens interessanteste Træk, hvor dette uden stor Bidtløstighed lod sig gjøre.

Almindelige Bemærkninger om Reglerne,
hvorefter de islandſke Sagaers Egt-
hed kunde bestemmes.

Grundene for en islandſk Sags Egtbed kunne enten være indvortes eller udvortes. De udvortes hentes enten fra Haandskrifternes Beskaffenhed eller fra Sammenligning med andre Sagaer.

Vi have endnu ingen islandſk Palæographie, men savne dog ikke Materialier til samme. Her maae det være nok at erindre følgende. Haandskrifterne ere enten paa Papis eller Pergament. De ældste Membraner, men kun faae i Tallet, ere fra det trettende Aarhundrede, de yngste fra det syttende, de fleste fra det fiortende, hvor atter de fra dets Begyndelse og dets Ende lade sig adskille. Deres Alder bestemmes ved Sammenligning af Skrifttræk og Orthographie og hos enkelte ved Efterretninger om Tiden, hvorpaa de bleve skrevne. Dette

er især Tilfældet med det vidtløftigste islandiske Haandskrift den Flatsøffe Kodex, der er skrevet fra 1387 til 1390. Undertiden kan og, hvor der ere mange Haandskrifter af den samme Saga, som Tilfældet er med Landnama, Besskaffenheden af de enkelte Haandskrifters Eiendommelighed ved Sammenligning tiene til at bestemme Retensjonens Ælde. Membranerne ere ældre end Papirshaandskrifterne, men ogsaa disse kunne have palæographisk Værd, forsaavidt de vides at være nøiagtigen affrevne af tabte Membraner.

En Saga maae efter Rimelighed være skrevet i det mindste nogle Aar før Membranens Alder, og jo flere gamle Membraner af den samme Saga vi enten hele eller i Brudstykker have tilbage; desto visere at Sagaen den Gang har været almindelig bekiendt, og at den en Tid lang tilforn maae have været skreven. Man kan vel ikke med fuld Sikkerhed slutte omvendt, da forskjellige Tilfælde kunne have ødelagt Membraner, og muligen at af en troværdig Fortælling kun faae Afskrifter være tagne. Men det bliver stedse en Grund til Mistanke mod en Saga, naar den hverken findes i nogen Membran, eller i noget Afskrift, der kan bevises at være tagne af en ældre Kodex. Paa den anden Side følger ikke endnu Fortællin-

gms Paalidelighed af Membranens Ælde, thi ogsaa Eventyr ere blevene nedskrevne paa Pergament i det fiortende Aarhundrede. Til bestemtere Resultat lede Henvisningerne i andre Sagaer. Heri kunne gives flere Grader fra den blotte Ansørsel af en Persons Navn til det bestemte Citat af den skrevne Saga. Naar en Person efter Islands Bebyggelse (med den ældre Tid er det en anden Sag) forekommer i forskiellige med hinanden samstemmende Genealogier f. Ex. Aude den Rige og hendes Slægt; bliver dennes historiske Tilværelse derved desvisfere. Naar den samme Mand indføres handlende i mange Sagaer, og hans Bedrifter passe med hinanden, ja maaskee alle bære et vist karakteristisk Præg, stiger derved deres Troværdighed. Saaledes viser sig Snorre Godes Træfthed, Gudmund den Mægtiges med et vist Høimod forbundne Hestighed paa ens Maade i mange Sagaer. End mere bekræftes enkelte Træk, naar samme, var det og med Smaaforskielligheder, berettes i flere af hinanden uafhængige Fortællinger. Hele Sagaens Ælde kan uledes af Citationer i andre gamle Sagaer. Disse kunne være mere eller mindre bestemte; naar det f. Ex. hedder: om den Begivenhed giordes den Saga, hvor det endnu er

Sagabibliothek, 1 Bind. B

uvist, om der menes en mundtlig eller skriftlig Fortælling, det samme Skrift vi endnu have tilbage, eller et andet over det samme Emne. Undertiden ere Citationerne saaledes, at man kan kiende, de antyde noget Skriftligt, eller de anføre Udtog af en tilværende Saga eller ordrette Udringer af samme. Saadanne Henviisninger blive de sikkerste Beviser.

Foruden de enkelte Sagaers gjensidige Henviisning, blive mange Sagaers Beretninger stadfæstede ved Frodes Echedæ. Annalerne, Landnamasaga, Heimskringla, Oluf Tryggvesens Levnet i den islandske Udgave, og den utrykte Oluf den Helliges Saga, begge de sidstnævnte efter det Flaetoesse Haandskrift. I de tvende første nævnte Skrifter findes adskillige af de i Sagaerne forekommende Personer og Begivenheder blot anførte, i de andre forekomme ogsaa Udtog og udtryffelige Citationer.

Hvis en Fortælling fremstiller nogen Islænder, som en i Landet vigtig Mand, og alle andre Sagaer tie om ham, bliver den mistænkelig; og falsk kan den ansees for at være, hvis den angif en Mand fra Dens Bebyggelsestid, om hvem Landnama intet berettede. Da maae nemlig den sidstnævnte Sagas flere lærde Bearbejdere, der

faa omhyggeligen opsogte alt, enten have anseet Fortællingen for at være forkastelig, eller, fordi den er yngre, ikke kiendt den.

De indvortes Grunde, hvorefter Sagaerne kunne prøves, beroe enten paa deres Form eller paa deres Materie. Formen indbefatter Sprog og Foredrag. Sproget kan betragtes med Hensyn til Ord, Bendinger og Periodebygning.

Hvad Ordene angaaer, gives der vist nok enkelte fremmede f. Ex. nátturu, kurteysi, der ere blevne brugte i de ældste Skrifter; andre Ord, især sammensatte Adjectiver, der udtrykke moralske Begreber, ere uden Tvivl i det trettende og fiortende Aarhundrede af Homileterne blevne dannede f. Ex. villusamligr forførerisk, eigingiarnligr egennyttig, og atter andre ere først i det femtende Aarhundrede og senere blevne indførte fra det Tydske og Danske f. Ex. innbyggjendur alvorliga, lystiliga, fordæmdur.

Et enkelt nyt Ord beviser vel ikke endnu en Sagas senere Affattelse, da man har Exempler paa f. Ex ved Gretterssaga i Markusens Udgave, at Affriveren har sat et nyt Ord istedet for et forældet. Men hvor flere saadanne nye Ord forekomme, vækkes dog stærk Mistanke om, at Sa-

gaen ei kan være gammel. Denne Mistanke be-
 styrkes, hvor man ikke blot bemærker nye Ord,
 men tillige nye Konstruktioner og Vendinger. Al-
 lermest beviser hele Periodebygningen, som det
 der mindst beroede paa Afskriverens Sykke. Hen-
 syn hertil kan vel ikke lede til mere, end til at
 skilne mellem det tolvte og fiortende Aarhundrede,
 men en saare paafaldende Forskiel vil ogsaa vise
 sig imellem begges Frembringelser, f. Ex. de langt-
 strakte ordgydende Perioder, som findes i de yng-
 ste Stykker af den islandske Udgave af Oluf Tryg-
 vesons Saga, og det simple sammentrængte
 Sprog i Niala eller Eigla.

I Henseende til Foredraget er enten Fortæl-
 lingen blot profaisk eller og den stundom afbrydes
 ved enkelte Vers. Ikke at Sagaerne om Island
 selv skulde, lig adskillige mythiske, være bygte paa
 Skaldesange; dertil vare de fortalte Begivenheder
 i alt for friskt Minde; men Bebyggelsestiden til-
 ligemed det paafølgende Aarhundrede var poetisk,
 man improviserte ved mange Leiligheder; Ad-
 skilligt af det saaledes Improviserte maatte ihu-
 kommes med Begivenhederne selv, og kunde un-
 dertiden bidrage til at bevare Erindringen om dis-
 ses enkelte Træk. Den samme mærkelige Bedrift,
 der fastholdtes i Nufommelsen, begejstrede desuden

Skalden til at besyngte den. At alle de Vers, der i Sagaerne tillægges Enkelte, skulde af dem være digtede, kan vist ikke bevises; men at mange af dem ere ægte, især de, som tillægges berømte Skalde, er upaatvibeligt. Mange Vers bidrage til at bevise en Sagas Ælde, uden at dog derfor Mangel paa Vers kan ene godtgjøre det Modsatte.

Det vigtigste Bevis, Foredraget selv kan afgive for sin egen Ælde, er en vis i samme hørfende Tone, der fremtræder i alle gamle Sagaer, der bærer tydelige Præg af den mundtlige Fortælling, som har været alle Sagaers Grundvold, og som passende kaldes den naive. Hertil hører:

- 1) Den dialogiske Form. Just denne er det, der frembyder et klart Speil af Begivenheder, man selv har erfaret, og hvori Fortælleren meest glemmer sig selv over det Fortalte. Enhver Almuesmand, der fortæller med Fyrighed, vil derfor og dialogisere sit Foredrag. Jo stærkere en Saga er dialogiseret, jo rimeligere den er ægte; jo mere karakteristisk den deri fremsatte Dialog, jo urimeligere den kunde være uægte.
- 2) Det Ukunstlede i Fortællingens Plan. Ikke rives Læseren ind midt i Begivenhederne, men føres langsomt til dem. Undertiden opregnes ved en Sagas Begyndelse de i den forekommende

de Personer og deres Slægt, — ofte fortælles, hvor en Person først nævnes, fra hvem han nedstammede, og hvordan en Mand han selv var. Naar en Person har udspilt sin Rolle hedder det "nu er han ude af Sagaen." Forudsætter den Begivenhed, der egentligen er Skriftets Gienstand, andre Tildragelser; blive disse fortælligen fortalte som i en Indledning. Afhandler Sagaen tvende eller flere Personers forskellige Bedrifter, hedder det "nu gaaer Sagaen til den ene, nu vender den tilbage til den anden." Aldrig forsøge Sagaskriverne ved kunstigere Bindinger at knytte Begivenhederne til hinanden, aldrig indføres i nogen ældre Saga en Mand selv fortællende sit Levnets Lob, med mindre det skee i en Dialog med nogle Linier.

- 3) Mangel paa alle Betragtninger. Sagaskriveren roser eller dadler ingen, men tilføjer i det Høieste: den Gierning blev almindeligen bifaldt, den maatte høre ilde af mange. Han udvikler ikke de handlende Personers Følelser eller Tanker, men fremstiller blot deres Handlinger, uden at indlade sig paa at forklare disse indvortes Grunde. Han beskriver ei Tildragelsernes Skueplads for at levendegjøre Indtrykket, undtagen forsaavidt Fremstillingen af en enkelt Daad for-

drede, at en vis Belliggenhed blev bestemt. Derimod forekomme ofte de usiagtigste Beskrivelser over alt, hvad der kunde sees paa de handlende Personer, deres Skabning, Ansigtstræk, Miner, Klædedragt og Vaaben. En almindelig Karakterildring af Hovedpersonerne bliver ogsaa gementligen meddeelt, den første Gang de nævnes, i en Række af tilfældige Epitheter, der ere ligesom Gienlyd af den almindelige Dom over Mandens Værd.

Ingen Saga skriver begynder med Almeensætninger, det hedder blot "den Mand boede der, han var en Søn af den o. s. v." Efterat have fortalt den sidste Begivenhed saies ikke andet til end "her slattes denne Saga." Hvor der altsaa forekomme opbyggelige Betragtninger, eller Skildringer af Følelser, eller Udmalinger af Naturscener, kan man med Sikkerhed slutte, at Skriftet ikke er ældre end det fjortende Aarhundrede og med Rimelighed at det er yngre.

4) Engheden hvormed alt bliver fortalt. Man læser ikke en Forfatter, der skriver om hendes farne Eiders halvforglemte Mindes, men hører en Mand fortælle det, hvorfor han har sin gode Hiemmel, og som veed, at Tilhørerne ville tro ham. Da imidlertid Fortællingen blot

som mundtlig var i Omlob, en tidlang før den blev nedskrevet; tilføier undertiden den skrevne Saga, skiont sielden, hvo der først fortalte Begivenheden. Stundom kunde man og selv i det tolvte Aarhundrede falde paa at bemærke en Tidsbestemmelse, Ase Frode havde gjort, og i Sagaerne fra det trettende Aarhundrede citere de ældre, eller anføre om den eller hin Mand, at han ofte forekommer i Sagaerne. Naar det hedder om en enkelt Begivenhed, at den fortælles paa forskjellige Maader, røber det oftest, dog ikke altid det fiortende Aarhundrede. Men med temmelig Visshed kan man antage, at hvis en Fortælling begynder med Forsikkring om sin Paalidelighed, og anfører Grunde for sin Ægthed, er den ikke ældre end det fiortende Aarhundrede, og oftest et Eventyr fra en senere Tidsalder.

Spad endelig Fortællingens Indhold angaaer beroer samme paa Fortællerens Indsigt og Sandhed. Ofte kan man af Indholdets Bestaaffenhed slutte, hvor rimeligt det er, at Fortælleren kan have havt fuldstændig Underretning. En Hovdings Bedrift vilde spørges videre end Almuesmandens; saaledes vilde flere Islændere erindre sig Hrafnel Godes Historie end Thorstein Stang-

Hugs. En berømt Slægts Forfædre vilde bedre ihukommes end børnlose Høvdinger, og saaledes Fortællingen om Egil Skjalagrímsson blive paalideligere end den om Skalden Kormak. Begivenheder, der vare skete i Island selv, ere sikkrere end de, der skulle have tildraget sig i Norge, og disse i sig selv paalideligere end Tildragelser i Garderige og Konstantinopel. Saaledes er Finboges Saga mindre troværdig i Beretningerne om Heltens norske Bedrifter end om hans islandske, Grettis Saga er næstrettelig, naar den kommer til Dromunds Kierlighedshandeler i Konstantinopel. Endelig er der stor Forskiel paa, om en Begivenhed havde Indflydelse paa Landets hele Forfatning, som Høskulds Giftermaal i Nials Saga, og Blundketils Død i Høuse Thoreris Saga; om den ligesom Processen, der førtes paa Althinget mod Nials Mordbrændere, greb ind i manges Skiebne, og maatte blive en Gienstand for den almindelige Opmærksomhed, eller det var enkelt Mandes enlige Bedrift, der beroede paa hans eget Udsagn, som Tilfældet var med flere af Grettis Starkes Kampe under hans Ophold paa øde Steder. Under den sidste Forudsætning maatte Paalideligheden blive langt mindre end under den første.

Fortællerens Indsigt kan og stundom bestemmes ifølge det Forhold, hvori Begivenhedernes Tidsalder staaer til hans egen. Jo nærmere Begivenhederne ligge Fortællerens egen Tidsalder, jo troværdigere bliver naturligvis denne. Sturle Thordsen er paalideligere, naar han fortæller om Sturlungernes Reide, i hvilke han selv og hans Fader toge virksom Deel, end naar han beretter om de Landnamsmænd, der vare Slægtens Stamfædre. Dog kan ikke stedse Fortællerens Troværdighed maales efter hans Afstand fra de fortalte Begivenheders Tidsalder, thi der kan stundom være langt sikkrere Hiemmel for en ældre Begivenhed end for den yngre; Der ere langt flere historiske Efterretninger om islandiske Tildragelser i det tiende Aarhundrede end om dem i det tolvte; en enkelt af hine vil saaledes ofte sikkrere kunde begrundes end af disse. Bærer en Fortælling alle Præg paa Troværdighed, og skildrer Tildragelserne med Omstændighed og Bestemthed; er allerede af den Grund rimeligt, at den tidligere er bleven baade forfattet og nedskrevet, da ellers mange Smaatræk vilde være blevene forglemte. Saaledes er ifølge heraf Grund til at antage, at en meget omstændelig Beretning om Begivenheder fra det tiende og ellefte Aarhundrede, der ei bærer tien

delige Præg af en senere Tidsalder, er bleven nedskreven i det tolvte. Endvidere kan fundom Indholdet i sig selv betragtet bære Præg af Ægthed og Ælde, naar det enten er saa simpelt, at der ei kunde tænkes nogen Marsag hvorfor det skulde være digtet, hvilket gielder om Valnalds, Reifdala Saga og andre flere, der for en Deel ei have anden end Sandhedens Interesse; eller noget er saa karakteristisk, at en senere Opdigtelse vanskelig kunde tænkes. Til det sidste horer, naar en heel Tildragelses Skueplads paa det nøiagtigste angives, og af disse Steders Navne ikke blot en enkelt, men flere til Forfatterens Tid forplantede Mindet; eller naar mange Genealogier anføres, som i Landnama, der indgribe i hinanden, der kunne sammenlignes med andre Sagaer, og findes at samstemme. Endvidere naar fieldne Træk, som i Gisle Gursens Saga forekomme om Oldtids Sæder, der ere heel forskellige fra senere Tids Sædvane, eller naar, som i Nialfsaga skeer, en Række af Karakterer fremstilles med saa sande og levende Farver, at der horte mere til for Indbildningskraften af sig selv saaledes at dramatisere en Tildragelse, end for Hukommelsen at bevare Mindet om de handlende Personer.

Paa den anden Side kan Indholdets Beskaffenhed gjøre Beviset for Velde og Ægtbed af indvortes Grunde umueligt; naar Fortællingen er saa mager eller saa kort, at den ei kan frembyde et Stof, der er tilstrækkeligt til blot derpaa at grunde nogen Dom. Dette kan antages om nogle af de Anecdoter, der fortælles om de mange Thorsteiner.

Derimod kan ogsaa Indholdet i sig selv bære Præg af Falskhed, naar det fremstiller, hvad der enten i fysisk eller psykologisk eller historisk Henseende enten er usandsynligt eller umueligt. Man maae imidlertid skielne mellem den usandfærdige og den usande Fortælling, mellem det Usande i Fortællingens Væsenlige eller dens Uvæsentlige, i Hovedpunkten eller Episoderne. En Fortælling er usandfærdig, naar den røber Forfatterens Hensigt at ville fremstille Begivenhederne anderledes, end han erkjendte dem selv; den er usand, for saavidt den skildrer Begivenhederne forskiellige fra det, de vare. Ikke lettelig vil nogen omstændelig Fortælling i alt være sand, da Menneskene stedse indblande deres Domme om Begivenhederne i disses Fremstilling. Den vil blive mindre sand, men derfor ikke mindre sandfærdig, jo mindre de For-

tællende vare i Stand til enten at iagttage, eller bedømme eller samordne Begivenhederne.

Adskillige have indvendt mod alle islandske Fortællingers Paalidelighed, at der hos den større Deel findes flere eller færre Spor af varslende Drømme og af Trolddom. Men dette hører nødvendigvis til alle mindre dannede Menneskers Ansættelsesmaade, det udgør deres historiske Pragmatisme eller Maaden, paa hvilken de mene at forklare sig Begivenhedernes Sammenhæng, og en Fortælling, der var kommen fra slige Mennesker, blottet for alle saadanne Træk, vilde derved synes usandsfærdig; thi man maatte slutte den var uægte. Ligesom endnu til vor Tid ikke letteligen nogen Almuesmand vil med Inderlighed og Fuldstændighed berette en elsket Persons Død, uden at anføre Forvarslerne; vilde for et Par Decennier siden ingen Bonde have fortalt om et stort Uheld pludseligen tilfaldt hans Creature, uden at melde om Ondt, der var kastet for dem, eller om en Forgivelse der havde fundet Sted.

Hvad Under da, om lignende Formeninger have i Oldtiden været almindeligen udbredte. Men hørte disse Træk til den naturlige Fremstillingsmaade, kunde de saameget mindre forbigaaes af Sagnemanden som han snart maatte føle, hvor

hvilken de bidroge til at forhøje Fortællingens Interesse. At han nu skundom gjorde den betydende Drøm end betydningsfuldere eller satte Barslet paa en endnu beleiligere Tid, kunde baade være en Folge af Menneskenes naturlige Tilbøielighed til det Underfulde, og af en vis poetisk Sands. Sligt svækker ligesaa lidet Fortællingens Sandfærdighed, som den dialogiske Form gjør det, der heller ikke kunde bestaae i lutter Reminiscenser, og alligevel blive et tro Speil af de Handlendes Idrætter.

Fra disse for de fleste Sagaer fælles Træk maae de mere udsmykkede Spøgelse- og Troldoms- Historier adskilles, der forekomme enkelte Steder f. Ex. Synet ved Gunnars Grav i Riala S. 79 og Gretters Kamp med Spøgelser i dennes Saga. Dogaa disse Fortællinger ere naturlige Folger af hin Overtro og det uvilkaarligen udsmykkende Sagn, hvilket Samtiden erkjendte gyldigt. For at finde Sidestykker, behøve vi ei at gaae til Nordindianerne, blandt hvilke slige Beretninger ere hyppige; allerede de skotske Høilændere, frembyde disse nærmere ved vort Norden. Blandt dem gives der nemlig mange, der fuldt og fast bekræfte, at de have selv erfaret slige vidunderlige Ting. Thi det ensonne Levnet, blandt rædsomme Naturscener,

maa i Forbindelse med Fædrenes Fortællinger om
 Giengangere kunne bringe den letbevægelige, med
 ringe Dannelse forbundne Indbildningskraft til
 at skabe Syner, der trylle Sandserne, og hvis
 Erindring underligen blander sig med hvad, der
 virkelig er bleven erfaret. Men alle disse Nar-
 sager fandtes og samlede hos Islanderne, og
 maatte hos dem frembringe de samme Følger.

Slige Historier om Giengangere og Hexer,
 som man kunne kalde sandfærdige, fordi de ud-
 trykke Samtidens og Fortællerens egen Overbe-
 viisning, og hvoraf dog kun enkelte, naar Eyr-
 byggiasaga undtages, forekomme i de bedre Sa-
 gaer; maae atter adskilles fra dem, hvor Indbild-
 ningskraften ei kan have skuffet, og et samtidigt
 Sagn heller ikke letteligen udsmykket Begivenhe-
 derne; men som ere saa æventyrlige, at de for
 største Delen maae være forsætligten digtede. Her-
 til hører Fortællingen om Bues Ophold hos Kong
 Dobre i Kjalnesingasaga, eller om Klauses Gien-
 færd i Svarfdælasaga, der viste sig ved høi lys
 Dag under en Trefning, og slog paa Fienderne
 med sit afhugne Hoved. Hvor slige Fortællinger
 findes inblandede i en blot islandsk Saga, er denne
 i sin nærværende Form ikke ældre end det trettende
 Aarhundrede og oftest fra det fiortende.

Hvor de gribe saa nøie ind i Historien, at de udgiøre dens Væsen, hvilket er Tilfældet med Armanus, Gestis og Torkuls Sagaer, maae man antage Fortællingen selv, der oftest er yngre end det fiortende Aarhundrede, at være Digt; om end enkelte af dens Træk kunde være muelige eller angaae virkelige Personer.

Historisk umuelig bliver en Saga, naar dens Beretninger stride imod andre paalidelige Mindesmærkers Vidnesbyrd, eller den selv indeholder kronologiske Modsigelser. Saaledes kan Kroka Røfs Historie allerede af den Grund ikke være sand, at den lader sin Helt fødes under Hagen Adelsteen (+ 961), og lader ham under Harald Haarraade, der kom paa Thronen 1046, tage Maste paa, for at spille en gammel Mand's Rolle. Dog maae der gøres Forskiel paa, om den historiske Modsigelse angaaer mere eller mindre bekiendte Begivenheder, om enten Fortællingens Hovedpunkter eller dens Biomstændigheder befindes urigtige. Det er ikke at undre over, at enkelt Navneforveksling finder Sted i mindre bekiendte Personers vidtløftige Genealogier. Finboges Stridigheder med Brand tabe ikke Troværdighed, fordi det hedder i Finbogasaga, at Brand tilsidst forligte Finboge med Ingemunds Sønnen, som den Gang maatte

være døde, thi Fortælleren har uden Tvivl blot villet næiere udføre Sætningen, at Brand forligte Finboge med alle sine Fiender, og tog nu hines Navne, der vare de bekiendteste af Finboges Modstandere.

Endelig bliver en Saga psykologisk umuelig naar den tillægger de handlende Personer saadanne Uttringer, som efter deres øvrige Dannelselse og Karakter ei hos dem kunne have fundet Sted. Mange Exempler herpaa forekomme ei i de blot islandiske Sagaer, dog kan anføres af Refs Saga Kap. 5, hvorlunde Refs Morbroder mod Enden af det tiende Aarhundrede bad Ref om, at han vilde, hvis han ei kom tilbage til Island, skrive en Beretning om sin Reise, da denne vist vilde werde saare mærkelig.

Are Frodes Schedæ.

Fra 870 til 1120.

Islands ældste Historieſkriver taler i dette lille Skrift korteligen om: naar Landet først blev bebyggt, hvo de vigtigſte af Landnamsmændene vare, hvorledes Lovgivningen blev faſſat tilligemed et Althing; om Aarets rigtigere Beſtemmelse, Landets Inddeling i Fierdinger, Grønlands Bebyggelse, hvorlunde Kriſtendommen blev indført, om de udenlandſke Biſper, der havde været i Landet, og de tvende første hiemfødte Biſpers Virksomhed og Slægt.

Denne Bog blev, ſom Are ſiger i Indledningen, ſkrevet for Biſperne Thorlak og Ketil, og derefter foreviſt dem og Præſten Sæmund, efter hvis Raad den blev noget forandret. Are anfører forſkiellige Steder de Perſoner, i alt ni, der blandt Thuride Enorre Godes Datter, paa hvis Efterretninger hans Skrift var grundet. Af ſkrift

lige Mindesmærker anfører han kun et Kap. 8 om Kong Edmunds Dødsaar, hvorved venteligen sigtes til en latinsk Legende om den hellige Edmund, Fævet i Engelland 985. Ifølge nøiagtige Undersøgelser nedskrev Are sin Bog omtrent 1120.

I sig selv er dette Skrift lidet vigtigt, da det kun er en tør Fremstilling af Begivenheder, som vi, kun med faa Undtagelser, fra andre Kilder kiende langt fuldstændigere. Men det bliver ærværdigt som den første Historie, der er bleven nedskrevet i den gamle danske Tunge, og hjælper til at stadfæste og berigtige Sagaernes Beretninger. Dets Troværdighed kan ei være underkastet Tvivl, thi man maae dog vel antage, at flere af de lærdeste Mænd i et lille Land, som have haft Leilighed til at indhente Underretning hos de kyondigste Oldinge, kunne med Visshed berette lidet om det allervigtigste, der var hændet dette Land i de sidste halvtrediehundrede Aar. Men flere især fremmede Lærde have dannet sig et urigtigt Begreb om Hensigten af Ares Bærk, og derved erholdt vrangte Forestillinger om den hele islandiske Historiographie. Man har nemlig troet, at Are vilde skrive en ordentlig Historie, og derfor undret sig over Magerheden af hans Efterretninger, og ment,

36 Are Frodes Schedæ.

at intet mere om hin Tid med Visshed kunde vides. Men hans Bogs Beskaffenhed viser tydeligen nok, at hans Niemed var, at behandle sit Lands Historie saaledes, som han saa andre Landes Aarbooger være skrevne. Sagaer, o: mundtliggen forplantede Fortællinger, havde man nok af, men Historiens Grundpiller, Kronologi og Synkronism, savnedes. Dette vilde han give, og derved tillige en Oversigt over de Begivenheder, der just, fordi de angik det hele Land, kun leilighedsviis i Sægaerne berørtes. Til Aarstallenes Rigtighed var det saa magtpaaliggende at have sikke Vidnesbyrd. Formedelt Tidsregningens Bestemmelse, og ei for de saa Efterretninger, som enhver Islænder kunde vide ligesaa godt som Are, var det, hans Lærdom blev saa berømt. Hvor vi derfor finde Are citert, er det blot til Afgiørelse af kronologiske Spørgsmaal. Man kan altsaa ikke undre over, at Are ei beraaber sig paa Sange, thi dels behøvedes det ikke ved Begivenheder, der laae hans egen Tidsalder saa nær; dels ere ikke Islændernes egne Bedrifter ved Sange, men ved Sagaer forplantede, deels endeligen kunde Skaldene stelden veilede ham i hans kronologiske Undersøgelser. Ares Skrift er intet Foster af den nordiske Klio, men af den kristelige Middeltalders Annualistik. Ares Bog er

først bleven trykt i Skalholt 1688, 26 S. 4., siden begyndte E. Worm under sit Ophold i Oxford paa en ny med Oversættelse og lærde Noter ledsaget Udgave, som han hindredes fra at fuldføre og som blev uden Fortale og Slutning udgivet af den engelske Forlægger 1716. Den bedste Udgave er den, N. Busæus beforgede, Kiøbh. 1733 i 4. De grundigste Undersøgelser om Arne Frode og hans Skrifter findes i Professor Werlauff's Disputats de Ario Multiscio 8. 1808. Iblandt de arnæmagnæanske Haandskrifter findes et vidtløftigt Apparat, samlet af Arne Magnæus selv, til en ny Udgave af dette Arnes Skrift.

Wiga Styr's Saga. *

Fra Enden af det tiende og Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede.

Bermund Mjove, en islandsk Hovding, var i Norge at kobe sig Gavntømmer under Hakon Jarls Regiering. Han havde gjort Jarlen kostbare Foræringer, og denne tilbød ham ved sin Afreise, at vælge sig noget af hans Kostbarheder. Bermund

bad Jarlen at overlade sig to Bersærker, der vare i hans Tjeneste. Jarlen forestillede ham vel, at han vilde være ilde tient med saa uregierlige Mennesker, men da Vermund mente, at disse vilde være ham til god Hielp i hans Stridigheder, gientog han sin Begiæring og erholdt dem.

Snart erfarede han, at disse Mennesker vanskeligen kunde styres; de vilde kun slaaes og ikke arbeide; han faaer derfor sin stridbare Broder Bigastyr *) til at tage imod dem. Styr betiener sig i nogen Tid af deres Hielp, men mærker snart, hvor farlige de ere, og da nu den ene af dem, forelsker sig i hans Datter Aedis, lover Styr ham, at han skulde erholde hende, hvis han og Broderen vilde udføre et meget besværligt Foretagende, nemlig at bane Vei over en uveisom Lavastrækning ved hans Gaard. De toge mod Forslaget, arbeidede med saadan Iver, at Bersærkergangen kom over dem, og ved at vælte store Stene ned i Hulerne, fik de paa et Døgn en Vei lagt, der vil vare, saalænge Den staaer. Imedens havde Styr bygt et Badehuus i Jorden, af stærkt Lømmet, med en

*) Arngrim var hans egentlige Navn, men formædelt sin Stridbarhed havde han erholdt Tilnavnet Styr, og fordi han tillige bragte saamange af Bigastyr.

Luge oven for. Da de kom hjem, mødige af Arbeidet, beder han dem gaae derind, hvorpaa han heder den stærkt og spærrer Lugen. Brødrene mærkte vel Uraad og vilde bryde Døren; det lyffes den ene, men da vaade Dørehuder vare bredte udenfor, snubler han og hugges ned af Styr. Denne frygtede imidlertid, at Hakon Jarl skulde ville hevne sine Mænd, lader derfor fremlede to Trears Lyre, hvis Hoved han afhugger, thi saaledes troede man, at videre Søgmaal i en Sag blev forekommet. Kort efter giftede Styr sin Datter med Snorre.

Bed denne Forbindelse vorte Styr's Overmod end mere, han quod en Vise, hvori han sagde, at han havde dræbt 33, og ei betalt Bøder for nogen af dem. Da Kristendommen blev indført var 1000, lod ogsaa Styr sig dobe, og bygte en Kirke paa sin Gaard Draun; thi man troede den Gang, at hvo der bygte en Kirke, kunde skaffe saa mange Afgang til Himlen, som kunde faae Plads i deres Kirke. Blandt andre Styr havde dræbt, var og en Thorhald. Denne havde efterladt sig en Søn der hed Gest, som blev opfostreret hos den Bønder, der havde faaet Faderens Gaard. Da Styr en gang blev beværtet hos ham, siger Bonden, at da han dog havde dræbt Thorhald uden skielig Grund,

skulde han til Erstatning giøre Godt mod hans Søn. Styr forlanger at see Sønnen, og da denne ei saae ham ud til at tænke paa Hævn; svarede han: at han vel ei pleiede at give Bøder for dem, han nedlagde; men at han nu dog vilde skænke Gest en graae Bøder, som ei vilde trives, til Bøder for hans dræbte Fader. Bonden blev fortrydelig over denne Spot, tør dog ikke sige noget; men Gest passer paa, da Styr næste Gang tog ned til hans Fosterfader, og bibringer ham et dødeligt Hug, sigende: "der betalte jeg dig den graae Bøder," hvorpaa han undslipper i Mørket. Dette skede 1007.

Gest tager sin Tilflugt til Borgfjorden, hvor han havde Frender. Snorre Gode, Styr's Svigersøn, vil forfølge ham, men Borgfyrderne møde ham med en Hær af 1200 Mand, eller som Eyrbyggiasaga rimeligere angiver over 500, og dette fiendtlige Møde, det talrigste som hidtil havde fundet Sted paa Den, endtes ved Heres Rægling, med at Snorre stævne Gest for Styr's Drab. Mange Spotteviser bleve blandt Borgfyrderne digtede om Snorre, især af Gest. Denne reiste derpaa med Anbefalinger til Norge, hvor han vilde holde sig skjult, Thorstein, Styr's Søn ansaae sig forbundet til at hevne Faderen og

At Gest opspurgt, men som han vilde sette til Stedet, hvor Gest levede, kantrer Skibet, og Gest redder ham, hvorover han den Gang ikke kom til at udføre sit Forsæt. Gest begiver sig et andet Sted hen, Thorstein forfølger ham, hugger ham med sin Øxe, men Saaret var ubetydeligt. Bonden, paa hvis Gaard det skete, vilde have dræbt Thorstein, men paa Gest's Forbøn lod han ham gaae. Imidlertid tvivlede Gest om at kunne være sikker i Norge, begav sig derfor til Væringerne i Miklegaard (Konstantinopel), men Thorstein fik Nys derom og reiste efter (Aar 1011). Væringerne pleiede dagligen at søge sig i at brydes, Thorstein, der og havde begivet sig blandt Væringerne, mødte Gest i Legen, og trækker et Sværd frem, hvormed han saarer ham. Væringerne springe til, og ville strax dræbe Thorstein, thi det var Lov at hvo, som under Legen stod en anden efter Livet, skulde miste sit; men Gest, der kun havde faaet et lidet Saar, lover dem sin halve Eiendom til Løsepenge for Thorstein, og efter at have fortalt den hele Sammenhæng erholder hans Frigivelse. Gest formanede nu Thorstein ikke mere at efterstræbe sig, hvilket og denne lovede, naar Gest aldrig vilde komme til Island, Gest gav ham Reispenge. Thorstein kom tilbage 1012.

Da Snorre Gode hørte, at Thorstein
 havde faaet Hevnen udført, troede han, at de
 vedkom ham at fuldføre den. Han drager derfor
 hemmeligen til Borgfjorden, og dræber der een af
 Hovdingerne tillige med hans Son. Paa Thinget
 betalte vel Snorre sine Bøder, men dette ansaa
 dog ikke for fuld Erstatning.

Denne Fortælling bærer Præg paa Tro
 værdighed. Begivenhederne indeholde intet usan-
 skuligt; men ere derimod saa mærkelige, at de
 maatte erindres og igien blive fortalte. De
 gaae bekiendte Mænd og findes bestrkede ved flere
 Vidnesbyrd. Snorre Gode spiller en Rolle i de
 fleste samtidige Sagaer, Vigastyr forekommer i
 i Laxdælasaga, Vermund nævnes i Gretters Saga
 Kap. 54, i Begyndelsen af Fostbrødræfaga og til-
 lige med Broderen Styr flere Steder i Landnam-
 Hele Viga Styr's Historie finder man langt for-
 tere og med nogle Smaaforskielligheder i Eyrbygg-
 giasaga (see index under Styr). Aarsagen til
 at vi sætte denne Saga først, er dels de mange
 forældede Ord, den har indeholdt; deels at Hei-
 darvigasaga, der bærer saa mange Præg paa høi
 Elde, maae ansees som en Fortsættelse af denne,
 endeligen at Emnet just havde en saadan Omfang.

der hverken var for stor eller liden, til at blive tidligen nedskreven. Originalen til denne Saga er undergaaet. Da nemlig Arne Magnæus ei funde overkomme noget Exemplar deraf, men fik at vide, at den fandtes i et Membran i det Stokholmer Antiquitetsarchiv; erholdt han dette Stykke af Membranen tilsendt, tvende Ark i 4. skreven efter hans Skønnende i Midten af det fiortende Aarhundrede. Kort efter kom den store Kibbenste Ildbrand 1728, der blandt saa meget af Magnæi Samlinger ogsaa fortærede Membranen samt den Afskrift, han ved John Dlassen havde ladet gjøre. Et Aar efter optegnede Afskriveren Sagaens Indhold med Vidtløftighed og som det synes med megen Nøiagtighed, thi han adskiller med Ægn, hvad han vidste at være Sagaens Ord, og hvad han kun omtrent erindrede sig. Det, hvori han er uvis, er mestendeels ubetydelige Navne. Til sidst har han tilføiet en Liste paa de fieldne Ord og Talemaader, der forekom saavel i Fortællingen som i Gests Sange.

Heidarvigasaga. *

Fra den første Halvdeel af ellefte Aarhundrede.

Snorre Gode havde hevet sin Søigerfader W.
Styrs Død, ved at dræbe en borgfiordsk Hovd
tilligemed hans Sou. Desaar sag vilde toende
Sønner af Harek fra Borgfjorden have dræbt
af Snorres ledsagere paa dette Tog, hoem
modte i Norge, og da han undslap dem, dræb
de Hall Gudmunsen, der havde hjulpet ham bort.
Disse Brødre forliste fort derpaa ved den jydsk
Kyst.

Budskabet om Halls Død bragte hans gamle
Fader til at sørge sig ihjel. Da Bard, den æld
ste af Halls trende Brødre, noget efter satte sig
paa Halls Plads, slog Moderen ham paa Dret,
og forbad ham at sidde der, til han havde hevet
Broderen. Bard begyndte sit Søgmaal med at
søgne Harek til at betale Bøder, men da denne
havde overdraget alle sine Eiendomme til sin Bro
der, blev Sagen afviist. Bard maatte nu selv
see at skaffe sig Erstatning, og efter sin Fosterfar
ders Raad, fik han først En, der hed Narve, til

at fralyste adskillige af de borgfiordste Høvdinger, deres gode Sværde, dernæst søgte han at skaffe sig flere fiække Mænds Bistand. Imedens at alle Tilberedelser skete hemmeligen til et Tog, harmedes Moderen Thuride over at intet skete. Da var Skik, at man lagde Maden paa Bordet for Gæsterne, thi man havde ingen Fæde. En Dag var der ved Bordet ingen Mad lagt til de tre Brødre, Moderen Thuride kommer ind med en stor Oxebov, og deler den til dem. De undres over denne Odselshed; hun svarer: "dette er ikke underligt, Eders Broder Hall var større og blev sonderhugget, og det har jeg ikke mærket, at I have undret Eder over." — Hun lagde en Steen til hvers Kød — "thi I ere ikke bedre end Steen, da I ei hevne Eders drabelige Broder, og I giøre Eders Slægt Skam." Brødrene ride derpaa strax bort. Thuride mærker, hvad de have i Sinde, og vil ride med for at ægge dem; men de skiotte ikke derom, og faae en af Karlene til at spænde Hestegiorden saa, at hun faldt ned i et Vand uden at komme til Skade. Derpaa maatte hun vende hjem. Næsten i Følge drage de nu til Borgfiorden, hvor de nedlægge en af Modpartiet, til Bod for Hall. Og da de derpaa angrebes af Herredets Folk, forsvarede de sig saa fiækt, at Slaget paa Heden, som

Annalerne henføre til 1013, Eyrbyggiasaga til 1014, og Gretterssaga til 1015, blev meget berømt. Skalden Erik Vidfis var med paa Toget, og har i flere improviserte Vers besunget dets Begivenheder. Bard blev heraf kaldet Vigabard.

hvad der nærmest fulgte paa Slaget, hvor Mørket tilsidst reddede Bard fra at bukke under for Overmagten, er ulæseligt i Membranen, men siden fortælles, hvorledes Snorre Gode ved Liff forligte Bard med den vigtigste af sine Fiender. Da nemlig Snorre Gode red fra et Bryllup med Thorgils Areson, kom Bard ridende til med Skiul for Ansigtet, og, efterat have talt med Snorre, blev i hans Følge. Denne beder derpaa Thorgils, da de vare komne hjem om Aftenen, at vilse lære sig en ret bestemt Forligelsesformular, hvilken man havde sagt ham, at han især skulde kunne. Thorgils sagde da i Alles Paahør: *) "dette er Begyn-

*) Til denne Formular, der som flere gamle Scand. formularer er meget poetisk, findes et Sidestykke i Gretterssaga Kap. 76. I Grunden ere begge Formularer ens, men enkelte Udtryk, som i den her meddelte bære et hedenst Prag, vise allerede, at den nærværende er ældre. Af Formularen i Gretterssaga har Resen meddeelt det meste i Fortællingen til Gudmund Andreæ Lexicon.

Dessen paa vor Fredlysning, at Gud være forlig
 med os alle, vi skulle og være det mellem os, baade
 ved Dlgilde og ved Maaltid, ved Thing og ved
 Folkemøde, ved Kirkefeste og i Kongsgaard, samt
 hvor som helst Mennesker komme sammen. Vi skulle
 være saaledes forligte, som aldrig Fiendskab havde
 været imellem os. Vi skulle — (et Par ulæselige
 Ord i Haandskriftet) — saaledes skifte os imel-
 lem, som Frender og ei som Fiender. Kommer siden
 Sag mellem os, skal man bøde med Penge, dyppe
 Offerkosten (tein rioda, gjøre et Offergilde til
 Forlig?) Den af os, der bryder indgaaet For-
 lig, eller dræber efter givne Leide, *) han skal
 værde som den jagne Ulv, saavidt omkring, som
 Mennesker jage Ulve, Kristne søge Kirker, Heds-
 ninger offere i Gudhuset (Hof), Ilden brænder,
 Jorden groer, Mand nævner Moder, Skibet kri-
 der, Skjolde blinke, Solen skinner, Sneen lig-
 ger, Finnen farer, Fyrren voxer, Falken flyver
 naarlangen Dag med staaende Bør under begge
 vinger, Himlen hvælver sig, Jorden bygges, Vin-
 den voxer, Vand vender til Havet, og Karle saae
 Horn. Han skal fiernes fra Kirken og Kristne,

*) skal han svo vida vargrekr ok rekiu, sem menn
 vidast varga reka.

Gudshuus og hvert et Hiem (gymaheim hveri undtagen Helvede. Enhver af os giver den anden Leide for sig og sine Arvinger, fødte og ufødte, aalede og ikke aalede, nævnte og unævnte, enhver tilstaae Leide, den varige, hulde og sikke Leide som stedse skal holdes medens Muld og Menneſkere. Nu ere vi forligte og forbundne, hvor findes, paa Land eller i Havn, paa Skib eller Skær, paa Hav eller Hesteryg, at dele Narer eller Hsekar, Tost eller Tike, naar Behov gieres. Forligte ere vi med hinanden, som Søn med Fader eller Fader med Søn, i al Samfærd. Lader i nu give Haandtag paa Forliget, og holde det vester efter Kristis Willie og alle disse Mænds Vidend som nu høre Forliget. Den have Guds Hylde som holder Forliget, den Guds Brede, som breder det, til Held lader os forliges. Gud væ forligt med os alle."

Da dette var fremsagt, fortalte Snorre, at Bard var tilstede, og Thorgils ansaae sig nu forbunden til ikke at antaste ham. Sagen blev afgjort ved Voldgiftsmænd. Bard maatte nogle Tid forlade Landet. Han reiste til Oluf den Helige, der ei vilde antage ham blandt sine Hirdmænd, fordi han havde Tro paa Trolddom; de paa seilede han til Danmark, og ved Tilbagekon-

stien til Island ægtede han Nude, en Datter af Snorre Gode. Med hende seilede han til Halogaland. Der hender det sig en Morgen, at Nude vilde vække Bard, og kaster en liden Pude paa ham, dette gientager hun nogle Gange, een Gang kaster han igien saaledes, at hans Haand berører hende tilligemed Pudens, derover bliver hun saa vred, at hun tager en Steen og kaster efter ham. Op paa Dagen, efterat have drukket, erklærer han sig i Vidners Paahør skilt ved hende, fordi han ei kunde taale hendes Overmod. Bard skiftede med hende, reiste derpaa til Gardarige, kom blandt Væringerne, og faldt tre Aar efter i et Slag. Nude blev gift med Sigurd, en Søn af Thorer Hund, fra hvilken Viarkøringerne nedstamme.

Kimeligvis er denne Saga bleven tidligst nedskreven af alle dem, vi have tilbage. Den er ligesaa stærkt dialogisert, som Niala, indeholder mange forældede Udtryk ligesom denne, men har en langt simplere Plan. Den fremstiller meget omstændeligen blot een mærkelig Begivenhed, Slaget paa Heden med sammes Aarsager og Følger. Begivenheden maatte være een af de vigtigste af dem, der vare i frisk Minde, da man begyndte at

nedskrive Sagaer, thi den fremstilte et af de Tilfælde, hvor i Dens tidligere Periode Indbyggerne havde distriktsviis fegtet mod hinand Erik af Vidso, der besang denne Tildragelse, er en af Hovedskaldene, hvis Vers anføres i den utrykte Deel af Snorres Edda. Heidarvigasaga citeres i Eyrbyggiasaga S. 334. Bard, der forordet dette Slag erholdt Navn af Vigabard, lever tilligemed hans Tog omtalt som bekiendt i Laxnarna S. 59, 203, 205, i Gunlaug Ormetunges Saga, S. 8, 158 og især i Grettis Saga 30, 33.

Af denne Saga havees i Kjøbenhavn kun Papirsskrift, som Biskop Find Johnsen tog af det Membran i Antiquitetsarchivet i Stockholm, hvoraf et Par Ark, indeholdende Viga Stig Saga, vare blevne sendte til Arne Magnæus, som brændte i den kjøbenhavnske Ildbrand 1777. Derfor er ogsaa denne Saga foran defekt, da den Begyndelse hang sammen med Enden af Viga Stig Saga. Hvad derfor her er meddelt om Bards første Sægsmaal og Karfes Tyveri er hentet fra Udtog, John Olaffen gjorde efter Hukommelse af det, der brændte hos Arne Magnæus. Sagaen har, indtil Find Johnsen afskrev den, været deles ubekiendt, da den ikke var angivet i An

opitets, Archivets Katalog. Selv Arne Magnaus troede, at den for længe siden var undergaaet. Efterretninger om den findes i Gunlaug Ormetunges Saga i Noterne S. 9, 16.

Niala eller Nials Saga,

af Nogle kaldet

Flotshlidinga eller Hlidveriernes Saga.

Ender 1017.

Af alle islandske Sagaer har denne Fortrinet, saavel i Henseende til Fortællingens Plan, som Karakterernes Udmaling. Den begynder med et varselende Ord af Høvdingen Kut om hans Broderdatters, den unge Halgerdas uheldbringende Skionhed. Kut reiser til Norge, hvor han bliver elsket af Kong Harald Graafelds Moder Gunhilde. Efter sin Tilbagekomst ægter han en rig Pige, der om en kort Tid forlanger, at skilles ved ham; han vil tilbageholde hendes Medgift, men nødes omfiden paa Althinget af Gunnar af Hlidarenda, en

52 Niala eller Nials Saga.

saare ædel Mand, til at give Alt tilbage. Sunnar drager siden i Viking og besøger paa Tilbage toget Harald Gormson og Hakon Jarl. Imidlertid var Halgerda, den skønneste Kvinde i Island, to eller tre Gange gift og begge Gange mistænkt for at have voldet sin Mands Død. Sunnar kendte hende paa Althinget, og ægter hende til stor Fornæelse for hans gamle Ven og Nabo, den gamle Nial. Ved et Giestebud opkommer der Rangstrid mellem Halgerda og Nials Kone Bergthora. Halgerda vil nu nyde Trette, og lader en af Nials Folk dræbe, Bergthora ægger sine Sønner til at hævne det; denne Myrden fortsættes. Sunnar og Nial betale sledse de bestemte Bøder, og vedbliver at være hinandens Venner. Men Halgerda havde og indviklet den blide Sunnar i andre Stridigheder. Han havde vel en Gang givet hende et Bryllup for en af hendes flette Gierninger, men maatte dog siden forsvare, hvad hun gjorde, og Enden blev, at Sunnar dømtes til Landsforvisning til Jigemed sin Broder paa trende Aar. Som de reiste sammen fra Gaarden, snublede Hesten for Sunnar, som derved bragtes til at see tilbage; albrekt sagde han, har dette Sted forekommet mig flere Gange, Agrene ere saa gule og Tøften saa frugtbar, jeg maae ride tilbage og kan ei drage bort. For

Niala eller Nial's Saga. 53

gierdes fore stillede Broderen ham, hvor farligt det vilde være for ham at blive i Landet; han blev al ligevel. Noget efter udspeidede hans Fiender at han var ene hjemme, efterdi han havde udsendt alle sine Folk at slaae Hø. De omringede derpaa hans Gaard tidlig om Morgen. Gunnar, der laae i den ene Ende af Huset med sin Kone og sin Moder vaagnede, som de dræbte hans tro Hund, og greb strax sin Bue, hvormed han længe holdt Fienderne fra sig, saa at de endog tænkte paa at trække sig tilbage. Men da Gunnar, for at gjøre dem Skam, tog en af de Pile, de havde udsendt imod ham, og med den imod sin Moders Raad skød paa dem, sluttede de deraf, at han havde bortskudt sit Forraad, og vendte atter tilbage. Gunnars Buestreng blev overskaaret, han bad sin Kone om nogle af hendes lange Haarlokker, for at Moderen deraf kunde sno ham en Streng. "Er det dig vigtigt," spurgte hun, "mit Liv beroer derpaa," svarede han. "Da skal jeg nu, sagde Halgerda, lønne dig Drefigenet, du gav mig, ikke bekymrer jeg mig om, hvor længe du kan værge dig." Gunnar svarede blot "hver søger Døen paa sin Viis, længe skal jeg ikke bede dig derom," han værgede sig nu saalænge, til han faldt af Mathed. Flere Skalde

54 Niala eller Nials Saga.

qvad Hædersfange om hans tappe Forsvar. Nial Søn Skarphedin hævnede hans Død.

Noget efter seilede Nials Sønner fra Island; ved Skotlands Kyst vare de nær bleven overmandede af Kong Melkols Frender, men Kare Solmundssen fra Syderøerne kom til, og reddede dem. De droge derpaa til Sigurd Jarl paa Orkenserne, og ledsagede ham paa hans Krydstog. Efter et Par Aars Forløb seilede de alle til Norge. Som de laae i Trondhiems Fiord, hendte det sig, at en Islænder ved Navn Hrapp, der havde forført en Datter af Dale Gudbrand, Hakon Jarls Ven, og siden, da han blev erklært fredløs, havde, for at hegne sig, plyndret Jarlens Afgudsbilleder og afbrændt hans Gudehuus, tog sin Tilflugt til de islandske Skibe i Fiorden og kom lykkeligen bort paa en vis Thrains Skib. Jarlen, forbittret over at Hrapp var undsluppet, angreb Nials Sønner, som han troede, vare Medvidere i dennes Flugt, og tog dem til Fange efter tapper Modstand. Om Natten reddede de sig til Strandbredden, hvor Kare var landet, og denne, der medbragte Skatten fra Orkenserne, forligte dem med Hakon Jarl, især paa hans Søn Eriks Forbøn. Nials Sønner og Kare droge igien nogen Tid paa Vikings-

tog, og vendte derefter hjem til Island, hvor Kare ægtede en af Nials Døttre.

Thrain blev stevnet af Nials Sønner til at give dem Erstatning for al den Ulempe, han havde paaført dem af Hakon Jarl; og da han, ægget af Halgerda og Hrapp, som vare bleve hinandens Fortrolige, endog forhaanede Nials Sønner, blev han dræbt af dem. Nial forligte Sagen, betalte fulde Bøder, og paatog sig at opfostre den dræbte Thrains Søn Høskuld. Da denne blev voksen og beilede til Hildigunna, en høimodig Kvinde, der ei vilde ægte nogen uden en Godordsmand og intet Godord den Tid var at erholde, fik Nial en femte Domstol oprettet som Overret i Landet, ved hvilken Leilighed, nye Godord bleve stiftede, og Høskuld naaede sit Ønske.

En træsk Mand, Mord Valgerdsen, var bleven forbittret over denne Forandring, og for at vorde den mægtigste i Egnen, satte han saaledes Splid mellem Høskulds og Nials Sønner, at denne blev dræbt af disse. Hildigunna besvor sin Farbroder Flose paa det høitideligste, i det hun fastede Høskulds blodbesudlede Klædebon paa hans Skulder, at hevne blodigen Høskulds Drab. Flose anlagde en Sag mod Nials Sønner, og ved mægtige Mænds Mellemkomst blev det bragt derhen, at

56 Niala eller Nials Saga.

Nial skulde strax paa Thinget betale tredobbelt Mandebod eller 600 i Sølv. Dette var en meget stor Sum, som blev tilveiebragt ved Sammenstud af Nials Venner. Da Pengene skulde udbetales lod Flose nogle fornærmelige Udtryk falde mod den gamle Nial, Skarphedin svarede ham bittert, og derpaa erklærede Flose Forliget brudt. Noget efter omringede han Nials Gaard med hundrede Mand, og stak Ild paa den. Koner, Børn og Huskarle erholdte Tilladelse at gaae ud. Derpaa traadte Flose til Døren og tilbød den gamle Nial at han maatte gaae ud med sin Kone. Nial svarede: "Ikke vil jeg gaae ud, thi jeg er en gammel Mand, og lidet skicket at hegne mine Sønner, og med Skam vil jeg ikke leve." Da sagde Flose til Bergthora "gaf du ud Husfrue, thi jeg vilde paa ingen Maade at du brænder inde." Bergthora svarede: "Som ung blev jeg giftet med Nial, jeg haver derfor lovet ham, at een Skiebne skulde ramme os begge." Hun sagde derpaa til Kares lille Søn: "dig skal man bære ud, du maae ikke brænde". "Du har lovet mig Bedstemoder, sagde Drengen, at vi skulde aldrig adskilles, saalænge jeg vilde være hos dig, og mig tykkes det meget bedre at døe med dig og Nial, end leve efter Eder." Derpaa ginge de to Gamle til deres Leie, hvor de

lagde sig ned og Drengen mellem sig, til Ilden fortærede dem. Svigersønnen Kare var den eneste, der undslap giennem Røgen af det brændende Huus. Utrettelig i at søge lovmessig Hevn drog Kare nu omkring fra den ene Hovding til den anden, og fik tilsidst sine mægtige Fiender indstævnte paa Althinget, hvor man, efterat have anvendt alle haande Lovtrækkerier mod hinanden, da Sagen var bleven indstævnet for endelig at paakiendes, og Stævningen blev afvist for en Formalitetsfeil, kiempede med hinanden ved Lovbierget. Mogle af de mægtigste Hovdinger tilveiebragte imidlertid Forlig saaledes, at store Bøder bleve betalte, alle Mordbrænderne skulde landsforvises og være fredløse, Glose dog kun paa trende Aar. Kare var endnu ikke hermed tilfreds, han giennemstreifede de Egne, hvor Fienderne boede, og dræbte Tid efter anden 20 af dem, deels allene, deels i Selskab med en Mand, der hed Bjørn, hvilken af sin Kone var bleven truet til at staae Kare bi, og som desuden selv, uagtet sin Feighed, gierne vilde have Ord for at være tapper. Især søgte Kare efter Glose, men det lykkedes denne at komme bort. Kare seilte til Orkenøerne, han hørte, at Glose var droven derhen af Storm, at Sigurd Jarl først havde ladet ham fængsle, som den der havde voldet Nials

58 Niala eller Nials Saga.

Sønners Død, hvoraf tvende havde været i Jarlens Tjeneste, men at Flose derefter paa fleres Forbøn var taget til Raade af Jarlen, og bleven hans Hirdmand. Kare, som kiendte alle Kysterne godt, listede sig til Jarlens Gaard, og kom der, ret som en af Floses Følge, siddende paa en Stol midt i en stor Forsamling fortalte Sagaen om Nials Opbrændelse paa en for dennes Venner frænkende Raade. Kare sprang til, og dræbte Fortælleren. Jarlen bød, man skulde gribe ham, men da Kare havde været ved Jarlens Hof, hvor alle yndede ham, vilde ingen springe til. Kare sagde derpaa til Jarlen, at det var hans egne Hirdmænds Død, han havde hævnnet, og Flose tilstod at Kare havde haft gyldig Grund til sin Daad, hvorpaa Jarlen lod ham uantastet gaae. En Deel af Floses Folk faldt tilligemed Sigurd Jarl i Brians Slaget i Irland. Flose selv seilede til Engelland, hvorhen ogsaa Kare forfulgte ham, og dræbte een af Mordbrænderne, derpaa seilede Flose til Italien, og gik til Rom for at erholde Afslad af Paven's egen Haand, hvorpaa han efter de tre Aars Forløb igien vendte tilbage. Ogsaa Kare vandrede giennem Frankrige til Rom, for at erholde Afslad, og seilede derpaa hjem, men forliste ved den island'ske Kyst i Floses Nabolag, og gik

Niala eller Nial's Saga. 59

med sine Folk, der netop havde bierget Livet, til dennes Gaard for at erholde Bistand. Flose tog vel imod ham, satte ham ved sin Side i Høisædet, og efterat de fuldeligen vare blevne forligte, gav han ham Hildegunna til Ægte:

Saaledes er denne Mangfoldighed af Begivenheder fuldkomnere, end ellers i Sagaerne pleier at see, bleven ordnet til et sammenhængende Heelt. Fortællingen om Kristendommens Indførelse er den eneste Episode, der afbryder Begivenhedernes Gang Sap. 101:106. Den dialogiske Form forhøier Liveligheden af den bestemte Karakterkildring. Den ædle Gunnar, den vise Nial, hans Søn den bidende Skarphedin, den frække Flose med hans Modstander Kare, Praleren Biorn, ere Portraiter tegnede efter Naturen, saavel som de trende forhen nævnte Qvinder. Ingen anden Saga giver et mere treffende Malerie af hin Tidsalders hele Liv, ingen fremstiller omstændeligere hele Kettergangens Form. Grundene for dens Paalidelighed ere uforfæstelige. Stilen viser sig ved Sammenligning at være den ældste islandske Prosa, vi have tilbage, flere Ord forekomme der, som ellers ikke findes uden i det poetiske Sprog. Der gives mange Haandskrifter af denne Saga. I Kiøbenhavn ere

60 Niala eller Nials Saga.

der 7 Pergamenthaandskrifter, hvoriblandt et fra det trettende Aarhundrede, og 9 Fragmenter. Beretninghederne indeholde, naar undtages Synet ved Gunnars Grav Kap. 79, og Verslerne for Brianslaget i Irland og Skotland Kap. 157, 158, aldeles intet Utroligt. De vare just af den Art, at de maatte mindes af mange, da de stode i Forbindelse med en vigtig Forandring i Dens Lovgivningsvæsen; angik de mærkeligste Retsfager, der paa Althinget vare blevne forhandlede, og fortalte om blodige Feider mellem de mægtigste Familier, blant hvis Efterkommere vare Dens lærdeste Mænd. Endeel Vers oplive Foredraget, baade quædede af de handlende Personer selv og af Andre til deres Erindring, f. Ex. Kap. 78. Af det første Slags ere uden Tvivl adskillige Sagaskriverens egne, især hvor Prosaen udtrykker den samme Sætning, der findes i Sangen, men adskillige Vers ere vist og de handlende Personers, fornemmeligen Gunnars og Skarphedins, der vare bekiendte Skalde. Beretningerne om Irlandstoget Kap. 156, 158 stemme godt med den irske Historie, men ere omstændeligere. (See Fortalen XIV-XV). De Træk, der fortælles om Dronning Gunhilde og Hagen Jarl, passe paa disses af Historien bekiendte Karakterer. Brianslaget og Nials Opbrænden nævnes i An.

lerne og i Gunlaug Ormetungesfaga S. 158.

Mængde af de her forekommende Personer anes i Landnama og i mange andre Sagaer, især rbyggiasaga, Lardalasaga, Liosvetningasaga.

At denne Saga maae i det mindste være skrevet halvandet hundrede Aar, eller noget mere efter Begivenhederne, følger af de Steder, hvor Sæmund Frode (Kap. 25, 26) Ketil Biskop (114) og Frode (115) nævnes. Den er neppe yngre, end Frodes og Sæmunds Tider, saavel for Sprogets Skyld, som fordi at paa den ene Side Erling Skjaltlænder, en ellers ikke berømt Mand, anføres Kap. 81 paa en Maade, der synes at antyde, at han var Forfatterens Samtidige, og hans Alder maae efter Landnama S. 272 falde omtrent i Midten af ellefte Aarhundrede; paa den anden Side omtales ei Sæmunds Søn Lopt, eller Sønnesøn Jon Loptson, der i Island vare berømtere, end Sæmund selv, uagtet Forfatteren ellers viser sig saa omhyggelig for at udvikle den Sæmundinske Families Aetled. Disse Omstændigheder i Forbindelse med, at Sæmund Frode levede just i den samme Egn, der var de her fremstillede Begivenheders Skueplads, at han nedstammede fra de deri udviklede Personer, og at Maaden, hvorpaa det hele er fortalt, røber en meget

62 Njala eller Njals Saga.

dannet Mand, gjør Formodningen ikke usandsynlig at Sæmund, har været Njalsagas Forfatter. Den islandske Text er udgivet i Kjøbenhavn 1772, den latinske Oversættelse med et herligt Ordregister af Johnsonius samt kritisk Fortale af Justitsraad Thorslacius 1809.

Gunlaug Ormstungasaga.

Fra Enden af det tiende og Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede.

Thorstein, en Søn af Egil Skalagrimsen, den mægtigste Høvding i Borgfjorden, drømte engang, som hans Hustru var frugtbar, at han opfødte i sit Huus en faver Svane, men at tvende store Orne kom tilflyvende, og sloges om hende saaledes, at begge fulde døde til Jorden, og Svanen sad forrigfuld efter. Da kom en tredie Fugl fra Vesten, med hvem Svauen fløi bort. En norsk Skipper, der var Thorsteins Giestven, tolkede denne Drøm, paa at hans Kone skulde føde en Datter, for hvis Skyld tvende gæve Mænd

Gunlaug Ormstungasaga. 63

skulde worde hinandens Bane. Thorstein blev for-
tørnet paa Nordmanden og sagde: han forstod vel
ikke at raade Drømine; men da han skulde reise
til Althinget, befalede han sin Kone, at hvis hun
fødte et Møbarn, skulde det ikke opfores, men
lægges ud. Det var forgiaves, at Konen fore-
stillede, hvor upassende det var for ham, som en
rig Mand, at giøre slikt; han blev ved sit Forsæt.
Konen fødte en Pige, men sendte hende hemmelig-
gen til sin Svigerinde, Olaf Paa Hustru, ved en
Karl, der siden blev skaffet ud af Landet. Sex
Vintre derefter seer Thorstein Pigebarnet, der
hadde faaet Navnet Helga hos sin Svoger, bliver
indtaget af hendes Skionhed, og da man fortalte
ham, det var hans Datter, modtager hende med
Glæde.

I Thorsteins Egn boede Illuge Sorte, den
anden mægtige Hovding i Borgfiorden. Hans Søn
Gunlaug, alt i sine unge Aar bekiendt som Skald,
og formedelst sin hvasse Tale kaldet Ormetunge,
beiler til den skionne Helga, hvis Fader lover, at
hun skulde sidde i trende Aar som hans Kæstems,
imedens at han forsøgte sig i fremmede Lande.

Gunlaug drog først til Norge til Erik Jarl,
Hagen Jarls Søn, der boede paa sin Fædrene
Gaard Glade. Med et Følge af tolv Mænd træ

64 Gunlaug Ormstungasaga.

der Gunlaug ind i Hallen, han var klædt i en graae Kiortel med hvide Beenklæder, en Byld havde han faaet paa Bristen, hvoraf der stod Blod og Materie, som han gif. Skule Thorsteins Søn var just Hirdmand hos Jarlen, og sagde ham, at Gunlaug var en Søn af een af de vigtigste Mænd i Island. "Hvad er der paa din Fod?" spurgte Jarlen, "en Byld, Herre!" — "og Du halter dog ei." — "Ikke vil jeg halte," svarede Gudlaug, "saalænge begge mine Fødder ere lige lange". Da sagde een af Jarlens Hirdmænd, der heed Thorarin: "denne Islænder praler meget, det var godt man prøvede ham". Gunlaug saae paa ham og qvad:

En Hirdmand jeg skuer,
Slet intet han duer,
Troer ham kun fort,
Han er ond, han er fort.

Da vilde Thorarin gribe til Øren. "Vær rolig", sagde Jarlen, "man skal ikke give Ngt paa Sigt". "Hvor gammel er Du, Islænder?" "Atten Vintre", sagde Gudlaug; "jeg spaaer Dig", svarede Jarlen, "Du oplever ikke atten andre til"; Gunlaug sagde halv sagte: "spaae hellere ondt over Dig selv end over mig". "Hvad mumler Du", sagde Jarlen, "Mig tyktes", svar

Gunlaug Ormstungasaga. 65

rede Gudlaug, "at Du hellere, end at bede ondt over mig, skulde bede godt for Dig selv". "Om hvad skulde jeg da bede", sagde Jarlen. "At Du ei fik saadan Død, som Din Fader Hakon Jarl" *). Da blev Jarlen blodrød og sagde: "griber denne Nær!" Men Skule bad for ham, og Jarlen lod sig nøie med at forvise ham. Gunlaug seilede derpaa til Engelland (1006) hvor Sproget den Gang var det samme som i Norge og Danmark, og bragte et Drape til Kong Ethelred, Edgars Søn, hvorfor han erholdt en Skarlagenskiortel med kostbart Koerværk og Bremme; han blev tillige hans Hirdmand. Følgende Aar reiste han til Kong Sigtryg Silkeskæg i Irland, Søn af Kong Dvaran og Dronning Kormlade. Af ham erholdt han og prægtige Klæder samt en Guldring, ligesom derefter af Orkenørnes Jarl, Sigurd Hlaudvers Søn, en sølobeslagen Dxe for de Sange, han gav til deres Væ. I Gothland havde han Leilighed til at gåde et Vers til Erik Jarls Ros, hvorover denne gav ham Lov til igjen at komme til Norge.

*) Hakon, der under Jarls Navn regierede Norge, blev, som bekiendt, myrdet af sin Træl Rarke.

66 Gunlaug Ormstungasaga.

Hos den svenske Konge Alf, Erik den Seiers sølles Søn, forefandt Gunlaug en anden islandsk Skald, Kasi Numundssen, der anbefalede ham til Kongen, men da begge skulde fremsøre deres Draper om Kongen, kom de op at trættes, hvor der skulde først lade sig høre. Kongen lod Gunlaug, som den ivrigste, blive den første. Da Qvædet var endt, spurgte Kongen Kasi, hvad ham tyktes derom. "Det er et stort Qvæde", svarede denne, "men haardt, som Gunlaugs Sind". Da Kasis Qvæde var til Ende, spurgte Kongen Gunlaug om det samme, og denne svarede: "det var et fævert Qvæde, som Kasi selv, men ikkun lidet; hvorfor digtede Du en Flok *) om Kongen, var han ikke et Drapa værdt?" Siden sagde Kasi til Gunlaug, at deres Venskab var hævet, da han havde villet bestemme ham for Kongen, og han vilde igien gjøre ham Skam, hvor han kunde.

Kasi drog lige fra Sverrig til Island, hvor han friede til Helge, og da de trende Aar, hvori hun skulde vie paa Gunlaug, vare forbi, fæstede Faderen hende til Kasi. Imedens havde Gunlaug igien besøgt Kong Ethelred, hvor han maatte

*) Flok var et Digt af mindre Omfang, der og i Almindelighed brugtes til at besynge mindre vigtige Gienstande.

Gunlaug Ormstungasaga. 67

ble en Vinter, da man frygtede de Danſkes Anfald. Om Vaaren drog han til Erik Jarl i Throndehem, hvor han af Hالفred Banraadskald hørte Helges Giftermaal; begge reiste ſammen til Island. Helge var med Bedrøvelſe bleven Brud, og da hun hørte Gunlaug var kommen til Landet, vilde hun ei længere blive hos Raſn. Ved Vintertergildet ſaae hun Gunlaug i ſin Faders Gaard, han kom der iført Kong Ethelreds pragtige Kappel, ſom han forærede til Helge, der taledede længe med ham. Paa næſte Althing ſtevnede Gunlaug Raſn til Holmgang, fordi han havde ægtet hans Fæſtemo. Holmgangsloven var, at den ſom blev ſaaeret ſkulde betale trende Mark Solv. Raſn, der ſom den Udfordrede, ſkulde hugge forſt, gav Gunlaug en Skramme, hvorpaa beggeſ Frender erklærede Holmgangen for endt, og da Gunlaug lod ſig mærke med, at han vilde udfordre Raſn paa ny, blev næſte Dag givet den Lov, at al Holmgang ſkulde være afſkaffet i Island. Men Raſn, harmfuld over at Helge endnu elſkede Gunlaug, udfordrede denne til at møde ſig udenfor Landet; de fandtes tilſidſt i Værdalen i Norge. I denne ſidſte Kamp hug Gunlaug Foden af Raſn, denne ſaldt dog ei, men ſtøttede ſig ved et Træbul. "Nu

68 Gunlaug Ormstungasaga.

er Du afvæbnet", sagde Gunlaug, "jeg vil ikke længere slaaes med Dig Krøbling." "Havde jeg kun noget at drikke", sagde Ravn, "vilde jeg endnu være Karl". "Svig mig da ikke", sagde Gunlaug, "naar jeg bringer Dig Vand i min Hielm". Dette lovede Ravn; men da Gunlaug kom med Vandet, tog han mod det med den venstre Haand, og gav Gunlaug et svært Saar med den høire. "Medrigen svægst Du mig", sagde Gunlaug, "da jeg troede Dig". "Jeg undte Dig ei den favre Helges Favntag", svarede Ravn. De sloges nu paa ny, og Ravn faldt. Gunlaug fortes bort, men døde kort efter 1013.

Da dette rygtedes til Island, forlangte Gunlaugs Fader Bøder af Ravn, fordi dennes Søn havde ved Svig dræbt hans. Da Ravn's Fader svarte, han havde mistet nok, og ei vilde betale, overfaldt Illuge ham, og da han selv undveeg, lod han en af hans Frender dræbe, en anden lemlæste, og Gunlaugs Broder var endnu ei tilfreds med denne Hevn, men dræbte selv een af Ravn's Frender.

Helge blev gift Naret efter med Thorkel Halskelsfen, en vakker og rig Mand, god Skald. De havde flere Børn sammen, men hun elskede ham ei, og kunde aldrig glemme Gunlaug. Hendes

Gunlaug Ormstungasaga. 69

første Glæde var at udbrede den Kappe, Gunlaug havde foræret hende, og stirre paa den. En Gang kom der Sygdom i Thorkels Gaard, Helge blev angreben, men laae dog ei. En Løverdags Aften sad Helge i Ildstuen og lænede sit Hoved paa Thorkels Knæ, hun lod Gunlaugs Kappe hente, saae en Stund paa den, og sank død tilbage i sin Mand's Skid.

Naar et Par Drømme undtages, der maaskee ere blevne udsmykkede, indeholder Sagaen lutter sandfærdige Begivenheder, der ere fortalte saa godt, og i en saa gammel Tone, at derved bestyrkes et Membrans Vidnesbyrd fra Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede, der tilskriver dens Affattelse Ase Frode. En senere Afskriver kunde da have tilføiet et Par Randmærkninger, der tale om Snorre Sturlesen og Laxdælæsa S. 14, 67. Sagaen indeholder mange af Gunlaugs skønne Vers, hvoraf eet citeres i Skalda, under Gunlaugs Navn. Til Begivenheden selv, som noget samtidigt, sigtes uden Tvivl i Solarliod Stroph. III 14, og den nævnes udtrykkeligen i Egilsaga Kap. 96 S. 771. Desuden ere de fleste af de i Fortællingen forekommende Personer af andre islandske Historier bekiendte.

70 Gunlaug Ormstungasaga,

Denne Fortælling har havt det Held af alle Sagaer, at erholde den bedste og skønneste Udgave ved Konferenceraad Erichsen, Kiøbenhavn 1775. 4. En fri dansk Oversættelse deraf findes i Pastor Grundtvigs Saga, Nytaarsgave for 1812.

Biga Blums Saga.

Fra det tiende Aarhundrede.

Den gamle Ingiald, Høvding ved Nessforden kunde ikke lide Kiøbmændene, formedelt deres Overmod; han saae derfor nødigen, at hans Søn Gyolf havde indbudet en norsk Kiøbmand Hreidar til at overvintre paa deres Gaard; da imidlertid Kiøbmanden opførte sig vel, og forærede den Gamle prægtige Tapeter til at beklæde Væggene med, blev han ham god, og tillod Gyolf at seile med til Norge. Da de vare komne der, spurgte Hreidar den unge Islænder, om han vilde drage til Kong Hagen Adelsteen, men Gyolf svarede, han vilde heller tilbringe Vinteren hos ham. Hreidar søgte at bringe ham derfra, da han havde en Broder, der var

Viking, og overvintrede hos ham, men slet ikke kunde lide nogen Islænder. Eyolf lod sig imidlertid derved ikke affrætte, tog derhen, og ved at nedlægge en Bism gjorde han sig agtet af den vilde Hob, der forhen blot paa Hreidars alborlige Begjæring havde skaanet ham. En Tid efter fik han Leilighed til at vise Brødrene en Tieneste, ved at møde for en af deres Frender i Holmgang mod en Bersærk, hvem Eyolf hug Foden af, og undslog sig for at modtage nogen Belønning. Ved disses Mægling blev Eyolf siden gift med Astrid, Datter af Vigfus, en mægtig Herse paa Bors, med hvilken han drog til Island 922, hvor han blev Godsordsmænd (Herredsforskander). Han døde 940, og efterlod flere Børn blandt hvilke ifkun den yngste, Glum, var hos Moderen. Glum tegnede ikke til at blive til noget, var taus og undgik Folke-moder. Hans Moder maatte lide megen Uret af sine Naboer, og da Glum ikke endnu saae sig i Stand til at forsvare hende, seilede han i sit femtende Aar til sine Frender i Norge. Morfaderen Vigfus tog i Begyndelsen koldt mod Glum, der syntes at bære sig meget flodset ad. Noget Tid efter kom en Bersærk til den gamle Vigfuses Hal, gik til enhver især, og spurgte om nogen vel troede sig saa brav en Karl, som han; alle vare frygt-

fomme, og talte ham efter Munden, men Glum sprang paa ham, og tilredte ham saaledes med Slag, at han døde Dagen efter. Nu erkjendte Bigfus ham for sin *Uet*, og satte ham i Høisæde hos sig. Han skænkede ham rige Gaver, især et Kappe og et Sværd, hvortil hans *Uetmænd* havde havt megen Tillid, og spaaede, det vilde gaae ham vel, saalænge han ei skilte sig ved disse *Klenodier*. Sommeren efter, 942, drog Glum tilbage til *Island*.

Imidlertid havde *Moderens* Nabo *Thorkel* vedblevet at forurette hende, flyttet *Grendseffel* let, og ladet sit *Qvæg* græsse paa hendes *Marker*. Glum dræber først hans *Trælle*, siden hans *Søn*, og nøder ham selv til, for at undgaae *Dom*, at sælge sig sin *Gaard* for halv *Værd*. Da *Thorkel* skulde flytte fra *Thveraa*, gif han med en gammel *Oxe* hen til *Freis* *Tempel*, og talte saaledes: "Freier, du har længe været min *Fortroffning*, modtaget mange *Gaver* af mig, og lønnet mig vel, nu giver jeg dig denne *Oxe*, at Glum maae ikke mindre *nødigén* end jeg forlade *Thveraa*, og lad nu see ved et *Segn*, om du modtager det eller ei;" da brølte *Oxen* høit og faldt død ned. *Thorkel* blev vel *tilmode*.

Glum var nu en meget anseet Mand, og boede paa Thøeraa. Han fik engang en Forvakter, som hedte Ingolf, denne blev ved en Hestefæmp slaaet af en, der hed Kalv og boede paa Blade. Glum lod, som han ikke lagde Vægt derpaa, og sagde blot: saaledes pleier jo hvert Hestemøde at endes*). Noget derefter blev Glum fortrydelig paa Ingolf: fordi denne saa ofte forlod Gaarden, for at besøge en Raboes smukke Datter. En Aften da Ingolf kom hjem efter at man havde spist, sagde Glum: "lader os nu more os med at hver opregner, hvad han stoler paa. Jeg stoler paa tre Ting, min Pengepung, min Dyr og mit Fædebur." Siden skulde enhver sige sit. Da Raden kom til Ingolf, sagde denne: "jeg stoler paa Thorkell Hamre" (hans Kærestes Fader). Da blev Glum vred, løftede Sværdet, og sagde: "en maadelig Fortrøstning har du valgt dig, gaae nu strax til ham og sig, du har dræbt Kalv i Blade." Derpaa gik han ud med ham i Laden, og lod ham dræbe en Kalv. Ingolf turde ikke andet, end gisre, hvad Glum befalte, og da han kom med dette Budskab til

*) Det var Islændernes sædvanlige Folkefortyngelse, at de Fornemme lode Hingster vides med hinanden midt paa en stor Glette. Undertiden bleve disse eggede af Stærne med Stave.

Thorkell, viste denne ham strax fra sig, som et
 Menneske, der var farlig at huse. Anden Dag
 rygtedes det, at Manden Kalf virkeligen var dræbt.
 Glum gav nu Ingolf Vare at reise med til Norge,
 og lovede ham sin Beskyttelse. Ingolf blev stev-
 net som Kalfs Morder, men da Sagen var optar-
 get til Dom, erklærede Glum Stevningen for
 ugyldig, thi ikke Ingolf, men han selv havde dræbt
 Kalf, og han betalte nu de lovmæssige Boder.
 Ingolf havde imidlertid gjort godt Kæbmandskab,
 Glum lod ham beholde Varene, og skaffede ham
 sin Effe til Ægte. Adskillige Stridigheder
 havde Glum med sin Svigersøn Wiga Skutu, men
 farligere blev en anden Sag, hvori han indviklede
 sig, da han vilde paatale en Freneds Mord. Der
 foresaldt i denne Anledning en Fegtning mellem en
 Snees Mand paa hver Side, hvor Glum i Stri-
 dens Hede gav en af de anseligste af Modstanderne,
 Thorvald Krok, sit Banesaar, men indbildte siden
 et ungt Menneske af sit Følge, at det var ham,
 hvem Æren tilkom for denne Daad, og han maatte
 derved forlade Landet. Noget Tid efter kunde dog
 Glum ikke afholde sig fra i en af sine Viser, at
 hentyde paa, at ikke alle hans Bedrifter vare be-
 fiendte. Da man gierne hørte og sang Glums Vi-
 ser, varede det ikke længe, før denne blev bragt til

det varme Bad ved Hrasnegil, hvor mange vare forsamlede. Hans Fiender, som ahnede Sandheden, stævuede ham for Thorvalds Drab ved et Thing, hvor han ikke havde mange Venner; men Glum nødte med hundrede Mand, og magede saa, at den anden Dags Morgenrøde begyndte, før Sagen var bleven afgjort, hvorover den maatte efter Loven henvises til Althinget. Der havde Glum mere Bistand, og fik udvirket, at han skulde aflægge Ed i Sagen. Noget Tid efter gjorde Glum et Bryllup paa sin Gaard, hvortil flere hundrede vare indbundne; til denne Forsamling kaldte han Thorarin, der havde anlagt Sagen mod ham, for at høre sin Ed. Som Skik var, tog han en Sølvring paa tre Drers Vægt, vædet med Offerdyrets Blod i Haanden, og kaldte tvende af de Tilstædeværende til Vidner paa, at han aflagde Tempeled paa Ringen, og vidnede for Aserne, men Ordene selv vare tvetydige *). Thorarin fandt imidlertid

*) S. 150 ek vinn hofs eid at baugi, ok segi ek that AËsi, at ek vark at thar, ok vák at thar, ok raudk at thar odd ok egg, er Thórvalldr Krókr feck bana. Naar at skrives i eet med de foregaaende Ord varkat, vakat, raudkat, er det en benegtende Partikel, som i det ældre Sprog ligesom og i det poetiske ofte hangtes bag Ordene; skrives at for sig, bliver det Propositionen paa

intet at udsætte paa Formularen, og Glum, tilfreds med Udfaldet, forærede de tvende Bønder, han i sin Æd havde nævnt, de kostbare Foræringes, han i sin Ungdom havde faaet af sin Morfader. Dermed var og hans Lykke forbi. Hans Fiender, der havde mærket hans List, bragte Gudmund den Mægtiges Broder Einar, til paa ny at udlægge Sag imod ham, og Udfaldet blev, at Glum maatte affraae til Einar den ene Halvdeel af sin Eiendom i Thveraa i Mandebod, og sælge ham den anden Halvdeel. Glum bosatte sig et andet Sted, og blev en gammel Mand, men det lykkedes ham ei at faae Hevn over sine Fiender. Da Kristendommen blev udbredt paa Den, lod Glum sig døbe, og døde 1003.

Denne Saga indeholder flere vigtige Bidrag til Sædernes, Lovgivningens og de religiøse Begrebers Historie. Den er affattet i det rene gamle Sprog, og hører uden Tvivl til de ældste skrevne Fortællinger. Begivenhederne ere sandfærdige. De vigtigste Personer og Bedrifter omtales i

eller ved, og Sætningen bliver bekræftende. Accentuationen maatte gjøre Forfælleren tydelig, men naar Glum udtalte alle Ordene langsomt og høitideligt, blev denne vanskelig at bemærke.

Viga Glum's Saga. 77

Landnama. (See index under Ingiald Helge Magnus's Son, Eynolfs Ingialds Son, Viga Glum, Viga Skutu.) Glum nævnes i Valnaliots Saga Kap. 1, Kristnisaga S. 4, Landnama (see index.) Hans Stridigheder med Viga Skute omtales vidtloftigere i dennes Saga. Glum's Son Vigfus nævnes i flere Sagaer og i Heimskringla, Olaf Tryggves. Saga Kap. 45. Hans Søstersøn Thorbald Talsald, der understøttede ham i hans Kampe, er og bleven Gienstand for en særskildt liden Fortælling, der findes i Olaf Tryggvesens Saga Isl. Udg. 2 D. S. 36. Annalerne nævner en af Viga Glum's Bedrifter under Aar 942 eller 944. Asgrim Elledagrims Son, der nævnes S. 110 o. fl. St. er bekiendt af Niala, Floamannasaga og Kristnisaga S. 8. Einar, Gudmunds Broder, omtales mange Steder især i Liosbetningasaga. Sagaen findes i Markus'sens Sagasamling. 8. S. 180, 240 og er siden efter bedre Haandskrifter udgivet af den arnæmagnæanske Kommission 1789, 240 S. 4. med latinsk Oversættelse og gode Register ved G. Petersen.

Hønsse Thorer's Saga. *

Fra Midten af det tiende Aarhundrede.

Thorer var en fattig Mand, der reiste om og solgte i det ene Herred, hvad han købte i det andet; fordi han engang bragte Høns med fra Sønderlandet, erholdt han Ogenavnet Hønsse. Til sidst blev han meget rig, og for at skaffe sig Sikkerhed, da han var ilde lidt, tilbød han Arngrim, der var Godordsmand, at ville opfostre hans Søn Helge, og give denne sit halve Gods, mod at Faderen skulde beskytte ham. Arngrim modtager Tilbudet,

Nogle Aar efter landede en norsk Skipper ved Navn Orn i Borgfiorden. Tinguodd, der var Herredsforstander i den Egn, pleiede at komme til Kiøbsstevne, og fastsætte, for hvad Pris Varene skulde sælges, og Ingen turde kobe, før han havde været der. Tinguodd lader Orn dette vide, men denne svarede, at han selv var Herre over sine Varer, hvorpaa Tinguodd forbyder Folk at handle med ham, eller endog yde ham nogen Hielp. Men i Egnen boede en agtet Mand, som hed Blundketil, han var saa rig, at han havde 30 Leilendinge paa sin Eiendom. Denne havde

kiendt Orns Fader, tog ham derfor til sig, og flyttede hans Varer hjem til sin Gaard paa Eog Hesse.

Linguodd lod det gaae hen. Den Sommer havde der været lidt Græs over hele Landet. Blundketil lod sine Leilendinge vide, at han vilde have Høstgivet af alle sine Fæstegaarde, han vilde og bestemme, hvor meget Qvæg enhver af Fæsterne skulde slagge. Da Vinteren kom, blev der Fodertrang. Fæsterne havde ei slagtet saa meget Qvæg, som han havde bestemt, og kom nu een efter anden at bede om Hø. Han hjalp Nogle; men da han selv ei kunde undvære mere, reiste han til Høuse Thorer, der havde Overskud, for at kiope. Blundketil byder ham fuld Værd og Gaver til, men han svarer, at han intet har. Fostersønnen Helge siger jo, og fører dem ud til Stedet, hvor det laae. Blundketil byder endnu Penge, men da den Anden stedse vægrer sig, tager han noget Hø med sig. Høuse Thorer reiser derpaa til Arngrim og til Linguodd, for at opfordre dem til at tiltale Blundketil, men forgæves, thi Fostersønnen Helge forklarede dem Sagens Sammenhæng. Endelig lykkes det Thorer at overtale Linguodds nyligen hjemkomne Søn Thorvald til at føre sin Sag, i det han giver ham Løfte om sin halve Formue.

80 Høse Thorer's Saga.

I Folge af 30 Mand rider Thorbald til Blundketils Gaard og stævner ham til at give Erstatning, hvilket denne og tilbyder saa rimeligen, at Thorbald vilde tage derintod, men Høse Thorer vil, at han endnu skal stævne Blundketil til at lide Straf som Mandsmand. Denne blev saa rød i Ansigtet som Blod, og gik ind i sit Huis. Da Nordmanden Ørn saae hans Forbittrelse, greb han sin Bue og skød ind i Flokken, hvor han just traf den unge Helge. De øvrige drage sig tilbage, men i Forening med Helges Fader Arngrim vende de efter Thorer's Opbyggelse tilbage om Natten, og brændte Blundketil inde med alle hans Folk, uden at ville høre Forlig.

Samme Nat Gaarden brændte, brændte Blundketils Søn Herstein, der opfores hos en Mand, som hed Thorbjørn, at hans Fader stod i Ild; han ilede til Gaarden, men kom for sild. Thorbjørn havde før faaet Løfte om Hielp af Ljunguodd, til ham tyede de først hen. Denne red vel med dem til den rygende Tomt, men da han kom derhen, snappede han en halvbrændt Birkestok, red med den brændende Stok omkring Tomten imod Solen *) og sagde: "dette Land tager

*) Om denne Maade at tilegne sig øde Land eller en ny Eiendom paa, see *Grbyggia Saga* S. 8.

Hønsø Thorer's Saga. 81

jeg for mig, thi her er intet bygget Sted, hører det 3 Vidner!" derpaa red han bort. Thorbjørn maatte nu tænke paa andre Raad. Hurtigen faaer han alt Qvæget drevet sammen, og med dette drage de hen til Thorkel Trefill. Denne, som intet havde hørt, om hvad skeet var, mener at de ikkun behøvede Toer, og lover den rige Blundke til's Søn al Bistand. De tage ham strax paa Ordet, og foredrage ham deres Sag; han studser vel, ved at skulle stride mod saa mægtige Hovdinge, men raader dem til ufortøvet at reise til Gunnar Hlifsøn, en meget tapper men ikke meget rig Mand, hvis ene Datter Herstein skulde begiære til Ægte. Thorkel følger med. De kom til Gunnar om Natten, og bankede paa. Gunnar lader sin Trol bede dem ind at udhvile sig, men de true Trolen til igien at gaae ind til Herren og kalde ham ud. Gunnar kommer i Skjorte, linnede Underbukser, sorte Sko, en Kappe over sig og et Sværd i Haanden. De sætte sig ned i Mørket i det kolde Veir uden for Huset, og Thorkel begynder strax at begiære Gunnar's Datter til Ægte

Wiga Glums Saga S. 158. Landnama S. 207, 218, 230, 322. Enfr. Finni Johannæi hist. eccles. Vol. I. S. 8-10.

82 Hølse Thorer's Saga.

for Herstein. Denne siger vel, at han maatte tænke sig, og først adspørge Moder og Datter, men Thorkel vil ikke vide af Opsættelse, og truer med sit Uvenskab. Gunnar gav da sit Ja, og fortalte man ham Blundketils Død. Gunnar som dette ikke anfegtede ham. Samtlige derpaa til Thord Geller, en end mægtigere Thing, hos hvem Gunnars Datter blev opforet, hans Samtykke skulde og erholdes, og han troer ligeledes Fosterdatteren, førend at have hørt hvad der var skeet; nu var ogsaa hans Bistand sikker. Otte Dage efter skulde Brylluppet staa. Ved dette steg Herstein frem for Fordet paa Steen og sagde: "dette Løfte gjør jeg, at før Althinget i denne Sommer er ude, skal jeg enten have faaet erklæret Arngrim Gode skyldig, eller erholdt Ret til selv at afgjøre Sagen." Derpaa stod Gunnar op, og sagde: "jeg gjør det Løfte, at før Althinget er ude i Sommer, skal jeg have faaet Thorbald Odds Søn landsfordiist, eller erholdt Ret til selv at afgjøre Sagen."

Begge Parter samlede nu Folk. Thord Geller vilde først udtage Stevning mod de andre ved det Thing, der laae nærmest Nordbrandsstedet, men Tinguodd forbød ham Overgangen over Hvidnaen med 400 Mand. Thord Geller stævner der

Hølse Thorer's Saga. 83

paa Sagen til Althinget, der havde han flest Folk, og hindrede Lunguodd fra at komme til Thingstedet. Efterat 17 Mand vare faldne af dennes Folk, lagde gode Mand sig derimellem, og Sagen blev afgjort efter Thord Gellers Mening. Arngrim og Hølse Thorer bleve erklærede skyldige, Thorbald landsforvist paa tre Aar. Hølse Thorer vilde inens overfalde Herstein, men blev dræbt af ham. Thord Geller fik tillige afgjort, at da det var farligt at tale sin Sag paa et langtfraliggende Thing, skulde der oprettes flere Thing i hver af Landets Fierdinger. Noget Tid efter besøgte Thorbald, Lunguodds anden Søn, Jofride, Gunnars anden Datter, i Faderens Fraværelse. Denne overrumplede ham, og afflog ham, da han beilede om Datteren, dennes Haand, baade fordi han var en Søn af hans Fiende, og paa Grund af hans egen Udfærd. Kort efter vilde Lunguodd overfalde Gunnar, der havde bosat sig paa Blundfættis gamle Gaard, til hvilken Lunguodd mente, ved sin foromtalte Udfærd, at have erhvervet sig Adkomst. Gunnar var ofte ene hjemme, da han soled paa sin Bue, thi i at skyde med den var allene Gunnar fra Hlidarende hans Lige. Sønnen skulde støde til Faderen med 90 Mand, men

84 Hønsø Thorer's Saga.

denne drager først til Gunnar, og aabenbarer ham alt, hvorpaa denne trolover ham sin Datter, siden nøder Sønnen Fædrene til at forlige sig. Næste Vinter reiste Thorodd til Norge for at søge efter sin Broder, men forliste, den gamle Tunguodd døde af Sorg, efterat have befalet, at man skulde begrave ham paa Skaneyarfielddet, at han derfra kunde overse den hele Landtunge.

Fortællingen er aldeles troværdig, dens Hovedtræk bekræftes ved Landnama S. 44, 46, 56, 177, ikkun at Hersteins Kone kaldes der Thorrunna og ei Thuride. Saaledes kaldes hun og i Are Frode, som i Schedæ Kap. 5 fortæller Begivenhedens Hovedtræk. Men naar Are siger, at det ikke var Blundketil, men Blundketils Søns Thorfel, der blev brændt, strider dette ikke blot mod denne Saga, men og mod Landnama og Annalerne, der henhøre Blundketils Brand til 962. Gunnar Hlifarsen nævnes i Gunlaugs Saga S. 17, Herstein Blundketils Søns Egteskab i Laxdælasaga, Thorod Tunguods Søn i Gunlaugs Saga S. 19, 21, 23. Thorvald Tunguods Søn omtales i Sagaen om Bard Snefields Us, Thord Geller og Tunguodd forekomme i mange Sagaer. I Anledning af den Tale, Thord Geller holdt paa Thim

Hønse Thorer's Saga. 85

get om Fierdingthingenes Oprettelse tilføies i Sagaen: saa sagde mig Ulfhedin Gunnarsen Lovmand, disse samme Ord findes og paa det omtalte Sted hos Ase Frode, men det er ikke rimeligt, at Sagskriveren skulde have udstrevet denne, da han ellers havde fulgt ham nøiagtigere. Det synes altsaa som begge have øst af een Kilde, og derfor anføre den samme Hiemmelmand; men da denne Ulfhedin levede i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede, kan deraf sluttet hvad Tid Sagaen er bleven sammensat, om end ikke nedskreven.

Sagaen findes blandt de Suhmske Haandskrifter i Folio collationert, oversat paa Latin og ledsaget med oplysende Anmærkninger, saa den er ganske færdig til at blive trykt, hvilket den vel fortient.

Helges og Grims

eller

Droplauges Søners eller Flotslida Saga. *

Angaar Begivenheder i det tiende Aarhundrede.

Af denne Saga findes tvende forskellige Bearbejdelser, en kortere og en længere, i den sidste Del af Fortællingen stemme begge overeens, men i den første Deel har den ene enkelte Afvigelser fra den anden og mange Tillæg. Den begynder med en fabelagtig Fortælling, om hvorledes Thorvald befriede paa Hetland Jarlens Datter Droplauge fra en Kiempes Vold, og erholdt hende til Ægte. I den mindre Saga siges Droplauge at være en Islænders Datter, men denne har derimod en kort Fortælling om Thorvalds Farfader, der havde kjøbt af Vifinger en ranet Jarledatter fra Sydererne, hvilket og berettes med faae Forandringer i Landnama S. 281, 370 og i det arnamagnæanske Haandskrift af Ketil Hængs Saga No. 471. Desuden har den større Saga en vidtløftig og aldeles troværdig Fortælling om Thidrande Geitis Sø, Proars Lungu Godes Fosterson, en ung

almindelig agtet Mand, der ved en Misforstaaelse kom i Strid med sin Morbroder Ketil i Niardvik og nedlagdes af een hos denne sig opholdende Normand ved Navn Gunnar, som derpaa blev heftigen forfulgt af Thidrandes Frender, og efterat have undsluppet mangfoldige Farer, tilsidst befordredes til Norge ved den af Laxdælasaga bekiendte Gudruna. Det er denne Fortælling, Laxdælasaga citerer under Navn af Niardvikingasaga Kap. 60. Den er her bleven benyttet, fordi blandt Gunnars Forfølgere ogsaa fandtes Historiens egentlige Helte, om hvis Bedrifter begge Recensioner for det meste stemme med hinanden.

Helge og Grim begyndte deres Bane med at de 13 og 12 Aar gamle, paa Moderens Opfordring, dræbte en Karl, der havde talt ilde om hende. Bonden, hos hvem Karlen tjente, bad Helge Asbjørnsen antage sig denne Sag. Droplauge vilde sende sine Sønner bort fra Huset. De gik i ondt Veir til deres Fosterfader Spackbesse, og stødte paa en Bygning, det var hans Offerhuus, som de gik omkring med Solen (solar sinnis), hvorpaa de maatte vende hjem igien, Uveiret holdt ved i fiorten Dage. Fosterfaderen fortalte dem siden, at Guden var vred, fordi de paa den Led vare gangne omkring hans Huus, og desuden ei

88 Helges og Grims Saga.

ifølge Loven offentligen havde erklæret, at de havde dræbt Karlen. Thorkell Geiterson antog sig deres Sag, og betalte Bøderne for dem, hvorover Brødrene bleve utilfreds; thi da syntes dem ei Retfærdigheden hevet. Helge opholdte sig hos Thorkellen en Tid lang, for at lære Lovene, og beskæftigede sig nu med at føre Sager især mod Asbjørnsens Thingmænd, thi Helge var endnu bleven vred paa Asbjørnsen, fordi han havde ægtet Spadestens Datter, i hvem Helge var forelsket. En Brodersøn af Asbjørnsen skulde have en Andeel af hans Godord, men kunde ei erholde den, han gik til Helge, som raader ham til at opsøge en af Asbjørnsens Fortrolige og opmuntre ham til at udbede sig den Villighed af Asbjørnsen, at han en gang vilde unde ham den Ære at sidde i Retten sit Sted. Asbjørnsen fører ham, giver ham en Hæder Hat paa, og formaner ham til kun at tale lidt. Men som han sidder, kommer Helge, slaaer Hatten af, og indstævner Asbjørnsen til at miste sit Godord. Sagen forligtes, med at Brodersønnen erholdt sin Andeel. Noget efter dræber Helge en Mand, der imod hans Advarsel havde haft utiladelig Omgang med en andens Kone, og ei vilde betale Bøder, hvorfor Helge paastod, at han faldt paa sin Gierning (var ohelgi). Natten efter

Helges og Grims Saga. 89

opgraver han Liget og fører det i tre Vidners Nær-
værelse ud til en øde De, hvor det lægges i Jor-
den. Nu stævnedes Asbjørnsen ham for at have
myrdet en Mand, og ei tilhyllet ham med Muld,
men sankt ham i Søen. Helge faaer hele Sagen
til at gaae tilbage, ved at bevise, hvor Liget var
begravet, og at altsaa hele Stevningen var urig-
tig.

Moderen giftede sig mod Helges Villie med
en Mand, der snart blev hende selv forhadt. Da
denne derpaa dræbtes af sin Træl, som strax igien
nedlagdes af Sønnen Helge, hedte det sig, at Mo-
der og Søn havde voldet Mandens Død. As-
bjørnsen indstævner desaaarsag Helge, og da den of-
fentlige Mening var Helge imod, faaer Asbjørn-
sen ham dømt til at betale store Bøder, og være
Landsforviist i tre Aar; blev han i Landet, var han
fredløs.

Helge bliver alligevel, og ledsages overalt af
sin Broder Grim, indtil de engang overfaldes
med overlegen Magt af Asbjørnsen. Her falder
Helge efter den tappreste Modstand, Grim blev
liggende som død paa Balpladsen, men en Ven
førte ham til Lægekonen Asgerda, der helbredte
hans Saar, og siden lykkedes det ham ved megen
Snildhed at hegne sig paa sin Broders Banemand,

90 Helges og Grims Saga.

han undkom derpaa til Norge, hvor han døde efter Saar, han havde faaet i en Holmgang. Hans Enke vendte tilbage til Island.

Sagaen ender med disse Ord: "Thorbald havde en Søn, der hed Ingiald, hans Søn Thorvald fortalte denne Saga. En Vinter efter at Præst Thangbrand kom til Island faldt Helge Droplauges Søn." Den første Thorbald var efter Sagaen Grims Svoger, altsaa samtidig med Begivenhederne og et fuldgjaldigt Vidne. Den sidste Thorbald maae have været Sagaskriverens Hiemmelmand og altsaa samtidig med ham, thi da her taltes om Begivenheder, mange af Landets Indbyggere maatte kiende, men som alligevel ikke vare mærkeligere end saa mange andre, var her slet ikke nogen Grund til at anføre dens Navn, der havde ført en Fortælling i Stil, som senere var bleven nedskrevet. Denne Angivelse leder os altsaa til at sætte Sagaens Affattelse til Midten af det tolvte Aarhundrede.

Herned stemme og de indvortes Kiendetegn. Dens fortere Bearbejdelse, der uden Tvivl er den ældste, har adskillige Vers og indeholder slet intet æventyrligt. Helge Asbjørnsen nævnes i Landnama S. 285, Kristnisaga S. 8 og Vopnfirdin-

gasaga. Thorkel Geitissøn nævnes flere Steder i Landnama (see index) og Liosvetningasaga, hvor det udtrykkeligen bemærkes, at han forekommer i mange Sagaer. Helge Droplaugesøns Vaabenfærdighed bliver rost i Eyrbyggiasaga S. 42.

Den vidtløftigere Recension, der neppe ifølge Stilen er yngre end det trettende Aarhundrede, har i selve Fortællingen om Droplauges Sønnen et mærkeligt Tillæg, som er en Udsmykkelse af Fortællingen, hvorlunde de i Uveir stødte paa Berses Offerhuus. Det hedder nemlig Kap. 26, at de paa deres Vandring i Snefoget bleve forundrede over at mærke Is under Fødderne, uagtet de vare langt fra Floden. De gik derpaa videre, og kom til en Plads, hvor de fandt et Gierde (virke) høiere end Helge kunde række. De gik omkring, det var rundt. En Dør var paa Gierdet med Skaade for og vel tilluft. Helge fortalte Broderen, at de vare komne til Berses Offerhuus, og at Isen, de vare komne over, var paa Berses Brønd. Grim sagde, lader os som snarest gaae herfra. Mei sagde Helge, jeg maae derind, og see, hvorledes denne Vaaning er beskaffen. Han gaaer til Døren, støder Laasen fra med Sværdhialtet og bryder Døren op, derpaa gaae de ind i Templet. Grim tager nu saaledes til Orde: "Du

handler ilde Frende, i det du farer saa voldsom frem og fordærver meget her. Din Fosterfader vil vist høiligen vredes; naar han vorder det. Helge svarer: "Jeg ønskede dog engang at vide hvad der er ved disse Knegte (dölgar) at gøre thi det er ikke vist, at jeg behøver dem nogen mere end nu, de ville ei en anden Gang blive her, dersom de nu vise sig slette;" Helge træder de ind i Templet, seer at der er saa lyst, at de ingen Steds var Skygge, alt var behængt med perler, Bænkene paa begge Sider vare besatte med glimrende af Guld og Sølv. Alle stirrede med Ærbødighed, og bødte ei de Indtrædende velkommen. Høifædet paa den øverste Bænk sadde sanne Freier og Thor. Helge vendte sig hurtigen til dem med disse Ord: "Der sidde I Odins Sønner (Frisians synir) og ansee dem for de værdigste Ting, som I dyrke. Men hvis I ville, og Brødre skulle tro paa Eders Styrke som at da staaer op og viser Eders Godhed imod os, thi er det haardt Veir. Vilde I dette, da skulle vi tro paa Eder som andre Folk, men vise I Eder færdige og vilde ei yde os Hielp, da bekymre vi os intet om Eder." Men disse (Billeder) lode sig være hoffærdige og tauge. Derpaa gaaer Helge tvært over Gulvet, der sadde Friggia og Freia

tiltalte dem paa samme Maade, sigende at vilde vise dem al Høflighed, hvis de vilde tage vel mod ham. Derefter sagde Grim "tien mig nu i Broder ikke længere at give dig af med disse onde Liander (andskota) og lader os gaae herfra, thi jeg venter ingen Hielp af slige Bestier, som hverken kunne tale, see eller høre, og det er en Skam at fortrøste sig paa dem. Helge svarer: "Ikke skal jeg, som saa mange gjøre, springe over Gierdet, hvor det er lavest." Han griber da Thor og hans Rabo, rykker dem af Bænken, tager alle Klæderne af dem, og bliver saaledes ved med den ene efter den anden, indtil han fik alle Guderne afklædte og fastede ned paa Gulvet, lægger dem derpaa i en Bunke, men passer paa, at de ei fordærvedes. Grim bemærkede, at Fosterfaderen vilde blive meget vred over den grove Spøg, men Helge forsikrede, han havde aldrig øvet en bedre Gierning, thi disse (Afguder) havde en heel Dag ledet dem vild, hvilket aldrig før var hendet. Helge lader nu Templet staae aabent, saa Sneen overalt fygede ind."

Man sees letteligt at denne hele Fortælling hidrører fra en Kristen, der saaledes har villet udsmykke den ældre simple Beretning. Men Skildringen af Afgudstemptet bliver derfor ikke mindre paalidelig, thi i det trettende Aarhundrede kunde

96 Valnaliots Saga.

falde, men da Hall ikke vil, betaler Valnaliot 50 i Sølv *) eller Halvdelen af hvad der betaltes i Bod for en fri Mands Drab, baade fordi han ikke vilde stevnes, og af Frygt for Engelen, hvis Høitid han havde vanhelliget. Imidlertid oppasser han Hall, og da han engang finder ham, siger han: "Nu skulle vi prøve, om Du har handlet mod mig i en god Hensigt, thi da vil Engelen give Dig Seier, men var det af Pengebegjærlighed og Erættesyge, vil Du ligge under." De flaaes, og Hall bliver dræbt.

Halls Son overlod Søgsmålet i denne Sag til Gudmund, som dog formedelt Valnaliots mange Tilhængere ei kunde bringe det videre, end at Valnaliot maatte give hundrede i Sølv. Kort efter dræbte alligevel en af Halls Fænder en af Valnaliots ved Navn Thorvard. Gudmund misbilligede denne Gierning, og betalte strax dobbelt Mandebod; men da nogen Tid efter Halls fredelige Broder, Bodvar, var kommen hjem fra Norge og reiste giennem Svarfdalen, blev han dræbt af en af Thorwards Frender. Da Valnaliot bestyrtede denne, opkom en ny Uenighed mellem ham og Gudmund, som engang vilde overrumple Valnar

*) 10 Rigsdaler, see de centenario argenti, en Afhandling bag efter Kristnisaga S. 104.

lot, og skød sit guldbestagne Spyd efter ham, men fælede. Valnaliot bragte ham selv paa Thinget sit Spyd tilbage, erholdt til Giengjæld et kostbart Sværd, og dermed vare disse Hovdinge forligte.

Fortællingen bærer Sandhedens Præg, og da den fremstiller ikke meget mærkelige Begivenheder med stor Omstændelighed, er det ikke rimeligt, at den er nedskrevet senere end det tolvte Aarhundrede, til hvilken Tidsalder og Stilen passer.

Hvad der fortælles om Gudmund den Mægtige, stemmer godt med det, saa mange andre samtidsige Sagaer berette om denne Hovding. Valnaliot i Svardsdalen nævnes i Landnama S. 264, 274.

Broddhelgesaga *

eller

Bopnfirdingasaga.

Fra det tiende Aarhundrede.

Broddhelge, Thorstein Hvides Sønnesøn, var en Hovding ved Bopnefjorden, der levede mod En-

Sagabibliothek, 1 Bind.

Ⓒ

den af det tiende Aarhundrede. I Forening med sin Svoger Geiter, der opfostrede hans Søn Biarne, bemægtiger han sig en norsk Skipper's Efterladenskab, hvis Mord begge mentes at have foranlediget. Om Byttets Deling opkommer Uenighed imellem dem, der fortsættes i mange Aar, og bliver forsøgt ved at Geiter skilte sig ved sin Kone Helge var stridbarest. Geiter flyttede derfor fra hans Rabolaug, men Geiter's Thingmænd bleve derefter end mere foruroligede af Broddhelge; nogle gave sig under hans Beskyttelse, de andre klagede deres Nød for Geiter, som derpaa i Forening med Gudmund den Mægtige, Oseigr Jarngardsen og flere Hovdinge overfaldt Broddhelge. Her er en Lacun i Haandskriftet, men af det Følgende kan sees, at Broddhelge blev dræbt. Biarne dræbte igien sin Forsterfader, men angrede strax sin Sierning, den blev ogsaa ilde omtalt. Da Geiter's bortreiste Søn Thorkell kom tilbage til Island, sendte Biarne fælleds Venner til ham, for at megle Forlig, men han lod som han ei kunde høre, og søgte at overrumple Biarne, der snildeligen vidste at undvige. Endeligen mødtes de, Thorkell kiendte paa sine Folk, at de ei angrebe ibrigen nok, saa der ei vilde blive Fortælling om deres Færd (er ekki verdr söguligt) men under Striden kom en Rabo

havde til, som skilte de Stridende ad med store
 Stave, og da tillige Konerne kastede Klæder paa
 Vaabnene, maatte de høre op med at slaes.
 Thorkell lod Biarne, som havde mistet de fleste
 Folk, roligent drage bort. Begge Høvdinger vare
 blevne meget saarede. Biarne helbredeedes først,
 da han var en god Ven af Thorvald, Herredets
 bedste Læge. Thorkel laae længe af sine Saar.
 Biarne formaaer Thorvald til at tage hen og hel-
 brede ham, denne gjør det, og faaer en Hest og
 en Selvring af Thorvald til Belønning. Ime-
 dens Thorkell laae syg, var det gaaet slet med
 hans Gaards Drift. Det var nærved han maatte
 slagte sit Qvæg. Dette fik Biarne at høre, og
 tilbød ham nu at flytte til sin Gaard. Thorkell
 drager til ham med 12 Mand. Biarne tilbyder
 ham selv at afgjøre deres Sag, Thorkell tilkien-
 der sig 100 i Sølv til Bøder, og dermed vare de
 forligte.

Denne Saga indeholder vel ikke meget mær-
 kelige, men sandfærdige Begivenheder med enkelte
 ikke uvigtige Bidrag til Oldtidens Skildring. Saa-
 ledes fortælles Kap. 5, at en Steinvora var For-
 standerinde ved Egnens Hovedtempel (hofgydia)

til hvilket enhver var efter Loven forpligtet at betale Skat. En vis Thorleif, der var bleven Kristen i Udlandet, blev stevnet, fordi han ei vilde betale Afgiften til Templet. Men Stevningen havde ingen Følger, da den, som havde udtaget den, igien tog den tilbage, efterat Thorleif havde bevist ham en Velgierning.

Flere af andre Sagaer bekiendte Personer fremtræde, som Gudmund den Mægtige, Oseige Jarngards Søn (om hvem Liosvetningasaga), Droplauges Sønner. Broddhelges Slægt opregnes i Landnama S. 277, en af hans her videløstigen fortalte Bedrifter berøres i Kristnisaga S. 94. Hans Død sætte Annalerne til Aar 974, Geiters Død til 987, og det paafølgende Slag i Bodvarsdalen til 989, Geiter bliver tilligemed Vigabiarne nævnt blandt Høvdingerne ved den Tid Kristendommen indførtes, i Kristnisaga S. 8. Bopnsfirðingarsaga citeres udtrykkelig i Thorstein Hvides Saga og i Oluf Trygvessens Saga, islandsk Udg. 2 D. S. 242. Da Genealogierne ved Sagaens Ende gaae til Midten af tolvte Aarhundrede, og dens hele Tone er gammel, synes den skrevet henimod det nævnte Aarhundredes Ende.

Torsfirdingasaga

eller

Gulthorers Saga *

Fra Enden af niende og Begyndelsen af
tiende Aarhundrede.

Thorer, en Søn af Landnamsmanden Odde Straut, drog med sine Fostbrødre til Throndhjem, da Harald Haarfager regierede. For fattig til at opholde sig i Kongens Gaard, vilde han fortiene Penge paa Fiskeri ved Halogaland. Der aabenbarer sig en af hans Frender, en Kong Agner, for ham i Drømme, og viser ham til Finmarken, hvor Vikingen Vale i Drageskikkelse rugede over meget Guld. Thorer reiser med sine Fostbrødre til Fjeldet Blesane ved Dumbshav, lader sig selv fjerde nedhidse i en Fjeldkløft, gaaer derfra ind i Huln, hvor han fandt Dragerne sovende med Hielm paa Hovedet og Sværd under Vingerne, han dræber de fleste med deres eget Sværd, og erobrer Guldet. Efter en Reise til Sverrig, vender han tilbage til Island, hvor han faaer Strid med en af sit Følge, der ingen Deel havde erholdt af Guldet, fordi han ei havde tordet gaae ind i

Hulen. Hans andre Stridigheder ere ikke megen mærkelige. En Fægtning blev i Anledning af disse holdt i Torstefjorden, hvor Thorer seirede. De Dødes Tal kunde skønnes efter Høiene, der vare opkastede, hvor Slaget stod. Derefter forligtes Parterne, men dette Forlig, bemærker Sagaen, var ikke lovformeligt, fordi det skete for Ulfriot bragte Love til Island.

Uagtet det Fabelagtige ved Reisen til Finmarken, er Guldthorer selv en historisk Person. Landnama anfører, at Thorer vandt Guld i Finmarken, og at Stridighederne han havde ved sin Hjemkomst, gave Anledning til Torstfirdingasaga. S. 125. Sagaens Velde bestrækes ved de mange Genealogier og Steders Etymologier den indeholder. Begivenhederne i Island ere, naar undersøges noget Hexerie, meget simple. At de, som reiste til Finmarken, kunde enten ved Handel med Finnerne eller ved Plyndringer i Biarmeland vinde Rigdom, er bekiendt af flere Exempler: Egil Saga S. 25, 41; Heimskringla Olaf Hell. Saga S. 143; og det var ei at undre over, om den der fra sig en farlig Reise kom tilbage til Island ved overdrevne Beretninger foranledigede Eventyr om flyvende Drager. Da Sagaen udtrykkelig

citeres i Landnama, og dens Indhold ei forudsætter en senere Tidsalder, er den vel skrevet i tolvte Aarhundrede.

I det arnæmagnæanske Membran af Haldan Ensteinsens Saga No. 343 i 4. er Anledningen til at Bale blev til en Drage endnu omstændeligere fortalt.

Hrafnel Godes Saga. *

Fra Begyndelsen af det tiende Aarhundrede.

Hrafnel seilede i Harald Haarfagers Tid med sin Fader Halfred til Island, hvor de landede paa Ostlandet. Efter nogen Omflytning bosatte Faderen sig i Jökulsdalen, der alt var beboet. Sønnen flyttede længere ind i Landet til en frugtbar, men øde Dal, som han tog i Besiddelse. Der bragte han et stort Offer og opreiste et Gudehuus; han elskede ingen anden Gud end Freir, med hvem han delte sine bedste Kostbarheder. Snart opdyrkede han hele Dalen, og gav der dem, som ønskede det, Land, men sig selv forbeholdt han Wyn-

104 Hrafnkel Godes Saga.

digheden; han fik da Godordet, (Herredsforsmanderskabet) og blev kaldet Freirsgode. Snart tvang han og Jökuldalens Folk til at blive sine Thingmænd, for at befries for hans Uretfærdighed. Mange Enekampe holdt han, og betalte aldrig Bøder for noget Drab. Han havde en kostbar graaspættet Hest, som han kaldte Freirfara, hvoraf han havde skænket den halve Deel til Freir, tillige havde han gjort det Løfte, at worde den Mands Bane, der reed Hesten uden hans Villie. Han forbød derfor sin Faarehyrde, der tillige havde denne Hest at passe, under Livsstraf at ride den. En Dag havde imidlertid Hyrden bestaget Hesten, for at opdrive nogle bortkomne Faar. Hrafnkel mærkede, at Hesten var bleven svædt, han udfrittede nu Karlen, og da denne tilstod, han havde redet den, sagde Hrafnkel, at han maatte holde sit Løfte, og slog ham ihjel. Den Dræbtes Fader Thorbjörn fordrede nu Bøder af ham. Hrafnkel svarede, at han jo vidste, han aldrig pleiede at give Bod; men da han selv erkjendte dette Drab for det værste, han havde begaaet, og fortrød sin giorte Ed, lovede han at ville give ham hvert Aar til sin Huusholdning Melk om Sommeren eller Slagteqvæg om Høsten, skaffe hans Døttre gifte, og hielpe ham i Alt. Thorbjörn vilde ei tage der

imod *) og fordrede Boldgiftsmænd. Da svarede
Hrafnel: "vil Du tykkes ligesaa god som jeg, paa
det Vilkaar vilde vi ei iforliges."

Thorbjörn søger nu Hielp hos sin Brodersøn
Sam. Denne tager, skøndt nødigen, mod Sa-
gen, da han ikke følte sig stærk nok til at trætte
med den mægtige Hrafnel. Han samler imidlers
tid en liden Skot Landløbere, og gaaer til Thim-
get, men var ilde lidt, og kunde ingen Hielp er-
holde. Endeligen træffer han paa Thorkell Thio-
vesen fra Torstefjorden paa Vestlandet, der havde
været 6 Aar i Myklegaard (Constantinopel) i Græ-
kerkongens Tjeneste, og hvis Broder Thorgeir var
Godordsmand. Denne Thorkel tager sig af Sam,
og underretter ham og Thorbjörn, hvorledes de
skulde vinde hans Broder for denne Sag. Ifølge
hans Raad gaae de ind i Broderens Telt, der
laae og sov, og havde en Byld paa sin God. Thor-
björn lader sig falde over den. Godordsmanden
vaagnede op med Smerte, og vredtes paa den
fremmede Mand, der havde været saa uforsigtig.
Da tog Thorkel saaledes til Orde: "Vær ei saa

*) Det Hrafnel tilbød, var i sig selv mere end den
største Mandebød, men det var en Uressag at
modtage Bøderne for sin dræbte Frende just som
Bøder.

106 Hrafnkel Godes Saga.

bred for dette, Dig skader det ei, men mange gaar det værre end de suske. Det er at undskyldes, Din Hod smerter Dig, da Du har været saa syg og maae Du selv bedst føle det. Men det kan være, at denne gamle Mand er ei mindre smertfuld over sin Søns Død, for hvilken han ei kan erholde Bøder." Broderen blev herved opmærksom, og lod sig tilsidst bevæge til at understøtte Sagen. Sam stevner derpaa Hrafnkel, som foragtede sin Modstander, og vilde strax med sine forsamlede Thingmænd drive ham bort fra Domstedet. Men da han kom derhen, fandt han Stedet stærkt besat af Thiofesterønnernes Skare. Han kunde ikke komme til at gjøre nogen Indsigelse, Dommen erklærede ham skyldig, og saaledes maatte han forlade Althinget. Sam var nu glad ved dette Udfald, men Thorgeir fortalte ham, at Hrafnkel var ikke endnu aldeles fredløs, førend Dommen var bleven forkyndt ved hans Hiemstavn, og det skulde skee fiorten Nætter efter Waabentaget *) paa Thinget.

Ved Thorgeirs Hielp lykkedes det Sam med 80 Mand at overrumple Hrafnkel paa sin Gaard.

*) Thingets Slutning, da man tog sine Waaben paa. See iøvrigt om denne meget udbredte Skik Arnesens islandske Rettergang S. 592.

Hrafnel Godes Saga. 107

Alle Baabensfære bleve bundne, derefter forkyndtes Eksekutionsdommen (ferandsdomr) paa en stenet Høi, hvor der hverken var Ager eller Eng*), imedens Solen var ret i Sønder. Man forelagde nu Hrafnel det Vilkaar at drage bort fra Gaarden med sine Kvik og det lidet, Sam vilde unde ham, imod at afstaae til denne alt det øvrige tiligemed Godordet. Hrafnel indvilligede. Sam tog nu Gaarden Adelsbol i Besiddelse, viste sig blid mod menig Mand, og blev vel lidt. Freis Huus opbrændte han, og styrtede Freifara ned af en Klippe. Imedens havde Hrafnel borget Penge til at købe en liden Eiendom i en fraliggende Egn. Der var han saa vindskibelig, at han snart fik sig opbyggt en god Gaard. Lidt efter lidt blev Landet bebyggt omkring ham, thi det var Landnamstid. Hrafnel erholdt Anseelse, han havde forbedret sig, og blev vennesæl. Efter flere Mars Forløb hændte det sig, at Sams Broder Eyvind, nylig hjemkommen fra Miklegaard, red forbi hans Eiendom; da opvaagnede Hevnelysten, han overfaldt ham og dræbte ham selv femte. Sam kom for sildig til at hjælpe Broderen, og kastede Høi

*) Dette Sted af Hrafnels Saga er bleven benyttet i Arneseus islandske Rettergang S. 363.

108 Hrafnkel Godes Saga.

over ham. Neppe var Sam kommen hjem, før han overrumpledés af Hrafnkel, og maatte indgaae de samme Vilkaar, som han før havde paalagt denne. Sam søgte nu Hielp hos sine gamle Beskyttere ved Lorkesfiorden, disse undskyldte sig for at begynde en ny Strid med Hrafnkel, men forsørgede Sam anstændigen. Hrafnkel boede siden roligen paa sin Gaard, men til Freir offrede han aldrig mere.

Sagaen synes aldeles paalidelig. Den indeholder vel ingen Vers, men flere karakteristiske Træk, saavel om Freirs Dyrkelse som om Kettergangsmaaden. Hrafnkel Gode nævnes flere Steder i Landnama S. 320, 379, 184; om hans Fader og Børn fortælles der adskilligt ligelydende med vor Saga, ikkun at Faderen Halfred der kaldes Hrafn. Blandt Thioflesønerne nævner Landnama oftere den tredie Thormod, som her kun i Forbigaaende omtales, men der kaldes hans Kone Thuride, som her urigtigen hedder Thordise, Datter af Thorolf Skalagrimsen.

Sagaen er neppe skrevet senere end 12 Aarhundrede; flere af dens Træk tiene til at anskueliggøre den borgerlige Forfatnings Oprindelse, og det ikke blot i Island.

Eigla eller Egils Saga.

Fra Midten af det niende til Enden af det tiende
Aarhundrede.

Jungen Islænders Levnetsbeskrivelse griber mere end i andre Landes Historie end Egils. Den begynder med Farfaderen Qveldulf, en mægtig Mand i Halogaland, der havde begivet sig til No, da Harald Haarfager begyndte sine Krige. Qveldulf vilde ei gjøre Sag med Egnens Smaakonger imod Kong Harald, da han mistvilede om Udfaldet, men ligesaa nødigen vilde han siden selv drage til Kongen, eller af ham modtage Forlæninger. Dog da hans Svoger Ulver Hnufa, den tredie af Haralds Hovedskalde forestilte ham, hvor vigtigt det var, ikke at fortørne Kongen; samtykte han i at hans ældste Søn Thorolf reiste, uagtet han deraf ei ahnede godt. Thorolf blev vel modtaget af Harald, han udmærkede sig i Slaget ved Hafursfiord, hvor han var Kongens Stavnbo, og da han tillige ægtede en rig Enke i Halogaland, hvis dødeligen saarede Mand havde med Kongens Samtykke indsat Thorolf til at arve sin Kone og sit Gods, blev han udnævnt til Lansmand, skulde have Skatten af Finnerne, og ene være berettiget til at handle

med dem. Thorolf blev nu rig og mægtig. Han reiste til Finnerne med hundrede Mand i Følge, istedetfor de forrige Lænsmand kun havde reist med 30. Da Kong Harald besøgte ham med 300 Mand tog Thorolf imod ham med 500, og havde prægtigt indrettet en Kornlade til at rumme den hele Mængde. Harald blev alvorlig ved at see saa mange Bevæbnede, dog da Thorolf ved hans Afreise forærede ham et udrustet Krigsskib, blev han igien formildet. Men der boede tvende Mænd i Rabolauget. Hilderides Søner, der vare Thorolfs Alvindsmænd, disse beforte ham for Kongen, saa at dennes Mistanke igien blev vaft, og han befalede Thorolf at komme til sit Hof. Dette vilde Thorolf ei, han opgav Forlæningerne, og opholdt sig paa sin egen Gaard, men havde hundrede Krigsivne ligesom før i sin Tjeneste. For at skaffe Næring til alle disse, lod han nogle gaae paa Sildefangst, andre vare ved Torskfiskeriet, fange Sælhunde og samle Eg; han gjorde og et Tog i Forening med Dværernes Konge Faravid til Kyrialen, (Østen for den finske Bugt) hvor han fik meget Bytte. Han ladede derpaa et stort Skib med tør Fisk, Huder og Tran, samt kostbare Skindvare, dette lod han gaae til Engelland og tilhandlede sig der en kostbar Ladning af Hvede, Honning, Wiin

og Klæde Nar 878. Smedens havde hans gamle Vindsmænd beskyldt ham for, at han med en Hær havde udpresset Skat af Finerne. Kongen lod derpaa hans Skib optage, og dets rige Ladning bestyrkede Kongens Mistanke. Næste Sommer gik Thorolf paa Vikingstog i Østersøen og seilede tilbage fra Danmark med Øresundsfloden, hvori der efter Sædvane vare mange norske Skibe; han faaer Leilighed til at giengielde Harald, ved at borttage et Skib, der var ladet med Malt, Høede og Honning til Kongens Husholdning. Thorolf blev derefter fredløs, og mod Vaaren, som han vilde forlade Landet, overrumplede Kong Harald ham, og dræbte ham efter heftig Modstand.

Ulvur Hnufa vilde megle mellem Kongen og Thorolfs Frender, og da Harald lovede at ville give anstændige Bøder til Forlig, reiste og Thorolfs Broder Grim, der formedelst sit skaldede Hoved kaldes Skalagrim, til Kongens Gaard; men Harald fordrede, at Grim først skulde gaae i hans Tjeneste, og da denne væggrede sig, blev Harald saa forbitret, at Ulvur raadede Grim til at flynde sig bort, og havde Ulvur ikke tillige gjort Fartsierne i Havnen ubrugbare, var Grim bleven efterfat. Nu var der intet andet for Dveldulfs Slægt tilbage, end at søge det nye Land, Ingolf

havde fundet; men først udførte de blodig Heer paa nogle af Kongens Mænd og Frender. Noget dulf døde paa Reisen, Skalagrim landede med tvende Skibe i Borgfjorden, og uddelte Land til sit Følge. Han var selv en driftig Mand, især en kyndig Smed.

Hans Søner hedte Thorolf og Egil. Denne sidste skal allerede i sit tredie Aar have begyndt at gjøre Vers, i sit syvende dræbte han en Dreng, der i Boldspil havde fornærmet ham. I sit tolvte Aar var han allerede stærkere end de fleste vorne Folk, og da han engang mente, at Faderen havde fornærmet ham, dræbte han, for at hevne sig, en af dennes fiæreste Huskarle. Broderen Thorolf var bleven Hirdmand hos Kong Erik Blodøxe, og havde fulgt denne paa Toget til Riarmeland, hvor Erik havde faaet sin Dronning Gunhilde. Da Thorolf efter et kort Ophold hos sin Fader vilde igien selv til Norge, nødte Egil ham til at tage sig med. I Norge kom Egil til Besøg hos en af Kongens Fogeder, der gav dem Valle at drikke, undskyldende sig med, at han ikke havde Vi i Huset, og raadede sine Gæster at lægge sig. Samme Aften kom Erik og hans Dronning Gunhilde til Gaarden, at holde Disarblot (Offer til Gudiadernes Ære) og for dem blev der strax anrettet et prægt

rigt Gæstebud med de bedste Drikkevarer. Kongen vide, man skulde byde de Fremmede ind. Egil drak nu stærkt, og udfældte Fogeden i et Vers, fordi han forhen saa slet havde beværtet dem; denne blandede derpaa noget giftigt i det Horn, han rakte Egil, men han skar sig i Haanden, ridsede Runer paa Hornet og bestrøg den med sit Blod i det han quod et Vers, hvorpaa Hornet revnede. Han fandt derefter Leilighed til at dræbe Fogeden, og undskydede skønt med megen Besværlighed. Ved sin Vens, Arinbjørns Megling blev han derefter saaledes forliget med Kongen, at der blev betalt Bøder for ham, og han maatte forlade Landet.

I Selskab med Thorolf drager Egil paa Vingstog. De herje i Surland, hvor Egil bliver fangen af Bønderne, men om Natten slider han sig løs, befrier sine Staidbrødre samt et Par danske Fanger, og begiver sig med meget Gods til Skibet. Paa Veien falder det ham ind, at han mere havde baaret sig ad som Tyv end som Ving; at dette ei skulde siges, løber han hurtig afsted tilbage, sætter Ild paa Drikkestuen, hvor Gaardens Folk vare forsamlende, og efterat have raabt til dem, hvo han var, dræber dem alle med Ild og Sværd. Siden herjede han Lund i Skaane,

blev i Gothland fredeligen modtaget af Jarl Arn-
 fid, og tilbringer Vinteren i Norge hos sin Ven
 Arinbjorn. Kong Erik tillod det, men Dronning
 Gunhild eggede sin Frende Eyvind Skreia til at
 angribe Brødrene. Eyvind forfeilede dem ved et
 stor Offerfest, men nedlagde een af deres Føle.
 Kongen maatte forjage Eyvind, som den, der
 havde brudt Offerhusets Fred, han tilbød ogsaa
 Thorolf Bøder, men denne vilde ei tage derimod,
 og næste Aar blev Eyvind, der imedens var ble-
 ven den danske Kong Harald Gormsons Kystbevog-
 ter, i Jylland angrebet af Brødrene, i det han
 selv lurede paa dem, og skilt ved sit Skib. Disse
 droge derpaa til Kong Adelsteen i Engelland, og
 stode ham bi mod Oluf Skottekongen, men i et stort
 Slag, hvor Adelsteen seirede ved deres Hielp, faldt
 Thorolf. Adelsteen gav Egil tvende Kister med
 Sølvpenge, at uddele til sin Fader og sine Frende,
 som Bøder for Thorolfs Fald; han selv
 gjorde han store Løfter, hvis han vilde blive hos
 ham. Egil reiste til Norge, for at ægte Broderens
 Enke, og vendte derpaa hjem til Island, hvor
 han beholdt selv de engelske Penge.

Da hans Kones Fader døde i Norge, og
 Svogerén Bergaunund bemægtigede sig hele Arven,
 foranledigede dette Egil til en ny Reise. Han

indstevnede Bergaunund, der beskyttedes af Kongen, til Eulethinget. Arinbiorn ledsagede ham derhen med en stor Skare. Midt paa en vid Mark vare Hasselstænger satte i KredS, paa dem vare de hellige Snorer (vehönd) befæstede. Indenfor Kredsen sadde Dommerne, 12 fra Fiordefylke, 12 fra Sognefylke og 12 fra Hordafylke; thi tredde Fylker skulde domme hver Sag. Bergaunund paastod, at Egils Kone kunde som trælbaaren ikke arve, men Arinbiorn beviste med 12 Vidner, at hendes Fødsel maatte ansees for ægte, og da Dommeren skulde fælde Dommen, blev Dronning Gunhild bange for Udfaldet, og fik sin Frende til at hugge de hellige Snorer over, hvorved Thinget blev hævet. Da stevnede Egil Bergaunund til Holmgang, for derved at afgjøre, hvis Arven skulde være, og lyste Ufred over hver den, der vovede at antaste samme. Kong Erik blev saare forbitret, men paa Thinget vare alle vaabnløse, og da han siden satte efter Egil, undkom denne paa et mindre Fartoi, og dræbte endog en Mand paa Kongens eget Skib.

Arinbiorn skaffede Egil, der var bleven erklæret fredløs over hele Norge, et Skib med 30 Mand's Besætning; dermed seilede denne fra Land,

men vendte snart om igien, for uforvarende at overfalde Bergaunund, som han dræbte tilligemed Kong Eriks elleve Mars Son Ragnvald, der var til et Driffelaug der i Egnen. Førend Egil seilede bort, tog han en Stang, satte et Hestehoved derpaa, og sagde, i det han opreiste den: "Jeg reiser her op en Ridstang, og vender denne Forbandelse (Rid) mod Konning Erik og Dronning Gunhild." Han dreiede Hestehovedet mod Landet og sagde: "Jeg vender denne Forbandelse mod Landvættene (Skjtsguderne) som bygge dette Land, saa at de alle maae løbe vilde om, og ingen hitte sit Hiem, førend de have bortjaget Kong Erik med Gunhilde." Derpaa trykte han Stangen ned i en Biergkloft og lod den staae*).

Egil kom lykkelig til Island 934, hvor Faderen Skalagrim døde efterat have erholdt Nys om, at Egil havde tilbageholdt de engelske Penge, og til Siengiæld skiult en Skat, han selv eiede.

*) I Landnama S. 199 anføres blandt Ulfiots Love, der bleve givne 928, at ingen maatte have noget Havskib med et Hoved paa, og hvis han havde, skulde Hovedet aftages før han kom i Sigte af Landet, og ikke seile did med gabende Hoveder eller aabne Tryner, for ikke at forstrække Landvættene.

Den Sommer hørte man i Island intet fra Norge, fordi der formedelst de borgerlige Uroligheder var lagt Beslag paa alle Skibe. Egil kunde ei finde sig i det rolige Liv, vilde derfor seile til Kong Abelseen, men lider Skibbrud paa den nordlige Kyst af Engelland, hvor han hører, at Erik Blodøxe, som var bleven forjaget fra Norge, var af den engelske Konge bleven forlænet med Northumberland for at forsvare det mod Skotterne, og at han i Nabolauget havde sit Sæde. Egil mærkede, det vilde være vanskeligt at undkomme, og skattede ei om at gribes i Flugten; rider derfor allene til Kongsgaarden, og søger Arinbjørn, der havde forladt sine Eiendomme i Norge, for at følge den landflygtige Erik. Efter Arinbjørns Raad gaaer han til Kongen, da denne sad ved Bordet om Aftenen, omfavner hans Fødder, og i et Vers siger, at han havde trodsset Faren, for at komme til ham og søge Forlig. Erik svarer, at han maatte berede sig paa at dø, Dronning Gunhilde vilde, det strax skulde skee; men Arinbjørn forestiller Kongen, at det var Mord at dræbe nogen om Matten, og erholder, at Egils Straf skulde opsættes til næste Dag, saalænge skulde denne forblive under hans Varetægt. Arinbjørn raade, de Egil til imidlertid at digte et Drape til Kon-

gens Vere, lod bære Mad og Æl ind til ham, og satte sig derpaa at drikke med sine Mænd til Midnat. For han aflødte sig, gif han til Egil, og spurgte om Qvædet, denne svarede, han havde intet digtet; en Svale havde sat udenfor Vinduet, og pebet saa, at han ikke havde havt No. Arinbjørn gif udenfor Vinduet, og saae, at en Gestalt flai bort; han blev siddende der til det blev Dag, og Egil fik nu sit Drape færdig. Begge gif med en stor Skare Bevæbnede til Kongsgaarden, hvor Arinbjørn atter bad Erik, om for hans Skyld at lade Egil drage bort i Fred, og da Gunhilde endnu eggede Kongen, erklærede Arinbjørn, at han med sine Mænd vilde forsvare Egil til det Yderste. Dette gjorde Kongen mildere, hvorpaa Egil frem sagde sit Qvæde. Erik lagde nu, at han kunde reise, siden han frivillig havde begivet sig i hans Bold, men han maatte aldrig komme ham eller hans Børn for Dine.

Egil begav sig derpaa til Kong Adelssteen, og reiste med hans anbefaling til Norge, for der under Hagen Adelssteens retfærdige Regiering, at for dre sin Kones Eiendomme, som Bergaununds Broder Atle besad. Hagen Adelssteen forbød Egil at blive i Norge, men tillod ham at føre sin Sag ved Gulething. Paa Veien derhen besøgte han

Arinbjørns Søster, hvis unge Son Fridgeir var bleven udfordret til at møde i Holmang en vældig Kamp, Liotr den blege, svensk af Æt, der havde friet til Datteren og faaet Afslag. Egil gaaer i Kampen i Fridgeirs Sted og nedlægger Liotr. Efterat have forkyndet Atle Stevningen i hans egen Gaard, kommer Egil til Thinget og fordrer sin Eiendom. Atle vil fremføre 12 Mandes Eed, paa at han ei havde noget af Egils Gods, men denne udfordrer ham, som Skif var den Tid, til Holmang. Den som seirede, skulde have Eiendommen, og efter Kampen skulde han slagte en Offeroxe, der blev ledet hen til Kamppladsen. De huggedes længe, tilsidst løb Egil ind paa Atle, kastede ham til Jorden, og bed Struben over, hvorpaa han tog Oxen i Hornene, og slængte den saaledes i Veiret, at Halsbenet knækkedes.

Egil drog nu tilbage til Island, og opholdt sig der en Række af Aar, indtil han hørte at Erik Blodøxe var faldet, og Arinbjørn vendte tilbage til Norge. Han drog derpaa over at tilbringe Vinteren hos ham. Et Langskibs Seil, kosteligen virket, og andre gode Foræringer bragte han Arinbjørn; denne forærede ham til Julegave en Silke Overkiortel (slædur) guldbroderet, besat med Guldknapper helt ned foran, desuden en heel ny

Klædning af engelsk Klæde, meget broget. Egil
 quod en Vise derom. Efter Juul blev Egil al-
 vorlig, fordi han stedse med Vergrelse tænkte paa,
 at han intet havde arvet efter Liotr den Blege.
 Det var nemlig Lov, at hvo der nedlagde en an-
 den i Evkamp skulde arve ham, men det hed ogsaa,
 at Kongen skulde arve Udlændingen, som døde i
 Landet; derfor havde Kongens Fogeder strax lagt
 Beslag paa Liotrs Eiendomme. Egil ønskede Arin-
 biørns Hielp til at paatale sin Sag, denne fore-
 stillede ham vel, hvor vanskeligt det var at drive
 Sagen igiennem, thi sagde han: "Indgangen til
 Kongens Gaard er vid, Udgangen trang." Da
 Egil alligevel vilde prøve det, reiste Arinbiørn for
 ham til Hagen Abelsteen, der afsotie ham med
 Haardhed, som den der mere søgte at forbinde sig
 Udlændingen end sin egen Konge, og desuden hem-
 meligen yndede Eriks Sønner. Arinbiørn vilde ei
 give gode Ord, reiste strax hjem, lukte en Kiste
 op, tog 40 Mark Sølv deraf, som han gav Egil
 for Liotrs Jorder, til Siengiæld sagde han, fordi
 Egil havde reddet hans Systersøns Liv. Egil tog
 mod Pengene, og blev igjen munter.

Mod Vaaren gif Arinbiørn paa Vifingsstog
 med trende Langskibe, hundrede Mand meest af
 fine Huuskarle paa hvert. Egil styrede det ene

og havde med en Deel af sine Folk, de øvrige skulde
gaae med hans Handelskib til det sydlige Norge.
Efterat de havde herjet i Saxland og Friesland,
skiltes de ad ved Limfjorden; Arinbiorn drog til
Eriks Sønner, Egil til Norge, for der at til-
bringe Vinteren hos sin og Arinbiorns Frende
Thorstein. Kong Hagen Adelssteen, der havde faaet
Nyss om Arinbiorns Udfærd, havde inddraget hans
Eiendomme, og forfulgte hans Frænder. Han
sendte ogsaa Befaling til Thorstein, at denne en-
ten strax skulde rømme Landet eller reise til Ver-
meland, og indkræve de Skatter, som Jarlen Arn-
vid der holdt tilbage. Dette var en farlig Reise,
thi af de forrige Uffendinger var ingen kommen
igien. Egil paatog sig at gjøre Reisen, og efter-
at have overstaaet mange Farer, bragte han Skat-
ten, hvorved Thorstein blev forliget med Kongen.
Egil seilede hjem til sin Gaard.

11. Rogen Tid efter sin Hjemkomst mistede Egil
en Søn, og kort efter forliste den ældste Søn Baud-
var i Borgfjorden. Da Faderen havde fundet
Liget paa Straumbredder, red han med det til
Skalagrims Hvi, lod den aabne, og lagde Liget
derind. Egil var iført enge Bœnklaeder og en rød
Kiortel, snever for oven, vid paa Siderne. Blo-
det spændte ham saaledes, at baade Kiortel og

Beenklæder brast. Da han var kommen hjem, gav han sig ned i det Aflukke, hvor han pleied sove, lagde sig ned og skod Staaenden for; i voxede at tale til ham. I trende Dage laa der, og hverken spise eller drak. Tredie Nalod hans Kone Asgerde en af Huskarlene ride Hiardarholt, hvor Egils kiæreste Barn Thorg boede, der var gift med Oluf Paa; Thorgerde kom om Aftenen. Da Asgerde spurgte hende hun havde spist til Aften, svarede hun med Stemme: "jeg haver ingen Aftensmad spist og ingen nyde, sænd hos Freia." Derpaa gik til Aflukket, raabte paa Faderen, han skulde op; "jeg vil", sagde hun, "at vi begge reise me Dei." Egil lukkede op, og Thorgerde sat sig i den anden Seng. "Du gjør vel, minster", sagde Egil, "at Du vil følge Din Fædrens Megeten Kierlighed har Du vist mig." "Hvordan", sagde hun, "kunde jeg ville overleve den Sorg." Siden taug begge en Stund. Derpaa sagde Egil: "tygger Du paa noget, minster?" "Jeg tygger paa Sol *), thi jeg tænker det saa bliver værre med mig, ellers frygter

*) En af Islands spselige Tangarter, men af Bestaaffenhed vel den Gang ikke var almindelig bekjendt.

for at leve for længe". "Er dette da skadeligt for Mennesker?" "Meget skadeligt", sagde hun, "vil Du spise deraf?" "Hvorfor ikke", svarede han. Lidt efter raabte hun, man skulde give hende at drikke; hun fik Vand. Egil sagde: "det kommer af at spise Tang, desmere tørster man". "Vil Du drikke, Fader?" sagde hun; han fik et Horn og nedsvælgede Driften. "Nu ere vi stuffed", sagde Thorgerde, "dette var Mælk." Da bed Egil et stort Stykke af Hornet, og kastede det paa Gulvet. "Hvad skulle vi nu gjøre", spurgte Thorgerde, "chi nu er dog dette Forehavende hindret. Jeg mente, Fader, at vi forlængte vores Liv, indtil Du fik digtet et Dvæde om Bødvar, og jeg fik det ridset paa Stav." Egil sagde, han troede sig ikke i Stand til at digte, han vilde dog forsøge det; han forfattede nu Sangen Sonar Torref (Sønnetabet) kaldet, i 24 Stropher, og som han kom frem i Verset, blev han raskere, og da det var færdigt, bragte han det til sin Familie, satte sig i Højsædet og lod efter gammel Skik drikke Mead efter den Døde. Da Thorgerde reiste hjem, fik hun gode Foræringer af ham.

Egil boede nu mange Aar paa Borg, og levede fredeligen med sine Landsmænd. Da man

fortalte ham, at Eriks Sønner vare komne
 Norge og Arindisrn igien var bleven en megen
 Mand, digtede Egil et Qvæde til hans Ære (der
 af kun et Fragment er tilbage), og siden quod
 et Rigvers over ham. Eriks Sønner bleve
 fortrængte af Hagen Jarl. Ham besang
 Skaaleglam, som erholdt til Belønning af
 Ien et Skiold, hvorpaa gamle Sagn vare ma-
 og mellem Billederne vare lagte Spanger af
 besatte med Stene. Da Einar kom tilbage
 Island, besøgte han Egil, men fandt ham
 hjemme; da han havde ventet ham trende Dage
 og det ikke var Skik at vie længere paa frem-
 Sted, fæstede han det kostbare Skiold paa
 gen, og sagde Folkene, at han forærede det
 Egil. Da denne kom hjem, fortalte man
 dette. "Den Usling!" sagde Egil, "troer
 jeg vil tilbringe Natten med at quæde om
 Skiold, bringer mig min Hest, jeg vil ride
 ham og slaae ham ihjel." Men da man svarede
 at Einar allerede var langt borte, blev han rolig
 digtede et Qvæde herom, og vedligeholdte Ven-
 med Einar. Skioldet havde den Skiæbne,
 nogle Aar efter faldt det ved en Bryllups-
 et Kar med suur Melk, og blev fordærvet. E

og Beklædningen af, der betede 12 Orer Guld. Egils yngste Søn Thorstein var bleven en smuk og stærk Mand, dog ikke saa stærk som Faderen; denne yndede ham ei. En Gang Sønnen skulde reise til Althinget, tog Moderen den kostbare Silkefæppe, Egil havde faaet af Arinbjorn, og laante Thorstein, men da den var ham for lang, slæbte den paa Jorden, som han gif til Lobbierget, og blev smudsig. Noget Tid derefter, da Egil lukte sin Kiste op, saae han dette, og quod et Vers, hvori han yttrede sin Fortrydelse. Da hans Kone døde, overlod han Sønnen sin Gaard, og flyttede til en vis Grim, der var gift med en Søsterdatter, han meget elskede. Til Sønnen kom han ei, men da denne havde en farlig Sag at føre paa Althinget, red den gamle Egil derhen med et Følge af 80 bevæbnede Mand, og fik Sagen afgjort til Sønnens Fordeel. Egil blev 90 Aar, mistede Hørelse og Syn, men havde dog endnu Kræfter, og beklagede i tvende Vers sin Alderdoms Skrøbelighed. Han vilde have reist til Althinget, der paa Lobbierget udstrøet sine engelske Salvpenge, og saaledes faaet hele Forsamlingen til at slaaes om dem. Da Grim ikke vilde dette, tog han en Morgen aarle ud med sine 2 Kister og tvende Trælle,

og Ingen saae siden hverken Træl eller Rister; efter døde han *).

At denne saare mærkelige Saga er skrevet Tidlang efter de fortalte Begivenheder, antyder den selv paa flere Steder. Saaledes Kap. S. 99: "Thiorsaaen var den Gang meget rere og dybere end nu." Kap. 29 S. 136: "Eimundsted er nu kaldet Høgum." Kap. 30: "Eidegrim hentede en Steen til at smedde paa op Egen, saa stor, at nu fire Mænd ei kunde løfte den, den ligger endnu uden for Døren af Smedehus og mange Slaffer deromkring." Kap. 31, S. 146: "Thorolf Skaldegrimsøn var den i alle de Færdigheder, man den Gang plejede at øve." Kap. 40, S. 187: "Boldspil var den Gang hyppige." Kap. 57, S. 340: "Domstolen var indhegnet af Hæsfelkieppe, bundne med Ederer, som kaldtes Vebønd" (hellige Baand), Navn der altsaa var forglemt, da dette skrevs. Kap. 67, S. 494: "det var Holmgangs Lov

*) Olafsen fra Grundvit fortæller i sin håndskrift Udsigt over Sagaerne, at man 1722 havde det adskillige angelsaxiske Mønter opstillede i et Vand ved Mosfelt, hvor just Egil skulde nedkaste sin Skat.

Gang." Kap. 84, S. 723: "det var den Gang
 Lod, naar Trælle dræbtes." Endeligen anføres
 Kap. 40, S. 196 Navne paa Mogle, som have
 levet under Magnus Barfod og Olaf Kyrre.

Rekke er dog Fortællingen yngre end det
 tolfte Aarhundrede. Endeel Pergaments-Haand-
 skrifter ere tilbage hele og i Fragmenter, hvoraf
 flere fra det fiortende Aarhundredes Begyndelse
 (see Fortalen til den arnamagnæanske Udgave).
 Stilen er reen, Foredraget frit for senere Tids
 Udpyntning. De saa mistænkelige Træk, der fo-
 rekomme om Skaldegrims Styrke og Egils Barn-
 doms Bedrifter, ere Overdrivelsler, Samtiden
 pleier at tillade sig. Exemplerne paa Runernes
 underfulde Virkning, Kap. 44, 75, 78, vare Føl-
 ger af Maaden, hvorpaa Tidsalderen forklarede
 sig Begivenhedernes Aarsager. Vigtigere ere de
 kronologiske Vanskeligheder ved at forene Sagaens
 Beretninger om Egils Bedrifter hos Kong Adels-
 steen med de engelske Forfattere. Muligt at Sa-
 gaskriveren har blandet et Slag mod Sitriks Søn-
 ner 926 med et større Slag ved Brunanburgh 937.
 Desuden ere de engelske Forfattere saa ufuldstæn-
 dige herom, at flere Foreningshypoteser ere mu-
 lige. Det er imidlertid vist, at her læses saare
 meget karakteristisk om Livet i det tiende Aarhun-

drede, som en langt senere Tidsalder neppe kunde falde paa at digte. Kap. 37, S. 178 anføres blot Sange, som Hiemmel for Erik Blodoxes Bedrifter i Biarme-Land. Auggaende Hagen Adelssteens Log til Værmeland citeres 586 en Saga om denne Konge, der ikke er den, som findes i Heimskringla, og desuden Sange, som vare digtede om ham. Genealogierne, som alleroftest fortsættes til Fortællerens Levetid, standse her ved tredje eller fjerde Led. Letteligen maatte Egils Bedrifter erindres, thi baade vare de i sig selv meget mærkelige, og han var Stamfader for Noremanøderne berømte Et, med hvilken ogsaa Lapdolerne og Sturlungerne fra Qvindesiden vare beslagtede. Dertil kom, at Egil var en af sit Lands Hovedskalde eller klassiske Digtere, og de berømteste blandt hans Sange, det for hans Liv (höfudlausn) og Mindesangene over hans Ven og hans Søn, foruden mange enkelte Leilighedsvers ere nøie knyttede til hans Livs Skiebner. Adskillige Stropher af disse Sange citeres i den utrykte Deel af Snorres Edda. De mange af Egils Vers, der anføres i Sagaen, ere derfor et vigtigt Beviis for dens Paalidelighed. Kunde man end tænke sig, at enkelte Vers vare digtede i Egils Navn f. Ex. det saare simple, der lægges

ham i Munden, som lidet Barn, var det ikke rimeligt ved de andre Vers, der maatte være selvstændige for at kunne udholde Sammenligning med Egils egne almeenkendte Digte. Landnama anfører meget om Skalagrim, og heel nøagtigen Egils hele Æt, men hans Bedrifter i Udlandet kunde ei der blive nævnde. I Gunlaug Ormsrunga saga S. 4-6 citeres uden Tvivl et Sted af Egils Saga S. 770-71. I Laxdala og Sturlunga saga omtales han. De islandske Hovdinger, med hvilke han havde at skaffe, ere bekendte af andre Sagaer. Den islandske Text uden Vers er udkommet i Hrapsey, fuldstændigere med latinse Oversættelse og Noter ved den arnamagnæanske Kommissions Foranstaltning 1809. 772 S. 4.

En maadelig dansk Oversættelse, forfærdiget, som Titelen viser, efter en latinse Oversættelse med enkelte indstrøede Betragtninger og moderne Vers istedet for de gamle Qvad, er udgivet af L. N. 142 S. i 12. Uden Tvivl var den bestemt til at være Almuelæsning, hvorfor den er uden al Fortale eller Angivelse af Trykkested eller Tid. Paa Universitets, Bibliothekets Exemplar er tilskrevet 1738, hvilket og er rimeligviis Trykningsaaret.

Etosvetningasaga

eller

Reiðdælasaga. *

Fra den sidste Deel af det tiende Aarhundrede til
henimod Enden af det ellefte.

Sagaen handler om nogle af Thorgeir Godes, Gudmund den Mægtiges og deres Søners Bedrifter.

En landsforviist Islænder, der hed Solmund, som ved Vikingsfærd siden var bleven berømt, søgte ved Hakon Jarls Mægling at vende tilbage til Island. Jarlen sendte en græsk (rusk) Hat til Gudmund den Mægtige, der havde lovet Jarlen sin Tjeneste *), og en Haandsøxe til Thorgeir, for at de skulde antage sig Solmunds Sag. Thorgeir, der var Gode eller Herredsforstander paa Liosavatn, vilde nødig, da det var for en Sag mod hans Thingmænd at Solmund var bleven forviist. Imidlertid bestemmer han sig dog dertil af Kærlighed mod Gudmund, og begge vilde nu lade Solmund frikiende paa trende Thing, hvor deres Indflydelse var størst, men Thorgeirs Sø-

*) var Jarli handgeingin.

nr, der havde Tredieparten af hans Godord, underkastede det modsatte Parti; den ene af Sønerne dræber Solmund ved Faderens Side, og det var nær kommen til en Træfning mellem Frenderne, hvis ei Snorre Gode havde forligt dem.

Gudmund var saa rig, at han havde hundrede Tyende og hundrede Kæer. Ansete Folks Børn pleiede en Tid at opholde sig hos ham, bleve vel behandlede, sadde ved hans Side, men maatte forrette, hvad Arbeide der forefaldt i Huset. Om Vaaren red han omkring i Herredet, og domte i sine Thingmænds Sager, men derved gjorde han Dyr tid, da han kom frem med et Følge af 30 Mand og Heste, og undertiden opholdt sig sex Nætter paa en Gaard. Da Aaret engang var ufrugtbar, klagede Thingmændene over denne Byrde for en anseet Mand i den Egn, der hed Ofeigr Jarngardsfen. Denne red med 30 af Gudmunds Thingmænd om Foraaret til Gudmunds Gaard paa Modruvol, og opholdt sig der en Uges Tid. Da Hestene vare Hingster, maatte de holdes paa Stald, hvorover det snart skortede paa Foder, og Gudmund maatte fiske baade Hs og Mad. Da de lavede sig til at reise, spurgte Gudmund dem, hvad deres Erinde havde været, og nu, efter at Gud-

mund af egen Erfaring havde lært, hvor vanskeligt det var at beværte saa mange, foredrager Ofeigr ham Bøndernes Klage. Gudmund blev stødt herover; men næste Aar reiste han med ti Mand, og blev hvert Sted kun trende Nætter.

Med et Bryllup hendte det sig, at Gudmund sad paa Højsædet, Thorer Helgesen lige for ham. Konerne sadde paa Tværbænken, Bruden i Midten mellem Thorlaug Gudmunds Kone og Geirlaug Thorers. Lysene skinnede klart, og Bordene bleve satte frem. En Kone kom til Bænken med Vand og et Haandklæde, der hang over Skuldrene; hun gik først til Geirlaug, thi hun havde været i hendes Tjeneste. Geirlaug sagde: "Du gaaer med god Villie, og vil ingen krænke, men bring Vandet først til Thorlaug, thi saa bør det være." Konen gjorde det, men Thorlaug viste hende fra sig med Haanden og sagde: "for megen Høflighed, (ofgiord er beinan) Konen gjør jo ret, ei er jeg saaledes findet, at jeg herover skulde være Avind, jeg kiender ingen hæderligere Kone i Herredet end Du." "Ingen Høflighed vises her," gientog Geirlaug (oggiordur er beinan) Du har ver Mod paa at vorde meest agtet i Herredet (hefer thu metnad til at være mest metin), jeg kan ei maale mig med Dig uden i Giftermaal."

Thorlaug svarede: "da maae jeg vist holde Dig for vel gift, thi jeg anseer ingen bedre gift end mig." "Da var Du vel gift", sagde Geirlaug, "hvis alle vare enige i, at Din Mand var modig og forstandig." "Dette er Haansord", svarede Thorlaug, "og er Du den første, der siger slikt." Geirlaug paastod, at flere havde sagt det, beræber sig paa Thorkel Hauk og sin Mand Thorer, og tilføiede endnu andre Beskyldninger mod Thorlaug selv. "Kone!" sagde denne, "bær Vandet hid, og lad os standse denne Samtale." Siden skisø hun sig op til Pallen, og vilde intet spise. Den første Bryllupsaften gif Mænd og Qvinder hver for sig til Hvile. Om Morgenen stode Mændene op for at gaae til Kirke; da Messen kom, søbner Gudmund sin Kone, han hører, hun er syg, og rider hiemt med hende. Paa Veien fortæller hun ham, hvad der var skeet, han raader hende til at forestille sig syg, og siger, at han nok vilde hevne hende.

For deseffrere at kunne antaste Thorer Helgesen, forliger Gudmund sig først med sin Broder Einar paa Thveraa, en viis Mand, der fød kun lidt, men gif ud om Nætterne for at see nøie paa Stierne og udforske deres Løb. Lønge havde der været Uenighed mellem Brødrene, hvil-

fen reiste sig fra en Tildragelse i deres Barndom. Gudmund havde en Opdrager, som han holdt meget af. En Dag sover denne i Solen, og Gudmund jager Myggene fra hans skallede Pande. Einar siger til ham: "hug til med Din Øxe paa Mandens Pande" Gudmund gist det, saa den blødte, og Manden vaagner op og bebreider ham hans Udfærd. "Nu seer jeg først", sagde Gudmund, "at Einars Raad ere mig ikke til Helvonne det ske oftere." Siden vare de lange Uvenner. Nu forligte Gudmund sig med ham, og forærede ham en kostbar Kappe, hvorimod Einar lovede ham sin Bistand og kaldte Gud til Vidne. Imidlertid havde en af Thorer Helgesens Thingmænd bedraget en norsk Kjøbmand, Gudmunds Gæstevæn. Gudmund lader sig i Vidners Overværelse Sagen overdrage, og driver den nu med saa megen Iver, uagtet alt hvad Einar gjorde for at forlige Parterne, at Thorer's Thingmand maae forlade Landet, og hans Landeiendomme og Dvæg tilfaldt Gudmund, der skulde erholde det udleveret af Thorer Helgesen. Ved denne Forretning savner Gudmund 30 Beder; Thorer svarer, den anden havde skænket ham dem, men Gudmund paaastaer, at sliG Gave efter udtaget Stevning var ulovlig, og indstævner Thorer til desaaarsag

at worde landflygtig. Da Einar, som var Thorer's Ven, hørte dette, sagde han: "Trod! tag den Kappe," og red med den til Gudmund, for om muligt at forlige Sagen, men Gudmund erindrede ham om sin Eed. Einar kastede Kappen for hans Fødder, men Gudmund forsikkrede, den gjerne der kunde raadne, han skulde ikke tage den op; Einar maatte derpaa ride hjem med sin Kappe.

Paa Althinget blev der megen Strid, da Thorer intet vilde bøde, og Gudmund ikke engang vilde modtage Bøder, men have Sagen overladt til sin Afgjørelse. Mange Høvdinger søgte forgæves at megle. En Dag erklærede Thorer ved Lovhiet, at han vel vidste, det ikke var for Dvergets Skyld, Gudmund forfulgte ham, men for nogle Ord, han havde ladet falde om ham, og disse vilde han bevise vare sande, ved at stævne ham til at møde efter trende Nætters Krist til en Holmgang efter den gamle Lov paa Holmen i Drar, aa, hvor Folk forhen pleiede at slaaes. Gudmund skjøttede ei om at møde, og kunde dog ei aflaae Udfordringen, men Vigfus, Viga Glums Søn, lovede at hielpe ham ud af sin Forlegenhed, ved selv at ville udfordre hans Broder Einar, med hvem Vigfus havde en gammel Sag, da denne havde fordrevet hans Fader fra sin Gaard. Naar

Bigfus, som en tapper Kæmpe, havde nedlagt Einar i Holmgangen, vilde vist ikke Høvdingerne tillade, at tvende saa ansete Brødre bleve fældede paa det samme Thing, men Gudmund maatte ei lade sig mærke med, han var bleven beroliget, at de andre ei skulde ahne Planen, og forekomme dem. Dette bifaldt Gudmund. Da Folk vare komne i Kirke, mærkede alligevel Einar, at Gudmund, som sad taus med indhyllet Hoved, havde leet under Kappen over en Drengs Udfærd; han sluttede deraf, at en Plan var udtænkt, og fik Thorer til at gaae med sig til Gudmund, og voldgive sin Sag, til hans egen Afgjørelse. Gudmund dømte Thorer at betale 100 i Sølv og være landflygtig i tre Vintre, eller betale ham 100 i Sølv for hver af disse han tilbragte i Landet.

Nu stod tilbage at tage Hævn over Thorkel Hauk, en meget tapper Mand. Gudmund tager en Landstryger i sin Tjeneste, og efter nogen Tids Forløb sender han ham til Thorkel paa Liosavatn, hos hvem han skulde give sig ud for en Mand fra den anden Kant af Landet, der havde Ost med paa tvende Heste, for hvilke han vilde købe Fiskevare. Thorkel tog vel mod ham. Om Natten stod den Fremmede op, aahnede Udgangen til Huset, og gav Gudmund det aftalte Tegns. Denne trængte

nd om Natten med 20 Mand og dræbte Thorkel
fter megen Modstand. Gudmund betalte de lov-
næssige Bøder til Liosvetningernes Herredsforstan-
re Thorgeir Godes Sønner.

Paa Tilbagereisen fra dette Tog skete det en
dag, at den før omtalte Landstryger blev tilbage
i Stykke efter de andre, for at spise suur Melk.
Isleif, en af Thorkels Frender, træffer ham, og
sluger ham strax ned. Gudmund forfølger Is-
leif, som tilligemed en Karl han havde hos sig,
søgte først til Glenni den Vise. Gudmund kom-
mer efter, og truer med at indebrænde Huset,
vis de ei udlevertes. Den gamle Glenni svarer:
"du kan gjøre det, men man vilde tale meget der-
om i Herredet, hvis du gjorde mig Overlast, dog
vil jeg heller ikke see disse Mænd dræbte for mine
Dine, jeg vil sende dem til næste Skov." Gud-
mund svarede: "lover du mig, at de skulle komme
i Skoven, er jeg tilfreds, thi jeg troer mere dit
Ord, end en andens Haandslag." Derpaa lod
Glenni de tvende Mænd bære ud hver i sin Vidies-
kurv med Græs i, og en Kald oven paa hver, de
tvende Kurve bleve bundne paa Siderne af en Hest,
der blev redet af en af Glennis Karle. Gudmund
red ham forbi i sin Jorighed, og de andre søgte
Gaarden, hvor Isleif boede tilligemed sin Broder,

der havde ægtet Aldise, en Slægtning af Gudmunds Kone. Gudmund kom derhen, og trued med at opbrænde Huset, hvis ikke Isleif blev udleveret. Da traadte een til Døren og sagde: "kan Gudmund høre min Stemme." Han svarede: "Ja er Thorlaug der, da er det raadeligt, at Du gaar ud." "Nei, sagde hun, jeg vil ikke skilles fra min Frænke, Aldise, og hun forlader ikke sin Mand." Gudmund svarede: "hvis du hellere vælger at dø med Eskam, end med mig at leve i Hæder og Værdighed, skulle vi dog ikke derfor lade Bærket fare." Da gik en Mand til Døren og sagde: "kan Gudmund høre min Stemme." "Er det min Søn Haldor, raabte Gudmund, da gik ud Frende." "Ei behøver du saa meget at egge mig dertil, sagde Haldor, thi ingen skal blive dig værre end jeg, hvis min Moder brænder inde." Siden lagde Folk sig derintellem, at Gudmund ei begik denne Ugierning, men Moder og Søn var han aldrig siden god.

Nogen Tid havde Gudmund havt betydningsfulde Drømme, han adspurgte en klog Kone, som eftet at have raadført sig med Værslerne, sagde, at Hævnen for Thorkels Drab ikke vilde ramme ham, men hans Et. Gudmund døde 1025. Gudmunds Sønner Eiof og Rodran arvede ham (Hal-

ar vel altsaa død eller fraværende). Eiolf at forhinde sig Liosbetningerne, men blev dog indviflet i en alvorlig Strid med dem i Ang af, at en af hans Thingmænds Døttre var frugtfuld ved en af Thorgeirs Slægt, togtede at give hende Erstatning, og ved en ting, som holdtes i denne Anledning, blev han, i det han vilde stifte Forlig, saaret af is Hall og døde. For hans Drab blev betalt i Sølvsom Bøder og Hall landsforvist. Hall kom siden i Tjeneste hos Kong Harald urdsen, og fulgte paa Toget til Gothland med den Iversen. Da han der hjalp med at opge Isen, og Kongen roste Hall Rodransbane, tog en af Eiolfs Slægt frem og dræbte ham. Deren reddede sig til Kongens Søn Magnus, skaffede ham bort. Enden af denne i det Hele dentligen fortalte Saga indeholder Brudstykke, om adskillige i Sagaen forekommende Personers videre Skiebne.

I et af de sidste Fragmenter nævnes Biskop Attil, der døde 1145. Samund Krodes Slægt regnes Kap. 5, Kap. 10 forekommer den Betegnelse, at den Gang var der megen Skov ved Nioskedal. Der findes ingen Vers i denne Saga,

men Begivenhederne ere i det Hele meget troværdige. De vigtigste af de handlende Personer ere andensheds fra bekeendte. Thorgeir Gode spillede en vigtig Rolle ved Kristendommens Indførelse (Krisnifaga S. 90-100, Nialfsaga Kap. 106). Guðmund den Mægtige er noksom bekiendt. Einar hans Broder, nævnes i Nialfsaga Kap. 122, Viglums Saga S. 146 og S. 154, Heimskringla Oluf den Hell. Saga Kap. 134. Thorkell Hauks Historie passer godt til, hvad der fortælles om ham i Nialfsaga Kap. 121. Halls Rodransbanes Død berettes og i Heimskringla Harald Haarbraudes Saga Kap. 75.

Sagaen er uden Tvivl skreven mod Ende af det tolvte Aarhundrede, den tiener til at vise Aristokratiets Begyndelse i Island.

Kormaks Saga. *

Om Begivenheder fra første Halvdeel af tiende Aarhundrede.

Skalden Kormaks Levnet er saare romantisk. Han forelsker sig paa en Fjeldreise i Steingerda, men en Hex, som han jog bort fra Herredet, truer

ham med, at han aldrig skulde faae sin Elfte til-
 ægte. Steingerda lover ham sit Ja, hvis han
 mødte til en bestemt Tid; han bliver paa engang
 ligegyldig, lader Tiden gaae forbi, og hun gifter
 sig med Holmgange Berse. Derved oppaagner
 Kormaks Kierlighed, som stævner Berse til Holm-
 gang, men i denne taber Kormak ved at faae det
 første Saar, skiondt han var udrustet med Hrolf
 Krages berømte Sværd Skofnung, hvilket Islæn-
 deren Stegge havde taget fra Hrolfs Grav. Stein-
 gerde stiller sig ved Berse, men sætter sig ikke imod,
 at Faderen gifter hende med Skalden Tintein. Kor-
 mak, der lovede sig til at forlade Landet, taler
 med hende før sin Afreise, og de skilles med Brede.
 Kormak følger Kong Harald Graafeld paa hans
 Tog til Island, han qvæder mange Vers under
 Storm og Kamp, i dem alle mindes han Stein-
 gerde. Indvortes Uro driver ham tilbage til Is-
 land, hvor han finder Steingerde ved Strand-
 bredden, de tale sammen til Mørket faldt paa, da
 de todes at søge til en liden Hytte, hvor hver af
 dem laae paa sin Side. Kormak sang, Stein-
 gerde sagde, det var bedre, de ei mødtes; hun vilde
 dog ei have hans Had; imidlertid negtede hun, at
 modtage en Guldbring af ham, hvorover han blev
 fortærnet. Dog besøgte han hende ofte den Vin-

ter. Manden Tintein, misfornsiet herover, faa en Karl til at digte i Kormaks Navn en Ridd om Steingerde; men Kormak retfærdiggjør for hende og dræber Karlen. Thorvard, Tintein Broder, udfordrer Kormak, men overvindes ham i tvende Holmgange, og maae betale ham tvende Guldringe. Kormak, som igien vil forlade Island, giver Steingerde to Afskedslys, hvorover Tintein bliver saa vred, at Kormak maae søter Megling af fælleds Venner give sine tvende Ringe til Bøder. Nu vil ogsaa Steingerde reise til Norge med Tintein; paa Veien overfaldes de af Vikinger; Kormak redder dem. De kommer alle til Kong Harald Graafelds Hof. Da Kormak en Dag gaaer igiennem et Stræde, seer han Steingerde i et Kammer, han springer til og giver hende fire Kys. Tintein drager sit Sværd, men Kong Harald megler: "Et Kys skal være, for han reddede dig, et for han reddede Steingerde, for de tvende andre bøde han to Dyrer Guld." De følge samtlige Kong Harald paa hans Biarmelandstog, hver paa sit Skib. En Dag seile de tæt ved hinanden, Kormak hugger Tintein med en Roerpind, saa han besvime, Steingerde lader roe mod Kormaks Skib, saa det kantrer; Kongen megler, og om Aftenen drak Kormak og Steingerde

gerde sammen. Tinteins seile til Danmark, Kormak med sin Broder Thorgils, der stedse fulgte ham, ligesaa; ved Brenserne fandt de Tintein plyndret af Vikinger, der havde ranet Steingerde, Kormak befrier hende ved List, og bringer hende til sin Mand, der sagde, han var en god Dreng og bad Steingerde drage med ham, men nu vilde hun ei." De onde Vetter (Mander) have tidlig hindret det, sagde Kormak; Tintein vendte tilbage til Island, Kormak hærjede paa norske, engelske og skotske Kyster, og erindrede stedse Steingerde i sine Sange, indtil han faldt.

Foruden Fortællingens egen Interesse og den Rængde Sange, som i den er indflettet, findes her flere vigtige Bidrag til Sædernes Historie, især beskrives Holmgangsløvene saare nøiagtigen, hvilke Steder ere blevne benyttede af Professor Thorslacius i hans Afhandling om de nordiske Tvekampe, indrykket i Videnskabernes Selskabs Skrifter 6 D. 1 S. At der i Sagaen forekommer adskilligt om Besværgelser til at døve Sværde, kan ikke gjøre Fortællingen selv mistænkelig, ligesaa lidt som den Andeel, man ifølge Tidsalderens Mening tilskrev en formentlig Hex i Kormaks Skiebne. Derimod synes Kormaks og Steingerdes Moder i

Udlandet, at være udsmykket i det Romantiske. I Midlertid maae det meste af Fortællingen være sandt, da det er saa nøie knyttet til Kormaks Saga, som vare almindeligen bekiendte. Snorre nævner i Hakon den Godes Saga et Vers af Kormaks Drape om Hagen Jarls Fader Kap. 16. Mange Gange anføres Kormaks Vers blandt de vigtigste Hovedstaldes i den utrykte Deel af Snorres Edda. Kormaks Slægt nævnes i Landnama S. 62, og i Heimskringla S. 206. Om Holmgange Verse forekommer meget i Laxdælasaga, og et af hans Vers citeres i begge Sagaer. Slegge fra Midfjorden, der kaldes Hro'fs Sværd, er bekiendt af Thord Hrethurs Saga. Formedelt de karakteristiske Træk af Oldtidens Edda, der her forekomme, og de mange Vers, kan man gaaen rimeligen antages at høre til de ældre Eddaer, og at være skrevet i det tolvte Aarhundrede.

Thattr af Gunnar Thidrandebane. *

I Begyndelsen af det ellevte Aarhundrede.

En fort Fortælling om Gunnar, en Nordmand, der, som Giest hos Ketil i Niardvik, blev for

Thattr af G. Thidrandeb. 145

forføare sin Vert, indvillet i en Strid, hvori han dræbte Thidrande, en ung meget agtet Islænder. Forfulgt af dennes Frender undkom han med største Noie, først understøttet af Helge Asbjørnsen, siden af Gudrune, der skaffede ham bort fra Landet. Disse Begivenheder fortælles paa nogle Smaaforskielligheder nær ligelydende i Lardælasaga ogsaa i Droplaugesønners Saga, hvilke saaledes gienfædigen tiene til at bestyrke hinanden.

Uagtet Gunnar neppe havde nogen Slægt i Island, maatte denne lille Fortælling vel synes Islænderne værd at erindres baade formedelst dens Sammenhæng med nogle ansete Familiers Skiebne og det Exempel paa mange ved Mod og Enildhed overvundne Farer, som Gunnars Flugt frembød. Fortællingen er venteligen skrevet mod Enden af tolvte Aarhundrede.

Watsndala Saga.

Fra Midten af det niende til Begyndelsen af det
 ellefte Aarhundrede.

Den gamle Ketil Thrumr i Romsdalen i Nor-
 skiendte paa sin Søn Thorstein, at han i sit
 Aar hang ved Jldstedet, og fyldte sin Bag
 Bagerovnen, istedetfor, som Skik var i Faderens
 unge Dage, selv at erhverve sig Gods og Gælder.
 Thorstein forlader derpaa Faderens Gaard og
 giver sig til en stor Skov, hvor det hed, at flenske
 Kævere havde Tilhold. Det lykkes ham der, at
 giennemføre en Stimand sovende, denne græber
 ham vel i det han blev saaret, men da han hørte
 hvo han var, og tillige selv erkjendte, at han
 sin forskyldte Løn, paalægger han ham blot, at
 reise til sin Fader, Ingemund Jarl i Gothland,
 fortælle Moderen, hvad han havde giort, og at
 hendes døende Søn Tøkul ønskede han blev forliget
 med Faderen, og beholdt Systeren til Ægte; noget
 Guld han gav ham, skulde forskaffe hans Døds
 Troværdighed; en af hans Børn eller Børnebørn
 skulde hedde Tøkul. Thorstein foretager sig denne
 Reise, skjønt Faderen fandt den lidet raadelig,
 og den lykkedes; han blev i Gothland, til den

amse Jarl døde, og vendte derpaa til Norge. Sommeren tilbragte han paa Vikingstog, om Vinteren sad han hjemme paa sine Gaarde, og var en ruseet Mand. Hans Søn Ingemund blev en rashtungersvend, der tidligent drog ud paa Stog, og udkæmpede sig Gods og Ære. En Sommer han med sin Fosterbroder Sæmund kom tilbage, skulde han se Harald Haarfager holde det store Slag ved Hafursfjord. Sæmund vilde ei tage Deel i denne Strid, Ingemund stødte med sit Skib til Kongens Flode, og stred saa mandeligen, at han til Belønning erholdt tvende Skibe med fuld Besætning, og desuden et lidet Sølobillede af Freyr, som en af de fiendtlige Hærførere havde båret. Sæmund maatte drage til Island. Da Ingemund besøgte sin Fosterfader, og af ham prægtigen blev modtaget, kom en Finnekone der, som spaaede Folk deres Skiebne; hun forudsagde Ingemund, at han vilde reise til Island. Ingemund svarede, at han ikke vilde være Riibmand, heller ikke sælge sit Odels gods for at bosætte sig i disse Ørkener. Men Konen sagde, at det skulde være ham et Tegn paa hendes Spaadom, at Freyrs Billede, som han pleiede at bære i sin Pung, var nu borte, og det vilde han først finde i Island, der hvor han byg-

gede sin Gaard. Fostrefaderen og dennes Søster og var hans Fostbroder, raadede ham til at følge Skiebne's Vink, han vedblev sit Afslag, og de andre reiste. Harald Haarfager forskaffede ham et anseeligt Giftermaal med en Jarledatter, men da han alligevel ikke kunde glemme Spaadommen, lod han hente nogle Finner, og lovede dem Ems og Tin for at reise til Island, underrette sig om Landets Beskaffenhed, og søge efter Freir's Billede. De reiste paa deres Vis, *) lode sig trende Dage indelukke i et Huus, hvor ingen maatte falde paa dem, og efter den Tids Forløb stode de stannende op, og fortalte, at Freir's Billede var i Island, men at han selv maatte hente det. Dette Udsagn bestemte ham; med et anseeligt Følge reiste han til Island, hvor han bosatte sig i Vatnsdalen paa Nordlandet. Der opreiste han et Offerhuus hundrede Fod langt, hvori ingen, af Frygt for Gudernes Vrede, måtte bære Waaben. Som Odsing havde Ingemund huset et flertal Menneske, der hed Hrolleif. En Gang han vilde stille en Strid mellem denne og hans Søner, blev han dødeligen

*) Det var altsaa Sielene, der gjorde denne Reise. Det samme finder endnu Sted hos de nuværende Lappers Troldmænd, ligesom hos Grønlandernes Angetlokker hos Jongleurer og Schamaner.

saaret af ham, men for at Sønerne ikke skulde dræbe hans Giestven, fordulgte han sit Saar, indtil Morderen var undsluppet. Evende af hans Venner dræbte sig selv, da de hørte Efterretningen om hans Død.

Af Ingemunds Søner var Thorstein den fædigste, Jökul den stridbarste, og Thorer hendes stundom af Bersærkergangen, hvilket ansaaes for et Uheld. Disse vovede ikke at sætte sig paa deres Faders Sæde, førend de havde opsporet Morderen, og hævnnet deres Faders Død. Siden havde de forskiellige Stridigheder, især med Finboge den stærke. Da denne tilligemed sin Søstersøn Berg havde udæstet Jökul og Thorstein til Evetamp en bestemt Dag, og det paa samme blev et saa stærkt Uveir, at Finboge og Berg troede sig hindrede fra at møde, dprettte Jökul dem en Midstang. Han udskar nemlig et Mandshoved paa Enden af en Stolpe, ridsede Runer paa denne efter en vis Formular, dræbte derpaa en Hoppe, gjorde en Nabning paa Brysket, og satte den paa Stolpen, saa den vendte mod Finboges Gaard. Enden paa denne Strid var, at Finboge flyttede fra Egnen.

Den sidste Deel af Sagaen indeholder Fortællinger om det tredie Led af denne Slægt. Thorstein havde en Son ved Navn Ingolf, der

var saa smuk, at det hed i en Vise, at alle Unge
 maer vilde dandse med Ingolf, ogsaa Kiellinger
 med tvende Tænder i sin Gummie. Denne Ingolf
 besøgte jevnlig en Datter af Ottar, en af Faderens
 Thingmænd, og da denne paa Ottars Klage
 forbød ham disse Besøg, digtede Ingolf Kierlighedsviser
 om hende. Ottar indsejnedede nu Ingolf, men denne
 tillige med sine mægtige Frender forbittrede over
 at een af deres Undergionne turde lægge Sag an
 imod dem, fordrev Ottar med Hug fra Domstedet.
 Denne forlod derpaa Herredet, forsøgte siden, da
 Ingolf endnu fortsatte sine Besøg hos Datteren,
 at dræbe ham ved Stimmænd, men det lykkedes
 ham ei. Noget Tid derefter døde Ingolf af Saar,
 han havde faaet i Kamp med nogle Røvere.
 Han ønskede, man skulde begrave ham paa en
 Bakke nær ved Veien, at Batndælaens Piger
 deslængere kunde mindes ham.

Thorstein havde, for at befrie sin Broder for
 Bersærtegangen, der stundom kom over ham, naar
 han mindst ønskede det, gjort det Løfte til den
 Gud, han ansaae for den mægtigste, den der havde
 skabt Solen, at han vilde opdrage et Krillebarn,
 som hans Syster søn Thorgrim havde ladet
 udsætte. Dette Barn blev kaldet Thorfell Krasta,
 da det vorte til, vilde Faderen dog ikke endnu

erkiende det for sit. Men da der efter Ingolfs Død var Strid om Herredsforstanderskabet, og en vis Thorkell Silfre var nær ved at erholde det ved Lodkastning, sagde Thorgrim til Sønnen, den Gang en 12 Aars Dreng, at han vilde erkiende ham for sin Søn, om han satte den Øre, han nu skienkede ham, i Modstanderens Hoved. Drengen løber hen til Manden, faaer ham til at udfielde sig, og derpaa hugger ham ned. Hans Frender paastode, han havde haft skiellig Grund til denne Handling, og Faderen tog sig nu meget af ham. Thorkell Krafla bleo siden en anseet Mand og Herredsforstander, han lod sig døbe, da Kristendommen blev lovtaget paa Den, og byggede en Kirke paa sin Gaard.

Denne Familiehistorie bærer Troværdighedens Præg. Herriet, der omtales, er blot, hvad der hørte til Samtidens Anskuelsemaade. Vers findes her ingen af, men Stilen er reen. Hvad der især bekræfter Fortællingen, er, at der findes et saa fuldstændigt Udtog af det Mærkeligste af dens første Deel i Landnama S. 185-195, at man neppe kan tvivle, at Landnamas Forfattere jo have haft denne Saga for sig, og naar hertil kommer, at en af Landnamas Haandskrifter, der ei hører til de

seneste har tilføiet et Udtog af vor Sagas sidste Deel, der ei egentlig hørte til Landnamas Plan. Bliver det rimeligt, at denne allerede af Landnamas første Samlere er bleven benyttet. I Hallfreds Vandrædaskalds Edda, i Olaf Trygvæsenes Saga isl. Udg. 2 D. S. 77-87, fortælles en Deel henhørende til Thorsteins Søns Ingolfs Historie, i Finboges Saga meget om Finboges Stridighed med Iskul, og i Kristnisaga og Thorvald Vidforles Saga adskilligt om Thorkell Krassa. Omendstiont disse Fortællinger i enkelte Træk ikke stemme overeens med Vatnsdælasaga, er dog Overensstemmelsen saavel i Karakterfildring, som i Hovedbegivenhederne saa stor, at denne Sagas Paalidelighed derved bliver bekræftet. Denne interessante Saga, der synes skrevet i det tolvte Aarhundrede, er bleven udgivet paa islandsk og dansk ved Professor Werlauff med lærde Anmærkninger, Kjøbenhavn 1813, 4. paa Jernværkseier J. Halls Bekostning.

Kostbrødræfaga. *

Fra det ellefte Aarhundrede

Thorgeir og Thormod vare tvende tappre, men uslyrlige Ynglinge fra den nordlige Deel af Island, som uagtet den indførte Kristendom havde tilsvoret hinanden paa gammel Viis Kostbroderskab, og at skulle hegne hinandens Død. De havde nemlig skaaret trende lange Strimler af Grønsvær, fastgjort Enderne i Jorden, men saaledes løftet Grønsværen, at den *) sværgende kunde gaae derunder. De udmærkede sig ved Styrke og Vaabendnyttighed, men fornædlest deres Boldsomheder bleve de forjagede fra deres Fødeegn, Isfiorden, og nogen Tid efter blev Thorgeir erklæret fredløs. Thormod vilde ledsage ham i hans Landflygtighed.

Da de rede til Skibet, siger Thorgeir til Thormod: "Gives der vel tvende Kostbrødre, vores Jevninge i Kraft og Stridbarhed?" Thormod svarede; "De kunde vel findes, hvis man ledte længe." "Jugenstedes findes de," sagde Thorgeir, "men hvo af os traer Du vilde vinde, hvis vi prøvede

*) Ceremonierne ved Kostbrødrenes Eed fortælles ikke fuldstændigen. See Gisle Gøfuns Saga S. 134, Völsungasaga. S. 83.

Styrke?" — "Det veed jeg ikke," var Thormods Svar, "men saa meget veed jeg, at denne Udfordring hæver vort Fællesskab."

De adskiltes derpaa, og Thormod drog hjem til sin Fader og qvad et Vers over Skilsmisfen.

Som Thorgeir red, ærgerlig over at være bleven forladt, fik han Die paa en Mand, som han raabte paa; da denne formedelst Binden ikke hørte hans gjentagne Raab, red Thorgeir hen og giennemstak ham med sit Spyd, og endnu et Par andre Mord begik han, før han seilede fra Landet. Siden tumlede han sig om i Island, Engelland, Danmark og Norge, hvor han bliver Hirdmand hos Oluf den Hellige, paa hvis Befaling han reiser til Island for at hevne Kongen paa en Mand, der havde saaret en af Kongens Folk. Fra Island seiler han til Orkenøerne, og hjælper Rognvald Jarl mod Vikinger. Efter et kort Ophold hos Kong Oluf, vender han igien mod dennes Raad tilbage til Island, hvor han kommer i Strid med en vis Gaut, som han dræber, men nedlægges af dennes Frende Thorarin Offi samt Grønlanderen Thorgrim. Thorgeirs Mod var bekiendt om hele Den. Thorgils Arason havde sagt paa Thinget: "Gretter Stærke er ræd for Mørket, Thormod er ræd for Gud, Thorgeir kan ikke ræd

des for noget." Hans Drabsmænd vilde derfor af Nysgjærighed see hans Hierte, de toge det ud, og fandt det meget lidet. Sagaskriveren bemærker derhos, at nogle ansee det for sandt, at den modige Mand's Hierte er mindre end den Frygtsommes, thi i det større Hierte er der mere Blod, og det er Blodet, der gjør frygtsom. Thorarin blev stævnet for Thorgeir's Drab og maatte betale 200 i Sølv som Bøder.

Thormod var bleven tilbage paa Den, og der høst nogle Kierlighedsforstaaelser, hvorved han havde faaet Tilnavnet KolbrunarSkald, eller den Mørkladnes Skald, fordi han havde digtet Et Støbsfange om en mørkladen Pige. Efter Thorgeir's Drab reiser han til Danmark, hvor Kong Knud den Mægtige hørte, at han var en god Skald, og tilbød ham at gaae i sin Tjeneste. Thormod undskyldte sig først med, at han ikke vovede at indtage de Hovedskaldes Plads, der forhen havde været hos Kongen, at han frygtede for, ei at kunne styre sit Sind, og at det hed sig, at det ei havde gaaet alle dem vel, der havde været hos Kongen. Knud nævnede Thoraren Loftunge, ham erkjendte Thormod for meget bedre Skald end sig selv, og da Kongen blev ved at overtale ham, modtog Thormod hans Tilbud med Glæde, og blev hos ham den

Winter. Han morede meget, og ſvad Wiſer om
 hvad der tildrog ſig. Da Sommeren kom, an-
 modede Kongen ham om at worde Stavido hos
 Wifingen Harek, en Ven af Kongen, hvem han
 ofte bragte ſtore Gaver af ſit Kob. Thormod er-
 indrede Kongen i et Vers, at han havde lovet
 ham, af Faſners Eiendom (Guld). Kongen drog
 ſtrax en Guldring paa en halv Mark af Haanden,
 og gav ham. Thormod takkede for Gaven, men
 bemærkede, at Kongen havde lovet ham en Mark
 Guld. "Det er ſandt," ſagde Kongen, trak nok en
 Ring af og gav ham. Thormod drog nu paa Wi-
 fingſtog med Harek. Engang mødte de Oluf den
 Hellige. Thormod fældede en af hans Skibsfolk,
 ſkulde derfor være bleven dræbt, men paa adſkilli-
 ges Forbon antoges han i den Dræbtes Eted. Med
 Olufs anbefaling ſeilede Thormod til Grønland,
 for at hevne ſin Fostbroders Død paa Thorgrim.
 En Dag paa Thinget havde denne Thorgrim ladet
 ſætte en Stol uden for ſin Dør, hvor han havde
 ſat ſig, og fortalte Sagaen om, hvorlunde han havde
 været med at dræbe Thorgeir. Under Fortællin-
 gen opkom der Uveir, der jog Mængden bort, hvor-
 paa Thormod ſprang til, og fældede Fortælleren.
 Han ſlygtede derpaa, ſog udſtod meget for at redde
 ſig, men dræbte ogsaa flere af Thorgrim's Frender.

Omfrider kom han tilbage til Oluf, hvem han først
leilighedsvis fortalte, hvor vel han havde rygtet
sit Verinde.

Da Kong Olaf maatte flygte fra Norge, led-
sagede Thormod ham, og vendte med ham igien
tilbage. Det var ham, der raadte Kongen, at
brænde Bøndernes Gaarde, hvor de droge frem,
for at indjage Oprørerne Skræk, og han var een
af de Skalde, der skulde staae inden for den Skiold-
borg af de tappreste Mænd, der forsvarede Kon-
gen, at de selv kunde see alt i det Slag, de siden
skulde besyngte. Han istemmede det gamle Viarke-
maal saa høit, at hele Hæren hørte det, den Nor-
gen Slaget ved Stiklestad skulde begynde. Under
Slaget stred han mandeligen, da Kongen var fal-
det, var han endnu ikke saaret; han bad da til Kon-
gen, der havde lovet ham at skulle følge sig, om at
vorde det; da kom en Piiil flyvende og traf ham.
Han tryede nu hen til et Sted, hvor der vare mange
Saarede. Lægen kunde ei trække Piiiljernet ud af
Saaret, og Thormod døde, efter at have qvædet
n Par Sange.

Ved Sammentigning mellem de forskiellige
Haandskrifter, vi have tilbage, som i det Subm-
ste Afskrift ere blevne collationerede, sees, at nogle

af diſſe have erholdt uſandsynlige Tilſætninger ſigemed moralske Indledning og Betragtninger ſkrevne i en ganſke anden Tone end det ſindes i Den Recenſion af Sagaens Text, der er optaget i Plateiarbogen, og altsaa er fra det fiortende hundrede, horer til de senere. I een af de ſidſte ſkrifterne findes i Anledning af Thorgeirs Døds gende Bemærkning: Syr kaldtes en Ket i Grønland, Kvinderne tillavede af Kalvetarme, ſiger „gumeiſtarin“ med hvilket Udtryk „Nedſkrift“ ſandsynligen har ment den Mand, der havde ſagt Sagaen. Ved det nittende Kapitel tilføjes Haandſkrift, at en Bygning, Thorgeirs Ben kaldes opført, nu havde ſtaaet til 300 Aar, hvilken Bemærkning altsaa maatte være nedſkrevet i den fiorte ſte Halvdeel af det fiortende Aarhundrede.

Den ældre Recenſion af Sagaen indeholder ſig ſelv paalidelige Efterretninger, der beſtaar ved Overeensſtemmelsen med andre Minder. Thorgeirs Hiſtorie er bygget paa Thormods Vers, hvoraf adskillige blive anførte. Thormod var en berømt Skald, han omtales i Landnama S. 148 og 159. Liosbetningaſaga Kap. 31 fortæller hans Tog til Grønland, og hans Drape om Thorgeir. Den utrykte Deel af Snorres Edda har flere Fragmenter af hans Vers. I Slut den Helliges Saga

isfringla staaer meget om ham og af hans Kap. 217, 218, 220, 246. Snorre har af taget, hvad han fortæller om Thormodsigt, af hans Saga; men om just af vor kan ei med Visshed bestemmes, da de fleste is Haandskrifter ere defecte i Enden, og i det, der Efterretningen om hans Død, er Fortællingen meget uordentlig og afbrudt. I det allerstemmer den overeens med Snorre, er blot ligere. Kun i et Træk synes der at være sigelse, da Sagaen lader Thormod give et Raad til Dag, den Høvding, der efter Olafs endnu kort Tid fornyede Slaget, Snorre siger derimod, at Thormod var for haardt saaret til kunne begiue sig til ham.

Den ældre Recension af denne Saga, der er les troværdig og har saa mange Vers, er uden tvivl fra det solbte Aarhundrede.

Saga om Biørn Hitdælafappe. *

Fra det ellefte Aarhundrede.

Biørn, en Systerdatters Søn af Egil Skala-
imsen, blev opfostret hos sin Frende, Skalden

Skule Thorsteinsen, og forelskede sig i Oddny, en af Egnens smukkeste Piger. Da han agtede at forsøge sin Skiebne i Udlandet, erholdt han det Løfte af Oddnys Fader, at Pigen skulde sidde som hans Kæstems i trende Aar, men kom han ikke hjem det fjerde, maatte hun gifte sig, med hvem hun vilde. Biörn seilede derpaa i sit attende Aar til Norge, hvor han blev vel modtaget ved Eric Jarls Hof. Did kom ogsaa Thord Kolbeinsen, en berømt Skald, men som i Island havde været ilde lidt, formedelt sine spydige Vers. Denne havde digtet en Hæderssang, Belgskaka Drape kaldet, om Jarlen. Quædet erholdt Jarlens Bifald, og Thord tilbragte der Vinteren. Forhen havde han i sine Viser ogsaa spottet over Biörn, men ved Jarlens Hof viste de sig som hinandens Venner, og en Dag ved Drikkebordet, da Thord spurgte Biörn, om han snart vilde drage hjem, svarede denne, at han endnu vilde forsøge sig noget mere i Verden, men bad Thord at bringe Oddny en Guldring paa en halv Marks Vægt, som han havde modtaget af Jarlen. Derefter drog Biörn til Kong Baldemar i Garderige, for hvem han gif i Holmgang med hans Frende Kaldemar, der gjorde Paastand paa Riget; nedlagde sin Modstander, men blev selv farligent saaret, og maatte

ligge længe iuden han blev helbredet. Hermed forløb tredje Nar, og da han ved Enden af det tredje Nar kom til Norge, vare alle Islandsfarere sejlede bort.

Imidlertid var Thord kommet til Island, havde overbragt Oddny Biørns Ring, og søiet til, at Biörn havde afstaaet hende til ham, i Tilfælde af han skulde døe, eller ikke vende tilbage. Da nu nogle Kiøbmænd bragte ved Enden af det tredje Nar Efterretning om, at Biörn laae syg af sine Saar i Garderige, bestak Thord dem til at berette Biørns Død. Han friede derpaa til Oddny, og da Tiden desuden var forløben, i hvilken hun skulde vente paa Biörn, fæstede hendes Frender hende til den femten Nar ældre Thord. Biörn spurgte dette ved sin Ankomst til Norge, og begav sig derpaa, efter at have opholdt sig noget Tid hos Erik Jarl, til Knud den Mægtige i Engelland; hos ham tilbragte han tvende Vintre, hvorpaa han drog paa Vikingstog i Selskab med en vis Audun.

Imedens Biörn sværmede omkring i Østersøen og erhvervede sig megen Formue, sad Thord hjemme paa sin Gaard, levede godt med Oddny, og havde otte Børn; men efter en halv Snees

Mars Forlab dsde hans Morbroder, Hior
 Nige i Danmark. For at erholde dennes
 seilede han først til Oluf den Hellige i Norge
 Unbefalinger fra Kongens Ven Thorkel Gullf
 og quod et Drape til Kongens Ere. Oluf
 ham til Belønning en Guldring, en bebr
 Kiortel og et godt Sværd, desuden et Brev
 sit Segl for til sine Venner i Danmark. Han
 reiste derpaa til Roeskilde, hvor han erholdt
 meste af sin Arv. Paa Tilbagereisen mødte
 ved Brenøerne Biorn, der anførte ni Krigs
 og fratog ham alt, hvad han eiede, men for
 Olufs Skyld, hvem han agtede at gæste,
 rede hans Liv. Biorn reiste nogen Tid efter
 til Kongen, som i Begyndelsen vilde have
 ham fængsle, men da Biorn havde fortalt
 Sammenhængen, erkjendte Kongen, han
 havt Ret til at angribe Thord, og forligte
 med hinanden, paa de Vilkaar, at Thord
 beholde Konen med hendes Formue, og Biorn
 derimod beholde lige saa meget af det Gods,
 havde frataget Thord; Forhaanelsen mod dem
 skulde gaae op mod Maaden, hvorpaa Oddny
 bleven Biorn berøvet. Biorn skulde have en præ
 tig Kiortel og en Ring til Giengjæld for den,
 havde givet Oddny, men Thord skulde beholde

Skærd, Kongen havde givet ham. Thord reiste til Island, hvorhen ogsaa Biorn begav sig et Par Aar derefter. Thord besluttede at indbyde Biorn til sig, for at prøve hans Sindelag, uagtet Oddny, som bittert havde bebrejdet Thord hans Underfundighed, kun lidet skjøttede derom. Thord traf ham paa Kaderens Gaard, som han tillige med Moderen var i Færd med at tørre Linned, og overtalte ham til at besøge sig.

I Begyndelsen levede begge venstabeligen med hinanden, men en Dag, da Thord kom i Eratte med Oddny, og gav hende et Drefsen, quod Biorn et Vers om Thord, denne quod kort efter om Biorn, og saaledes bleve de ved at digte Svotoiser mod hinanden, indtil de skiltes som Uvenner imod Oddnys Willie, der havde tiltænkt Biorn sin Datter til Erstatning for sig selv.

De tvende Skalde vedbleve at quæde Wiser mod hinanden. Thords bleve sungne af Flere, og kom Biorn for Dren, der red med 60 Mand til hans Gaard for at sevie ham. Wenner søgte at forlige Sagen, men Thord vilde, at den skulde gaae til Thinget, hvor han betalte 100 i Sølvsom Bøder. Noget efter maatte Biorn betale tre Mark Sølvs for en Ridvise han havde digtet. Flere

Gange blev han overfaldet af Snigmordere, fi
 Thord havde leiet, men det lykkedes ham ved
 Tapperhed at fælde dem alle. En fiæk og mæg
 Mand, der hed Thorstein Ruggesen, vilde Th
 gierne have til at hjælpe sig mod Biørn, og i
 bød ham derfor til Julegilde. Som denne
 tolvte drog forbi Biørns Gaard, blev Weiret
 haardt, at de maatte tage ind til Biørn. De
 tog i Begyndelsen slet mod dem, lod ikke gjøre
 for dem, gav dem heller ikke tørre Klæder,
 satte kun Ost og ovlagt Mælk (Skyr) paa Bor
 Da Weiret næste Dag blev værre, overlod
 dem Valget, enten strax at forlade Gaarden
 blive hos ham til fjerde Dag i Julen. Thors
 Ruggesen foretrak det sidste, og blev nu herliggen
 værtet. Biørn forklærede tillige, hvorfor han
 strax havde saaledes modtaget ham, han
 nemlig ei det skulde hedde sig, at han havde le
 ham til at være sin Ven. Med megen Nøje
 fedes det Thorstein at faae et Forlig bragt til
 men Thord vilde, at tillige den ene skulde gi
 sine Ridviser for den anden. Derved fandtes
 at Biørn havde digtet flest Viser om Thord. D
 paastod nu, at maatte qvæde sit Tal fuldt, B
 vilde ei tilståede det, og da Thord alligevel
 nogle Stropher, svarede Biørn ham igien, h

ved alt Forlig var hævet. Thorstein og Biörn indgik derpaa nye Venfkab, og lovede at hevne hinandens Død, dog betingede Thorstein sig, at efterdi de nu vare Kristne, og altsaa vidste bedre end før, hvad de burde gjøre, skulde ikke allene Manddrab, men ogsaa Bøder og anden lovbestemt Straf ansees for anstændig Hevn.

Ikke længe derefter overrumplede Thord med fire og tyve Mand Biörn allene, og dræbte ham. Oddun græmmede sig saaledes over Biörns Død, at Thord ofte siden angrede sin Gierning. Med den Dræbtes Broder forligte han sig snart, ved at tilbyde 300 i Guld som Bøder; men Thorstein Suggesen samlede en stor Skare af Biörns Frender, nødte Thord til at betale det tredobbelte, og tolv af de Mænd, der havde været med ved Angrebet, maatte forlade Landet.

Fortællingen er nedskrevet en Tid efter Begivenhederne, thi S. 20 i det Submissive Afskrift fortæller, at Biörn engang, da han havde været i Bad med Kong Oluf den Hellige, tog dennes Fodtøi paa, hvori der efter den Tids Skif vare lange Remmer til at binde Skoene med; Kongen lod ham beholde det og det blev begravet med ham. Da Biörns Lig opgraves for at føres til en anden

Kirke, fandtes disse Remmer endnu uforraadnede, og foier Sagaskriveren til, de hore nu til Messedragten (messufala linde) paa Gørdum ved Akranes. S. 55 anfores en Runolf Dagsen, som Hiemelsmand for at Biorn havde forfattet et Drape over Apostelen Thomas. I Sagaens Begyndelse bliver Egils Saga citeret.

Rekke er Fortællingen senere end det tolvte Aarhundredes Ende. Sagaen indeholder mange af Thords og Biorns Viser. Begivenhederne ere fortalte omstændeligen og uden Overdrivelsen. Biorns og Thords Navne forekomme i Landnama. Den Flatseske Kodex opregner No. 753 blandt Oluf den Helliges Skalde Biorn som den fjerde. Egilsfaga nævner Biorn og hans Slægt Kap. 56 S. 333. Et gammelt Haandskrift af Oluf den Helliges Saga No. 61 blandt de Arnemagnæanske beretter, at der gives en vidtloftig Fortælling om Biorns og Thords Stridigheder, og anfører deraf det Stykke om Kong Olufs Skoerinner. Grettessfaga nævner Biorn, der havde Stridigheder med Thord, blandt de Hovdinge, hos hvilke den fredløse Grettev søgte Tilflugt, men naar den søler til, at i Biorns Saga berettes, hvorlunde Grettev og Biorn kappedes med hinanden i allehaand Legemsøvelser, maatte der sigtes til den mundtlige

Kortelling, thi derom staer intet i vor Saga. I Heimskringla og Rnytlingsesaga og den utrykte Deel af Snorres Edda findes mange Vers af Thords Draper. Det over Erik Jarl kaldes Helgskafadræpe i Tillægget til den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga S. 1. Ogsaa i Gunlaug Orms-tunges Saga findes et af Thords Vers S. 178. Af Skule Thorstensen, Biørns Lærer, findes Vers i Heimskringla, Oluf Tryggvesens Saga Kap. 123 og i Keenhielms Udgave af denne Saga Kap. 64. Thorstein Ruggesen forekommer i Laxdælasaga og i Bretters Saga Kap. 28, 50, 55, 70. I det Suhmske Afskrift af denne Saga mangler Begyndelsen, som Torfæus kiendte, 3 D. S. 66, og som jeg har tilføiet efter en Afskrift af denne Saga, Hr. Rast medbragte fra Island.

Gisle Sursøns Saga.

Begivenheder fra det tiende Aarhundrede.

Gisle, om hvis Fader Thorbiörn Sur og Farfader Thorkel Herse Sagaens Begyndelse meddeler

Efterretninger, udgjorde med sin Broder Thorkel og deres tvende Svogre Vestein og Thorgrim en noie forbunden Kreds af drabelige Mænd paa Vestkanten af Island. Naar disse med deres Foll, 40 i Tallet, alle klædte i brogede Klæder, traadte frem paa Thinget, og spurgte paa nogen behøvede deres Hielp, vakte denne fiække Flok alles Opmærksomhed. En Hovding spurgte i denne Anledning Gestr Oddleifssen (bekiendt for at kunne forudsige Menneskers Stiebne) hvortil disse Overmod vilde vare. "Ikke 3 Aar til Ende," svarede denne, "ville alle de, som ere i denne Flok, blive enige." Denne Spaadom fortalte een til Frenderne. Gisle opfordrede dem til at gjøre Spaadommen til Skamme, ved at sværge Fostbrødrelaus med hinanden. De gaae nu ud paa en Odde, opstære Strimler af Grønsvær, hvis End der de befæste i Jorden, og understøtte det med et Spyd saaledes, at man med Haanden kunde røre ved Naglen, der holdt Spydsjernet. Alle fire gaae derunder, saare sig, lade deres Blod løbe paa Jorden under Grønsværen, og røre Jorden og Blodet sammen. Derpaa faldt de paa Knæ, og svore ved alle Guder, at den ene vilde hevne den anden som en Broder. Men da de skulde give hinanden Hænder, sagde Thorgrim: "Jeg kan faae nok at

giøre, naar jeg indgaaer dette med mine tvende
 frender," og drog sin Haand tilbage fra Vestein.
 Da Gisle saae dette, sagde han: "saa vil jeg hel-
 ler ikke forbinde min Skiebne med den Mand, der
 ei vil giøre det med min Svoger."

Gisle og Vestein dreve Ridsmandsskab, og
 tilbragte en Vinter i Viborg. Ved Afreisen smed-
 de Gisle en kunstig Penge, som var til at stille
 i tvende Dele, hvoraf Vestein fik een, og de lovede
 at den ene skulde sende sin Halvdeel til den anden,
 naar han erfarede, at dennes Liv var i Fare. Da
 de kom hjem, drog Gisle til sin Gaard, som han
 beboede i Fællig med Broderen Thorkel. En Dag,
 som de tvende Svigerinder sadde i deres Aflukke i
 Enden af Huset, medens at Mandfolkene vare ude
 at slaae Hø, lod Gisles Kone den anden høre, at
 hun kunde godt lide hendes Broder Vestein, hvil-
 ket ogsaa Thorkels Kone ikke negtede. Thorkel,
 der just var ene hjemme, og havde hørt Alt, nær-
 ber til dem, at disse Ord vilde vorde een Mand
 eller feres Bane, Konerne bleve nu bange over
 hvad de havde sagt, men Thorkels Kone fattede
 snart sin Beslutning. Da hun om Aftenen kom
 til Mandens Seng, og denne ikke vilde, at hun
 lagde sig ned ved hans Side, svarede hun: at hvis
 han ikke lod som intet var skeet, vilde hun paa

Diebliffet falde Vidner, og erklære Skilsmisse, hendes Fader vilde da snart hente hendes Medgift og Morgengave. Thorkel taug noget hertil, og sagde derpaa, hun kunde gjøre hvad hun vilde. Hun lagde sig da hos ham, og de bleve snart forligte.

Brødrene ophævede nu deres Fællig og Thorkel flyttede til sin Svoger Thorgrim. Gisle beholdt Fædrenesgaarden, og førte et stort Huus, han havde vel ophørt at offre siden Reisen til Danmark, men holdt dog de store Gilder. Da han fik at vide, at Westein, der nylig var hjemkommen fra en Reise, agtede at besøge sig til et afdiise, sendte han ham et sikkert Bud, med den halve Penning, for at advare ham, men Budet traf ham for sildig, og han kom til Gisle. Westein havde kostbare Vare med sig, hvoraf han havde bestemt nogle Tapeter til sin Fostbroder Thorkel, Gisle bragte dem til ham, men Thorkel negtede at ville modtage dem. Nogle Dage efter fandtes Westein myrdet i sin Geng, i hans Saar stod Spydet Graaside, der var smeddet af et Familiefærd. Gisles Fostbroder havde nemlig laant det af en Træl, og dermed tilkiæmpet sig Seier i en Holmgang, havde siden negtet at levere det tilbage, og da Trællen angreb ham, sønderhugget det paa Trællens Hoved, i det han selv blev dødeligen saar

ret. Man havde giemt det sønderbrudte Sværd, Thorkel havde faaet det som en Deel af sin Arv, og nyligen havde dennes Svoger Thorgrim ladet det omsmedde. Det blev anset for Londrab og ei for Mord, *) naar Været blev siddende i Gaarret. Gisles Kone lod en Træl drage Spydet ud, men denne skælvede derfor, thi det hed sig, at den skulde være Hevner som drog Jernet ud. Gisle kom nu selv til, bad alle være rolige, drog Spydet ud, og lagde det i et Giemme, saa ingen saa det. Han indbød derpaa sine Frender til at faste Høi over Vestein. Da Liget var giort til Kette, og det var Skif, at binde Høisko paa den Dodes Koder, at han paa dem kunde vandre til Balhaf, tilbød Thorgrim sig at giøre det, og sagde derefter: "hvis disse løbnes, forstaaer jeg ikke at binde Høisko." **) Legene, der holdtes ved dette Arvest, varede i flere Dage.

- *) Det ansaaes for skammelig, at bræbe nogen uden offentlig at vedgaae det, og derved staae Vedkommende til Ansvar; men naar man nu ei vilde giøre dette, kunde det være en Slags Udflygt, naar Drabsmanden lod sit Været sidde, thi da Waaben den Gang ei horte til Fabriknøse, maatte man kunde ubfinde, hvem hvert Waaben tilhørte.
- **) Høisagen til denne Skif var vel den samme, der foranledigede saamange andre Begraavelse-Skille

Vintergildet til Freis Ere blev holdet hos
 Thorgrim, der havde indbudt mange, og for be-
 dre at pryde sin Hal, sendte han imod Thorkels
 Raad Bud til Gisle, og bad om at laane Ber-
 steins Tapeter; denne samtykte vel, men gjorde
 tillige Afrale med en af Thorkels Husfolk, at han
 skulde lade Huusdøren være aaben. En Nat
 stede Gisle sig hen, og gienmemborede sin Svoger
 Thorgrim med Spydet Graaside, der fæstedes i
 hans Leie. Saa smideligen var Anslaget udført,
 at ingen mærkede det. Da det blev bekiendt i Hu-
 set, begave nogle sig med Thorkel hen til Gisles
 Gaard, de fandt ham i Sengen, og Thorkel som
 saae, at hans Sko stode der fulde af Snee, skid
 dem ind under Sengen, at de andre ei skulde blive
 dem vaer. Man indbød nu Gisle til at bivaane
 Thorgrims Jordefærd, der holdtes, efter gammel
 Riis. Han blev hvilagt i et Skib, og da Høien
 skulde lukkes til tog Gisle en meget stor Steen, fæ-
 stede den i Skibet og sagde: ligger dette Skib nu

hos den forfærligste Folkeslag; man vilde forsyne
 den Afvæde med det Nødvendigste, som han behø-
 vede til sin lange Reise. Thorgrims Ord skulde
 vel og antyde paa en forblømmet Maade, at han
 havde befordret den Døds til denne Reise.

loft forstaaer jeg ikke at fæste Skibe.*) Under Le-
 gene, der holdtes ved Graverollet, quod Gisle let
 Vers, hvori han hentydede paa, at han var Thor-
 grims Bane. Systeren horte det just, mærkede
 Betydningen, og angav det for sin Mands Bro-
 der Bork den Tykke, hvem han siden ægte-
 de. Denne indstyrede Gisle som Thorgrims Morder, hans
 Broder advarede ham for Faren; men vilde et
 hielp Gisle, kunde heller ikke faae andre til at
 antage sig hans Sag, saa det hed, at en Trold-
 mand havde forhexet det for ham. Han blev dømt
 fredløs, og maatte vanke om fra Sted til andet.
 Bork udsatte en Pris paa hans Hoved, og købte
 en vis Siolf til at forfølge ham. Efter nogle Aars
 Omflakken lod Gisle udsprede Rygtet, at han
 var forlist, og skulde sig hos en Frende, men da

*) At adskillige høilagdes i Skibe var vel af samme
 Grund, som at Grønlanderne give stundom den
 Udsøde en Baad med i Graven, at den Udsøde
 nemlig kunde bruge den i de Dødes Land; men da
 denne Skik blev kostbarere, ligesom Skibene bleve
 større, iaattoges den siden kun ved enkelte præ-
 gige Ligfærd. Uvist er det, om Stenen Gisle fæ-
 ste i Skibet var en almindelig Skik, at nemlig
 den Udsødes Skib skulde have sin behørig Baglast;
 eller han gjorde det blot, for at vise et Sidestykke
 til Thorgrims Udsærd ved Bestens Ligbegian-
 gelse.

han hos denne bygte Kartsier, robede disses Bygningsmaade ham, thi han var den kunstigste Skibsbygger, og han maatte nu vandre om igien. Til sidst blev han overrumplet af Eiolf og femten Mand, han værgede sig tappert, hans Kone og en Pige, som just da vare hos ham, stode ham kiæft bi, men efterat otte af Fienderne vare dræbte, maatte han falde for Overmagten. Da Eiolf kom tilbage til Borks Gaard, vilde Borks Kone have dræbt sin Broders Bane, og da hun hindredes derti, filltes hun fra Bork.

Om alt, hvad der fortælles om Gisles enlige Flugt, er rigtigt, kan man naturligvis ikke vide med nogen Visshed; da dette allene maatte være hentet fra hans egen eller hans Kones Fortælling. Historiens øvrige Begivenheder bekræftes ved flere Vidnesbyrd. Gisles Forfædre nævnes i Landnama S. 148. Annalerne anføre hans Faders Ankomst til Den under Aar 952, og Thorgrims Død Aar 963. Gisles egen Historie fortælles kort i Eirbyggiasaga S. 28, 33, 34. I Gullthorers Saga Kap. 10 fortælles om Bøder, een maatte betale til Bork, fordi han havde huset den fredløse Gisle. I Sturlungasaga nævnes det gamle Spyd Graafide tvende Gange. Biorn Thorvaldsen dræbtes

Gisle Gursfons Saga. 175

dermed af Sunlang Kap 1220, (5 Thatt, Kap. 25, S. 482 i det Suhmske Afskrift) Sturle Sigvat-
sen forsvarede sig dermed i Slaget, hvor han faldt
(6 Thatt, Kap. 17, S. 770.) Enkelte nyere
Bendinger findes i denne Saga, hvilke dog uden
Tvivl blot hidrøre fra de senere Haandskrifter, Ud-
giveren har brugt. I det hele er Tonen gammel
og sandtru. Den indeholder adskillige Smaatræk
af hedenske Stikke, som ellers ikke forekomme, og
enkelte af Gisles Viser. Nogle Steder antydes,
at en Tid lang maatte være forløben siden de fore-
talte Tildragelser vare skete. S. 152 siges, at
man endnu den Dag i Dag saae Mærkerne af et
Kieldskrid, der tilskreves en Hekkielling, S. 159
at man endnu saae Spor af en Kielder, hvor Gisle
havde været skjult en Vinter. S. 187, at gamle
vise Mand havde været enige i, at ingen næst Greta-
ter Almundsen havde levet længere fredløs end
Gisle. Denne sidste Uttring peger snarere hen til
mundtlige end skriftlige Beretninger. Sagaen
kan da gjerne antages at være skreven i det tolvte
Aarhundrede. Hvortil baade de mange karakteri-
stiske Træk og Troværdigheden af det Hele synes at
føre den hen. Den findes i Markusens Saga-
samling i 8, S. 127, 180.

Færeingasaga

eller

Thronds og Sigmund Brestesens Saga

Fra Enden af det tiende og Begyndelsen af det
ellefte Aarhundrede.

Thrond fra Færøerne seilede i den danske Kong Harald Blaatands Tid til Markedet ved Halsør (uden Tvivl Helsingør) i Danmark, det første Gang i Norden. Her skete det, at en Pung med Sølv blev staaen fra een af Kongens Hofmand, hvorover alle Skibe bleve lagte under Beslag. Da dette vakte almindelig Bestyrrelse, lovede Thrond Skipperne, at vilde hjælpe dem ud ad deres Nød, hvis enhver vilde give ham en Dr Sølv. Da disse havde indvilliget, raadede han Kongen, at paalægge hvert Skib en vis Afgift, hvoraf den Bestiaalne kunde erholde Godtgjørelse og Kongen Bøder. Dette Raad blev fulgt, og hvad der kom ind, var langt over det Stiaalne Beløb. Thrond erholdt en tredie Deel deraf til Belønning for sit gode Raad, og vendte hjem for en bemidlet Mand. Nogen Tid efter lykkedes det ham, at bemægtige sig Herredømmet over alle Færøerne, ved at deeltage i et Forræderie mod sin

Fættere, Brester og Weiner. Efterat disse vare
sølvbede, vilde og Thrond have dræbt Bresters
tvende Børn, Thorer og Sigmund, og da hans
Venner hindrede ham deri, vilde han sælge dem
som Trælle til en norsk Ridsmand. Denne vilde
ei deeltage i en saadan Handel, men modtog tvende
Mark Sølv for at føre Drengene til Norge, hvor
han lod dem bo hos sig om Vinteren i Lonsberg,
og gav derpaa hver af dem to Mark Sølv. Sigi-
mund, den Gang 10 Aar gammel, besluttede nu
tilligemed sin 2 Aar ældre Broder at vandre til
Hagen Karls Hof i Throndhjem, hvor deres Fa-
der havde været i Anseelse. Paa Veien over Dov-
refjeldet forvildede de sig, men fandt dog omsider
et affides liggende Huus, hvor de med Giestfrihed
bleve modtagne. Manden, der hed Thorkel Thur-
rafrost, var bleven fredløs for at have bortført en
mægtig Mand's Datter. Sølv udmærket i alle Le-
gemisfærdigheder, viste han sig villig til at under-
vise Drengene deri; disse opholdte sig hos ham 1
hvo Aar, og Sigmund trolovede sig med hans Datter.
Derpaa begave Brødrene sig til Hakon Karls
Hof, hvor de bleve modtagne, men skulde dog
først ved Manddoms Gierninger godtgjøre deres
Berkomst. Sigmund, der overgik alle i krigeriske

Færdigheder, udmærkede sig snart ved sine Sotog, blev anseet ved Jarlens Hof, og fik paa Frostethinget udvirket, at Thorkel Thurrasturde turde vende tilbage. Efter heldige Trefninger med adskillige Vikinger, blev ham paalagt af Hakon Jarl, at angribe en vis Harald Jarnhaus, som var bleven erklæret fredløs. Med otte Skibe anfalder Sigmund ham ved Orkenverne, men Harald havde ti, og de kæmpedes i tvende Dage med lige Kraft. Da søgte deres Folk at forlige dem, og de bleve bragte til at indgaae Staldbroderskab med hinanden. Efterat de havde herjet i Fælleds den hele Sommer, foreslaaer Sigmund, at de begge vendte tilbage til Hakon Jarl. Harald havde saamegen Tiltro til Sigmund, at han fulgte ham. Harald blev tilbage i Havnen, medens Sigmund gik med sit Folk til Jarlen, fortalte ham sit hele Sommertog, og bad om Haralds Fred, for hvem han vilde betale de Bøder, der maatte paalægges. Da Jarlen, opbragt, negtede ham dette, svarede han, "at han ei længere vilde tiene ham, men nok skulde mage det saa, at det vilde koste, inden man fik Harald lagt til Jorden," hvorpaa han ilte bort. "Nu var Sigmund vred," sagde Jarlen, "Skade for mit Rige, hvis denne Mand drog bort," falder han igien tilbage. De bleve forligte efter Sigmunds Ønske.

Da Sigmund saaledes var bleven berømt, ønskede han at hevne sin Faders Død, og vinde sin fædrenes Odel tilbage. Jarlen lovede ham Bistand, men da Svends Brændinger vare saa stærke ved Færøerne, valgtes tvende Forselskibe istedet for Krigsskibe. Harald Jarnhaus skulde føre det ene, hvert var besat med 50 Mand. Da han skulde reise, spurgte Jarlen ham: "paa hvem han troede?" "Paa min egen Kraft og Styrke," svarede Sigmund. "Det maae ei være," sagde Jarlen, "tro paa den, jeg fortroster mig til, Thorger, da Hørgabrud. Hende skulde vi bede om Held." Sigmund bad ham raade. Jarlen førte ham nu ad en lille Sti ind i Skoven, hvor de paa en grøn Plads fandt indenfor et Plankeværk et fævert Huus med Guld og Sølv i dets Forsiringer. Hakon, Sigmund og et Par andre gik ind i Huset, som havde mange Glasvinduer, saa der var lyst overalt.*) Mange Afgudsbilleder stode der, og paa Everbænken sad en Kvinde, kosteligen prydet. Jarlen kastede sig ned for hendes Fødder, og laae der

M 2

*) Den Pyntning Glasvinduer give, maatte være paa-faldende i en Tidssalder, hvor ellers Bygningerne beholdt deres Pyntning ved Luger anbragte paa Taget.

længe, siden stod han op, og sagde, at Sigmund skulde give hende noget Sølv, og lægge det paa Stolen foran hende, og hvis hun derpaa vilde lade ham faae Ringen, hun havde paa sin Haand, var det et godt Varsel. Jarlen griber derpaa Ringen. Det forekom Sigmund, som hun bødte Haanden fra ham, og Jarlen fik ikke Ringen. Anden Gang kastede han sig ned for hende, og Sigmund mærkede, at Hakon fældte Taarer. Han stod op igien, tog til Ringen, og nu var den løs; han gav den til Sigmund med Advarsel, at han aldrig maatte stille sig ved den. Sigmund seiler derpaa til Færserne, hvor han dræber Osfur, en Søn af sin Faders Banemand, og nærer Ehrønd til at antage det Forlig, Jarlen vilde gisre imellem dem. Denne fastsætter derpaa, at Ehrønd skulde betale Bøder og miste Herredømmet over Nerne, deraf skulde den halve Deel tilfalde Sigmund, den anden halve Deel Jarlen selv som Bøder, fordi hans Hirdmænd der vare blevne dræbte. Sigmund skulde have allene Nerne i Lehn, og give Jarlen Skat af hans Halvdeel. Dette Forlig nødte Sigmund Ehrønd paa Thinget i Thorshavn til at antage. Derpaa holdt han sit Bryllup i Norge med Thorkel Thurrafrosts Datter i sit 25 Aar (991 efter Schönningss Beregning) Sigmund

fyrede 'nu Færøerne i Ro, men opholdte sig gemeenlig hos Hakon Jarl, og udmærkede sig i det store Slag mod Jomsbifingerne, hvor han hug Armene af Bue den Tykke.

Da Oluf Tryggvesen var bleven Norges Konge, indbød han ham til sig, og overtalte ham til at kristnes og til at indføre Kristendommen paa Færøerne. Paa Thinget, som desangaaende blev holdt, var Thrønd ham imod, og han kunde intet udrette, men siden overrumplede han Thrønd, og tvang ham med Øren over Hovedet til at lade sig døbe, hvorpaa han fik alle Indbyggerne til at antage Kristendommen. Efter saaledes at have røget sit Erinde, reiste han med Skatten til Oluf Tryggvesen. Denne bad ham engang ved Bordet, om at overlade sig den tykke Armguldring, han havde faaet af Hakon Jarl. Sigmund svarede: "han havde lovet aldrig at skille sig ved den," hvorpaa Oluf (der ansaae Ringen som hedensk Amulet og derfor vilde have skilt sin Ven ved den) spaaede, at den engang vilde blive Marsag til hans Død.

Efter Oluf Tryggvesens Kald regieredes Norge af Hagen Jarls Søner, der behandlede Sigmund meget venstabeligen. Men i den Periode stod Kristendommen paa en vaklende Fod i Norge, og end mere hævede Hedenskabet sig igien paa Verne.

Thrond var Hedenskabets Forsegter, fik derved et
 større Anhang, og det lykkedes ham at overrumple
 Sigmund, og fordrive ham fra sin Borg. Som
 denne, efterat have svømmet en Miil til en Na-
 bose, kom modig til en assides Gaard, hvis Be-
 boer hed Thorgrim den Onde, saae denne, at
 Flygtningen havde en tyk Guldring paa Armen,
 og for at erholde den, dræbte han Sigmund hem-
 meligen 1002. Thrond og Leif Döfers Søn deelte
 Herredømmet over Derne imellem sig. Sigmunds
 Enke og Barn bleve i Ro boende paa deres Gaard.
 Thrond søgte at stifte et Egteskab mellem Leif og
 Sigmunds Datter, men Pigen vilde allene paa
 det Vilkaar give ham sin Haand, naar han kunde
 sværge, at han hverken selv eller ved andre havde
 ladet Sigmund myrde, og desuden skaffede Oplys-
 ning om, hvorledes dette Mord var skeet. For at
 oplyse dette, begav Thrond sig til Thorgrims Bo-
 lig, hvor det fortælles, at han manede de Døde
 frem, og da Sigmund viste sig med afhugget Ho-
 ved, deraf sluttede, at det ikke var i Balgerne
 han havde fundet sin Grav. Men der foies tillige
 til, at man havde giennemsogt Thorgrims Huus,
 og efterat have der fundet Sigmunds Ring forstuf-
 fet, havde man ophængt Thorgrim og hans Søn-
 ner i en Galge.

Denne Saga har vel ingen Vers, men derimod alle andre indvortes Præg paa Egtbed. Den er fortalt i et godt Sprog, har flere karakteristiske Træk og intet utroligt, uden hvad Tidssalderen antog at ske sædvanligen. Den angaaer en for Færøerne saare mærkelig Mands Bedrifter, der let maatte indpræge sig i Hufommelsen, og hvis Minde endnu lever i Almuens Sagn paa disse Der (Sebes Beskrivelse over Færøerne paa flere Steder.) Der findes ikke mindste Spor til at Munke have udsnykket Fortællingen om denne Kristendommens første Udbreder paa Verne, hvilket vist vilde have bleven Tilfældet, hvis hans Levnetsbeskrivelse var bleven sammensat i det fiortende Aargundrede. Sigmunds Skiebne er nok knyttet til de norske Kongers Historie, og stemmer godt med denne overeens. Begyndelsen af denne Saga findes aftrykt i den islandiske Udgave af Oluf Tryggvases Levnet, under Titel af Thattur Thrandur ok Sigmundar Brestissunar, 1 D. 100-134. Sigmunds Bedrifter i Slaget mod Jomsvingerne nævnes der 184-185. hans Forhold til Oluf Tryggvesen fortælles 2 D. S. 150-158. Hans sidste Skiebne berettes i Appendix til Olufs Saga S. 22-32 alt efter Flateyrbogen. Are Frode er Hiemmelmand for Sigmunds Bedrifter i Slaget

med Jomsbvingerne. (Oluf Tryggvesens Saga, isl. Udg. S. 155) Snorre nævner slet ikke Sigmund, venteligen fordi han troede ikke at kunne nævne ham, uden paa sin sædvanlige Maade at fortælle hans Historie, hvilket vilde have medført for megen Vidtsøftighed. Just hvor Sigmunds Historie ender, begynder Snorre, at omtale de forskjellige Eildragelser og Thronds senere Skiebne, i Anledning af Oluf den Helliges Bestræbelse for at underkaste sig Verne, Kap. 136. Denne Fortælling, der ved Efterretninger om andre samtidige Begivenheder ofte bliver afbrudt, fortsættes Kap. 145, S. 152-153, og ender med, hvorlunde Karl den Nørste, som Kongen havde sendt did at indtræve Skatterne, var bleven dræbt. Snorre tilføjer, at det blev ikke Oluf bestieret at tage Hevn herfor, men at der er en lang Fortælling om den Strid, der i Anledning af Karls Drab opstod mellem Thrond og Leif. Flateiarbogen, som paa eet Sted col. 437-440 havde fortalt, hvad der hos Snorre er adspredt tilligemed de nærmest paafulgte Begivenheder, optager igjen Fortællingens Traad ved Enden af Oluf den Helliges Levnet, og ender først med Thronds Død i Begyndelsen af Magnus den Godes Regiering. Det sidste Deel af Fortællingen, hvoraf der haves særskilte Afskrif-

ter under Titel Thattr af Leifi Össurarsyni er bleven udgivet med latinſk Oversættelse og kritiſk Indledning af Profeſſor Thorlacius, ſom academiſt Program 28 Jan. 1817.

Da Snorre ordret anfører de midterſte af de Begivenheder, Færeingasaga i Flateiarbogen beretter, og denne desuden juſt indeholder den vidtſtſtigte Fortælling om Dernes senere Tildragelser, ſom Snorre kendte, men forbigik; synes det klart, at denne Færeingasaga, der, omendſkiønt i Flateiarbogen adſkilt i flere ſmalle Stykker, dog tydeligen kan ſees, at have udgjort et ſammenhængende Heelt, hvilket omfattede Thrønds hele Liv, har været en af de ſkriftlige Kilder, Snorre Sturleſen har benyttet til ſin Hiſtorie. Vi ſætte alſaa denne Sagas Affattelse til det 12te Aarhundrede. Torſæus har benyttet alle diſſe Eſterretninger i ſit Skrift de rebus geſtis Færeiyensium, 1695 i 8. Dette er bleven overſat paa Danſk ved Peter Thorſtensen 1770.

H u n g u v a t a .

Fra Midten af det ellefte Aarhundrede til henimod
Enden af det tolvte.

De fem første skalholtſke Biſkoppers Levnetsbe-
ſkrivelſer ere af deres Forfatter, blevne kaldte Hun-
gervæfteren, fordi han meente, at ſammes Na-
ning vilde vække Lyſten til at vide mere. Da diſe
Biſkopper hørte til Landets anſeeligſte Familier, og
toge ofte Deel i Hovdingernes Stridigheder, inder-
holder deres Levnet, ſkiant korteligen fortalt, ad-
ſkillige vigtige Bidrag til Landets Hiſtorie. Uag-
tet Skriftet er forfattet af en Geiſtlig, er det dog
næſten frit for den Præfetone, der ſaa ſtærkt frem-
træder i adskillige af de andre Biſkoppers Levnet og
i Skrifter fra det fiortende Aarhundrede. Sprø-
get er reent og har endog adskillige forældede Ud-
tryk. Fortællingen er i det Hele meget troværdig,
kun ſaa Steder fortælles noget Underfuldt om de
hellige Mænd. Ligeſom nu allerede dette leder os
til at ſætte dette Skrift i det tolvte Aarhundrede,
kunne flere hiſtoriske Vink hæve Formodningen
til temmelig Viſhed. Forfatteren ſiger i ſin Ind-
ledning, at han har ſammensat ſin Bog, for ikke
at glemme, hvad han havde hørt af den lærde Biſk

halls Søn, og hvad endnu nogle andre fyn-
 Mænd havde indbefattet i deres Fortællinger.
 ne Gisfur var Lavmand 1181, og døde i en
 Alder 1206. Hermed passer og det Tidspunkt,
 med Historien ophører, nemlig Biskop Klængs
 1178. Til en endnu nøiere Tidsbestemmelse
 er en Yttring S. 130, hvor Biskop Thorkel
 tales som Landets eneste Helgen. Nu blev Thor-
 kanoniseret 1198, men to Aar efter vederfo-
 Jon Dgmundsen, første Biskop i Holum, sam-
 Væ, altsaa maatte hiin Yttring, hvis den
 lde være nøiagtig, allene være skreven mellem
 98 og 1200 (see Fortalen til Hungurvaka). At
 gaens Forfatter ved paa det ovenansførte Sted
 nævne lærde Mænds Fortællinger, ogsaa har
 tet til Skrifter, og at saadanne til hans Tid
 re i Omlob, kan sluttes af S. 4, hvor Forfat-
 ren anfører som en af Hensigterne med sit Ar-
 ide, at lokke unge Mennesker til at lægge sig ef-
 er Modersmaalet, det nordiske Sprog og hvad
 eri er skrevet, Love, eller Sagaer, eller anden
 Buisdom.

Hungurvaka er udgivet af den arnæmagnæan-
 ke Kommission med latinse Oversættelse, Noter
 og Slægtregistre, Kjøb. 1778. 141 S. i 8. Den
 er bleven benyttet i Biskop Tinsens islandske Kir-

Lebistorie, hvor ogsaa den Urigtighed i dens Chronologi bemærkes, at hver Biskop gøres 7 Aar ældre end han var, formedelsk en urigtig Beregning af det Aar, da Isleif blev Biskop. Finni Johannæi hist. eccles. Vol. 4 Præfat.

Paul Biskops Saga.

Fra Enden af det tolvte og Begyndelsen af
trettende Aarhundrede.

Paul, Søn af Jon Loptson, en af Islands magtigste Høvdinger, blev valgt til syvende Biskop i Skalholt efter den hellige Thoralfs Død, og forvaltede Embedet med Berømmelse til 1211. At hans Levnetsbeskrivelse er forfattet af en Samtidig, sees af S. 242. Udgiveren mener, at denne Forfatter er den samme, som har skrevet Hungurvaka, da der er saa megen Lighed i Stil og enkelte vendinger. Den mere enkomiafiske Tone, hvori Pauls Levnet er affattet, kunde da forklares af, at det var en Ven, maaskee endog hans Eftermand paa Bispestolen, Magnus Gissurs Søn, der havde skrevet den. Den findes udgivet med Hungurvaka S. 143, 253.

Eyrbyggja saga

eller

Thorolfingernes, Eyrbyggernes og
Alftfiordingernes Saga.

Dens Bebyggelsestid til hen i det ellefte Aarhundrede.

Thorgrim Thorgrimsen, eller, som han almindelig kaldes, Snorre Gode, er Hovedpersonen i denne Fortælling.

Den begynder med mærkelige Efterretninger om adskillige Landnamsmænd, især om Snorres defader Rolf, som, fordi han boede paa Den øster, (ved Norges nordlige Kyst) var der Forstander for et Thors Tempel, og bar et langt Skieg, og kaldet Thorolf Mosstraskieg. Denne Thorolf havde, efterdi han havde huset en Frende, der var uven fredløs i Norge, truet med Landsforvisning af Kong Harald Haarfager, hvis han ikke kom til ham, og ganske overgav sig i hans Vold. Thorolf gjorde et stort Offer, og adspurgte sin Ven Thor, om han skulde drage til Kongen eller til det Land, Ingolf ti Aar tilforn havde fundet. Thors Svar viste ham til Island. Han indskibede sig derpaa med alt sit Gods, og det meste af

Sommeret i Thors Tempel. Mange Benner fulgte ham. Da han nærmede sig Landet, kastede han sit Høisædes Piller *) ud i Havet, paa den ene af disse var Thors Billede udgravet, og lovede at bygge der, hvor Thor lod dem komme i Land. Han seilede derpaa ind ad en stor Fiord, som han kaldte Bredefiorden, og fandt der Pillerne ved et Nes, der blev kaldet Thorsnes. Her bygte han Thor et stort Tempel, inden for dets Dør stode Høisædepillerne, i hvilke de saa kaldte Gudernes Nagler vare indslagne. Inden i var en Afdeling, ligesom Choret i en Kirke, der stod en Forhøining midt paa Gulvet og et Alter; derpaa laae en Ring af 2 Drers Vægt uden Sammenfaldning; paa den

*) Ved Høisædes Piller (öndvegissulur eller setstokkar) forståes tvende høie Pæle, der stode ved hver sin Side af Husbondens ophøiede Sæde, og betragtedes som en Helligdom. Oprindeligen vare de vel et Slags Fetisser, og stode just ikke altid ved Høisædet. Renteligen har paa Pælenes Ende et Afgudsbillede været udskåret. Man seer dem afbildede paa deres Plads i en prydet Giestel i et Kobber til Gunlaug Ormetungesaga S. 138. Hermed kunne de hellige med udskaarne Mennefters ansigter for oven udsirede Pæle sammenlignes, om hvilke Indvaanerne i Virginien dandsede paa en aarlig Fest, Diet van Bry America I Th. XVIII tab., Meiers mytholog. Taschenbuch I Th. S. 119.

skulde hver Ed blive aflagt, den skulde Høvdingen have paa ved Forsamlingerne. Paa Forhøringen stod et Kar og en Kof, til dermed at stænke Offerdhyrenes Blod. Omkring Forhøringen havde Guderne deres Plads. Alle skulde betale Skat til Templets Høvding eller Gode, hvorimod denne bestred Offrene og de tilhørende Gilder. Et Fjeld var i Nærheden, for hvilket Thorolf havde saa megen Frefrygt, at han forbød Enhver at see derhen utvettet, intet Levende maatte der dræbes, han kaldte det Helgafell, og ventede, at han og alle hans Frender skulde komme did efter deres Død. Paa Nessets Odde blev holdt Thing og Stedet blev holdt saa heiligt, at Ingen maatte besudle det med Blod eller med nogen Slags Ureenlighed.

Thorolfs Søn Thorstein Torstebider blev Tempelforstander efter ham, men nogle andre af Egnens Beboere bleve avindsyge over, at Thorsteinessets Beboere vilde ansee deres Jord for heiligere end enhver anden, og bekiendtgjorde paa næste Thing, at de agtede at forrette deres Behov paa Nesset. Thorstein samlede Folk, for at forsvare Stedets Heilighed, og det kom i den Anledning en Aften, da de Andre efter Maaltidet vilde begive sig derhen, til en heftig Tægtning, hvor

Flere dræbtes paa begge Sider. Endelig Striden vilagte ved Thord Gellers Mellem der dømte, at Jorden, som nu engang var den besudlet med Blod, ikke længere var Thingsstedet skulde forflyttes længere ind, de stridende Høvdinger skulde dele Afgiften til plet tilligemed de Bekostninger, Offrene for og Bøderne for de Dræbte gaae op mod Hing Thorstein Torstebider var en driftig Mand, so Frigione og laae meget paa Fiskerie. Men syntes en af hans Folk, at Helgefjeldet op mod Nord, han saae store Baal derinde og Brag samt Hornklang, og at man bad Thord Torstebider velkommen og at sidde i Høisædet over for sin Fader. Næste Dag spurgtes Thorstein Torstebider var druknet.

Thorsteins Son Thorgrim blev dræbt af Svoger Gisle. Thorgrims Son, Thorgrim Grimsen, var i sin Barndom saa uregierlig han kaldtes Snerrir, hvilket siden blev til Snog og da han var Godordsmand endnu foretog Tillægget Gode, for at stille ham fra Andre samme Navn. Sagaen indeholder fra S. 32 Fremstilling af hans mange Stridighed, som med sin Farbroder, Børk den Lykke, siden den Munkel Thorolf Bøgifods Son, Steinthor, Th

laksen, Björn Breidvikingelappe og Ransmanden Ospak. Med megen Snildhed vidste Snorre Gode at udføre sine Hensigter, og erholdt megen Indflydelse. Ogsaa hans Svigerfaders Viga Styr's og Andres Stridigheder, hvori han var indviklet, blive her fortalte, saa der ikke vel kan gives noget hensigtsmæssigt Udtog af denne Mangfoldighed. Blandt enkelte mærkelige Ting, der forekommer i denne Saga, ville vi kun anføre Efterretningen S. 328 om Gunleif, Gunlaugs Søn, som mod Enden af Oluf den Helliges Regiering, paa sin Reise Vesten for Irland, fik en stærk Storm fra Ost og fra Nordost, der drev ham langt ud i Havet til Sydvest, saa at Ingen vidste, hvor de vare. Efterat de havde drevet omkring en Deel af Sommeren, naaede de Land, men bleve bundne af Indbyggerne, der vare komne i Mængde til Skibene, og talede et Sprog, som de ikke forstode, men som syntes at have Lighed med det Iste. De mærkede, at man tvistede om, enten de skulde dræbes eller gøres til Slaver. Imidlertid kom en anseelig gammel Mand tilridende med hvidt Haar, hvem alle Indbyggere modtog med Vrefrygt. Han tiltalte Islænderne paa Nordost, og spurgte, om Snorre Gode og hans Sø-

ster Thuride. Sit Navn vilde han ikke sige, og forbad sine Landsmænd at opsøge sig, da Indbyggerne vare saa vilde, at de angrebe de Fremmede, og Landet havde flette Havne. Han gav dem en Guldring med til Thuride, som han sagde, at han yndede mere end hendes Broder Snorre, og et Sværd til Thurides Søn. Gudleif bragte disse Sager tilbage, og man sluttede da, Manden havde været Biorn Breidvikingefappe, en agtet Skald, der elskede Thuride, derfor forfulgtes af hendes Mand og hendes Broder, og som havde forladt Island 998. Der sies til, at dette var det eneste Sande, man havde hørt om denne Biorn, hvilket synes at vise, at desuden flere Fabler herom havde været i Omløb. Denne Fortælling bærer Sanddruhedens Præg. Landet, hvortil Gudleif blev fordrevet, kan ikke være andet end Amerika, eller een af de vestindiske Øer, baade formet detst Vindens Retning og fordi Nordboerne til Oluf den Helliges Tid vel kiendte Nørland, og ikke vilde have undladt at bemærke det, hvis Menneskene havde været forte paa den Kyst, hvor de landede. At Biorn kom ridende til Strandbredden kunde være et af Sagaskrivernes sædvanlige Tillæg, der ikke tage i Betænkning at udmale de

enkelt Omstændigheder, eftersom de ansee det rimeligt, for at gjøre Sagen anskueligere.

Denne Saga indeholder en Mængde af Begivenheder og Personer, der andre Steder nævnes. Thorolf Mosstrarskegs Død sætte Annalerne til 918. Om ham og hans Søn Thorstein findes meget i Landnama S. 92 f. Thorgrim Thorsteinsens Død fortælles vidtløftigen i Gisle Gursøns Saga. Landnama anfører Snorres fleste Bedrifter, Annalerne omtale hans Fødsel ved 964 hans Død ved 1031. Viga Styrks Stridigheder fortælles vidtløftigere i dennes egen Saga. Desforuden nævnes mange af de i denne Saga forekommende Personer i Kristnisaga, og meget om dem findes i Njala og i Laxdælasaga. At opregne alle de Sagaer, hvori nævnes en enkelt af de her forekommende Personer vilde efter det Anførte være overflødig.

Sagaens Forfatter citerer Are Frodes Vidnesbyrd S. 16, han bemærker selv, at Snorre forekommer i mange Sagaer, og nævner udtrykkelig S. 334 Laxdælasaga og Heidarvigasaga. S. 236 anføres noget at have tildraget sig saaledes efter de Flestes Sigende. S. 174 læses disse

Ord: "man seer endnu Mærke af den ny Hoi, Arnkel lod reise over sin Fader (at han nemlig ikke skulde gaae igien) og hvor han lod opføre et Gierde tværs over, at ingen Dyr skulde komme derpaa." S. 195 hedder det: "den Gang var Kjøbmændenes Skif, at de ingen Kof havde med til Skibs, men alle Giesterne skulde hver i sin Tour påste Maden, der skulde og staae et Kar med Drikke og Laag over ved Seilet." Disse Yttringer vise, at Forfatteren af denne Saga levede en Tid lang efter de fortalte Begivenheder, da allerede en Deel Sargaer vare i Omlob, og at han af disse og Enteltes mündtlige Beretninger sammensatte sit Skrift. Desuden anføres ikke fielden Vers saavel af de handlende Personer, som af andre Skalde, der havde besungen Begivenhederne. Disse kunne derfor i det Hele siges at være paalidelige, og indeholde flere ikke uvigtige Træk af hin Tidsalder. Spor til Begivenhedernes senere Udsmykkelser findes i Beretningen om deres Haardsorhed, der saarredes i Slaget ved Alptafjorden S. 44 og om Thorgunnas Spøgeri S. 50 f. Det er imidlertid kun tilfældigt, at nogle flere Hæxer og Spøgelsehistorier forekomme i denne end i de fleste andre Sagaer, og bevise intet mod Sagaens Vælde. Det meste i disse Fortællinger er ikke andet, end hvad jevnli

n hændes der, hvor Ero paa sligt er udbredt, og
 Udsmykkelser, Sagnet har søiet til, ere saa
 anne, hvortil en lettroende Samtid maatte være
 iboelig. Eyrbyggiasaga citeres udtrykkelig i
 andnama S. 84. Vi kunne desuden nøiagtigere
 end ved de fleste andre Sagaer bestemme dens Af-
 sættelsestid. Den maae være skrevet før 1264,
 da Den underkastedes de norske Konger; thi det
 hedder S. 11: "Eil Templet skulde alle betale Skat
 og være pligtige til enhver Færd for dets Høvding,
 ligesom nu Thingmændene for deres Høvdinge."
 Dette viser, at den aristocratiske Forfatning, der
 påførte, da Den kom under Norge, den Gang end-
 nu varede ved. Den maae fremdeles være skrevet,
 medens Thord Sturlesen og hans Moder levede;
 thi der fortælles S. 338: "da Kirken, Snorre
 Gode havde bygt, flyttedes, bleve hans Been op-
 lagne, og bragte ned til det Sted, hvor Kirken nu
 staer; da vare tilstæde Gudny Bodvarsdatter,
 Sturlesønnernes Thords og Sighvats Moder, og
 siger Thord Sturleson, at de vare middelmaadige
 Mands Been og ikke store. Da bleve og optagne
 Bork den Lyfkes Been, Snorre Godes Farbro-
 ders, de vare meget store, ogsaa optoges Konens
 Thordises, Thorbiorn Eursdatters, Snorre Go-
 des Moders. Gudny siger, at de vare smaae

Kruentimmerbeen og saa sorte, som de vare svædne." Dette viser, at Sagafriveren har været samtidig med Thord Sturleson og hans Moder. Gudny døde tolvhundrede og nogle og tyve. Sagaen maae altsaa være skrevet i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede. Den er udgivet med latinsk Oversættelse paa Kammerherre Suhms Bekostning af Statsraad Thorkelin i Kjøbenhavn 1787. 339 S. 4. Et engelsk, af den berømte Walter Scott, forfattet Udtog af denne Saga læses i Illustrations of northren antiquities, Edinburgh 1814. 4. S. 477'513. En Episode af denne Saga er oversat i Græters Bragur, 1 B. S. 207 f.

L a r d a l a s a g a . *

Se den af det niende til hen over Midten af det elleste Aarhundrede.

Blandt dem, der formedelsk Harald Haarfagers Enevalde forlode Norge, var og den magtige Herse i Romsdalen, Ketil Bladnase, med sin hele Slægt. De fleste af dem droge til Island, Ketil selv med

sin Datter Nude og hendes Børn til Skotland, hvor Nudes Søn, Thorstein Rød, tilkæmpede sig et Rige. Da denne siden blev ved Forræderi myrdet paa Katanes, forlod Nude, der havde Tilnavnet diupaudga (grundrige) med store Rigdomme og alle sine Frender dette Land, og seilede forbi Orkenserne og Færøerne til Island; paa alle disse Steder givtede hun sine Døttre med Verdens mægtigste Mænd. Hun tog Land ved Bredefjorden, saa meget hun vilde, uddeelte og til flere af sine Mænd, og gav mange Steder Navne. Paa sine sidste Dage gjorde hun et stort Gæstebud for sine Frender, hvorved hun først indsatte Thorsteins yngste Søn Oluf Feilan til sin Arving, bød derpaa Gæsterne at more sig som de kunde, og gik med raske Trin til sit Sovestue, hvor man den næste Dag fandt hende siddende død paa Hyndet. Hun blev hølslagt i et Skib, og meget Guds nedslagt med hende. Blandt Nudes Børnebørns Børn var Høskuld, Dalafols Søn. Denne seilede engang til Norge i Kong Hagen Adelssteens Tid for at kobe Huustømmer. Da han hørte Kongen var draget til Breenserne at holde Thing, og at der vilde blive et talrigt og moersomt Folkemøde, reiste han did, fandt der ogsaa mange af sine danske Frender og et stort Marked. Paa dette kober han sig en

svul, men stum Slavinde for tre Mark Gold, og tager hende til sin Frille. Nogle Aar efter, da hun havde født ham en Søn, overrasker han hende en Dag talende med sit Barn, og hører nu, at hun var en bortranet Datter af den irske Kong Myrkiartan, og hed Melforka. Høskulds Kone lod som hun ikke troede denne Herkomst, og da hun kort efter fastede Melforka sit Fodtøj i Hovedet, fordi denne havde ladet det ligge paa Gulvet, og Melforka igjen slog hende i Ansigtet; maatte Høskuld adskille dem, han gav Melforka sin egen Gaard, hvor hun opfostrede Sønnen, der hed Oluf, og fik Tilnavnet Paa (Paaflugt) af en gammel Mand, som indsatte ham til Arving. Da Høskuld blev ældre, bekymrede han sig kun lidet om Melforka, denne fortrød derpaa, men vilde dog ei sige Ja til en anden Veiler, førend der tilbød sig en Leilighed, at hendes Søn 18 Aar gammel kunde besøge sine Venner i Irland. For at skaffe ham flere Reiserpenge, gav hun Thorbiorn Skriupu sin Haand. Oluf blev i Norge meget vel modtaget af Dronning Gunhild, der havde elsket hans Farbroder Kut, og erholdt af hende et Skib med 60 Mand's Besætning. Ved den irske Kyst stødte han paa Grund. Irerne sendte tvende Baade ud, og erklærede, da de hørte, det var Nordmand, at de

fulde gaae fra Skib og Ladning, og oppebie, hvad Kongen vilde domme, thi de vare landsatte paa et Sted, hvor Udlændingerne ikke havde Fred. Oluf svarede dem paa Irsk, som hans Moder havde lært ham, at denne Lov kun gjaldt, naar der ingen Tolk var med Ridsmændene; han kunde forsikre dem, at vel, vare de fredelige Mænd, men som dog ei vilde overgive sig uden at have vovet en Døst. Nu løbe Irerne ud med Krigsraab i Søen, thi der var lavt paa begge Sider af Skibet. Oluf bød sine Folk stille sig i Slagorden; selv stod han i Forstaden med Brynie og gylden Hælm, omgirdet med et Sværd, hvis Haandtag var af Guld, i den ene Haand svingede han et Krogspyd, i den anden holdt han et Skjold, hvorpaa var afbildet en gylden Løve. Irerne bleve bange og løbe til den næste By, hvor Kongen var til Giestebud. Da denne kom til Kysten med en Flok Ryttere, raabte Oluf ham an, sagde han var hans Datter søn, og beviste det ved en Ring, en Kniv og et Belte, Melkorfa havde givet ham med. Myrflartan tog nu fierligen mod ham, og førte ham til Dublin, hvor Melkorfas Amme, der laae formeddelt i Elde og Sygdom, blev saa bevæget af denne Tidende, at hun uden Stav gif hen til Oluf, der satte hende paa sine Knæ, og gav hende Kniven og

Beltet. Oluf blev nogen Tid hos Myrkiartan og ledsagede ham i hans Krige. Kongen foreslog ham at blive sin Eftermand, men Oluf mente, at hans Sønner ei vilde taale det, og Melforka vilde sørge, hvis han ei kom tilbage. Oluf seilede til Norge med kostbare Foræringer for Kong Harald Graafeld og Dronning Sunhilde, der igien gave ham et ladet Skib, med hvilket han gik til Island, hvor Melforka bedrøvedes over, at hendes Amme ei var fulgt med ham.

Oluf ægtede Egil Skalagrims Datter, og blev snart en mægtig Høvding; han byggede en stor Gaard, der af hans talrige Hiorder fik Navn af Hiordholt. Høskuld havde ønsket, at Oluf var gaaet i lige Års med hans to Sønner, men da den ene af disse, Thorleik, ikke vilde samtykke, giver han ham Foræringer af 12 Drers*). Vard og dermed sin og sin Vets Lykke. Da Høskuld var død, skulde man drikke hans Arvesøl efter gammel Skik. Oluf tilbød sig at ville bære Trediedelen af Bekostningen, men mente det var for silde paa Efteraaret, til at Giestebudet kunde blive, som det burde. Brødrene samtykte, og overlode ham at indbyde Giesterne. Næste Sommer paa Althinget

*) Renteligen Drer Gulb.

skod Oluf frem ved Lobbierget, og indbød først alle Godordsmænd, dernæst alle og enhver som vilde, at komme til Høskuldsted 10 Uger før Vinter, og der i fiorten Dage drikke Høskulds Urvesl, alle de Kornemne skulde desuden erholde Foræringer. 900 Mennesker kom sammen til dette Urvesl, som næst Hjaltesønnernes, hvortil der kom 1200 Gæster, var det største, der er bleven givet i Island. Olufs Brødre syntes mindre godt om denne store Bekostning, men de formildedes, da Oluf lagde saa meget til af sit eget, og desuden tilbød sig at ville opdrage Thorleiks Søn Bolle; thi den antoges for at være ringere end en anden, der opfostrede hans Barn.

Paa en Reise, Oluf Paa gjorde til Norge for at hente Huustømmer, var han bleven vel modtagen af Geirmund, der i mange Aar havde været i Vikingstog. Denne Mand følger med ham tilbage til Island, hvor han beiler til Olufs Datter, Thuride. Oluf støttede ei om Forbindelsen, men Geirmund havde vundet Moderen ved Foræringer, og ægtede Thuride. Til Brylluppet vare mange Gæster indbudne, thi Oluf havde faaet sit Udhuus færdig, paa hvis Vægge istedetfor Tæpper, Sagaer vare afbildede. Om disse gjorde Ulf Uggesen et Digt, kaldet Huusdrapa, hvorfor

Oluf gav ham en stor Foræring *). Egtteskabet blev ikke lykkeligt; efter tre Aars Forløb vilde Geirmund forlade Kone og Barn, uden at efterlade dem noget. Oluf vilde ikke hindre ham, skienkede ham endog et Kjøbmandsskib, men da han ikke kunde komme bort formedelt Modvind, roer Thuride en Morgen tidlig med sin lille Datter ud til Geirmund, medens Alle sov, gjør Skibsbaaden ubrugelig, og bestiger Skibet allene, tager derpaa et kosteligt Sværd fra ham, som han altid førte med sig, og sætter Pigen i hans Seng. Geirmund vaagner op, raaber efter hende, at hun skulde tage Datteren og give ham sit Sværd, hun kunde fordre hvad Penge hun vilde; da hun afslaaer det, raaber han tilsidst, at dette Sværd skulde blive en Ulykke for hendes Slægt. Sværdet forærede hun til Bolle, der blev behandlet som Olufs eget Barn, og var jevnaldrende med hans ældste Søn, der, opkaldt efter Irerkongen, heed Riartan, og var bleven den færeste Ungerføvend man havde seet i Island, lige fiek og beleven. Stærkere var han end de fleste Mænd, udmærket

*) Af de Brudstykker af dette Guusdrapa, der findes i Snorres Edda, kan man see, at nogle af de afmalte Sagaer have angaaet Thors Bedrifter og Balders Eliebne.

Baabenfærdighed, og saa vennesæl, at hvert
n yndede ham. Bolle, hans Fostbroder, var
or og stærk Mand, af smukt Udvortes, der i
Færdigheder kom ham nærmest. Begge Fost-
rene vare hinandens kiæreste Venner.

Oluf Paa eiede blandt andet godt Dvæg, en
abildgraa Oxe med fire Horn; da denne var
en atten Aar, lod han den slagte. Næste Nat
drømte han, at en stor vred Kone kom til ham,
der, at han havde dræbt hendes Søn, og at
derfor skulde komme til at see sin Søn liggende
lig efter hendes Foranstaltning. Oluf fortalte
Venner denne Drøm, og de udtolkede den ei
det Bedste.

Der boede i Egnen en viis og anseelig Mand,
heed Osvis, hvis Datter Gudrun var den
neste Mæ paa hele Den, og tillige saa findrig
beleven, at alle andre Qvinders Prydelse syn-
Duffetgi ved hendes Side. Gest Oddleifsen
hæde hende efter en Drøm, hun fortalte ham,
fire Gange vilde hun blive gift. I hendes fem-
de Aar giftede Faderen hende med den rige
orvald Haldorsen paa de Bilkaar, at hun skulde
ide over hans Penge, og saasnart de skiltes ad,
en om kort eller længe, beholde den halve Bo;
n skulde desuden have de kostbareste Klenodier,

som paa Landet vare at faae. Gudrun hoesed ikke dette Giftermaal, men holdt sig dog rolig. Snart bleve Egtesfolkene uenige, da intet Stueff var saa kostbart, at jo Gudrun vilde have det. Engang blev Thorvald saa vred, at han slog hende paa Dret, hvorpaa hun strax erklærede Skilsmisse, og beholdt den halve Bo, efter at have været gift i tvende Aar. Thord Ingunnarsen, en tappet Mand, der ofte havde besøgt hende i Thorvalds Huus, skilte sig ved sin Kone, under Paaskud af at hun gif uanstændig klædt, og blev Gudruns anden Egtesfælle, men druknede kort efter. Kiartan og Bolle, som stedse fulgtes ad, besøgte ofte det varme Bad i Sælingsdalen, hvor Gudrun boede, deres Fædre gæstede og hinanden. Kiartan talde da gierne med Gudrun, og Alle meente at disse to passede bedst for hinanden. Oluf sagde en Dag til Kiartan, at han ahnede intet godt af disse Besøg, skiondt han ei kunde indvende noget mod Partiet. Kiartan besluttede derpaa at forsøge sig i Udlandet, og fortalte Gudrun, at han havde taget Andeel i et Skib, der snart skulde seile. Gudrun undrede sig over denne hurtige Beslutning, og tilbød at ville følge med ham; han raadede hende at blive hos sin Fader, der trængte

hende, men bad, at hun vilde vente paa ham
rende Kar. Dette vilde dog Gudrun ikke love.

Kiartan landede ved Throndhjem, en smuk
fredag, da Byens Folk forlystede sig med at
nemme i Nidelsven. Kiartan fik Lyst til at prøve
med En, der svømmede fortrinligen godt. Han
ringer ud i Vandet, svømmer hen til Manden
lader ham dykke ned under Vandet, da Man-
den kom op, gjør han det samme ved Kiartan, og
der fandt de, at de vare hinandens Jevninge.
Da de vare komne til Lands, spørger Bymanden
Kiartan, hvo han var, og siden, om han var lige
stærk i andre Færdigheder. Kiartan svarede koldt,
at i Island troede man, de ikke vare ringere end
den Svømmen, men den betydde ikke meget.
Der er Forskiel paa med hvem Du har kappets",
sagde Bymanden, "og hvi udfritter Du ikke mig?"
Kiartan svarede: "jeg bekymrer mig ikke om Dit
Liv"; Bymanden sagde: "Du er en fiok Karl,
men lader stolt, alligevel skal Du vide mit Navn,
at jeg er (Kong) Oluf Tryggvesen, med hvem Du
har svømmet." Kiartan svarer ei, og gaaer bort
med sine Underklæder. Kongen kalder paa ham, siger,
at han skulde ikke gaae saa hurtig bort, tager en ko-
lig Kappe af sine Eskuldre og giver ham. Kiartan
gaaer nu tilbage til sit Skib, men hans Lands-

mænd vare ei tilfredse med, at han havde modtaget denne Kappe, han syntes dem derved at have givet sig i Kongens Tieneste. Tre islandske Skibe laae i Havnen, paa hvilke Kongen havde lagt Beslag, fordi Besætningen ei vilde fristnes. Vinteren blev haard. Kongen talede ofte om den kristne Tro; Mange vare ham imod, men tilsidst lode dog de fleste sig paa et Thing true til at døbes. Da raadsløge og Islænderne i deres Herberg, hvad de havde at giøre. Bolle sagde, han havde ei Lust til at antage den ny Tro, da den syntes ham blodagtig. Kiartan meente, hellere end at blive tvungen, eller greben som Faarene i Stien, var det bedre at angribe Kongen strax, og prøve paa at indebrænde ham. Dette forekom dog de Andre for uveligt. Kongen, der havde haft sine Speidere i Herberget, lod næste Dag Islænderne kalde for sig, truede dem, hvis de ei lode sig fristne, og sagde, at een af dem havde villet indebrænde ham. Kiartan vedgik strax, at det var ham, der havde sagt det. Kongen sagde, han denne Gang ei vilde straffe ham, Skibsfolkene vilde før fristnes, naar han usdødet antog Læren. Det ahnedesuden Kongen, han vilde befinde sig, før han forlod Norge; de skulle derfor Alle gaae bort i Fred, thi Gud vilde ei, at nogen nødtpungen skulde

komme til ham. Kiartan svarede, at han med det Gode lettest vilde bringes til at blive Kristen, og at han næste Vinter i Island kun sidet vilde nøgte Thor. Kongen smilte, og sagde: Kiartan synes ham mere at stole paa sin Styrke og sine Vaaben, end paa Thor og Odin. Siden, efter at have seet paa Gudstienesten en Julenat, hvor Kongen selv prædikede længe, lod Kiartan og de andre Islændere sig døbe. Næste Sommer agtede Kiartan sig til Engelland; thi han havde hørt, at der var godt Marked for kristne Mænd. Oluf sagde, han hellere ønskede, han prædike Kristendommen i Island, men Kiartan sagde han et om denne Reise; var det ham mere passende at tiene store Herrer end være Rismand. Kiartan foretrak at blive hos Kongen; thi han vilde nødigen stride med sine Frender, og meente desuden, at hans Fader og andre Frender vilde for rette sig efter Kongens Villie, naar de vidste, at han blev vel behandlet hos ham. Kongen forærede Kiartan en heel ny Skedning, hvilken påsede ham godt; thi Oluf og han vare lige høie. Thangbrand, Kongens Hofpræst, reiste til Island, men kom tilbage med uforrettet Sag, hvorover Oluf fortørnedes, og lagde Beslag paa de islandske Skibe. Næste Som-

mer sendte Kongen Gissur Hvite og Hjalte Skogeson til Island at forkynde Kristendommen; men beholdt fire anseete Islændere, hvoriblandt Kiartan, som Gidsler. Bolle lavede sig og til at reise og sagde til Kiartan, at han gierne vilde have ventet paa ham til næste Sommer, men det syntes ikke at Kongen vilde lade ham slippe, og han selv ændsede vel kun lidet, hvad Morskab Island kunde have, naar han sad og talte med Ingeborg, Kongens Syster. Hun opholdt sig nemlig ved Hoffet, og var den skionneste Kvinde i det hele Land. Kiartan svarede blot: "agt ikke paa Eligheds vore Frender og Venner." Da Kong Olaf Naret efter fik at vide, at Island var bleven kristnet, blev han glad, og tillod Islænderne at reise hjem; men sagde til Kiartan, at han agtede ham saa høit, at han ønskede, han ikke reiste, han vilde skaffe ham saadanne Kaar, som han ei kunde vente i Island, hvor anseete end der hans Frender vare. Kiartan bad dog om at maatte vende hjem. Da hans Skib var færdig, gik han til Ingeborg, som modtog ham vel, og lod ham sidde hos sig. Da han fortalte hende, han var reisefærdig, sagde hun, at hun haabede han mere havde gjort dette af egen Tilskyndelse, end at Andre skulde have bragt ham til at forlade Norge. Derpaa taug

ge. Ingeborg aabnede et Gemme, tog ud der et prægtigt hvidt guldbroderet Hovedtørflæde, sagde: "Det vil flæde Gudrun Osvifs Datter, bifele dette om sit Hoved, giv hende dette til udgave." Jeg vil, at de islandiske Koner skulle, at det ei var Fruentimmer af ringe Herkomst, og hvem Du omgiffes i Norge." Jeg kaff ei ledige Dig, frøiede hun til, reis med Held." Kiartan forlod hende derpaa, og man paastaer, det var dem tungt at skilles ad. Kongen fulgte ham til Skibet, og gav ham til Afskæed et kosteligt værd.

Imidlertid var Bolle kommen til Island, havde besøgt Osvifs. Gudrun havde nøie udspurgt ham om Kiartan. Bolle sagde, at han levede i Herlighed ved Kongens Hof, og at det ei vilde undre ham, om han heller ikke til næste Aar vilde høre fra sig. Gudrun spurgte, om andet end Kongens Venfkab holde ham tilbage. Bolle berettede, at alle talte om Venfabet mellem Kiartan og Ingeborg, og at man meente, at Oluf hellere vilde end at skilles ved Kiartan, gav ham Søsteren til Egte. Det er en god Tidende, sagde Gudrun, da først faaer Kiartan, hvad han fortjener, naar han gjør et godt Siftermaal. Hun afbrød Sam-

talen og gif bort blodrød. Bolle besøgte ofte Gudrun, en Dag spurgte han hende, hvad hun vilde svare, om han friede til hende; hun sagde, at hun ingen vilde ægte, saalænge Riartan var i Live. "Da kommer Du længe til, at vente paa en Mand," svarede Bolle. "Riartan kunde jo have givet mig noget Erinde til Dig, hvis han havde anset det for værdt." Noget efter siger Bolle til Oluf Paa, at han agtede at beile til Gudrun. Oluf Paa vil ei have med Sagen at bestille. Ledsaget af Olufs Søner rider Bolle til Døvis, og beder om hans Datters Haand. Denne siger først, at Datteren som Enke maatte svare for sig selv; men da Gudrun sagde Nei, fortæller han hende, at han selv saalænge han levede, agtede at sørge for sine Høns Vels, og Fader og Brodre bringe det derhen, at Gudrun, skiondt nædigen, agtede Bolle. Da Riartan ved sin Ankomst hørte disse Tidender, lod han sig intet mærke, men blev taus. Det var Kulde Oluf Paa's Familie til Hestgilde hos Døvifs. Riartan vilde blive hjemme, men Faderen nødte ham til at følge med. Han iførte sig da det røde Skarlagens Kiortel, Kong Oluf havde skienket ham, omgjordede sig med Kongens Sværd, havde en forgyldt Hielm og et Skjold med guldent Kors, tredive Mænd fulgte ham, alle i brogede

Klæder. Bolle tog imod dem med Glæde, Kiartan var kold. Et Affkeed vilde Bolle forære Kiartan en hoid Ringst med røde Øren og Top, tilligemed treende Gopper af samme Farve, men Kiartan undskyldte sig for at tage derimod, da han ingen Hestekender var, og de vilkes misforstode fra hinanden. Hele Vinteren var Kiartan taus, han var bleven en ivrig Kristen, spiste kun tør Mad i hele Fasten, og levede i den Tid saa strængt, at Folk kom langveis fra, at see det Vidunder, at et Menneske kunde leve ved saa lidet Mad. Aaret efter blev han af sin Søster overtalt til at ægte den skønne Þrefna, en Danseet Mand's Datter. Hende forærede han det prægtige Hovedsmykke, hvorpaa der skal efter Eigende have været otte Ører Guld. Ved Brylluppet var han thunter, og fortalte nu, hvad Folk saa meget længtes efter at høre, hvorledes det var gaaet ham hos den berømmelige Kong Olaf Tryggvesen. Kiartan og Þrefna levede tierligen sammen. Gudrun viste dog imod Bolle ikke megen Kierlighed; da hun havde hørt Kiartans Ankomst til Landet, havde hun bebreidet ham, at han et havde sagt hende Sandhed, han havde svaret: at han havde fortalt, hvad han troede var sandt. Siden talte hun ikke mere derom, men de fleste påstode, at hun endnu holdt

meget af Kiartan, uagtet hun fulgte det. Da Mars Høstgilde kom, hun med Bølle og alle Brender til Høstgildet paa Hiordholt. Da en spurgte om, hvorledes Qvinderne skulde bestikke Sæde, raabte Kiartan strax, at Hrefna skulde sidde i Høisædet, og, saalange han levede, uameest hædret. Gudrun, som før altid, hvor kom, havde sat paa Høisædet, hørte dette, og til Kiartan, og skiftede Farve, men svarede intet Ord. Næste Dag bad Gudrun Hrefna at tage Hovedtørklæde paa, og vise Folk det største Klenodie, den var kommen til Island; Kiartan hørte det, tog Ordet, og sagde: hun skal ikke tørklædet paa ved dette Gilde, thi det er mig mere, at Hrefna eier det største Klenodie, end Giesterne deraf have Nienst. Dagen efter dog Gudrun Hrefna til hemmeligen, at vise sig, hun sagde intet ved at see det, hverken til eller Døddel. Ved Giestebudets Ende, saa Kiartan sit gode Sværd, Kong Oluf havde stjålet ham, og det blev opdaget, at en af Gudrun Brødre havde kastet det i et Morads. Gierd var bleven fordærvet, saa Kiartan ei kunde bøde det. Til Vintergildet skulde Olufs reise til Sviss. Oluf Paa formaæde Kiartan, til at reise med, og Svigermoderen, den gamle Thorgerd, og

talte Hrefna til at modtage Smykket. Da de kom derhen, afleverede de deres Tøi til Konen, hvis Sag det var at modtage det; men næste Dag var Hovedsmykket borte. Oluf Paa vilde afgjøre Sagen i Mindelighed, men Kiartan paastod offentlig, at Bolle skulde skaffe ham det igien. Denne svarede, han vidste af intet, og blev vred, at man vilde beskyldte ham for Tyverie. Gudrun sagde, at om der vare nogle i Huset, som vare Marsag i at Smykket blev borte, var det dem, der vilde det skulde komme til sin rette Eier. Derpaa skiltes de vrede fra hinanden.

Efter Jul tog Kiartan 60 Mand med sig, og red til Dóvíss, hvor han besatte alle Udgangene, og i tre Dage tillod ingen at gaae ud. Da Vandhusene, i Island den Gang vare bygte et Stykke fra Vaaningshusene, maatte Beboerne saalænge forrette deres Behov i Stuen. Da han kom hjem, misbilligede Faderen dette Tog, Moderen sagde, at de Folk havde endnu fortient større Forhaanelse. Hrefna spurgte, om han ikke havde talt med Nogen af Husets Folk. Kiartan svarede, han havde vexlet nogle Ord med Bolle. Da har man dog sagt mig for vist, vedblev hun smilende, at Du har talt med Gudrun, som havde taget Hovedsmykket paa, der klædte hende meget

vel. Kiartan blussede af Brede, og sagde, jeg har ikke seet det, Du taler om, men Gudrun behøvede ei at pynte sig med Hovedtoiet, for at synes takkeligere end alle andre. Nogen Tid efter fik Kiartan at vide, at Bolle havde sluttet Kjøb om en Landeiendom, men ei endnu betalt Pengene, han rider hen til Sælgeren og truer ham til at sælge sig Eiendommen for samme Sum. Da det nogle Dage efter rygtedes, at Kiartan selvrediede derhen; eggede Gudrun sine Brødre til at hevne den Skam, han havde gjort dem, og ved Trudsel om Skilsmisse bragte hun Bolle til at følges med. Kiartan var bleven advaret mod at ride med saa saa Folk, men han havde svart, at han ikke bekymrede sig om et Angreb af Osvis's Sønner, og hans Fostbroder vidste han, ei vilde vorde hans Bane. De vare 9, der skulde angribe Kiartan. Bolle havde sat sig paa et høit Sted, de andre frygtede, det var for at advare Kiartan, og ligesom halv i Spøg trak de ham ned. Da Kiartan mødte dem, blev han angrebet af de otte, hans tvende Ledfagere bleve sældede, men han dræbte adskillige af Fienderne, og fik selv ingen Saar. Da Bolle stod rolig, raabte Kiartan til ham: "Frende Bolle, hvorfor drog Du hjemme fra, hvis Du vilde her staae rolig, det passer sig

at hielpen en af Parterne." Bolle lod, som ikke hørte det. Svogrene eggede ham paa Raader, og forestillede ham, hvor meget de vilde døie af Riartan, hvis han denne Gang kom. Da gif Bolle med Sværdet imod Riartan: "Vist agter Du nu, Frende, at øve Ridskøbt?" sagde Riartan, "og meget bedre symig det være, at tage Banesaar af Dig, end Dig det"; derpaa kastede han sit Sværd, og da han ikke værge sig, han var da kun lidt saaret, modig af Kampen. Bolle svarede ikke, men ham med Geirmunds Sværd; derpaa greb han ham under Armene, og Riartan døde i hans Lod 1003. Bolle angrede strax sin Gierning. Oluf Paa vilde ei, at hans Børn skulde anbeholde Bolle, men lod dem hevne sig paa nogle af Sagerne, han stebnte heller ikke Bolle, men Osvald's Sønner, der bleve landsforviste, medens at alle betalte Bøder. Hrefna sørgede sig ihjel af døde tre Aar efter Riartan.

Efter hans Død eggede Thorgerde sine Børn at tage Hevn over Bolle; de forenede sig med Par andre, og overvumplede ham paa hans Ræder, hvor Helge Hardbeinson hug ham ned. Gudrum, som imidlertid havde været nede i Naen, at tvætte Linned, kom til, fortalte de

hende, hvad de havde gjort, og Helge afvikkede den blodige Dre paa hendes Klædebon. Hun smilte ved det. En af Olufs Sønner bebreidede Helge denne Umenneskelighed, men han svarede: "tag Dig det ikke nær, jeg veed, at under dette Klædebon boer min Bane."

Gudrun søgte Raad hos den snilde Snorre Gode, denne udseer Thorkel Eiolffson til hendes Mand, men raader ham først at reise til Norge. Imidlertid var der efter flere Mars Forløb en tap- per, men ikke meget forstandig Mand, der heed Thorgils Holfuson, som forelskede sig i Gudrun; hun lovede ham i Vidners Nærværelse, ei at ville ægte nogen Udlænding, heller ikke nogen Mand i Herredet, ham undtagen, hvis han vilde heve Bolles Død paa Helge Hardbeinson i Forening med hendes Sønner, hvoraf den yngste, Bolle Bollesen, fødte efter Faderens Død, nu var 12 Aar. Thorgils gjør dette Tog, og Bolle Bollesen nedlægger Helge, men da Thorgils erindrer Gudrun om sit Egetskabsløfte, svarede hun ham, at hun vilde holde Bryllup med Thorkell Eiolffen, der det var fra Herredet, men den Gang bortreist, da Løftet giortes.

Den Høst, Gudrun skulde holde Bryllup, var en Nordmand, der heed Gunnar, bleven om

ret til hendes Beskyttelse, han havde dræbt
 drande, en anseet ung Islænder, og forfulg-
 derfor heftigt af mange magtige Mænd. Un-
 Brylluppet fik Thorkel Eynolfen en Asten Dig-
 Gunnar, og befaler sine Mænd at gribe ham.
 om Gudrun, der sad paa Konernes Bænk inderst
 Pæggen med Lin om Hovedet, hørte dette;
 og hun strax ned, befalede sine Folk at gribe til
 nabem, for at beskytte Gunnar, og truede til-
 med Skilsmisse. Thorkel maatte give efter,
 skienkede endog siden Gunnar, paa Gudruns
 arlangende, et ladet Skib, hvormed han seilede
 Norge. Siden blev det kjerligt mellem Egte-
 lkene.)

Om nogen Tid, efter reiste Thorkel til Norge,
 hvor han blev saare vel modtaget af Oluf den Hel-
 ge, der forærede ham hundrede Mark Sølv og
 sømmer til en Kirke. En Dag fandt Kongen
 ham siddende oven paa en Kirke i Thronbhem, der
 stod under Bygning, for at maale Bielkernes
 længde. "Vil Du efter dette Maal lade hugge
 Din Kirketømmer?" raabte Kongen til ham.
 "Ja!" svarte han. "Hug to Alen af hvert Stok-
 træ," sagde Kongen, "og endda vil Din Kirke
 blive den største i Island." "Tag selv," svarede
 Thorkel, "Dit Træ igien, hvis Du troer, at have

givet formeget. Jeg hugger intet af, og har Sone til at skaffe mig andet." Kongen blev vred, og meente, at han kun vilde have liden Nytte af sit Lønner. Noget Tid efter sin Hjemkomst forliste Thorkel i Bredefjord. Gudrun sørgede over ham, og blev meget gudfrygtig. Hun var den første Kvinde i Island, der lærte Psalmerne, og tilbragte mange Timer i Bøn paa Kirkegaarden. Da hun blev gammel, gif hun i Kloster, og blev den første Nonne i Landet. Bolle Bollesøn havde intidertid ægtet Snorre Godes Datter, giort en Reise til Konstantinopel, og tilbragt flere Aar blandt Dyringerne; siden efter sin Hjemkomst flere Gange viist Prover paa sit Mod. Ham yndede Gudrun meest, og han besøgte hende i hendes Ensomhed. En Gang spurgte han hende, hvem hun meest havde elsket, hun anførte derpaa noget til Roes for enhver af sine Mænd, men da Sønnen gentog Spørgsmaalet, svarede hun: "Jeg var ham værst, som jeg meest elskede."

Blandt alle utrykte Sagaer om Islands egne Begivenheder, er denne, næst Scurlungasaga, den største, og den, som fremfor alle fortiente at udgives. Som vi nu læse den, kan den ikke være skrevet før det trettende Aarhundrede. Scilen er

reen, men vidtloftigere, end i de ældste Sagaer
 veier at være Tilfaldet. Den har kun faa Vers,
 flere Steder antydes en Tidlang at være forlobet,
 siden Begivenhederne skete; Personer anføres, der
 levede i det trettende Aarhundrede, og Citatio-
 nerne vise, at Sagalitteraturen allerede da havde
 en betydelig Omfang. Saaledes Kap. 9 (efter
 Inddelingen i det Submiske Afskrift i Fol.) Hor-
 skuld reiste til Hordaland, hvor siden Kiøbstaden
 Bergen bygtes. Kap. 16: Rut havde et Tempel
 ved sin Gaard, hvoraf endnu sees Spor, og kal-
 des Troldemarken. Der er alfare Dei. Kap.
 22: Den Gang var det Skik, at drikke Urvesøl
 efter fornemme Folk. Kap. 31: Gensartunge-
 som nu kaldes Grimsdal. Kap. 41: Wandhusene
 vare den Gang bygte et Stykke fra Vaaningen,
 Kap. 45 endes et Slægtregister med Erkebisp Ei-
 stein, der døde 1188. Tvende Slægtregistre Kap.
 59 endt med Abbed Ketil paa Helgafell, død 1230,
 samt dennes Søsterbarn, og med Ase Frodes Søn-
 nesøn Ase den Stærke. Kap. 3 og 59 citeres Ase
 Frode. Kap. 51 Thorgils Hollusons Saga, 53
 Niardvifingesaga, 60 de mange Sagaer, hvori
 Thorkell Geller nævnes.

Laxdælasaga kan heller ikke være skrevet se-
 nere end det trettende Aarhundrede, thi Stilen er

Ulig det fjortende Aarhundredes Værker. Begivenhederne, som indeholde mange karakteristiske Træk, ere, naar undtages en Spøgelsehistorie og et Par Bærker, meget sandsynlige, Karaktererne godt bedligeholdte. Vi kunne desuden bestyrke de her meddeelte Efterretninger med mange andre Sagaers Vidnesbyrd. Ikke blot, at de fleste her nævnte Personer, Nudes hele Slægt, Rut, Høflud, Olaf Paa, Kiarcan, Bolle, Gudrun, hendes fire Mænd og hendes Børn oftere nævnes i Landnama; de i Sagaens første Deel mærkelige Personer forekomme og i Ase Frodes Egede, Orkneyingasaga, Eyrbyggiasaga, Njala og Eigla. I Eyrbyggiasaga S. 2 fortælles blot Ketil Fladnæses Bortreise fra Norge noget anderledes. Kiarcan omtales i enhver gammel Fortælling om Oluf Tryggvesøns Bestræbelser for at kristne Island. (See Kristnisaga S. 70, Heimskringla Olaf Trygg. S. N. 88-89, Kenhielms Udg. af Oluf Trygg. S. Kap. 36), desuden i Gunlaug Ormringes saga S. 4 og Droplauges Søners Saga. Hans Gravsteen med Runeindskrift er endnu tilbage (Olafsens Reise i Island i D. S. 255). Om Thorgils Høllusen og Gunnar Thidrandebane høves tvende korte Sagaer, den Sidstes Bedrift og Redning ved Gudrun fortælles og med ubetydelige Afvigel-

den vidtloftigere Recension af Droplauges
 ners Saga Kap. 22. Annalerne henføre
 es Drab til 1006, Thorkel Giolffens Død til
 3 eller 1026 og Snorre Godes Død til 1031.
 Thorkel Giolffsen forekommer i Sagaen om Biorn
 dælakappe og i Grettisfaga R. 65, hvor og
 flere Steder Personer, hørende til denne Saga,
 er nævnte, s. Ex. R. 50, 51, 54, 55, 70,
 deligen citeres Lardælasaga udtrykkeligen i Gret-
 tis Saga Kap. 11 og den islandste Udgave af
 af Fryggvesens Saga 2 D. S. 254, som og
 uddeles under Overskrift Thattar Kiartans
 afssunar, et vidtloftigt Udtog af hvad angik
 artan og Bolle 2 D. S. 87-98, 252-53, hvortil
 flere Steder ordret stemmer overeens med vor
 Saga. I Eyrbyggia hedder det vel 334: "Snorre
 er nævnt i Lardælasaga, hvilket er mange be-
 kendt", men dette kan dog ikke, med mindre de
 anførte genealogiske Notitser skulde være senere
 tilføjet, gielde vor Saga i sin nærværende
 form, da Eyrbyggiasaga sandsynligen er skrevet i
 Begyndelsen af det trettende Aarhundrede; men
 det angaaer enten en tidligere Bearbejdelse eller den
 oprindelige Fortælling. Thorsæus fælder en alts for-
 lærd Dom om denne Saga, naar han paa Grund
 af nogle kronologiske Unøiagtigheder siger, at den

er slet redigeret, hist. Norvag. vol. 3. S. 173; hvad han anfører som Exempel, er en Angivelse af Thorkel Gjolffens Dødsaar, det kan afviger et Aar fra hvad, nogle af Annalerne bestemme, og den Modsigelse, han vil have fundet imellem denne Bestemmelse og Thorkels Sønns Alder, maae grunde sig paa noget særegent i hans Haandskrift, thi i det Membran og de Afskrifter af denne Saga, der ere i Kjøbenhavn, findes intet om Gellers Sønns Sendelse til Olaf den Hellige. Derimod ere der kronologiske Feil i Fortællingen om en af Bolle Bollesens islandske Bedrifter, da han siges at have besøgt Gudmund den Nægtige paa en Reise han gjorde til Nordlandet efter Snorre Godes Død, uagtet at Gudmund ifølge Eiosvætinga-saga og Fostbrødræfaga, maae være død nogle Aar før Snorre. Men denne Modsigelse angaaer dog kun en uvigtig Biomstændighed. Bolle Bollesens Forblindelse med Snorre Godes Datter besyrttes ved Eyrbyggjasaga S. 334. Thorsæus har givet et Udtog af Riartans Historie hist. Norv. vol. 2 P. 483-491. Et Fragment af denne Saga angaaende Olaf Paas irske Reise er trykt i Fragments of English and irish history, udgivne af Etatsraad Thorkelin 1788; et andet er i et dansk Udtog bleven meddeelt af Ridder J. Hall i Saga I B. I S.

Landnambog

omfatter især Begivenheder fra Hens Bebyggelsestid
til henimod Enden af tiende Aarhundrede.

Den første Deel af denne Bog fortæller, hvorledes Den blev fundet, og hvordan det gif de Første, som der bosatte sig. De fire følgende Dele berette særskilt, om hver af Landets fire Fierdinger, hvo der først tog hver Strækning i Besiddelse, om hans Forfædre, hans Afkom og stundom og hans vigtigste Bedrifter. Formedelt de mange Navne tilbyder ikke denne Saga nogen underholdende Læsning, men den indeholder mange, saare vigtige Efterretninger, og ligesom den selv er af alle islandske Sagaer den paalideligste, er den og det vigtigste Hielpemiddel til at godtgjøre de andre Sagarers Egthed.

Sagaen fortæller selv, hvorledes den er bleven skrevet S. 378: "Nu er giennemgaaet, hvorledes Islands Egne ere blevene tagne i Besiddelse, efter det, som vise Mænd have skrevet, først Præsten Are Frode Thorgilsson og Kolbein den Kyndige; men denne Bog er skrevet af Hr. Hauk Erlendsen efter den Bog, som Laymand Hr. Sturle

Thordsen, den lærdeste Mand har skrevet, og en anden Bog, som Styrmer den Lærde, haver skrevet. Af enhver af disse har Hauk taget det nøiagtigste, men for største Deelen sagde de begge det samme, og er det derfor ei at undre over, at denne Landnamabog er længere end de andre." Ifølge denne Uttring, der synes at hidrøre fra Hauk selv, som var første Gang Lavmand 1294 og døde 1334, maatte Sagaen have erholdt sin nærværende Form i Enden af det trettende eller Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede. Dette bestrækkes og bed indvortes Grunde, thi af de mange Genealogier der anføres, gaaer ingen længere ned end til Hauk og hans Samtidige, disse og deres Fædre ere det, til hvis Navne nogle Steder tilføies Titelen Herre S. 234, 353. En nærmere Bestemmelse findes vel S. 323, hvor der nævnes en Eiolf, Fader til Brand, som nu boer i Skoven, men hvo denne Brand var, vide vi ei. Ubestemt er derimod, hvad der kan sluttes af S. 15, 166, at man endnu kunde see Tomterne eller Ruinerne af Hisleifs og Halbiørns Bygninger, eller at Ingolfs Høisædespillere endnu stode i Ildhuset i Reikiavig S. 18, eller at et Par Stolper af et Skib, Biskop Sigurd havde viet, som spaaede Veirliget, endnu i Biskop Brands Tid, stode uden for en vis

Gaard S. 265. Haandskrifternes Sammenlig-
 ning leder til en nøiere Tidsbestemmelse. Ifølge
 hvad der bemærkes i Fortalen til den arnæmag-
 nenafte Udgave, kunne disse henføres til fire Klas-
 ser, den første, kortere end de andre, er usiagtig i
 at anføre Sturlungernes og Oddernes Slægter,
 men forbigaaer stedse Hauks, hvorved det bliver
 høist rimeligt, at denne er den ældste Bearbejdelse
 vi have tilbage, og just Sturle Thordsens. Til
 den anden Klasse høre de, der have det ovenanførte
 Stykke, der ere omstændelige i at anføre Hauks Ge-
 nealogie, og derfor maae høre til den Udgave, han
 har besørget. En tredie Klasse fører ofte Genea-
 logierne ned til en Markus paa Møl, et Sydsten-
 debarn af Snorre Sturlesen, og maae altsaa være
 bearbejdet af ham eller hans Søn; den stemmer
 med den Haukske Recension i det Meste, men har
 adskillige Tilføjninger. En fjerde Klasse af Haand-
 skrifter er sammensat af de trende førstnævnte.
 Saaledes bestyrkes Efterretningen om Sagaens
 forskjellige Bearbejdere, og vi kunne endnu kiende
 Beskaffenheden af Sturles Udgave, hvis Særegen-
 heder angives i Fortalen, hvoraf man kan see, at
 den ei har erholdt betydelige Tillæg. Sturle døde
 1284, men da hans Udgave igien i det allermeste

stemmede overeens med Styrmers, der døde 1245, kunne vi og omtrent vide, hvorledes Skriftets Beskaffenhed har været i Midten af det trettende Aarhundrede. Den fuldstændigste Bearbejdelse af Landnama har henved 3000 Navne paa Personer og 1400 paa Steder; om man nu end kun tillægger Styrmers Udgave Halvparten, hvilket er det mindste, hvortil man efter det Anførte er besejret; indsees lettelig, at en saadan Bog ei kunde forfattes uden ved Hielp af skriftlige Kilder. Udtrykkeligen citeres ogsaa disse flere Steder, nemlig S. 21 Harald Haarfagers Saga, S. 84 Eyrbyggiasaga, S. 110 Thord Gellers Saga, S. 303 Einars Saga og tvende skrevne Genealogier, den ene Bredfirdingernes af Prior Brand den Lærde S. 106, den anden Dvøsingernes Slægtregister S. 319. Desuden nævnes flere Gange Sagaer, som vi endnu have tilbage, uden at det tilføies, om de vare skrevne, nemlig Herdes Saga S. 47, Torstfirdingasaga 125, Havard Haltes Saga fra Isefiorden 130, 159. Svarfdælasaga 233, og af tabte Sagaer anføres paa denne Maade Vebisrns 158, Bodmods Gervis og Grimolfs 168. Saare rimeligen have Landnamas Forfattere endnu haft langt flere skrevne Sagaer for sig, som de ei bleve foranledigede til udtrykkeligen at citere, thi der gi-

ikke nogen tilforlædelig Saga om Landnams-
 mænd og deres Børn, uden jo sammes Indhold i
 Landnamabog berøres; og en Deel Personer blive
 uden saaledes omtalte, at man deraf kan skionne
 stændeligere Beretninger om dem have været be-
 kendte. Landnamabog er udgivet i Skalholt 1638.
 2 S. 4. siden efter de bedste Haandskrifter, med
 en ny Oversættelse og herlige Registre, af John
 Nansen paa Kammerherre Suhms Beføstning 1774.
 0 S. i 4.

Dræningasaga.

Fra Enden af det niende til henimod Midten af det
 trettende Aarhundrede.

Denne de ærkenøste Jarlers Historie kan siges at be-
 staae af nogle faae Jarlers udførlige Levnetsbeskrivel-
 ser med korte Efterretninger om Mellembegivenhe-
 derne og et Tillæg. Her læses nemlig om Thorfind
 Jarl og hans Børn i det ellefte Aarhundrede; om
 den hellige Magnus og hans Banemand Hakon,
 om Rognvald Jarl og Svend Asleiffen i det tolvte
 Aarhundrede. Efter den sidstnævntes Død fortæl-

les Begivenhederne fortære, indtil Biskop Adams Opbrændelse paa Katanes 1222, og den Hevn Alexander Skottekongen derover tog, hvis Grusomhed, siger Forfatteren S. 425, Folk kunde erindre sig.

Denne Yttring forbyder os at antage med Torfæus i Kortalen til Orcades, at Sagaen var forfattet i Kong Everres Tid, thi en tredive Aar eller en Menneskealder maatte dog vel forløbe efter en Begivenhed, førend man kunde falde paa at bemærke, at den blev erindret. Hertil kommer, at Snorre Sturlesen udtrykkelig citeres S. 116. Det er underligt, at Sagaens egen Udgiver har funnet oversee dette, og mene, at den var ældre end Heimskringla paa Grund af, at der i Olaf den Helliges Levnet Kap. 109 nævnes noget at være sagt i de orkenøske Jarlers Historie, thi denne samme Citation findes og i Orkneyingasaga selv S. 28. Men hvad end mere gjør denne Undersøgelse indviklet, er, at hele denne Sagas Begyndelse 14 Sider i 4. stemmer ordret overeens med Snorre i Olaf den Helliges Saga Kap. 99, 109. Altsaa maae enten Orkneyingasagas og Heimskringlas Forfattere have udfrevet hinanden, eller begge have øst af en fælles Kilde. At Snorre har benyttet Orkneyingasaga kan efter det anførte ikke antages. At Ork-

neyingasagas Forfatter har udfkrevet Snorre, bliver mindre rimeligt, naar man sammenligner den Sammenhæng, hvori den orkenøske Historie staaer hos begge. Hos Snorre udgør dette Stykke en heel Episode, der ved en Slags Fortale og en Slutning er skilt fra det Dvrige. I Orkneyingasaga er derimod denne Deel af Fortællingen uadskillelig knyttet til det Hele. Vi slutte derfor, at dette Stykke, der efter en kort Indledning blot angaaer Thorfind Jarls Bedrifter, hører til Thorfind Jarls Saga, hvoraf Snorre udfkrev en Deel, men som Forfatteren af Orkneyingasaga heelt benyttede. Der gaves fordmum flere saadanne Fortællinger om Orkenøernes Jarle. I den islandske Udgave af Oluf Tryggvesens Saga i D. Kap. 178. 179. fortælles adskilligt om Torf Einar tilligemed et Par Vers, hvilket hverken findes hos Snorre eller i Orkneyinga og synes taget af en Saga om Einar. I Orkneyingasaga S. 4 anføres, at der ere vidtløftige Sagaer om den ældste Thorfind Jarls Søner. I Magnus den Godes Saga Kap. 37 hedder det, at der er en lang Fortælling om Jarlernes Rognvalds og Brusens Strid. I Landnama citeres en Saga om Jarl Einar, Rognvald Møre Jarls Søn S. 303. Orkneyingasagas egen Besskaffenhed, der er saa vidtløftig i at for-

tælle enkelte Jarlers Levnet, synes og at bestyrke den Mening, at den er sammensat af flige Sagaer. Hertil kommer, at uagtet de foranførte Spor til en senere Affattelse, nævnes S. 130 som Hiemmel for Esterretningerne om Magnus Jarls Drab, en Mand, der var tilstede derved, og dog omtales som samtidig med Forfatteren, hvilket altsaa viser, at en ældre Saga om Magnus Jarl maae være udfrevet. Tvende Gange citeres Jarlesagaerne i Flatshaandskriftet, col. 764 i Anledning af Thorfinds Strid med Rognvald og col. 490 angaaende Oluf den Helliges Spaadom om et Barfæl for Rognvalds Død. Da begge Steder findes i Orkneyingasaga, det første S. 64-66, det andet S. 74, synes vor Saga at være meent under hint Navn i bemeldte Haandskrift. Meppe kan Sagaen være affattet senere end Midten af det trettende Aarhundrede, thi deels synes dens foranførte Slutning at antyde, at Dienvidner til de sidst fortalte Tildragelser endnu vare levende; deels er Stilen reen, og hele Fortællingen viser en Smag for Historiens Behandling, som tabte sig efter det trettende Aarhundredes Ende. I Sagaen er desuden den hellige Magnuses Historie fri for de Legender, hvorved dennes egen Saga er bleven udfmykket. Fortællingen bærer Troværdighedens

ortes Præg. Den er for en stor Deel grundet
 samtidige berømte Skaldes Vers, især Arnor
 lafkalds og Rognvald Jarls, hvoraf mange
 opher blive anførte, tilligemed enkelte af Hall
 varins, Botolf Belgas, Eriks og Odds. Des
 n beraaber Forfatteren sig paa Drapet om Ha
 Palsen S. 118 og Sangene om Magnus den
 lliges og Hakon Jarls Bedrifter S. 122. For
 is har viist Historiens Overeenstemmelse med
 tste Beretninger. I Heimskringla kan foruden
 ovenanførte Sted jevnføres Magnus Barfods
 aga Kap. 9, 25. Sagaen er indgivet med la
 st Oversættelse paa Euhms Bekostning af J.
 mæus 1780, 425 S. i 4. Den er bleven om
 ggeligen benyttet af Torfæus i hans Orcades
 rer rerum orcadensium historiæ libri tres.
 lavniæ 1697. 228 S. i Fol.

En forskiellig og senere Recension af denne
 saga synes den danske Oversættelse af de orkenøe
 e Jarlers Historie at være, som findes i den ar
 æmagnæanske Samling No. 92 og 103 i Folio.
 rne Magnæus har skrevet foran No. 103, at
 an havde kiøbt Hffskriftet paa Statsraad Rosen
 ranses Auction 1702. I Fortalen til den trykte
 Saga bemærkes, at denne Oversættelse har endeel,
 om mangler i den trykte Saga, og adskilligt som

afviger derfra. Urigtigen mener Suhm i sin kritiske Historie, 3 D. S. 566, at de 26 første Kapitler skulde være Oversættelse af en nu tabt islandsk Original, thi de tolv Kapitler ere en Oversættelse af et Stykke i Flatoebogen (Oluf Tryggvesens Saga, isl. Udg. 1 D. S. 214:226). De følgende sex Kapitler ere uddragne af Nialsaga Pag. 154:158. Derefter stemmer Oversættelsen, paa Smaaafvigelser nær, overeens med den tredje Saga. Et Brudstykke af Orkneyingasaga S. 276:308 om Rognoald Jarls Reise er bleven oversat af Pastor Storm Munk i det norske Tidsskrift Saga 1 B. 1 S.

Naron Hiorleifssons Saga. *

Fra det trettende Aarhundrede.

Naron Hiorleifsson, skiondt opfostret med Sturle Sighvats Søn, var en af de saa Døvdinge, der ibrigen understøttede den ukloge og herskesyge Biskop Gudmund Nresøn imod Sturlungerne. Naron var med at dræbe Tume Sighvatsen, og forsvarede Biskoppen kiækt, da denne siden blev overfaldet paa Grimssen og fanget af Sturlungerne. Derfor blev han erklæret fredløs paa Thinget og maatte

De Nær flakke om under idelige Livsfarer, indet lykkedes ham at komme over til Norge, hvor den gamle Jarl tog vel mod ham. Han fortørnede denne ved mod hans Villie at giøre en Valfart til Jerusaleem; men blev efter Tilbagekomsten der re modtaget af Kong Hagen Hagensen, der sendte ham til sin Hirdmand, og gav ham sin søster Ragnhild til Ægte. Naron var hos Kongen til sin Død omtrent 1250.

Fortællingen er affattet i et reent Sprog, og viser den anskueligste Kundskab til de fortalte Begivenheder og viser sig heelt igiennem saare troværdig. Den bestrykes ved Sammenligning med Sturlungasaga, der fortæller saa meget om Bispen Gudmund, og tillige nævner Naron 5 Thattur 29, samt beretter hans Kamp paa Grimsgaard aldeels med de samme Ord, som her, og siden Kap. 32 meddele et Udtog af Omstændighederne ved hans Flugt.

Dette Forhold til Sturlungasaga synes at vise, at Narons Saga er ældre end denne. Thi det er rimeligere, at Forfatteren af Islands almindelige Historie har, som Snorre ogsaa ofte gjorde, udfrevet et Stykke af et enkelt historisk Bidrag og giort Udtog af det Øvrige, end at Les-

236 Haron Hiorleifssjóns Saga.

netsbeskriveren skulde ordret have udfrevet et lid
Stykke om hans Helts Skiebne af det store Værk
og saaledes indflettet der i sit, at det først
Sammenligning kunde erkiendes at være saadant
Hertil kommer endeligen, at Forfatteren af Haron
Saga beråber sig Kap. 5 paa deres Vidnesbyrd
som selv have seet Sturle Sighvatsen. Sagaen
maae altsaa være skrevet omtrent 1360. Den
sidste Deel, som handler om Haronis Ophold
i Norge, og er den mærkeligste, findes oversat
til dansk paa Dansk med Indledning og Anmærkning
især angaaende de islandiske Hestekampe, i det skandinaviske
Litteraturselskabs Skrifter for 1814
1ste H.

Rafn Svendbiørnsens Saga. *

Fra Begyndelsen af det trettende Aarhundrede.

Fortællingen begynder med følgende Prolog:
"Mange Begivenheder, som tildrage sig, gaar
Menneſker af Minde, nogle fortæles anderledes,
end de ere skete; og mange troe derfor det, som er

Rasn Svendbiørnsens Saga. 237

te, og tvivle paa det, som er sandt. Men da
men maa vige, naar den møder Sandhed, agte
her at fortælle nogle Begivenheder, som have
raget sig i vore Dage, mellem os bekiendte
kend, hvis Sandhed vi vide.”

Rasns Oldefader, Atle, havde fulgt Kong
agnus den Gode paa hans Tog mod Venderne,
været en af de 12, der efter det blodige Slag
a Lyrskovs Hede bleve valgte til at forbinde de
aarede. Siden den Tid dyrkedes Lægekunsten af
ns Slægt.

Rasn var født i Arnafjorden, han var en
den Velent til at arbejde i Træ og Jern, Skald
den bedste Læge, dertil lovfyndig og veltalende.
an reiste tidlig ud, og blev saa agtet af frem
ede Hovdinge, at Biskop Biarne, Kolbeins
son, fra Orkenserne, sendte ham til Foræring
i Guldring af en Dres Vægt med hans Navn i
i Indsegl, en god Sadel og en broget Kiøle
teinklædi). Rasn var ude en Vinter, medens
hverre regierede i Norge. Da han kom hjem, skete
et, at en Hval blev kastet op paa Land i Dyre
orden, men efterat være bleven saaret, sprang
en ud igien i Havet. Rasn gjorde det Løfte, at
an vilde give dens Tænder til den hellige Biskop
Thomas, hvis han kunde fange den, og det lyk-

ledes ham. Han reiste derpaa til Norge; om Vaaren bragte han Lænderne til den hellige Thomas, Erkebiskop af Kanterbury; reiste derpaa mod Syden til den hellige Egidius, derfra mod Westen til den hellige Jacob, og over Rom tilbage til Island, hvor han giftede sig, og beholdt sin Faders Godord (Forstanderskab i Herredet). Ráfn var meget giestfri, han havde et Skib i Arnafiorden og et i Bredefiorden, som vare til Tieneste for hver den, der vilde sætte over disse Fiorde. Især hjalp han mange som Læge, dog ikke saa meget for Saar som for seldne Sygdomme. En Mand, hvis Hoved, Mave, Hænder og Fødder vare hornede, indbrændte han mange Striber (margadila) paa Kors baade for Brystet, i Hovedet og mellem Skuldrene, og paa et halvt Aar var Svulsten borte. En Kone kom til ham, der var nær ved at fortvile, fordi hendes Bryst var saa tungt, han aarelod hende paa Haanden, i Huulaaren (thiotandi), og strax kom hun sig. En Rasende, som neppe kunde holdes af flere Karle, gav han strax sin Samling, ved at brænde ham nogle Striber i Hovedet. En Mand blev bragt til ham, der havde Steensmerter, han kunde ei gjøre sit Behov, fordi Stenen faldt ned for Aulsemmen. Ráfn tog ham i Kuur, men Sygdommen forværredes,

an opsvulmede over hele Legemet. Da Præster og de klogeste Mænd, som vare blevne henværet, erklærede, at den Syge maatte dø, hvis der blev foretaget en Operation (nema atgerdir hafdar), sagde Rasn, han med Guds Bistand vilde foretage den. Han besøgte den Syge, fædede, hvor Stenen var i Maven, og førte den langt ned i Nolelemmerne, som han funde, og siden foroven med Baand, at Stenen ikke gaae op igien, bad derpaa alle Tilstædeværende at synge fem Pater Noster, før han begyndte Operationen; siden skar han paa langs (um en-tingt) med Kniven tvende Stene ud, hvorpaa forbandt Saaret med Emorelse, og Manden blev helbredet. For alle disse Kurer tog Rasn altsammen Penge.

Da Gudmund Arason var bleven valgt til Skip i Holum 1201 og skulde reise til Thronheim for at vies af Erkebiskop Erik, ledsagede Rasn ham paa denne Reise. Stormen forflog dem til Odøerne, hvor en Kong Olaf regierede, der forordede 100 Alen Badmel af enhver af de 20 Mænd, som udgjorde Skibets Besætning. Man vilde ikke tale dette, da man vidste, at man ved Ankomsten til Norge skulde betale lige saa meget. Skibets Mandskab greb til Vaaben, og erholdt til-

Abst, at Afgiøsten blev for dem alle 600. De an-
 kom til Throndhiem det Aar, Kong Sverre døde
 (1202). Efter to Aars Forløb vendte de tilbage,
 og Biskoppen forærede Ragn, da de skildtes ad, en
 god Hoppe, en Stykke Krystal (solarstein) og
 en mørk Klædes Kiøle. Ragn vedblev at være
 Gudmunds Ven, vilde derfor ikke nogle Aar efter
 deeltage i den Forening, alle de andre Landets
 Høvdinge havde indgaaet om at anfælde Biskoppen
 med væbnet Magt.

Ragn havde en Fiende i Thorvald Snorresen,
 Godordsmand i Vatnsfiorden. Denne havde en-
 gang i sin Nød erholdt Beskyttelse hos Ragn, havde
 siden viist sig fiendsk imod ham, forfulgt hans
 Thingmænd og bortrøvet en Hval, der var bleven
 opkastet paa Ragns Grund. Ragn forfulgte ham
 paa Thinget, og erholdt Dom over ham. Men
 da en saadan Dom skulde fuldbyrdes med Magt, og
 Ragn enten ikke vilde eller ikke turde gjøre det; brød
 Thorvald sig ei derom, men drog tvende Gange
 med en Skare Bevæbnede til Ragns Gaard, for at
 dræbe ham. Begge Gange erholdt Ragn betimeli-
 gen Nys derom; da han desuden havde ladet sin
 Gaard forsyne med en Trævold med stærke Bomme
 for Dørrene, og havde mange Karle i sin Tjene-
 ste, forsvarte han sig mod Thorvald, indtil Folk

De nærmeste Gaarde kom ham til Hielp. Begge
 ge havde han fundet overvælde Thorvalds hund
 e Mand, men Rasn vilde et dræbe Thorvald,
 og sig nøie med at nåde denne til at tilbyde, at
 underkaste Sagen Thord Sturlesens Afgior-
 . Saasnart Thorvald var sluppen bort, be-
 rede han sig ikke videre om sit Lofte. Han
 mede tredie Gang 42 Mand, og med disse reis
 han saa hurtigen, at, da han tillige bandt alle
 boerne i et Par Gaarde han drog forbi, han
 rrumplede Rasns Gaard, hvor just Folkene den
 t, for det slemme Weirs Skyld, havde for-
 it at holde Vagt ved Borden. Thorvalds Folk
 de Gld paa Bygningerne, og tvang derved alle,
 i vare derinde, til at overgive sig. Rasn selv
 v strax halsbugget, paa et Par af hans Mand
 v den ene Fod hugget af, og Gaarden plyndre-
 s. Derpaa tilbød Thorvald Rasns Venner For-
 . Thord Sturlesen afgiorde næste Aar Sagen
 medes paa Althinget, efterat 12 Mand havde
 gt god for, at Thorvald vilde rette sig efter Dom-
 en. Thorvald skulde forlade Landet paa fem Aar,
 ed mindre han kom til Rom, og erholdt Paven
 ladelse at lade det bero med de trende. Naar
 m kom hjem, maatte han kun opholde sig i sin
 Sagabibliothek, 1 Bind. 2

242 Ragn Svendbiørnsens Saga.

egen Egn, ligesom og de Folk, der havde været med ham paa Toget. Af disse skulde fem landsforvises for stedse, alle de andre paa ligesaa lang Tid som Thorvald selv, og desuden bøde selv hver 300. Fremdeles skulde betales for Ragns Mord 100 Hundrede, for hver af de afhugne Fødder 30 Hundrede; til Ragns nærmeste Frende, der førte Sagen, da hans Sønner vare smaae, 30 Hundrede. Disse Penge skulde tiene til Erstatning for det bortranede Gods. Det blev altsammen efterlevet. Thorvald drog til Rom, kom efter tre Mars Forløb tilbage, og levede siden roligere paa sin Gaard. Som Anhang er tilføjet en Liste paa Ragns Efterkommere til fjerde Led.

Denne Saga bærer alle Præg paa Sanddrubhed. Den indeholder intet usandsynligt, med mindre man dertil vilde regne allehaande Værker, som dog henhørte til Datidens sædvanlige Tegn. Sagaen er opfyldt med Vers af flere Samtidige især af en Gudmund Evertingssons Drape om Ragn, i hvis Huus Skalden havde levet. Sagaen selv citeres af Sturle Thordsen i Sturlungasaga 2 Thattr, og Ragns Stridigheder med Thorvald fortælles i Sturlungasaga 5 Thattr, 12 til 18 Kap. Snorre Sturlesen nævner i Magnus den Godes

Saga Kap. 29. Islænderen Atle blandt de 12 Mænd, der formedelst deres bløde Hænder bleve efter Slaget paa Lyrskovs Hede valgte til at forbinde de Saarede, og fører til, at mange gode Læger ere komne af hans Art. Sagaen maae være forfattet omtrent i Midten af det trettende Aarhundrede. Man har da siden, som oftere var Tilfældet, fortsat Slægtregistret. Fortællingen indeholder mange Ubetydeligheder, men tillige ikke uvigtige Bidrag til Medicinens Historie, og til at skildre det islandske Aristocraties Forsatning i det trettende Aarhundrede.

Sturlungasaga

eller

Ælendingasaga mikla.

Fra Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede til 1284.

Denne Saga er den vidtløftigste af alle, den vilde trykt uden Oversættelse fylde en Foliant. Den er afdeelt i Bøger eller Hæfter, hvoraf der ere elleve foruden Arne Biskops Saga, som ogsaa

pleier at henføres til samme. Første Bog har nogle korte Efterretninger om Landnamsmanden, Geirmund Heljarfin, der ofte nævnes i Landnama, ogsaa i Grettarsfaga Kap. 3. Ved nogle Genealogier ere disse Begivenheder knyttede til de senere, hvormed den egentlige Historie begynder fra 1110, nemlig de Stridigheder, Halflide Marskoug havde med Thorgils Oddeson i Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede, hvilke Kristnisfaga omtaler S. 124. Anden Bog begynder atter med mange Genealogier, men beskriver derpaa Sturles Bedrifter, der boede paa Hvamme, og var Fader til trende berømte Sønner, Sighvat, Thord og Snorre. Bogen endes med Sturles Død og nogle, som det synes, senere Tilfætninger. Tredie Bog er sammensat af tvende andre Sagaer: Biskop Gudmund den Godes og Gudmund Dyres. Den første er i en for gammelstift Tone. Tilfaldt anføres og nogle andre Stridigheder og Begyndelsen af Snorre Sturlesens Historie. Fjerde Bog begynder med Gissur Hvides Genealogi, og korte Efterretninger om nogle af hans Etmand; derefter følger et Stykke af Gudmund den Godes Saga, fuldt af Tertegn, og mere af Snorre Sturlesens Historie. Femte Bog beskriver Biskop Gudmunds Uenighed med Sturlungerne og Begyndelsen til

dises indbyrdes Stridigheder. Biskop Gudmund omtales her paa en anden Maade end i det Stykke i den foregaaende Bog, der syntes taget fra hans egen Saga. Begivenhederne selv stemme overeens med hvad fortælles i Aaron Hiorleifssons og Rafn Svendbiornsons Sagaer. Siette til ellefte Bog indeholder en fortsat Beskrivelse over Sturlungatiden, hvorledes nemlig de mægtige Høvdinger af Sturlesæt tilligemed Kolbein Unge og Gred Gissur kiempede med hverandre, og ødelagde Den, indtil den godvillig underkastede sig den norske Kong Hagen Hagensen 1261. Tre Aar derefter ender Sagaen ved 1264 med at fortælle om Sturles Thordsens Reise til Norge og hans Modtagelse af Kong Hagen Hagensen. Det sidste Kapitel, der meget korteligen fortæller Sturles følgende Skiebne fra 1264 til hans Død 1284, er senere Tilfætning.

Det vigtigste Bidrag til at kiende, hvorledes denne Saga er bleven affattet, findes mod Enden af dens anden Bog 37 Kap. (1ste Bind S. 106, 107). Der hedder det efterat Sturles Død 1183 er bleven fortalt: "Mange Sagaer blive hermed samtidige, som jeg haver inddeelt i Bøger (sem ek hefi skipt i thætti) og kan dog ikke paa een gang nedskrive dem alle, Biskop Thorlak den Helliges Saga og Gudmund den Godes Arasons, indtil

Han var viet til Præst; Gudmund hin Dyres Saga begynder tre Aar efter Sturles Død, og slutter, da Brand Biskop døde og Gudmund blev viet til Biskop. Rafns Svendbjørnsens og Thorvalds Snorresons Saga er samtidig med Gudmund den Godes, og endes den efter Brand Biskops Død saaledes som Sturle Thordsen siger i Islendingasaga. De fleste Sagaer, som her i Island ere forfattede, bleve skrevne, før Biskop Brand Sæmundson døde; men af de Sagaer, som siden tildroge sig, blev lidet skrevet, før Skald Sturle Thordsen forfattede (sagde fyrir) Islendingasaga. Og havde han dertil Underretning af vise Mænd, som levede i hans Ungdom, og noget af de Breve, som de skreve, der med dem vare samtidige, og hvemt Fortællingerne angaae. Mange vigtige Ting, som skeete paa hans Tid, kunde han selv see, thi han var en mægtig, godmodig og maadeholden Mand, diærb og fast, Gud forunde ham nu en Skiebne ophøiet over vores Nos."

Dette mærkelige Sted, som findes i alle Haandskrifter, viser baade, hvad Tilfætninger Sagaen har erhholdet, og hvad Troværdighed den fortjener. At det ikke kan være skrevet af Sturle selv, er klart. Men heller ikke følger deraf, som Torfæus mener i Prolegomenerne til den norske Hi

storie, at vor Sturlungasaga skulde kun være et
 Udtog af Sturles eget Værk, allerede Vidtløftig-
 heden af hvad vi have tilbage, gjør dette usandsyn-
 ligt; ligesaa lidt er der Grund til at antage med
 Hind. Johnsen i hans Kirkehistorie 2 D. S. 210,
 333, at Biskop Brand skulde have skrevet den før-
 ste Deel af Sturlunga til 1201. I det ovenan-
 førte Sted nævnes just visse Sagaer, som detses
 Forfatter siger sig at have ordnet, disse udgiøre
 ikke (som Erichsen antager i Noterne til Gunlaug
 Ormstungasaga S. 7) Sturlungasagas første Deel,
 thi hverken Halflide Marssons eller Hvamsturles
 Sagaer nævnes iblandt dem, men derimod den
 første Deel af Indholdet af de tvende følgende
 Bøger, den tredie og fjerde, hvor det især er sien-
 synligt, at Gudmund den Godes Saga, der fyl-
 der de elleve første Kapitler af tredie Bog, og hvor-
 af og i de følgende hele Stykker ere indtrykkede,
 maae senere være indskudt. En Munk, der var
 misfornøiet med, at Biskop Gudmund ikke nok som
 hædredes af Sturle Thordsen, har da villet raade
 Bod herpaa, og nu med Gudmund den Godes
 Saga forbundet Gudmund Dyres og lidet af Thor-
 lak den Helliges og Rafn Svendbiørnsens. Det
 er siensynligt, at i femte Bog, taler Sturle selv,
 men han kan ikke her have begyndt sin Fortælling,

thi dette vilde have været for afbrudt, og stredet imod Sagaernes Bedtægt, der begynde med Efterretning om de Nænds Herkomst, hvis Bedrifter beskrives. Det havde desuden været overflødigt at bemærke, hvorledes Sturle havde betient sig af vise Nænds Fortællinger, dersom det kun havde været hans egen Samtids og ei tillige det foregaaende Aarhundredes Historie, han havde bearbejdet. Den Sætning, at de fleste Sagaer, som i Island vare forfattede, bleve skrevne før Biskop Brands Død, kan umuligen forståes om det li det, der findes i de første Bøger af Sturlungasaga, thi mangfoldige andre Sagaer vare jo allerede da skrevne; det maae være en almindelig Sætning, der bestemmer Perioden i hvilken de fleste islandiske Sagaer ere nedskrevne, hvilket bestyres ved Sagaernes eget Indhold. Undtager man Sturlungasaga og Biskoppernes Levnet, er der slet ingen, der beskriver, hvad der i det tolvte Aarhundrede har tilbraget sig i Island, imedens at mange Sagaer fremstille Begivenhederne fra det tiende og ellefte Aarhundrede.

Hvad Sturle Thordsens Troværdighed angaaer, kan den ikke være underkastet Tvivl; han fortæller det, hvori han selv tog saa virksom en Deel og med en Upartiskhed, som enhver Læser

beundre. Fra den historiske Side staaer altså denne Saga høit over alle de andre Sagaer i denne Klasse, skøndt man maae tilstaae, at de iige Aristokraters ødelæggende Krige frembydere interessante Scener end Landnamsmændes Smaaseider, hvori enkelt Mand udviklede ofte en megen Mands som Legems Styrke. Et læstigt Udtog af denne Saga findes i Torfænske Historie 4de D. Denne Sagas Text udses nu af det islandske litteraire Selskab, i 1 Afde. er udkommen 1817.

Gretla eller Gretterssaga.

hører fra niende, tiende og ellefte Aarhundrede. Sagaen begynder med troværdige Beretninger om Gretters Forfædre fra Oldfaderen Nunund af, der var blandt dem, som ved Hafars Fald sloges med Harald Haarfager og derefter måtte forlade Norge. Gretter var fra Barn-

dommen af meget uregierlig, og vilde ikke gisre Huusgierning. Da han som Tiaarsdreng skulde vogte sin Faders Gaasestof, blev han snart tied deraf, knækkede Bingerne paa Gjaessene, fordi de vare uregierlige, og dræbte Kyllingerne, fordi de vare saa langsomme. En anden Gang skulde han gnide Faderens Ryg ved Ilden og i det Sted skra- bede den med en stor Uldkam. Gretter var des- aarsag ilde lidt af Faderen, men yndedes af sin Moder. Han blev overmaade stærk og en god Skald, men ansaes for helst at qvæde Ridsfange. Faderen søgte at faae ham bort fra Landet, men gav ham kun lidt til Reise penge. Moderen for- ærede ham et godt Sværd, hendes Fædre Vats- dølernes havde eiet. Paa Skibet vilde Gretter slet intet Arbeide forrette med de Andre, hvorover Skibsfolkene udskieldte ham, og han hevnedes sig ved Spotsviser; men da Skibet var bleven læf, og skulde øses, steg han ned i Lasten og øste saa stærkt, at otte Mand havde nok at gisre med at modtage de Spande, han langede dem. Gretter landede ved Sundmør og blev vel modtaget af Thorfin, en rig Bonde.

Ikke langt fra hans Gaard var Faderens Høi, hvor man sagde, at det spøgede stærkt, og at mange Penge vare nedgravne. Gretter gaaer

derhen, og graver i Hoieneen heel Dag. Mod Aften kom han til Tommensørket, der bedækkede Gravkammeret, da dette var opbrudt, lod han sig hidse ned, fandt meget Gods, men maatte i Mørket udstaae en vældig Kamp med Spøgelsene. Godset bragte han altsammen til Bonden. Noget Tid efter overfaldt en Flok Ransmænd Bondens Gaard i dennes Fraværelse. Gretter lod, som han var deres Ven, og fik dem indspærret; da de siden vilde bryde ud, dræbte han ene de fleste af dem. Noget Tid efter skete det, at en Nordmand forhaanede Gretter, som derfor slog ham ihjel; tvende af den Dræbtes Frender angrebe Gretter, en efter den anden, og havde samme Skiebne. Svend Jarl, hvis Hirdmænd vare blevne dræbte, blev derover meget forbittret, og vilde paa Thinget lade ham domme fra Livet, uagtet at man tilbød at betale store Bøder. Men Thorfin var der med en talrig Skare, som tilligemed Gretters Frender lovede sig til at forsvare ham med Magt, hvorover Jarlen blev bragt til at antage Bøderne, og Gretter skulde strax forlade Norge. Thorfin blev meget anseet for den Klækhed, hvormed han havde forsvaret sin Ven.

Gretter vendte nu tilbage til Island, hvor der blandt andet fortælles om en Kamp, han havde

en Nat med en Sivaganger, som han med megen Møie overvandt. Efter det, at det blev almindelig bekiendt, at den modige Mand efter den Tid var bange i Marke. Da han horte, at Svend Jarl var forjaget fra Norge, og Oluf den Hellige kommet til Regieringen, vilde han med andre unge Islændere søge Lykke hos denne Konge, med hvem han desuden var noget i Slægtsskab, og seilede atter til Norge. Han landede ved Hordeland, og seilede derfra, for at søge Kongen, til Throndhiem. En Nat paakom der et haardt Veir, og det var med Nød at Skibet naaede Land, Mandsskabet var nær ved at omkomme af Kuld. Da man saae Ild paa den anden Side af Fiorden, bade de Risbmænd, som vare paa Skibet, Gretter om, at han, der var saa stærk og drev en i alle Færdigheder, vilde svømme over og hente dem en Brand. Han gjorde det, kommer hen til et Hus, hvor Adskillige sadde og holdte Gilde, og snapper en Brand af Ilden. Som den høie Gretter viste sig pludseligen for dem, troede de det var en Trold, og sloge paa ham med hvad enhver havde i Haand. Han værgede sig ved at slaae omkring med de Brande, han tog fra Ilden, saa Huset stod i Lue, og kom lykkelig bort med en Brand til sine Reisesæler. Disse roste hans Kiæthed, men da de saae,

efterat det var bleven Dag, at Huset paa den anden Side var lagt i Aske, og brændte Menneskebeen derhos, troede de, at Gretter havde brændt Menneskene op, og jage ham fra sig som det største Skarn. Gretter begav sig derpaa til Kong Oluf, og bad, han vilde hjælpe ham for det onde Rygte, hvori han var kommet. Oluf tillod Gretter ved Jernbyrd at bevise sin Uskyldighed. Han beredte sig dertil ved Faste. Da Dagen kom, og Gretter ledtes frem over Kirkegulvet midt i en talrig Forsamling, hvor baade Kongen og Biskoppen vare tilstede, kom en Dreng løbende, udskieldte ham, og sagde, det var en Skam, at sli­ g en Ugierningsmand skulde stedes til Jernbyrd; som nu Drengen blev ved med sine Skieldsord, vredtes Gretter og slog til Drengen, saa han segnede; hermed var hele Ceremonien forstyrret, og Kong Oluf befalte, han skulde begive sig ud af Landet. Imedens dette skete i Norge, havde Thorer, en Hovding i Island, hvis tvende Sønner vare blandt dem, Gretter meentes at have indebrændt, anklaget ham paa Thinget, og uagtet nogle Indsigelser fra Skapte Lovmand, der bemærkede, at der var ingen tilstede, som kunde forsvare Gretter, faaet ham erklæret fredløs over hele Landet, og udsat Priis paa hans Hoved. Gretter spurgte

dette først ved sin Ankomst til Landet, og tillige at hans Fader var død, hans ene Broder dræbt. Gretter lod, som det ikke anfægtede ham, reise hurtigen ned i Landet, hvor han morede sig ved at quæde muntre Sange om Kaps med dem, han mødte. Efterat have besøgt sin Moder, var hans første Vrinde til sin Broders Banemand, hvem det strax lykkedes ham at dræbe. Gretters Sag blev derved endnu værre; paa Althinget fattes der 9 Mark Sølvs paa hans Hoved. Han drog nu omkring fra Sted til andet. Stundom vare der nogle, der toge sig af ham, undertiden tvang han Bønderne til at give sig det Nødvendige. I Batsnfjorden blev han engang sovende overrumplet af 30 Bønder, som bandt ham efter megen Modstand. Da Herredshøvdingen Vermund var paa Thinget, vilde de først have bevogtet ham til dennes Hiemkomst; men da ingen af dem turde være den, der skulde have den stærke Mand i Forvaring, besluttede de at hænge ham. Som de vare i Færd med at opreise Galgen, kom Thorborg, Vermunds Kone, tilridende med et stadseligt Følge. Hun pleiede i Mandens Fraværelse at afgjøre alle Sager, og spurgte, hvad der var paa Færde. Da hun hørte, hvo det var, og hvad man vilde gjøre ved Gretter, sagde hun, at hun fandt det ikke

raadeligt for dem, at skille en saa berømt og storrettet Mand ved Livet. Gretter skulde gives fri, naar han forpligtede sig til, ikke at giøre mere Uæmpe i Herredet, og ikke at hævne sig paa dem, der havde bundet ham. Dette lovede Gretter og blev løsladt. Han sagde siden, at intet havde kostet ham mere Overvindelse, end ikke at slaae paa dem alle, der stode omkring ham. Om Bøndernes Udfærd i denne Sag blev siden forfattet et Spottedigt. Thorbjorg tog Gretter hjem til sig, og blev heraf meget berømt. Da Vermund ved sin Hiemkomst hørte dette, blev han i Førstningen alvorlig, og spurgte, hvoraf det kom sig, at hun skienkte Gretter Livet. Hun svarede: "for det første, at Du maae vorde anseet for en større Høvding end de andre, naar Du har en Kone, der vover at giøre sligt; for det andet kunde Gretters Frænke Hrefna vel forlange, at ikke jeg skulde lade ham dræbe; for det tredie er Gretter en i flere Henseender udmærket Mand." "Du er en klog Kone", sagde Vermund, "og skal have Tak derfor."

Gretter vankede derpaa Landet om, blev vel modtaget en kort Tid af enkelte Høvdinge, men ingen vovede at beskytte ham. Undertiden tilbragte han hele Vintre paa enlige Steder, og fortalte da om Kampen, han havde ført med Spø

gelfer og Jetter. Efter 16 Aars Ombynten begiver han sig, efter Gudmund den Mægtiges Raad, til Drangoen, hvis Opgang var saa steil, at to kunde forsvare sig der mod Mange. Gretter levede der med sin yngre Broder, som frivilligen havde ledsaget ham did, i flere Aar. Engang spurgte Gretter, at der holdtes Thing i Rabolauget; han gik forklædt derhen og saae paa Legene; man nødte den høie og stærke Mand til at lege med, han betingede sig frit Leide, og der blev fremsagt en heitidelig Formular *). Derpaa afklædte han sig for at brydes, og alle kiendte Gretter Stærke; Nogle mumlede om at gribe ham, men de Fleste vilde ei, men saae med Fornøielse Proverne paa hans store Styrke, og lod ham drage frit bort, hvilket ansaaes for at giøre Forsamlingen paa Thinget der megen Ære.

Da 20 Aar vare forløbne efter Fredløshedsdommen var affagt over Gretter, paastode hans Frender paa Althinget, at han maatte anses for at have udstaaet sin Straf. Lovmanden var og enig med, at Ingen kunde være længere fredløs end i 20 Aar, og det var uvedkommende, hvad

*) See Heidarvigasaga, hvor Sidestykket til samme findes.

han i den Tid havde gjort; men da Gretter var kommen til Landet senere end Dommen var fældet, burde hans Fredløsheds-Tilstand i Landet regnes fra hans Ankomst af, og han havde da endnu nogen Tid tilbage. Denne vilde hans Fiender benytte, og bragte en vis Thorbjørn Mungull ved Løfter og Trudsel til at angribe ham. Han seilede til Den i en stormfuld Nat, Trællen, der skulde trække Rebstigen op, hvorpaa man kom ind paa Den, havde forsvæmt det, og Gretter selv kunde ikke røre sig formedelst et æddret Saar i Foden, han blev derfor let overmandet. Broderen Illuge kunde have reddet Livet, naar han vilde have lovet ikke at hevne sig, men dette nægtede han, og blev dræbt. Mungul reiste med Gretters Hoved til Althinget, men det blev anseet for Riddingsværk, at have angrebet en vansør Mand. Man sagde desuden, at hans Almue havde forhexet et Stykke Træ, og ladet det drive til Den; thi Gretter havde selv givet sig sit Saar i Foden, ved at hugge i et Stykke Drivtømmer. Mungul blev altsaa stevnet, baade for at have benyttet sig af Troldom, og at have angrebet en halvdød Mand, han blev landsforviist, og erholdt ei den udsatte Belønning.

Nungul reiste til Norge, og siden, da han
 spurgte, at der boede Thorstein Dromund, Greta-
 ters Broder, til Miklegaard, hvor mange fra de
 nordlige Lande den Tid droge hen. Neppe havde
 Dromund faaet dette at vide, før han forlod sine
 store Eiendomme i Norge, og reiste efter. Begge
 kom til Miklegaard omtrent paa een Tid, medens
 Michael Katlak*) regierede, men de kiendte ikke
 hinanden. Ved det Vaabenthing, Væringerne ef-
 ter Sædvane holdte, før de droge i Krig, hvor-
 enhver skulde lade sine Vaaben synne, frembiste
 Nungul Gretters Sverd; og da man spurgte, hvor-
 fra det havde faaet et Skaar i Midten, fortalte
 han, hvilken drabelig Mand han havde fældet, og
 at han med dennes eget Sværd, havde hugget i
 hans Hovedskal, der var saa haard, at Sværdet
 havde faaet Skade. Dromund bad ham og vise
 sig dette Sværd, og da han fik det i Haand, fik
 vede han dermed Nunguls Hoved. Vyrighedspers-
 onen greb straf Dromund, fordi han havde kræn-
 ket det hellige Vaabenthing. Dromund fortalte

*) Den Keiser, Snorra i Heimskringla, Harald Haard-
 raades Saga K. 3 kalder Mikael Katalactus, der
 skal hedde Kalaphates, og som atter forveksles med sin
 Formand Michael Paphlagus, der kom paa Tro-
 nen 1034.

dem vel sin Historie, men fordi der var ingen, som kunde vidne med ham, eller betale for ham, blev han kastet i Fængsel. Der fandt Dromund en Fange, som havde sat der længe, og var ganske modfalden. Dromund muntrede ham op ved sin Sang. Denne hørte en fornemme Kone, der med et talrigt Følge gik paa Gaden forbi Fængslet. Hun hed Spes, var af fornem Herkomst, og gift med en rig Mand af ringe Fødsel, som hed Sigurd. Hun nærmede sig, og talte til den Fange, som i en Vise fortalte hende sin Skiebne. Da man havde tolket hende Wisen, besluttede hun at betale Bøderne for ham, og da han erklærede, at han ei vilde skides fra sin Medfange, blev ogsaa denne løskøbt. Dromund drog nu til Feldts med Børingerne, blev en anseet Mand, og en god Ven af Harald Haardraade, som den Gang var i Konstantinopel. Hans Velgjørerinde, der havde fattet Kierlighed til Dromund, lod ham ikke mangle Penge, Manden fattede Mistanke, og vilde en Aften overrumple dem, men Spes lod Dromund krybe ind i en Kiste, og Manden maatte gaa med uforrettet Sag; saaledes gik det en anden Gang, hvor Dromund blev skjult under en Hob Klæder, og en tredje, hvor han undkom giennem en Fald-

dor, som i den Hensigt var anbragt under Bærelset. Da erklærede Spes, at hun formedelse den ufortiente Skam, Manden havde villet gjøre hende, fordrede Skilsmisse. Sagen blev bragt for Biskoppen, der paalagde hende Ed, da Manden bekyldte hende baade for Utroskab, og at have bortskienket af hans Formue. Den Dag, hun skulde gjøre Ed, var det vaadt Veir; som hun kom gaaende med sit Følge til et Sted, hvor Gaden var streden, stod der adskillige Liggere; en af disse, høi og stor med høidt Skiæg, bad indstændigen, at han maatte bære hende derover. Hun tillader det, og han lader sig falde med hende saaledes, at han besudler hende; hun lader som hun blev meget vred, og da han klynker, giver hun ham et Par Guldpenge. Derpaa aflagde hun Ed paa, at hun ei var bleven besmittet af nogen Mand uden af denne Ligger, heller ikke havde givet sit Guld til nogen anden. Spes erholdt derpaa Skilsmisse, og det meste af Formuen. Derpaa ægtede hun Dromund, reiste med ham efter to Aars Forløb til Norge, hvor han blev Hirdmand under Magnus den Gode, hos hvem han tilbragte 9 Aar. Da raadte Spes, at de skulde drage til Rom, for at erholde Afslad for deres Synder. Der stiftede hver sit Kloster, og førte et gudeligt Leven til deres Død.

Dromunds Historie er vist nok, som meget af det, der fortælles om Islændernes Bedrifter i fernere Lande, bleven udsmykket med allehaande Fabler. Hovedfaktum bestrykes vel ved et Vidnesbyrd, nedenfor skal anføres, og Dromunds Forhold til Væringerne har intet usandsynligt; men des romanagtigere og lidet overeenstemmende med de Byzantinske Sæder er hans Kiærlighedshistorie. Den List, hvoraf Dromunds Elskede betiener sig, for at blive i Stand til at aflægge en tvetydig Ed, er uden Tvivl taget af den i Middelalderen saa bekendte Roman om Prinds Tristram; thi i de af Walter Scott udgivne Romancer om Prinds Tristram af Thomas af Ercebdoune i det trettende Aarhundrede, findes i anden Sang 104-105 Stance, at Dronning Ysonde har betient sig af det selvsamme Kunstgreb. Dette forekommer og i den ældgamle franske Bearbejdelse, og den paa islandsk 1226, ifølge Kong Hakons Befaling, foranstaltede Oversættelse af denne Roman, som nsie følger Gangen i den engelske Forfatters Digt, fortæller det samme Træk i det 58 Kapitel. Heraf følger dog ikke, at den islandske Sagaskriver skulde saaledes vilkaarligen have udsmykket Heltens Historie, men nogle tilbagevendende Væringere kunne saaledes have villet forskionne Dromunds Kiærlig-

hedshandler med Træk af en eller anden Roman, de havde hørt fortælle, og rimeligen maae dette være skeet, førend den islandske Oversættelse af Romanen om Prinds Tristram blev almindelig bekiendt, da ellers Opdigtelsen alt for let var bleven robet.

I Gretter Stærkes Levnet forekommer en Deel om Spøgeri, en Folge af hans Ophold paa Joklerne og i Biergklosterne, og af Maaden hvor paa hans digteriske Indbildningskraft maatte forestille sig, eller hans Lyst at have andre til Bedste, bragte ham til at fortælle, de Bedrifter, han uden Medhjelpere udførte. Det Dørige af Fortællingen er aldeles paalideligt. Gretter var en berømt Skald, og Sagaen er fuld af hans Vers. Udvalgte af disse citeres og i den utrykte Deel af Snorres Edda, et staaer i Landnama S. 264, der ogsaa omtaler hans Slægt S. 169, og hvo der dræbte ham S. 181. Gretters Sammenkomst med Vigabard Kap. 33 stemmer overeens, med hvad herom fortælles i Heidarvigasaga; hans Ophold hos Fostbrødrene Thorgeir og Thormod Kap. 52 omtales i deres Saga. Hans Befrielse ved Thorsbiorg, Oluf Paas Datter, fortæller ogsaa Laxdælasaga.

Vi kunne temmelig nøie bestemme, naar Sagaen er skrevet, Kap. 51 staaer: "Det Spyd Gret

ter mistede, fandtes ei før længe efter i deres Tid, som nu leve. Det fandtes i Lavmand Sturle Thordsens Alderdom i den Rose, der kaldes Spyds-mosen". Sturle Thordsen døde 1284. I Enden af Sagaen hedder det: "Sturle Thordsen har sagt, at der har ingen fredløs været som Gretter, fordi 1) han var den fløgtigste af dem alle; 2) var længst fredløs; 3) var den stærkeste af sine Samtidige; 4) kunde bedre end andre forjage Spøgelse; 5) var den eneste Islænder, der blev hevet i Konstantinopel." Sagaen maae altsaa, som vi nu have den, være skrevet i Enden af det trettende eller Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede. Den er een af de længste islandske Fortællinger, og findes udgivet paa islandsk i Markusens Sagasamling i 4. Den arnæmagnæanske Komissions Haandskrifter have adskillige Varianter, som især, med Hensyn til Versene, ere af Vigtighed. Nye Ord ere i den trykte Udgave ofte satte i Stedet for de tilsvarende gamle.

En dansk Oversættelse af Gretters Saga, forfattet af Torfæus efter Frederik den Tredies Befaling, glemmes paa det kongelige Bibliothek No. 1029, Fol.

Viga Skutus eller Reikdœla Saga.

Fra det tiende Aarhundrede.

Fortællingen begynder med nogle lidet betydelige Stridigheder, hvilke en urolig Mand havde, det hed Bemund Kaug. Mærkeligst er dennes Vende Askel Gode, en Mand af en saare blid Karakter. Da Vinteren en Gang var haard, og Reikdœlerne tilligemed de fra Thveraa forsamledes hos Liot, der var Hofgode, for at giøre Løfter, at Veiriget maatte forbedres, men Forsamligen var uvis om, hvorledes Løftet skulde være; foreslog Liot, at man skulde love at give Penge til Templet, udsætte Børn og dræbe Oldinge. Askel derimod meente, at det vilde hielpe langt mere, naar man gjorde Skaberens Vre ved at sammenskyde Penge, til derfor at pleie de Gamle, og opføde Børn; denne Mening blev og antaget siont efter Manges Modstand. Ved en Skiarmydsel, hvor Askel var tilstede, advarede han Fiendernes Anfører mod ei at vove sig ud paa den falske Is. Da denne alligevel gjorde det og blev dræbt, søgte en af hans Folk Leilighed til Hevn ved at dræbe den gamle Askel, som agede paa en Slæde bag efter de andre. Askel fortaug det Saar, han havde faaet, til Morderen var

undveget, og formanede siden sine Børn til ei at hevne hans Død. Den ældste Son fulgte Faderens Formaning.

Den yngre Son, Skutu, var den Gang udenlands, og ansaae sig ved sin Hiemkomst ikke pligtig til at holde det indgangne Forlig, men dræbte paa Thinget Faderens Banemand midt imellem tvende Brødinge, og undslap. For denne Gjerning erholdt han Navnet Vigaskutu, og blev meget anseet. Efter flere Gange at have dræbt Snigmordere, som hans Fiender havde udsat paa ham, blev han indviklet i Strid med Viga Glum; han forligte sig vel med ham ved at ægte hans Datter, men da Glum betalte af egen Drift nogle Bøder for Skutu i Anledning af et Drab, denne havde begaaet paa en Mand, som havde reist Midstang over ham, ansaae Skutu dette for en Fornærmelse, blev igien Glums Fiende, og denne hentede sin Datter hjem. For at sikre sig for sine mange Fiender, havde Skutu befæstet sit Sovokammer. En Kobberkiedel hang over Døren, og faldt ned naar den blev aabnet; en underjordisk Gang kunde bringe ham ud i Kæuset. Denne Hemmelighed vidste Ingen uden hans Amme, men tvende Brødre, hvis Fader han havde dræbt, udfrittede Ammen, og overrumplede Skutu.

Begivenhederne ere i det Hele ikke meget mærkelige, men indeholde enkelte ikke ubigtige Træk især til den borgerlige Forsatnings og Handels Historie. Sagaen fortæller en Deel af de samme Begivenheder, som *Viga Glums Saga*, for første Delen med de samme Ord, men med enkelte Tilføjninger, hvorved adskilligt er bleven tydeligere (jvnfør Kap. 26-27 med *Glums Saga* Kap. 16). Dette synes at vise, at *Skutus Saga* er yngre end *Glums*, hvis Beretning uden Tvivl her tilsigtes, hvor der tales om forskellige Fortællinger angaaende *Skutus* Skilsmisse med sin Kone. Sagaen slutter saaledes: "her have vi nu endt denne Fortælling, og takke enhver, som det sommer sig." Denne Slutning, ligesom og Maaden at citere noget foregaaende paa med disse Ord: "som før er sagt i *Reikdælasaga*", synes afvigende fra de ældre Sagaers Tone. Fortællingen om, hvorlunde *Askel* hindrede *Mennestofferet* er mistænkelig; imidlertid er den dog troværdigere og ældre end en lignende, der læses om *Arnor Kellingarnef* i den islandske Udgave af *Oluf Tryggvesons Saga* 2 D. 233.

Askel og hans Børn nævnes i *Landnamabog* S. 262, *Bemund Raug* i *Eyrbyggiasaga* S. 32. Sagaens Paalidelighed besyrkes meget ved Ind-

oldets egen Bessaffenhed; thi naar undtages en ventyrlig Drøm og en Bruds Bortførelse, der udflyktes ved Hexeri, men som kunde være gaaet mere naturligt til; er alt det Øvrige meget troværdigt, og tildeels saa simpelt, at der ikke kunde findes nogen Grund til at opdigte det. Sagen er formodentligen nedskrevet i det trettende Aarhundrede.

Havard Isfyrdingasaga.

Fra Enden af det tiende Aarhundrede.

Thorbiorn Thiodgeirsson var en Høvding, der boede ved Isfiorden i Island, en mægtig men retfærdig Mand, der røvede Folks Døtre og vænker, og efterat have beholdt dem nogen Tid hos sig, skikkede dem igien tilbage. I samme Tid boede Havard, en god Skald og gammel Kæmper, den sidste af Landnamsmændene, som paa den Kyst endnu levede. Hans Son Oluf var mindelig yndet af Herredets Folk, fordi han opgav det Qvæg, der forvildede sig blandt Fjeldene,

268 *Havard Ssyrdingasaga.*

og bragte det igien til dets Eier. Just af denne
 Marsag blev Thorbjorn ham hadesfuld, og Hades-
 fleg, da han troede ham yndet af sin Frille Sig-
 ride. Thorbjorn beilede til en Datter af den vise
 Gæst Oddleiffen, som han erholdt til ægte paa de
 Vilkaar, at han skulde ophore med sine Uretsfer-
 digheder. Men da Sigride, som havde faaet Ny-
 om hans Giftermaal, havde ladet sig Dvæget til-
 kiende paa hans Gaard, blev Thorbjorn saa for-
 bittret paa Oluf, at han slog ham ihjel. Den
 gamle Fader laae 12 Maaneder syg af Corrig-
 derpaa red han efter sin Hustrues Tilskyndelse til
 Thorbjorn, og fordrede Bøder for sin Son. Tho-
 bjorn svarede ham, at han jo vel vidste, at han
 ei pleiede at betale Bøder, men siden at hans Son
 havde været saa tief, kunde han tage en gammel
 syg Hest i Mandebod. Den gamle Havard reiste
 hjem efter denne Forhaanelse, og lagde sig til Sengs
 i 12 Maaneder, hvorpaa han efter sin Hustrues
 Raad drog til Thinget. Der talte flere Høddin-
 ger hans Sag hos Thorbjorn, men forgieves; til-
 sidst vilde Svigerfaderen true Thorbjorn til at be-
 tale dobbelt Mandebod, denne indvilligede endeli-
 gen i at betale enkelt Mandebod, men da dette ei
 ansaaes for tilstrækkeligt, tog han en Pose frem,
 hvori nogle af den Drabtes Sønder vare giemte,

Havard Jǫsyrðingasaga. 269

og hug dem i Faderens Ansigt. Gest erklærte derpaa sin Datter skilt fra Thorbjørn.

Havard blev som rasende over denne Behandling, og syntes for et Dieblik at gienerholde sin Kongdoms Kraft. Dog lagde han sig atter til Sengs i 12 Maaneder. Men da hans Hustru fortalte ham, at Thorbjørn var seilet forbi paa et Fartoi, stod han pludseligen op, væbnede sig, og i Selskab med 8 Frender overfaldt han Thorbjørn, som denne en Nat kom hjem fra sin Seilads, og dræbte ham med sit hele Følge.

Sagaen, i sig selv ikke meget mærkelig, indeholder mange af Havards Vers. Landnama anfører ikke blot Sagaens vigtigste Begivenheder S. 130, 154, 156, men citerer den selv som Thorbjørns og Havard Haltes S. 130, og under Navn af Jǫsyrðingasaga S. 159. Uagtet Sagaen nok er skrevet i det tolvte Aarhundrede, synes den at være blevet udsmykket i Smaating, f. Ex. det runde Tal af 12 Maaneder, hvori den gamle Havard laae sig til Sengs efter hans Forhaanelse. Den findes i Markusens Sagasamling i 4.

Thord Hredes Saga.

Fra Enden af det tiende Aarhundrede.

Thord Hrede maatte flygte fra Norge 975, fordi han havde været med at dræbe Kong Sigurd Slefa, en af Erik Blodøxes Søner, og seilede til Island. Da han landede ved Midfjorden, undrede han sig paa, at Folk ikke strax, som han havde hørt Islænderne pleiede, kom til Skibet for at høre Nyt. En Ven sagde ham, at Skegge, Godsordsmænd paa den Kyst, havde vedtaget, at han skulde være den første, der kom til Skibet for at købe Vare. Thord vilde dog ikke reise til ham, men leiede for det første en Gaard af sin Ven, og blev snart saa anseet i Herredet, at Skegge blev misundelig, og hørte derfor med Misfornøielse, at det var Thord, der havde reddet hans Søns Eide fra at drukne. Da imidlertid Thord kort efter blev indviklet i en Strid, og Eide vilde hjælpe ham, ilede ogsaa Skegge til, og bragte Forlig tilveie. Ved denne Leilighed friede Skegge paa sin Frende Asbjørns Vegne til Thords Skionne Søster Sigride, og erholdt det Løfte, at hun skulde sidde som hans Fæstemis i trende Aar, medens han var paa Reiser.

Noget efter kom Asbjørns Broder Orm til Landet, og blev forelsket i Sigride. Han overtalede Slegge til ogsaa at tale sin Sag hos Thord, som lovede at Sigride skulde vorde hans, hvis Asbjørn ikke kom tilbage, men Orm skulde strax forlade Landet. Dette kunde denne ikke overtale sig til, han besøgte Sigride mod Thords Villie og Advarsel. En Dag da Sigride var gaaet ned til Bækken med sine Piger at tvætte Linned, kom Orm til hende, lagde sit Hoved i hendes Skid og sine Hænder om hendes Hals, men Thord havde faaet det at vide, og angreb ham i det samme. Orm faldt i Kampen. Slegge samlede Folk for at hevne sin Frenedes Død, men da han saa sin Søn staa i Thords Skare, red han taus bort. Eide bad Thord at forlade sin Gaard, for ei at udsætte sig for Faderens Hevn. Thord red bort, uden at ville have nogen til at følge sig. Han mødte Endride, Orms Fostbroder, som han overdandt, men skienkede ham Livet, hvorpaa denne sluttede Venskab med ham, og viste ham hen til en Gaard, hvor der boede en hoimodig Kone, der hed Olufa, gift med Thorhall, en feig Praler. Olufa tog vel imod ham. Der blev han overfaldet af Þesur, Orms Frende; Thord værgede sig saa tappert, at Þesur segnede af sine Saar. Thord skienkede ham

Livet, ragtet. Osfur selv advarede ham ikke at gjøre det, thi saasnart han blev helbredet vilde han dog anfælde ham igien. Dette skete og, men Osfur dræbtes. Nu kunde Stegge ikke andet end hevne sin Frende. Han drog med 12 Mand til Thorhalls Gaard, for at dræbe Thord. Olufa vilde, at hendes Huuskarle skulde gribe til Vaaben, men Thorhall forbød det. Stegge vilde nu ikke benytte sig af sin Overmagt, men ene møde Thord i Tvekamp; som de gjorde sig færdige dertil, kom Eide med Thords Brødre og adskilte de Stridende; men Stegge gif ind i Huset og afhug Thorhalls Hoved, fordi han saa nedrigen havde forraadt sin Giesteven. Derpaa fæstede Thord sig Olufa til Kone, hvis han om tre Aar endnu var i Live. Thord maatte endnu udholde et Par Fegtinger med Stegge og Asbjørn, der ved sin Tilbagekomst vilde hevne Broderens Død. Eide hjalp ham stedse, og fik endeligen meglet Forlig mellem ham og sin Fader.

I sig selv synes denne Saga sandfærdig, den indeholder intet utroligt, intet som jo stemmer godt overeens med hin Tids Tænkesmaade, den har adskillige Vers, som tillægges Thord Hrede. Hvad der fortælles i Sagens Begyndelse om Kong Si-

gurds Død, stemmer i det Hele med hvad Snorre beretter i Harald Graafelds Saga Kap. 14, med Olaf Tryggvesens Saga isl. Udg. 1 D. Kap. 42, 2 D. Kap. 19, og en Thattr i Flatsbogen Kolonne 6-7; dog findes der i det enkelte ei ubetydelige Forforskjelligheder, og Thord Hreðes Navn læses ikke de anførte Steder, ligesaa lidt som i Landnamabog. Derimod fortæller denne om Skegge fra Midfjorden Side 181 og hans Søn Side 47. Denne Skegge, der især var berømt af at have opbrudt Kong Hrolfs Grav og taget hans Sværd Skofnung, omtales desuden baade i Laxdælasaga og Kormaks saga. Thord Hreðe selv omtales derimod ikke i andre Sagaer, heller ikke nævnes nogen af hans Efterkommere, uagtet disse siges at have været anseete Folk. Hans Historie er derfor ikke aldeles paalidelig, uagtet der i samme ikke er noget Spor til senere Opdigtelse, og den neppe for Stil og Tone kan være yngre end det fiortende Aarhundrede, men meget vel ældre. Den islandske Text er trykt i Markusens Sagasamling i 4.

Arngrim fortæller i hans Krymogæa S. 119, at endnu efter 600 Aars Forløb saaes i hans Tid i Island det udskaarne Arbeide, hvormed Thord Hreðe havde prydet Bieleskerne i sin Gaard. Olaf

274 Thord Hredes Saga.

vius fra Grundvik beretter i sin haandskræbne Udsigt over Sagaerne, at Thord Hrede, der var udmærket ved sin Kunstfærdighed, havde paa flere Gaarde i hans Egn udsiret Biekkerne, som endnu vare tilbage, og at man et Sted saae ham selv sidde til Hest. Ifølge sidstnævnte Forfatter blev Thord Hredes Grav opbrudt 1724.

Hørdes og Holmveriernes Saga.

Fra det tiende Aarhundrede.

Grimkel Gode var en anseet Mand i Island, der paa sine gamle Dage ægtede en ung Pige ved Navn Signe, mod hendes Broders Torfes Ønske. Signe fødte ham en Søn, der blev kaldet Hord. Den første Gang dette Barn begyndte at gaar, som var i dets tredje Aar, sønderbrød det et kostbart Halsmykke, Moderen eiede; hvorover denne sagde i sin Vrede, at dets første Gang var slem, og dets sidste vilde endnu blive værre. Grimkel tog derover Barnet fra hende, og lod det opfores uden for Huset. Da Hord blev voksen, seilede han med sin Fostbroder Geir til Norge, hvor de kom

i Strid med een af Dronning Gunhildes Mænd, som de dræbte og flygtede derpaa til Gothland. Ved et Julegilde der, gjorde Jarlens Søn Hroar det Løfte, at ville opbryde Viftingen Sotes Gravhøi, og Kofstbrødrene lovede at staae ham bi. Selvtolste reiste de giennem tykke Skove til Sotes Høi; de begyndte at bryde den op, mod Aften vare de komne til det indvendige Tømmer, men næste Morgen fandt de, at alt var falden sammen. Saaledes gik det i tvende Dage, indtil de faldt paa at stikke et Sværd i Nabningen; derpaa opbrøde de Tømmeret den fjerde Dag, og fandt Døren til Gravkammeret. Da den skulde aabnes, bad Hørd Kolfene at tage sig vare, han stillede sig selv bag Døren, men tvende Uforsigtige bleve dræbte af den udstrømmende Luft. Da ingen vilde stige ned, bad Hørd sig til, paa Wilkaar forlods at vælge tre Kofstbarheder; han lod sig derpaa nedhidse, men kunde intet finde, før Geir kom ned til ham med Ild og Bøx, nu fandt de en indre Dør, da de brøde den op, saae de et Skib med meget Gods i og Sote siddende i Bagstavnen, men tillige udfoer af Hulen med megen Brag saadan en Damp, at Lysene sluktes. Hørd vilde nu tage Godsset, men den døde Sote quod et Vers, hvori han forbød

det, Hørd svarede ham igien med et Vers, hvor paa Siengangeren angreb ham, og var den stærkere, indtil Geir fik tændt Lys, da styrtede Siengangeren til Jorden, efter først at have spanet, at Gnltringen, som Hørd tilfaldt tog, skulde worde hver Eiers Bane, indtil den kom i en Qvindes Vold. Hørd besang selv sin Bedrift, han ægtede siden Jarlens Datter, og blev 15 Aar i Gothland, hvorpaa han med Rigdom og 30 Mand i Følge vendte tilbage til Island. Der havde imidlertid hans Fostbroder Geir bosat sig, og hans Søster Thorborg var bleven gift. Den gamle Grimfel havde, angaaende hendes Giftermaal, villet raadspørge Thorgerde Høldabrud, *) hvem han dyrkede, men faaet til Svar, at hun var vred paa Hørd, som havde plyndret hendes Broder Eote, og at Grimfel selv snarligen skulde døe, Grimfel havde derpaa brændt Gudhuset, men var død inden Aften.

Hørd levede i nogen Tid i Anseelse, men da han blev indviklet i en Stridighed, hvorover han fældede en anseet Mand der hed Aude, desaarfag stevnedes af sin Morbroder Torfe, som formedelst

*) Den samme, der blev dyrket af Hakon Jarl. Ravenet skrives rigtigere Hørgabrud.

Udbetalingen af hans Modrenes Arv, var ham fiendt, og nu ikke selv bekymrede sig om at møde paa Thinget; blev han landsforviist. Hord drog med alle sine Folk til sin Fosbroder Geir, som bevar- tede dem vel, men da Qvæget paa hans Gaard var bleven slagtet for at bespise de mange Frem- møde, stjal han en syv Mars Ore fra en af Na- hoerne, og dræbte et Par Hyrder, der bleve ham vaer. Hord fortørnedes over, at Geir havde stiaalet, heller sagde Hord, maatte man røve, og sendte Folk til Bonden, der skulde fortælle, hvad skeet var, samt tilbyde Bøder. Da Folk i Omegnen havde besluttet at angribe Hord og Geir, droge de til en steil Holm i Hvalfjorden, hvor mange Romningsmænd samlede sig til dem, saa de stundom havde henved et Par hundrede Mand. De levede der en Tid lang af at røve Qvæg paa de ved Kysten liggende Gaarde. Tilfids blev Hord kied af dette Røverliv, vilde bemægtige sig et Par Ridsmandsskibe og seile bort, men Geir vilde, at de skulde først hevne sig paa deres Fiender, og da de andre ogsaa deri fandt meest Behag, sagde Hord med Ahnelse om hvad der vilde skee, at han maatte finde sig i sin Skiebne. Paa Herredstthinget af- talte Bønderne, at de vilde angribe Holmen. Hords Syster, hvis Mand var en af Hords værste Fien-

der, red derhen, og erklærede, at hun agtede at vorde dens Bane, der dræbte hendes Broder. En vis Kiartan tilbød sig at ville lokke Holmboerne fra deres Fristed, imod at erholde Sotes Ring. Han seilede ene ud til dem, og fortalte, at Hørds Frender havde udvirket, at de skulde erholde Leide, hvis de komme til Land; en Deel, der var fied af Livet paa Den, fulgte strax med, og bleve dræbte, som de kom i Land. Kiartan vendte tilbage, og hentede flere, tredie Gang vendte han igien tilbage for at hente Hord, som mærkede Uraad, men da Kiartan bebreidede ham hans Frygtagtighed, sprang han i Baaden med de Overblevne. Hans Kone Helge græd bitterligen og vilde endeligen blive tilbage med sine tvende Sønner. Da Baaden nærmede sig Landet, saae Hord Geirs Lig flyde paa Vandet, han nedhuggede derpaa Kiartan trods hans skiulte Brynie, men Baaden stod alt fast, han blev greben, sled sig løs, værgede sig længe, men da man lovede Sotes Ring til den, der fældede ham, blev han giennemstukken bag fra af Thorstein Guldknap. Imidlertid havde Helge mærket de vare forraadte, kastede sig i Vandet med sit fireaars Barn, og bragt det i Land; derpaa vendte hun tilbage, og mødte midtvejs den ældre Søn, der var otte Aar, og havde Nøie med at arbejde

sig igiennem, hun bragte dem begge til Thorbiorg, som tog vel imod dem. Da hendes Mand Endride kom med et stort Følge, og fortalte, hvad der var skeet; lod hun sig intet mærke, men da hun om Aftenen skulde gaae til Seng, tog hun et Sværd, og vilde have dræbt sin Mand. Han blev saaret, og spurgte, hvorved de funde blive forligte; hun forlangte først Thorsteins Hoved, og Endride dræbte ham næste Morgen, som Thorstein kom fra at bede i Offerhuset. Dernæst forlangte Thorbiorg, at Endride skulde opdrage Helges Børn, hollket han og lovede, og alle meente, at Thorbiorn havde her opført sig fiekt. Endnu flere af Hørds Drabsmænd bleve siden saavel ved Thorbiorns som Helges Foranstaltning ryddede af Veien.

At Hovedomstændighederne ved Hørds Skiebne i Island ere sande, kan bevises af Landnama, der ikke blot nævner Grimkel Gode S. 27, Hård Holmmændenes Høvding S. 43, Torfe Valbrands son, der styrede Holmmændenes Nederlag S. 46, men og S. 47 anfører Audes Drab som Begyndelsen til Hård Grimkelfsons og Geirs Saga. Man funde maaskee heraf slutte, at de første Kapitler, der indeholde adskilligt fabelagtigt om Gotes Hoi-brud, senere ere blevne tilfattede; men det er dog

mod Analogien, at en Saga skulde begynde, uden at melde det ringeste om Heltens foregaaende Bedrifter. Landnama sigter vel altsaa kun til Hovedcatastrophens Begyndelse. Flere Steder er holdte Navn efter disse Begivenheder, deriblandt især Holmen, der var Røvernes Tilflugtssted, og endnu kaldes Geirsholm (Olassens Reise i Island I D. S. 223). Mærkeligt er, hvad der tilføies i Slutningen af denne Saga: "Præsten Styrmer siger saa, at ham tyktes ingen af alle de Fredløse har været fortrinligere end Hord, først i Henseende til Vid, Vaabenfærdighed og alle Idrætter, dernæst fordi han var gift med den gothlandske Jarls Datter, og for det tredje, at ingen fredløs Mands Drab saa stærkt er bleven hevnet." Heraf følger, at den lærde Styrmer, der døde 1265, har kiendt Hords gothlandske Reise. At derimod denne Citation skulde antyde, at Styrmer var Fortællingens Forfatter, som der menes i Fortalen til Hungurvaka, er mindre rimeligt. Snarere kan man heraf ulede, at Sagaen vel er gammel, hvorfor den og har adskillige vigtige Træk om Oldtidens Skikke, men er bleven omarbejdet, og muligens udmykket mod Enden af det trettende eller i det fjortende Aarhundrede. Den findes i Markusens Sagasamling i 8.

Finboge den Stærkes Saga.

Fra Midten af det tiende til hen i det ellefte Aarhundrede.

Asbjörn Dettias, en anseelig Mand i Flatøedalen i Island, havde en Datter, der med Moderens Vidende blev bortført af en Nordmand. Fortørnet herover byder Faderen, at det Barn, hvormed hans Kone var frugtfuld, skulde sættes ud. Det udsættes, men bliver fundet af fattige Folk, som opføde Barnet. Dets Skønhed og Styrke lade formode, hvis Søn det er, og Thorgeir Gode paa Liosavatn oplyser Sagen, og bringer ved sin Anseelse Faderen til at erkiende det. Drengen, der i sit tolvte Aar dræbte en Tyr, beholdt Navnet Finboge efter en norsk Kjøbmand, hvis Liv han havde reddet paa et Brag, og som indsatte ham til at arve sit Navn tillige med sin Formue.

Et Par Aar efter seilede han til Norge og led Skibbrud paa Halogaland, hvor han tilbragte Vinteren hos en giestfri Bonde. En Dag fandt han en Bjørn, der havde gjort megen Skade paa Gaardens Dvæg, liggende ved et ihjeltrebet Faar. Finboge sagde: "stat op, Bamse, og giv Dig i Færd med mig, det er bedre end at ligge med det

Stykke Faarekiød." Bamsen reiste sig, saae paa ham og kastede sig ned igien *). Finboge sagde: "synes Du jeg er for stærkt væbnet mod Dig, da skal, det blive omgiort." Derpaa tog han Hielmen af, satte Skioldet ned, og sagde: "stat nu op, om Du tør" Bamsen satte sig overende, rystede med Hovedet, og lagde sig saa ned igien. "Jeg mærker nok", sagde Finboge, "at Du vil, vi skulde være ens", og dermed kastede han Sværdet fra sig. "Det skee som Du vil, men staae nu op, dersom Du har Hierte, som dine Lige, og ikke som et andet feigt Kræ." Da stod Bamsen op, reiste Børster og blev glubsk; Finbog kæmpede med den, og Enden blev, at han knækkede dens Ryg.

Finboge var en Tid hos Bonden og fornoiede sig med at see de mange smukke Skibe seile forbi Halogaland. En Dag saae han en hoi Mand i Skarlagens Kiortel ene roende i sin Baad. Det var Alf Apterkemba, der var gift med Ingeborg, en Søsterdatter af den mægtige Hakon Jarl. Finboge talte ham til, og Alf lovede at ville paa sin Tilbagereise tage Finboge med til Jarlen. For

*) Den norske Bonde tillægger endnu Bjørnen megen Forstand.

giæves blev Finboge advaret for Alf, som en meget ond Mand; han reiste dog med ham, men mærkede snart, at Alf stod ham efter Livet, og slog ham derfor selv ihjel. Han reiste derpaa til Sands, hvor Alfs Kone boede, og fortalte hende, at Alf havde bedet ham føre sin Datter Ragnhild til Hakon Jarl. Da han medbragte noget han havde fundet hos Alf, som Kiendetegn paa, han var sendt fra ham, blev Ragnhild iført sine bedste Klæder, og givet ham med. Hende fortalte han Sandheden, men ledsagede hende isøvrigt sikkert til Hakon Jarl, hvem han strax fortalte sin Gierning, og tilbød sin Tjeneste i Alfs Sted. Den forbittrede Hakon befalede ham først at kæmpe med en Blaamand *), som han overvandt, og siden, skiont Ragnhild bad for ham, med en Bjorn, som han ligeledes dræbte. Derpaa blev Jarlen formildet, og lovede ham Ragnhild til Ægte, naar han hentede ham noget Sølv, Jarlen havde til gode hos en Mand, der var ved den græske Kong Jons Hof. Finboge reiste derhen, og erholdt

*) Disse, der stundum nævnes i Sagaerne, vare maaſkee, som Professor Werlauf mener, nogle med overordentlige Kræfter begavede Halvvilde fra det nordlige Asien, der, ligesom fieldne Dyr, bleve holdte ved Tyrstehofferne.

Pengene ved Kongens Mellemkomst. Finboge af-
lagde den Prøve paa Styrke ved Grækerhoffet, at
han løftede Kongen, der selvrettende sad paa en
Bænk op med dem alle paa sine Skuldre. Da
han kom tilbage, ægtede han Ragnhild i sit nit-
tende Aar og seilede med hende til Island.

Efter sin Hiemkomst blev han indviklet i ad-
skillige Stridigheder, hvorved han vel viste megen
Kiæthed, men maatte dog drage fra sin Egn til
Videdalen i Nærheden af Vatnsdalen, hvor In-
gemund boede, med hvis Sønner han snart kom i
Uenighed. Flere Gange blev han angreben af
dem og modstod Overmagten, men engang, da
han ved Uveir blev hindret fra at møde ved en
Tvekamp, maatte han lide den Skam, at Joful
Ingemunds Søn, reiste en Midstang over ham.
Da disse Feider ikke fik Ende, meglede de andre
Hovdinger det saaledes, at Finboge maatte flytte
til Vesterlandet. Ogsaa der maatte han prøve
Jofuls Esterstræbelse, hvilke han dog lykkeligen
undgik. Han fik en ny Strid med Brand Ver-
munds Søn, i Anledning af en Fredløs, der
havde taget sin Tilflugt til Finboge, og Brand
fordrede udleveret, uden at ville modtage de rige
Bøder, Finboge tilbød. En Dag Finboge havde
udsendt alle sine Folk paa Fiskerie, nærmede Brand

hans Gaard med 25 Mand. Den Fredløse bød Finboge, at vilde selv overgive sig i Brands Old; det vilde Finboge dog ei, men søgte op i Klippekløft, hvortil man kunde kun komme op a den ene Side. Brand kom derhen og bad nboge at overgive Manden i hans Vold, han lde da ikke føre videre Anke mod ham, men los ham sit Venfkab. Finboge svarede, at det r et hæderligt Tilbud, men da han ikke strax vde ladet Manden fare, saa kunde han nu ikke idet end tilbyde at betale Bøder, hvis Størrelse Brand maatte bestemme. Denne tilstod, at Man- m ikke var af stor Betydighed, men da de nu are redne hjemme fra i det Verinde, og havde am næsten i deres Hænder, vilde det kun blive inboges Død, hvis han forsvarede ham. Fin- oge, der havde opsanket nogle store Steen, raabte, t han frygtede ei, men Brand skulde lade sine muskarle begynde Angrebet. Dette skeete og Fin- oge fældede flere af dem med Steenkast. Derpaa ærgede han sig med Sværd. Imidlertid kom ans Folk ilende til, hvilke hans Hustru havde idet hente; som Finboge fra sin Klint saae dem, aabte han til Brand, at Folk strømmede til, han ilde overlade ham Selvdom i Eagen, thi hvis de fke nu forligtes, frygtede han for, at han ikke

kunde styre dem, der nærmede sig. Brand modtog Tilbudet, og lovede paa næste Thing at ville affige Kiendelse. Der forligte Brand Finboge med alle hans Fiender, og erklærede derhos, at han vel vidste, at Finboge havde havt hans og Ledsageres Liv i sin Magt, han kunde derfor et paalægge ham Bøder, men lovede ham sit trofast Venskab.

Den Deel af Fortællingen som angaaer Island er i sig selv meget troværdig, undtagen at maaskee Proverne paa Finboges Styrke kunde være lidt forstørrede, som ofte bliver Tilfældet i Fortællinger om Mennesker, der af Styrke have været berømte. Flere Gange anføres Steders Navne som Minde om Begivenhederne. Hovedpersonerne der forekomme, ere af andre Sagaer bekendte. Finboge nævnes i Landnama 196 og 257, hvor dog hans Farfaders Navn angives forskielligen. Brand Vermunds Søn forekommer i Kristnisaga S. 130 og Tyrbyggiasaga S. 334. Især besynes Finboges Saga ved Vatsndølernes, hvor og saa Finboges Stridigheder med Jokul, Ingemunds Søn og dennes Brødre vidtløftigen fortælles. Vel findes der adskillige Uovereenstemmelser mellem begge, f. Ex. at Finboges Syster søn Berg i Vatsn

dælasaga siges at være bleven forbiist S. 148 og i Finbogesaga S. 316 at være bleven dræbt; i Finboges Saga fortælles alt til Fordeel for Finboge, i Vatsndølernes til Roes for Iskul. Men ikke desto mindre kunde disse tvende af hinanden ganske uafhængige Beretninger i det Hele bringes til at samstemme, og tiene derved til at bestyrke hinanden. Betydeligst ere de kronologiske Vanskeligheder, hvorpaa Sagaens lærde Udgiver har gjort opmærksom, da det synes efter Finbogesaga, som dens Helt maatte være fød paa en Tid, da Ingemunds Sønner efter Vatsndølernes Saga maatte være døde. Men disse Vanskeligheder kunne for en stor Deel hæves, (see danske Litteraturtid. for 1813 S. 345) da man ikke behøver at antage, at Ingemund er kommet til Island før henved 910, heller ikke at flere af hans Sønner end den ældste vare fødte før Afreisen fra Norge, hvoraf følger, at Ingemunds Sønner gierne kunde have haft Stridigheder med Finboge henved 980. Hvad Vanskelighed herved endnu kunde være tilbage, beror paa Finboges norske Reise, men denne er desuden mistænkelig, da den indeholder adskilligt, vel ikke utroligt, men dog usandsynligt, og som ikke andre Steder fortælles. Overalt hører denne Saga ikke til de ret gamle. Vel anføres en stor Saga

om Gunbiorn Finboges Søn S. 332, flere Sagaer om hans øvrige Sønner S. 260, og mange, hvori han selv nævnes S. 359, hvilke alle nu ere tabte; og om end ikke derved forstodes uden mundtlige Fortællinger, vidnede det dog om, at Forfatteren levede paa en Tid, hvor alt sligt var endnu i friskt Minde. Men der spaaes Finboge S. 239 og 275 at hans Navn skulde vorde berømt, saalænge Verden stod — en Talemaade der neppe forekommer i de ret gamle Sagaer. Da imidlertid Sagaen dog findes i et Membran, der synes frebet i Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede, maae den vel være affattet mod Enden af det trettende. Den er udgivet tilligemed Vatsndælasaga paa Islandsk og Dansk med lærde Anmærkninger af Professor Werlauff, Kiøbenh. 1812 i 4.

Grænslendinga Thattu. *

Fra det trettende Aarhundrede.

Sokke Thorersen, en anseet Mand i Grønland, sammenkaldte der et Thing i 122, hvor han foresatte Bønderne, at de behøvede en Biskop. Alle

erkjendte dette, og sendte desaaarsag Salkes Søn Einar med en Deel Bårder og Hvalrostænder til Norge. Kong Sigurd Jordsalafar opmuntrede en god Klerk, der hed Arnald, til at tage mod denne Bispestol, og sendte ham med sit beseglede Brev til Erkebiskop Þósur i Lund. Arnald, som forud havde betinget sig, at Einar skulde sværge at forsvare Bispestolens Rettigheder, reiste, efterat være bleven viet, i Einars Selskab til Grønland. Han fik snart Leilighed til at bruge Einars Hielp, thi da et norsk Skib, der havde gjort Reisen med hans, forliste paa den grønlandske Kyst, saaledes at Mandskabet omkom, men Skib og Gods blev reddet; deelte Indvaanerne, ifølge de grønlandske Love, det Strandede imellem sig, men forærte dog det gode Skib til Bispestolen, at Messer kunde læses over de Døde, og Ligene blive begravne i Kirken. Da dette rygtedes til Norge, kom de Dræbtes Frender til Grønland, fordrede Arv, og talte deres Sag paa Thinget; da de intet fik udrettet, hevnedes deres Formand Þósur sig ved at forhugge Biskoppens Skib. Denne opfordrer derpaa Einar til at erindre sin Ed, og straffe dette; men da denne ufremodentligen hug Þósur Banehug, sagde Biskoppen dog, at det ikke var vel

giort. Ridsmændene i Osfurs Følge bleve forbitrede, og angrebe Bispens Følk. Einar og nogle andre faldt, tilsidst forligtes Sagen, og der bleve betalte lovmæssige Bøder. En af disse norske Ridsmænd, der hed Kolbein, forærede siden Kong Harald Gille en hvid grønlandsk Bjørn, og da Kongen ikke lønnede ham denne Gave, gif Kolbein over til Sigurd Slemmedegn, og var med at dræbe Kong Harald. Til Slutningen af denne Beretning, der baade formedelse sin Omstændelighed og sin Troværdighed synes at være skrevet i det tredtende Aarhundrede, er søiet en Liste paa ni grønlandske Biskopper og Landets femten Kirker, hvoraf kun tre i Vesterboigden.

Fortællingen findes i Flatschaandskriftet col. 837-50, den er benyttet af Torfæus i hans Grönlandia antiqva S. 217, f.

Saga om Erik Røde

og

Thorfin Karlsefne eller Grænlandinga- saga. *

Fra Enden af det niende og Begyndelsen af det
tiende Aarhundrede.

Erik den Røde fra Jedderen i Norge drog til Is-
land med sin Fader. Der laante han sine Høisa-
depillere til en anden, som ei vilde give dem til-
bage; desaaarsag opkom en Feide, hvis Ende blev,
da Modstanderen havde mægtige Beskyttere, at
Erik erklæretes fredløs. Han opsogte derfor et Land,
som Gunbiørn nyligen havde fundet, hvilket han
ved sin Tilbagekomst til Island, efter to Aars
Forløb, for at hente flere Kolonister, kaldte Grøn-
land, for at Navnet skulde lokke flere til at reise
did. Blandt andre, der fulgte hans Opfordring
var Thorbiørn Vifilsen, en forarmet Høvding
med sin smukke Datter Gudride. Eriks Søn Leif
blev af Olaf Tryggvesen sendt tilbage til Grøn-
land, for der at forkynde Kristendommen, paa
Veien fandt han et stort Land med selvsaaet Høede,

292 Saga om Erik Røde.

store Skove og Vintræer. Han opførte der et Huus, og kaldte Landet Vinland. Da Leif var kommen tilbage til Grønland, og havde forkyndt Kristendommen, lod Eriks Kone bygge en Kirke, og skilte sig ved sin Mand, der besluttede at søge det nye Land, men blev efter lang Seilads igien drevet tilbage. Nogle Aar efter drog Thore sin Karlsesne med sin Kone Gudride og tvende Skibe med 140 Mand's Besætning til Vinland. De seilede langs med Kysterne og gave dem Navn. De kom til Mundingen af en stor Flod, hvor der var mange Der, og ved Kysterne vare Hviene fulde af Vintræer, Bækkene af Fiske, Skovene af Dyr. Endeligen fandt de og nogle Mennecker, der havde Skindbaade, hverken kiendte Jern eller Tyres Brølen, brugte Pile til Vaaben, og hvoraf nogle havde med sig hule Trækoller, hvori var giemt Dyrindvolde blandede med Blod. De gave Skind for rødt Klæde, som de bandt sig om Hovedet, alderhelst vilde de have Vaaben. Islænderne forfulgte og engang et enfødet Dyr, som undløb dem. Men da de mærkede, at Indbyggerne, som de kaldte Skrælinger, der vel vare smaa af Væxt, men talrige, bleve fiendskindsindede imod dem, forlode de Landet efter tre Aars Forløb. De toge med sig Mafurtræ og tvende af de Indfødtes Børn, som

siden bleve døbte, og fortalte, at Skrællingeland styredes af to Konger, Awaldemon og Valdidida, der var ingen Huse, Menneffene boede i Huler, men ligeover for dem var et andet Land, hvor Menneffene gik i hvide Klæder og strege høit. *)

Fortællingen i denne Saga har adskillige Huler, i sin nærværende Form er den ikke ældre end det fiortende Aarhundrede, da Genealogierne gaae ned til Ladmand Hauk og Abbedisse Halbera, hvoraf den første døde 1334, den sidste 1330. De Fragmenter, hvoraf den er sammensat, bære Præg af at være fra det tolvte Aarhundrede. En meget karakteristisk Beskrivelse over en Spaafores Dragt og Opførsel findes her, som ei andensteds forekommer. Beretningerne om Gronland og Vinland bestrækkes ved en Deel andre Sagaer, hvoraf dog denne viser sig uafhængig, nemlig ved Heimskringla, Oluf Tryggvesens Saga Kap. 104, 112, Oluf Tryggvesens Saga island. Udgave 2 D. S. 223, 227, Landnama (see Registret under Erið Raudi og Thorfin Karlsefne), Floamannasaga Kap. 20, 26. Desuden citerer den islandste Udgave af Oluf Tryggvesens Saga udtrykkelig Erið

*) Haandskriftet tilføjer de uforstaaelige udtrykk: ok stuhgu ok foru med likr, maastee: de stak og fegtede med Fahnur.

294 Saga om Erik Røde.

Rødes Saga 2 D. S. 224, og Naaden, hvorpaa Snorre fortæller hans Historie og Vinlands Opdagelse, viser og, at han har havt en heel Saga for sig. Det er altsaa høistrimeligt, at det er Brudstykkerne af den oprindelige Eriks Saga, vi have tilbage. En Grænlandiasaga findes vel trykt i Skalholt 1688 i 4., men den er kun en islandsk Oversættelse af et latinsk Værk, Arngrim Johnsen havde efterladt i Haandskrift. Alle disse Efterretninger ere benyttede af Torfæus i hans Grönlandia antiqva og Vinlandia samt, hvad Erik Røde selv angaaer, af Professor Thorslacius i hans Program de Erico Rufo i opuscula academica 2 D. S. 119 f.

Brandkrossa Thattr.

Fra det tiende Aarhundrede.

Dette lille Stykkes Begyndelse antyder en Fortælling om tvende Helger. Første Kapitel angaaer Helge Asbjørnsen. Efter nogle Efterretninger om hans Forfædre, Hrafnkel Gode og Asbjørn, berettes, at Helge Asbjørnsen, da han havde folgt sin

Fædrenegaard til sin Fetter, opholdte sig i mange Aar i Norge og paa Orkneyerne, derpaa vendte han hjem, giftede sig med Spakbesses Syfter Oddlaug, og da han ei kunde erholde nogen Gaard, førte han en Sag imod en Mand der hed Odde, hvorved det lykkedes ham at faae denne forviist fra Herredet. Da Odde skulde reise, lod han en slagtet Tyr heel lægge paa Bordet, sigende, at han gav den heel til Freyr, at denne maatte lade Helge drage ligesaa nødigen bort fra Gaarden, som Odde nu gjorde det.

Andet og tredie Kapitel handle om Helge Droplauge Søns Morfaders Forældre. En Mand i Bopnefjorden, der hed Grim, eiede en Oxe med brandgule krydsviis gaaende Striber (brandkrossottr) paa hvilken han satte megen Priis. En Gang svømmede Oxen ud i Havet og blev borte. Grim sørgede meget derover. Hans Broder Thorstein foreslog ham til Trøst at kalde Wigen Krosfa vik til Minde om Oxen; men Grim havde ingen No, førend han med sin Broder seilede til Throndhiem. Da de vare landede der, kom en Mand til dem, der kaldte sig Karhofde, og sagde, han vilde for Meel fiske 24 Skind af dem til Geiter den rige. De lode ham faae Varene. Siden, da Melet udeblev, erkjendte de sig, hvo denne Geiter

opbehandlede, hvad der afveg fra den anden Fortælling, eller kunde fuldstændiggjøre den. Det første Kapitels Indhold er i sig selv troværdigt. Det lidet, der siges om Ketil Thrynn, stemmer med Landnama S. 281 og Begyndelsen af den kortere Bearbejdelse af Droplauges Sønners Saga. Dette gielder og om det Træk, der anføres af Helge Åsbjørnsens Farfader, Hrafnkel Godes Levnet, hvilket tildeels ordret stemmer overens med Landnama S. 284 og Hrafnkels egen Saga. Hans Fader Åsbjørn siges derimod her gift med Halbera, en Sønnedatter af Rogwald Mørejarl, men i den større Saga om Droplauges Sønner med Oddbiarg Skums Datter; hans Gaard kaldes her Lokheller, derimod baade i Hrafnkel Godes og Droplaugesønners Saga Adalbol. Ifølge sidste nævnte Sagas Beretning havde Helge Åsbjørnsen tvende Koner, hvoraf den første hed Throlange, en Datter af Spakbesse, den sidste Thordis Lodde, en Datter af Brodhelge; her siges han gift med Oddbiarga Spakbesses Søster. Hvad der fortælles om Maaden, hvorpaa Helge fik Oddsted, findes vel ikke i Droplaugesønners Saga, der egentligen kun omtaler Helge Åsbjørnsen formedels hans Stuidighed med Droplauges Sønner; men det stemmer godt dermed.

298 Brandkrossa Thattr.

overens, da just Oddsted der angives som Helge
 Albiørnsens Bopæl, og det tillige fortælles, at
 han folgte den af Sorg over, at hans Kone var
 druknet der i Nærheden. Herved opfyldes da og
 Døds Forbandelse, som er et Sidespykke til, dog
 ingen Kopi af hvad der fortælles i Viga Glums
 Saga S. 56.

Fortællingen i de toende sidste Kapitler bærer
 alle Præg paa at være et blot Eventyr. I sig
 selv er Indholdet utroligt. At en Tyr kunde somme-
 me fra Island til Throndhien, eller en Mand,
 der boede ved Throndhien, skulde sende sin Træl
 til Island for at stie en tiaars Tyr, eller at en
 Islænder reiste til Norge for at forstaae Sorgen
 over at have mistet en Tyr, er lige urimeligt.
 Man har aldrig noget Exempel paa, at Nord-
 mænd i Harald Haarfagers Tid og derefter boede i
 Klippehuler, uden det maaskee er en enkelt Roms-
 ningsmand, og selv en saadan komrede sig hellere
 et Huus i Sköven. Den, der har digtet Fortæl-
 lingen, har vist ved Hulebeboerne tænkt paa Trolde
 eller hegekundige Totuner; thi paa hvad der fortælles
 om dem, passer Beskrivelsen om Hulens
 Størrelse og en Slags derværende Pragt, Træl-
 lens Kæmpestyrke, og at Dyen ved Koglerie kunde
 være bragt til Norge. Til disse indvortes Grunde

ne Fortællings Fabelagtighed komme endnu vortes, at Landnamabog, der ofte nævner avik, aldrig omtaler denne Etymologie, heller nævner Grim blandt Landnamsmændene. sees af den større Bearbejdelse af Droplaugernes Historie, at der var en ganske anden om Droplauges Herkomst i Omlob, men mindre og troværdigste Bearbejdelse af denne re bevidner, at Droplauge var en Datter af fel fra Gil, og at Sønnen er bleven opkaldt hende, fordi deres Fader døde tidlig fra

Fortælleren selv har og vidst, at man drog Sagn i Tvivl, thi han begynder sin Beretning med, at nogle ansee denne Fortælling for tvivlsom, men at det dog kunde være moersomt at høre

Dette Træk røber og en Reflexion over Fortællingens Paalidelighed og en Sammenligning med andre Beretninger, som ei findes i de ældre Gaer. Den sidste Deel af Fortællingen kunde være skrevet i Enden af det fiortende Aarhundrede; da den imidlertid vel har udgjort et Afsnit med det første Kapitel, som indeholder nogle Afsnit, der bære Præg af gamle Sagn, kan det Heles Affattelse sættes til Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede.

300 Brandkrodsa Thattr.

Dette lille Stykke er udgivet af Prof.
B. Thorslacius med latinsk Oversættelse og
Ledning som Program ved Kongens Fødsels-
1816.

Svarfdæla Saga. *

Fra niende og tiende Aarhundrede.

Thorstein, en Son af Thorgeir, der under
ruld Haardfager styrede Nummedalen, laae
Dyppæxt mellem Høisædepillerne saa lang han
Uffednygen paa den ene Side og Ilden paa
anden, man faldt over hans Fodder, og alle
saae ham for en Laabe. Broderen, en
Kjøbmand, fik ham endelig til at staae op,
og drage med til Gøes. Thorstein gjorde
kun paa de Vilkaar, at han vilde raade ene
Købte sig snart et Langskib, og blesse kiefke Viking
Thorstein nedlagde, i en heftig Træfning ved
thaelven, Vikingen Liot den Blege, og fælsede
i Tvekamp dennes Broder Molde. Her findes
Hul i de arnæmagnæanske Haandskrifter, som

elig Maade saaledes udfyldes i det fra Is-
 ed Hr. Rask medbragte Uffkrift.

Thorstein, der havde ægtet en gothlandsk
 Datter, vendte efter disse Bedrifter hjem
 Fader, der gav ham Tilnavnet Svarfadr,
 og ham Bestyrelsen af sine Eiendomme. No-
 ter døde baade Thorsteins Fader og hans

Dette saavel som Harald Haardsfagers til-
 de Magt gjorde ham fied af Norge. Han
 sin ældste Son til Gothland, og med den
 , Karl den Røde, lavede han sig til at drage
 land. Kort før Afreisen overrumpledess hans
 d af Liot den Bleges Son Snækol, der bort-
 hans Datter Gudrun. Faderen kunde ei
 re paa hendes Spor, tyede til Island, hvor
 den Navre tog vel imod ham, og da den
 e Deel af Landet alt var optaget, anviste han
 en Egn, hvoraf allerede Liotolf Gode havde
 net sig en Deel).

Thorstein tilegnede sig den efter ham opkaldte
 rfdal, i det han paa dens Grændser sønder-
 sin Kam og kastede Stykkerne, hvoraf hvert
 de en halv Mark Sølv, til Tegn paa, hvor
 han var trængt frem. Efterat han der havde
 et bosat i nogle Aar, sendte hans borttrædte
 tter ham ved en reisende Islænder, der hed

Gris, en Frende af Liotolf, sine tvende Søn, som hed Klause, og en Datter, der kaldte sig Sigride. En Træslav, hvorpaa Mærker de staaende, som Thorstein kiendte, vidnede om deres Herkomst. Thorstein gav Gris en Deel Land for deres Opdragelse, paa Vilkaar, at han skulde indestaae for Drengens Opførsel, og maatte i Tilfælde af Noget rigt, hvis han funde, behandle ham som en Fri Mand. Klause blev kæmpestærk og fem Aen høi, i sin Tid vaxt dræbte han et Par Folk, for hvilke han maatte betale svære Bøder, og snart tvang han Gris til at giøre, hvad han vilde. Paa en Tid befriede han i sit ellefte Aar Karl den Røde af Vikinger, og drog siden med ham paa Expedition. Gris ægtede Sigride, og vilde, at man ved hans Lupsgildet skulde giøre Løfter om drabelig Dåd. Karl den Røde lovede, at han inden tre Aar skulde have overbevist Liotolf Gode om Feighed; og Gris vilde prøve Styrke med en Mand, der hed Erling af Trælleæt, og Klause gjorde det Løfte, at han vilde sove hos Ingvilde Taverkind, Liotolfs Frikynd. Det sidste vilde man strax udføre, drog hen til Ingvildes Gaard, og satte hende paa Brudebænk; vel kom Liotolf, til hvem Gris havde raadet det hele Anslag, hende til Hielp med en Mand, men da Karl udfordrede ham til Tvekamp

in nægtede at møde, fik Karl Leilighed til at
 lde ham for Feighed. Siden mødte de Ing-
 s Fader, Klause lod, som han faldt af Hesten,
 lev som død bundet til den, de Andre nødte
 faderen til at fæste sin Datter til den døde
 se, som derpaa ansaae sig for Ingvildes Mand,
 og hende til sig. Han udholdt adskillige Fegt-
 yer med Liotolf, men blev forraadt af Ingvilde
 hendes Brødre, som dræbte ham med hans eget
 ærd. Karl den Røde søgte at hevne hans Død,
 Klause's Gienfærd gjorde ham tapper Bistand.
 Gang vilde Karl gribe Morderne paa Liotolfs
 ærd, men Trællen Skide lod sig hellere binde
 en Hestehale, end røbe deres Skulested. Til
 lønning gav Liotolf ham sin Frihed og Ingvilde
 Egte. Hun samtykte, uagtet Skide havde et
 kaar i sin Læbe, paa de Vilkaar, at han skulde
 ndle saaledes, at hun om fem Aar kunde ansee
 ns Læbe for helbredet. Da kort efter Liotolf og
 arl den Røde vare nær ved at slutte Forlig, sagde
 ngvilde, at paa den Maade vilde Skaaret i
 skides Læbe seent groe sammen, hvorpaa denne
 indrede Forliget, og siden med Liotolf overfaldt
 arl den Røde og dræbte ham. Enken fødte en
 søn efter Faderens Død, der blev opkaldt efter
 am.

Denne Karl var i sin Ungdom meget rask og blev anseet for en Taabe; da han voxte til, længte han af sine Brødre, at de skulde skifte Fæderens Efterladenskab mellem sig. Hans Løse Guld og Sølv blev rystet ud paa en stor Oxelæ og deelt i lige Dele. Karl stod og saae til, hvad de derpaa de afdeelte Høbe, og gif taus den Gang, og det gif lige. De sagde derfor til ham, han kunde dele, og vilde vælge. "Et af de to", svarede han, "I gjøre, enten tage alt Godset, og hevne vort der, eller lade mig beholde det alt, og udføre den med egen Fare. I det sidste samtykte Brødrene. Karl havde alt tilforn lovet sin Faders Thingmand 100 i Sølv, hvis de vilde hjælpe ham een Dag, i det mindste 18 i Tallet. Nu stema han dem til sig, og de mærkede med Forundring at det gjaaldt en Feide og ei et Arbeide. Karl overrumpler derpaa Skides Huus, og fanger ham med sin Familie. Han ledte Ingvilde ud paa Marken, hvor hendes Mand og Hørn stode bundne, og spurgte hende, om der var noget Skaar at se paa Skides Løbe, "nei", sagde hun, "aldeles intet." Karl dræbte derpaa et af hendes Børn, og gientog sit Spørgsmaal, men erholdt samme Svar, og saaledes blev han ved, til alle Børnene

vare dræbte. Skide beholdt Livet, men skulde forlade Land og alt. Karl gif siden hen til Liotolf, og mod sine Frender's Raad overgav alle sine Eiendomme i hans Vold paa trende Aar, imedens han selv vilde forlade Landet; han tog derpaa Ingvilde med, for hvem han flere Gange med Sværd i Haand havde gientaget sit Spørgsmaal, og stedse erholdt det gamle Svar. I Danmark solgte han hende paa et Kjøbsted for 300 i Sølv, men betingede sig at kjoibe hende tilbage for samme Pris. Da han fra sit Sotog vendte tilbage til det samme Marked, bragte man ham Ingvilde igien, bedækket med Pialter, og fortalte, at hun slet ikke havde villet arbejde. Karl kjoiber hende, lader hende give gode Klæder, og tager hende til Island, men fik af hende endnu det samme Svar. Han sælger hende anden Gang i Thronthiem for 600 i Sølv til en slem Mand, og sagde det var ham kiært, jo værre hun blev behandlet. Næst efter bragte Manden hende meget mishandlet igien til Kjøbstedet, og vilde ei beholde hende længere. Karl kjoibte hende igien. Nu græd hun, og da Karl gientog sit Spørgsmaal, svarte hun, at Skides Saar aldrig vilde helbredes. Derved var Karl forsonet, og lovede at føre hende til Skide, som var i Ir-

land. Karl fandt ham der i Strid med Jærne, gjorde ham Bistand, og tilbød ham Ingvilde, men Skide vilde ei see den, der ved sin Uforsontighed havde været Aarsag til hans Ulykke. Ingvilde fulgte tilbage med Karl, og det hed, at hun døde af Sorg. Karl fik alt sit Gods igien af, Liotolf og efter Adskilliges Beretning ægtede hans Datter.

Vel omtaler Landnama Thorstein i Svardsælen, Liotolf, Karl den Røde, Klause og Ingvilde, citerer endog Svardsælasaga udtrykkelig S. 231, i det sammes Hovedbegivenhed anføres med et der til hørende Vers, midlertid kan dog Sagaen i sin nærværende Form neppe være ret gammel. Dens første Deel bliver mistænkelig, fordi hvad der fortælles om den ældre Thorstein har intet karakteristisk, og seer ud som Kopi efter andre Fortællinger. Liot den Bløge og Molde ere almindelige Vifingsnavne. I Landnamabog S. 232 siges den Thorstein, der satte Bo i Island, at have været en Søn af Raud Ruge fra Nummedalen, og at Vifingen, som ægtede hans Datter, hed Hafthor. I det følgende om Klause forekommer meget fabelagtigt, ikke blot at han, der havde i Live været en uregierlig Mand gaaer igien, thi det var den almindelige Tro; men at dette Sten

gangerie beskrives her ganske anderledes end i andre Sagaer. Den Ufdøde viser sig om Dagen, synger Vers, der ikke ere i den gamle Stil, og hjælper engang sin Frende i et Slag, i det han tager sit Hoved mellem Hænderne og slaer paa Fienden. Den sidste Deel af Sagaen har meget usandsynligt om Ingvildes Mishandling og hendes Ubøielighed. Her findes dog adskillige ikke uinteressante Træk, hvoriblandt følgende: "Som Karl den Røde Morgenen før sin Udfreise staaer ved Huset med Nordmanden Gunnar, seer Karl i Luften og skifter Farve, Gunnar spørger om Aarsagen. Karl svarer: "det maae betyde noget, mig bæres noget for;" "hvilket," spurgde Gunnar, "mig tyktes" sagde han, "see Klaus, min Frende, ride i Luften over mig, og syntes mig, han var paa en graae Hest dragende efter sig en Slæde, hvori jeg syntes at see Eder og mig selv:" Gunnar svarede: "ei er Du saa kiel som jeg troede, jeg saae det samme, men mærk vel, om jeg skiftede Farve."

Sagaen er i sin nærværende Form neppe ældre end det fiortende Aarhundrede, men der har vist nok været en langt tidligere Fortælling om de samme Begivenheder.

Flóamanna saga
eller
Saga om Thorgils Drabeens Stiffson.

Fra Enden af det niende til hen i det ellevte
Aarhundrede.

Sagaen begynder med nøiagtige Efterretninger om adskillige Landnamsmænd, især af Atle Jarls og Hromund Gripens. Et. Fra Atle nedstammede Thorgils, der drog ung til Norge, for at tilbagefordre sine Odelsjorder, som Kongerne havde bemægtiget sig. Harald Graafeld modtog ham vel, men Dronningmoderen Gunhilde blev forternet paa ham, fordi han ei vilde tage Tieneste blandt Kongens Mænd, og han maatte, for at undgaae hendes Efterstræbelse, foretage Handelsreiser. Da Hakon Jarl fik Regjeringen, fornyede han hos ham sin Begjæring, og erholdt Løfte om dens Opfyldelse, naar han vilde reise til Synderøerne (Hebriderne), og der indfræve den for tre Aar tilbagestaaende Skat. Han reiste i Selskab med en af Jarlens Hirdmænd, Thorstein Hvide, men led Skibbrud paa den skotske Kyst. Der blev han vel modtaget af Oluf Jarl, og til Giengjæld mødte han for Jar-

len i Holmgang med Vikingen Surt Jarnhaus, der vilde tiltræue sig Jarlens Syster Gudrun. Da det lykkedes ham at fælde denne Viking ved Hielp af et godt Sværd, som en Sienganger bragte ham, erholdt han efter Bedtægt den Drabtes Gods, og siden Gudrun til Ægte. Derved fik han Folk og Penge, seilede til Sydenserne, og tvang Indvaarnerne ved Trudsel om Plyndring til at betale Skatten. Da han afseverte denne til Hakon Jarl, fik han sine Landeiendomme tilbage. Han begav sig dog igien tilligemed Thorstein en Sommer paa Sæn, udryddede mange Røvere, men lod Bønder og Kjøbmænd fare med Fred. Efterat de om Sommeren havde gjort betydelig Binding, besluttede de at høre op med Kribytteriet og deelte deres Gods. Thorgils boede nu paa sin Gaard i Sogn, men efter et Mars Forlob længtes han efter Island. Han overdrog sin Ven Thorstein at forvalte Gaarden for sin unge Søn Thorleif, og afstod ham end ydermere sin Kone Gudrun, da han havde fundet, denne havde fattet Kiærlighed til hende, uden dog derved at være bleven misledt. Efter endnn at have gjort en Handelsreise til Sverrig, hvor han i et tilluft Karsholdt en Tvekamp med en vis Kæmpe, og i denne Kæmpgang nedlagte ham, reiste han til Island.

Der giftede han sig igien, havde adskillige Etridigheder, især med Asgrim Ellidagrimsen, og var en af de første, der antog Kristendommen. Efterat have levet 13 Aar i megen Anseelse i Island, fulgte han sin Vens, Erik Rødes Indbydelse, om at drage til Grønland. Denne Reise blev saare uheldig. Længe omtumledes han paa Havet og manglede tilsidst Proviant. I Drømme viste Thor sig for ham med Trudsel, hvis han ei vilde paakalde ham. Thorgils syntes, at han afviste ham med Foragt, men da Thor igien havde fordret, det der tilhørte ham; lod Thorgils Dagen efter en Døse faste over Borde, hvilken han som Kals havde tilegnet Thor. Skibet strandede ved den grønlandiske Kyst. Paa et øde Sted bygte de dem en Winterhytte, hvor Thorgilses Kone fødte en Søn. Henad Winteren døde mange af Mandskabet, og da Thorgils en Dag gik bort med nogle af sine Frender, for at undersøge Egnen; fandt han ved Hiemkomsten sin Kone myrdet af Trællene og Godsset ranet. For at ernære det spæde Barn, lod Thorgils skære i sine Brystvorter, der kom først Blod, siden Valle, derpaa Mælk, hvorved Drengen blev ernæret. Folkene levede af Fiskefangst og bygte sig en Skindbaad, hvormed de, da Sommeren kom, seilede et Stykke videre. En

Nat mistede de deres Baad. Thorgils blev saa for-
tvivlet, at han befalte, man skulde afgive det lille
Barn, men da de andre ikke udførte Befalingen,
takkede han dem siden inderlig. Thorgils trøste-
des siden ved lykkelige Drømme. De fandt
deres Baad igien, men maatte dog engang udstaae
saa meget af Tørst, at de sammenblandede Sø-
vand og Urin, for derved at ladske sig. Da de
vilde til at drikke, bad Thorgils dem række sig
Skarret, og sagde, at han vilde tale over Skaa-
len, han tog nu mod den og talte saaledes: "Du
arrigste Dyr, som forsinker vor Reise, skal dog
ikke raade deri, at jeg eller andre skulle drikke vor
egen Ureenlighed." I det samme fløi en Fugl, der
lignede en Allikeunge, bort med Skrig fra Skibet,
og efterat de havde roet lidt, fik de Die paa en
Kilde. Endelig kom de til bebyggede Egne, og
modtoges venskabeligen af Erik Rode; men noget
efter opstod Kulde mellem ham og Thorgils, og
denne forlod Grønland igien. Ogsaa paa Heim-
reisen maatte han udstaae meget, og mistede det
Barn han havde givet Die. Han blev derover
saa utrøstelig, at han besluttede at døe, og vilde
derfor ei forlade Skibet, indtil man ved et forstilt
Klammerie imellem Skibets Folk og Kystbeboerne,
bragte ham til at gaae i Land, og igien at begynde

sin Virksomhed. I sit 55 Aar giftede han sig med en ung Pige, der syntes han var vel gammel, og nogen Tid efter reiste hjem til sin Fader. Thorgils rider efter hende, gaaer i fuld Rustning ind i hendes Faders Huus, og fører hende stiltiende bort fra Bordet. Nogen Tid efter, da de vare komne hjem, skreg en Høne, fordi Gaardshanen forfulgte og barskede den. "Eecr Du dette," sagde Thorgils til Helga. "Hvad betyder det," svarede hun, "saaledes kan det gaae andre," sagde Thorgils. Siden levede de vel med hinanden. Endnu i sit 70de Aar nedlagde Thorgils i Tvekamp en Nordmand, som havde fornærmet ham. Han døde i sit 85 Aar 1033.

Den første Deel af denne Saga om Landets første Beboere stemmer nøie, tildeels ordret med Landnamasaga. Saaledes Kap. 1 S. 224 med Landnama S. 353, Kap. 2, S. 225 med Landn. S. 10, Kap. 3, S. 229 med Landn. S. 11, Kap. 4, S. 232 med Landn. S. 354, Kap. 5, S. 234 med Landn. S. 355 o. s. v. Et Sted Kap. 3, S. 231 citeres Landn. S. 12, 13, ikke som om dette Sted skulde være det eneste deraf benyttede, men kun i Henseende til Ingolfs og Leifs Reise til Island, som her allene bliver nævnet, henvises til

det omtalte Skrift, hvor den vidtloftigere er fortalt. Stykket om Thorgilses Forfædre kan altsaa neppe være skrevet tidligere end efter Midten af det trettende Aarhundrede. I Henseende til Affattelsen af Heltens egen Historie forekommer intet andet Bink, end at Biskop Thorsak, der blev erkiendt for Helgen 1198, kaldes hellig, og at der tilsidst anføres et Slægtregister, som nedstiger til Begyndelsen af fiortende Aarhundrede. Dette kunde vel være tilføjet senere, men synes dog virkelig at angive Tiden, da Sagaen har erholdt sin nærværende Form. Thorgils nævnes i Landnama S. 355, 360, hans Son Grim Blomud S. 375. Udg. Ellidagrimsen er bekiendt af Niala. Hvad der fortælles om Erik den Røde, stemmer godt overens med dennes Saga. Flere Træk af Thorgilses Ophold i Grønland ere saa naive og karakteristiske, at de bære indvortes Præg paa Sandhed; og det er ikke at undre over, at skibbrudne Folk, opkastede i en grønlandsk Udørk i det ellefte Aarhundrede, og levende der kummerligen i flere Vintre, kunde have indbildt sig, at see Giengangere og høre Varsler. Dog maae man paa den anden Side tilstaae, at det Overnaturlige i denne Saga, uagtet det har en Sandfærdighed i Fremstillingen, der viser, at Fortæl-

Ieren selv har troet det, og derved adskiller sig fra lignende Optrin i de blotte Eventyr, dog er hyppigere og griber mere ind i Begivenhederne, end ellers pleier at være Tilfældet i de reenhistoriske Sagaer. De mange af Thor tilsendte Fristelser synes og at røbe en senere Tidsalder, i det mindste findes intet lignende i nogen gammel Saga. Thorgilse's Kamp paa Syderøerne har alt for megen Lighed med saadanne Optrin i de fabelagtige Sagaer, ligesom og Jarnhauses Ravn just i slige Fortællinger oftere forekommer. Ogsaa Maaden, hvorpaa Thorgils i Norge sloges med en Viking i et Kar, hvilken Kamp kun paa dette Sted nævnes som nordisk, forekommer mistænelig. Men om end Thorgilse's Bedrifter i Udlandet ere bleve udsmykkede, ere hans Stridigheder hjemme desto simplere og troværdigere. Senere end Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede tillader Scien os neppe at sætte Sagaens Affattelse. I det skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter for 1808 findes Sagaen oversat paa Dansk med en interessant Fortale af Professor B. Thorslacius og Anmærkninger af hans Kader Justitsraad Thorslacius, som igiennem den hellige Biskop Thorslak selv nedstammer fra Historiens Helt.

Bandamanna saga.

Fra det ellefte Aarhundrede.

Ofeigs Søn var lidet yndet af sin Fader, derfor bort til nogle Fiskere, i hvis Selskab i tre Aar fortiente saa meget, han kunde købe ærge for; ved at seile med den nogle Aar vandt til et Havskib, og blev tilsidst en rig Mand og Høvdmand. Faderen besøgte ham ei. En dag blev han indviklet i en Proces med en slet Mand, Døpaf, Grettur Stærkes Søstersøn, der havde dræbt hans Ven. Sagen var klar, men mange Høvdinger, der vare ham fiendske, bemærkede en Formalitetsfeil, og Sagen var gaaet ham ud, hvis ei den gamle Ofeing var traadt frem, ved Bebreidelser og Penge bragt Dommerne til at affige Dommen. Men nu sammenrottede flere mod den rige Odd, for at faae ham dømt fredløs, og at have forbrudt sit Boeslod. Dog Faren veed snildelig, ved at bestikke En og frie for ham, og saae den Andens Datter, at skaffe Sagen godt Udfald.

Denne Proceshistorie indeholder intet usandt. Personerne ere tildeels bekiendte af andre

Fortællinger, og Sagaen selv citeres i Bretterssaga Kap. 16. Fortællingen selv er altsaa gammel, omendskiødt den i sin nærværende Form er foredraget i et Sprog, der neppe er ældre end Enden af fiortende Aarhundrede. Den islandske Text er aftrykt i Markusens Sagasamling i 4.

Thattr af Thorhall Ulfkofra.

Fra Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede.

En vis Thorhal sov engang ind, da han brændte Kul i Skoven, hvorover der opkom Ildløs, saa hans egen Skov og sex Høvdingers Skovparter brændte. Af disse stævnedes han derfor til at lande forvises, og da ingen vilde antage sig ham, var han nær ved at forsvinde, indtil en Brodde Biarneson lod sig tilligemed sin Frende Thorstein Gudhalls Søn bevæge til at hjælpe ham, og fik det bragt derhen, at Sagen skulde betragtes som Baadegierning, for hvilken han skulde betale 6 Alen Badmel til hver af Anklagerne.

Denne lille Processhistorie er et Sidesnykke til Bandamannasaga; de Hovdinger, der tabte Processen, ere af andre Sagaer bekiendte. Processen selv omtales ei andensteds.

Kristnisaga.

Fra 981 til 1121.

Denne Saga indeholder en omstændelig Beretning om Kristendommens Indførelse i Island fra 981, da Biskop Frederik kom dertil med Thorvald Bidferle, indtil Aar 1000, da Kristendommen blev lovtaget. Fra denne Tidspunkt bliver Fortællingen meget kortere, og anfører et og andet meest til Landets almindelige Historie, især om hvorledes Tienden blev indført, og Landets 3800 skatteyndende Bønder bleve talte.

Fortællingen er i det Hele meget paalidelig, den bestrykes ved Sammenligning med Heimskringla, Ase Brodes Schedæ, Annalerne, Oluf Tryggvesens Saga, Hungurbaka, Niala Kap. 101, 106, Lardelasaga, Thorvald Bidferles Saga og

den korte Fortælling om Biskop Isleifs Levnet, der findes tilføjet Udgaven af Kristnisaga, og som staaer i Olaf den Helliges Levnet i den Flatoeste Codex, og har Strymer den Lærde til Forfatter. Kristnisagas Forfatter citerer ikke blot Are Frode, S. 104, 108 og Samund Frode S. 110, 116, 17, men og S. 32 en Olaf Tryggvesens Saga, der maae være Oddur Munks, som døde i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede. S. 20 nævnes og om en Kirke, at den endnu stod, da Bostolf var Biskop i Holum 1234-1246. Naar nu hertil føies, at Stilen, om end forskjellig fra den, der var almindelig imod Enden af det fiortende Aarhundrede, dog ikke er ret gammel; peger Altsammen til en Forfatter, der levede i det fiortende Aarhundredes Begyndelse. Da man nu stedse i Haandskrifterne finder denne Saga forbundet med Lavmand Hauks Bearbejdelse af Landnama, hvis særegne Læsemaader ogsaa Kap. 14 i Kristnisaga finder Medhold; er det en rimelig Formodning af Kristnisagas Udgiiver, at denne Hauk, der døde 1334, har været dens Forfatter.

af Kristnisaga habes en stion af den arnamagnæanske Kommission besorget Udgave med latin Oversættelse, Noter og fuldstændige Register, Kjøbenhavn 1773 i 8.

Thorvald Vidforles Saga.

Fra Enden af det tiende Aarhundrede.

Thorvald Rodransen, af sine Reiser kaldet Vidforle eller den Vidtbereiste, en diæro Krigsmand og Ven af Svend Tveskieg, blev i Saxland bekiendt med Biskop Fredrik, med hvem han drog til Island for at forkynde Kristendommen 981. Da de med usorrettet Sag vare komne tilbage til Norge, og Thorvald der havde dræbt en Mand, som før havde fornærmet ham, skildtes Biskop Fredrik fra ham. Thorvald reiste siden til Jerusalem og bygte tilsidst et stort Kloster paa Klippen Dröfn i Garderige.

Stilen i denne Fortælling nærmer sig det fiortende Aarhundredes aandelige Tone, og Foredraget rober, at en Munk er Forfatteren. S. 298 og 322 citeres Gunlaug Munk, der døde 1218. Dog synes Sagaen skrevet af en af Gunlaugs Samtidige, thi det hedder S. 298: Gunlaug Munk sagde, at han hørte denne Fortælling af en sandbrue Mand, Glum Thorgilsson o. s. v. Et Udtog af denne Saga findes i den islandske Udgave af Oluf Tryggvessens Levnet 2 D. S. 42/46. J

320 Thorvald Bidførles Saga.

nogle Smaating afviger Thorvalds Levnet fra Kristnisagas Beretninger. I Øvrigt er, hvad der fortælles om Thorvalds Bedrifter i Island, som sædvanligt meget paalideligere, end Beretningen om hans Færd i Udlandet. Sagaen findes udgivet bag efter Hungurvaka og Paul Biskops Saga S. 254-339. Ved Dehlenschlägers herlige Sørgespil Palmatoke er Thorvalds Minde hæderliggen bleven fornyet.

Jarl Magnus den Helliges Saga.

Fra Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede.

Magnus Erlendsen, Jarl over en Deel af Ørfenskerne, blev falskeligen besørt hos sin Frende Hakon Jarl, der var bleven nød til at afflaae ham en Deel af sit Rige. Vel hindrede begges Venner dem fra at kæmpe mod hinanden, men paa et Stevnemøde, Hakon berammede, overmandede han Magnus og dræbte ham Aar 1110. Denne blev siden paa Verne anseet for en Helgen, og mange Mirakler fortaltes om ham.

Det meste Historiske i denne Saga stemmer med Orkneyingasaga og er vel taget fra denne. Inden citeres af en Mester Rodbert, der har et paa Latin om den hellige Magnus Nar 1130 illige Stykker, S 429, 448, 502, hvilke alle blot ere opbyggelige Betragtninger. Hvad er saareget for denne Levnetsbeskrivelse, er kun erretningen om Jarlens Reise til den engelske og Henrik, Wilhelm Bastards Søn, og endeel afsløse Historier som Beviser paa Jarlens Helhed. Sagaen kan formedels Stilen neppe være end det tiortende Aarhundrede, den er udgivet med Orkneyingasaga af Jon Johnsen 1780 i 4.

Saga om den hellige Jon Dg- mundsen. *

Inden af det ellefte og Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede.

Jon, en Søn af Augmund eller Dgmund, en anden Mand i Island, reiste som Barn med sine forældre til Danmark, hvor Kong Evend Ulfen

Sagabibliotek, 1 Bind.

Æ

(Estrithsen) tog vel imod dem. En Dag hans Moder kom til at sidde hos Dronningen ved Bordet, og Barnet rakte efter noget, som stod der, slog Moderen det over Fingrene; Dronningen sagde, gjør det ikke kiære Thorgerde, thi de Hænder, der slaaes, ere Biskopshænder. Disse Ord bleve anseete for en Spaadom. Jon blev først oplært af sin Fader, siden af Biskop Isleif. Han gjorde derpaa en Reise til Rom. Paa Tilbageveien over Danmark kom han ind i Kirken en Palme Søndag, og hørte hvorledes Præsten, der skulde foretæle Livdelseshistorien for Kong Svend Ulfen, stammede, og forrettede Tienesten slet. Han traadte da frem, tog Bogen, og læste saa høit og tydeligt, at alle forundrede sig, og Jon blev indtil Paaske i megen Anseelse hos Kongen. Paa denne Udenlandsreise var det vel og, at han bragte den lærde Sæmund tilbage til Fædrelandet. Det fortælles nemlig, at denne Sæmund saaledes havde hos en berømt Lærer fordybet sig i hemmelige Kunster, at han havde glemt sit eget Navn. Jon fik ham til at erindre sig igien, hvø han var, og til hemmeligen at forlade sin Lærer. Denne læste i Stiernerne, hvad Bet de vare dragne, og satte efter dem; Sæmund, der og kunde tyde Stierner, satte sine Sko, fyldte med Vand, paa sit Hoved, hvor

paa Astrologen troede ham druknet, og vendte om. Næste Nat saae Astrologen, han havde taget Feil, og vilde atter indhente dem; Sæmund saarede sig, lod sit Blod flyde i Skoene, og satte dem paa Hovedet; Astrologen blev atter skuffet ved at tro Sæmund myrdet, og mærkede for silde, hvor vel han havde lært Sæmund sine Kunster. Jon ankom til Norge, som Magnus Barfod regierede. Det hændte sig da, at en Islænder, der hed Gils, havde dræbt en af Kongens Folk, som havde myrdet hans Fader, og blev desaarfsag fængslet. Sigurd Ulfkrenge anklagede ham paa Thinget, og sagde blandt andet, at Islænderne vare saa uforfammede, at det var godt ti af dem dræbtes til Giengiæld for een af Kongens Mænd. Flere Islændere stode frem for at tale, men Kongen var saa vred, at han ei vilde høre dem; da hævede Præsten Jon sin Stemme, og bad blandt andet Kongen betænke: at der var en overste Dommer, at hvis han selv dømte retteligen, vilde han slippe med at brændes i Skierstiden, der er antændt af tørre Qviste, men dømte han uretfærdigen, skulde han brænde der, hvor Baalet bestaaer af tykke Knuder. Kongen dømte alligevel Gils fra Livet, og Jon kunde ei udrette andet, end at Manden blev iført hans præstelige

324 Jon Ogmundsens Saga.

Kappe, da han skulde hænges. Nu fortæller Sagskriveren, at da Jon flere Dage derefter gik ud, at see til den Hængte, fandt han ham lyslevende. Kappen havde bevaret ham aldeles karst, ikkun Fodderne, der rakte ned under Kappen, vare blevne fife. Dog søies til, at nogle Bøger sige, at om talte Gils ikke blev hængt, men erholdt Tilgivelse paa Jons Forbøn.

Da Gilsur var bleven Biskop i Skalholt, bade Indbyggerne af Landets nordlige og meest befolkede Fierding, om at en ny Bispestol maatte blive oprettet for dem. Jon Ogmundsen blev valgt til at være første Biskop i Holum, og sendt med anbefalingsbreve til Erkebisp Nilsur i Lund, men denne turde ei vie ham, da han havde tvende Gange været gift, førend at den pavelige Dispensation var erholdet. Jon reiste derpaa anden Gang til Rom, og fik den af Pave Pascal (den anden).

Som Biskop var Jon meget ivrig. Han lod en stor Steenkirke bygge i Holum af Thorod Samleson, en Mand der var saa klogtig, at da han fra sit Bærksted kunde høre, hvorledes Klerkerne lærte Grammatika, blev han selv heel kyndig i Latinen. En Skole lod han ogsaa opføre, blandt hvis Disciple vare adskillige udmærkede Mænd. Naar Skolens Lærer, Gisle Einerssen, skulde om

Hvitidsdagene tale til Folket, læste han op af Bogen; thi han meente det var bedre, at de saae, han hentede sin Kundskab fra lærde Mænds Bøger, end fra sit eget Hoved. Jon gjorde sig al Umage for at udrydde alle Levninger af Trolddom og Herdenskab. Saaledes befalte han, at man skulde falde Ugedagene, den anden, tredie Ugedag o. s. v. Navne der fandtes i de hellige Fædres Skrifter, og ikke Tyrøsdag, Odinsdag, Thorsdag. Han ivrede ligeledes mod den gamle Skik, at Mandfolk og Fruentimmer i Dands sang kielne Viser til hinanden.

Biskop Jon døde 1121 i sit 69 Aar. Blandt de Mirakler der fortælles om ham, er ogsaa dette, at da hans Lig skulde begravnes, var det saa tungt, at man ei kunde bære det af Stedet, og ved nstiere Undersøgelse fandtes det, at man havde glemt at give ham sin Biskoppelige Ring paa Fingeren, da denne blev sat paa, blev Liget bortbaaren uden Næie.

Denne Saga er maadeligen fortalt, og vist ikke ældre end det flortende Aarhundrede. Den kan dog heller ikke være yngre end det flortende Aarhundredes første Halvdeel, da den citeres i Laurentii Saga, som maae være skrevet i Aarhundredet

326 Jon Dgmundsens Saga.

dets Midte. Et Steds i Enden nævnes Papister, men at dette er en senere Tilføjning, er tydeligt af hele Fortællingens Tone, der bærer noksom Præg af Katholicismen. Arne Frode citeres eengang, i Anledning af Biskop Gissurs Ros. Gunlaug Munks tabte latinske Saga anføres tvende Steder, nemlig angaaende Lærerne ved den Skole, Biskop Jon stiftede, og de lærde Mænd der havde modtaget Undervisning, hvoraf adskillige endnu havde levet til Gunlaugs Tid. Den er bleven benyttet og jevnført med andre Efterretninger i Biskop Simons islandske Kirkehistorie 1 D. 320-327.

Arne Biskops Saga. *

Fra det trettende Aarhundrede.

Denne Levnetsbeskrivelse er den vidtløftigste og med størst Noiagtighed forfattede Biskops saga. Arne blev født i Island 1237 af en anseelig, men ikke formuende Familie. I sin Barndom udmærkede han sig ved sin Tausshed, Lyst til Læsning og kunstigt Haandarbejde. Han blev tidlig bekiendt med Abbed Brand, siden Biskop i Holum, der tog ham

til sig, og havde megen Indskyldelse paa hans Dannelselse. Efter dennes Død blev Arne udnævnt til at forvalte Bispedømmet under den treaarige Vacance; siden blev han den Skalholtiske Biskops Coadjutor, og 1269 udnævntes han selv af den Thronthiemske Erkebiskop Jonas til Biskop i Skalholt. Her gjorde han nogle velkomne Foranstaltninger, f. Ex at udsøgte Børns Lig, som forhen vare blevne begravne langt fra Kirken, nu maatte jordes tæt ved Kirkegaarden, og at Barselkoner, der døde før deres Kirkegang, og forhen vare blevne begravne paa Kirkegaarden, nu maatte begraves i Kirken, naar et brændende Lys blev baaren foran dem. Men derimod bekiendtgjorte han strax nogle Beslutninger af den thronthiemske Erkebisp, hvoraf især den ene, om at Patronatretten til alle Kirker og Bestyrelsen af alle de til samme bestemte Godser skulde overlades til Biskoppen ene, vakte den største Modstand. Det var forgievet, at de da værende Besiddere af disse Godser godtgjorde deres lovlige Udkomst til samme, vel endog beviste, at deres Forsædre kun paa de Vilkaar havde skænket Godser til Kirkerne, at deres Efterkommere skulde have Patronatsret til Kirken og Raadighed over Godset, imod at holde Kirken vedlige og vedbørligen underholde de ansatte Geistlige tilligemed

328 Arne Biskops Saga.

nogle Fattige. Sagen kunde ikke afgjøres paa Althinget, Island var kommet under den norske Konges Herredømme, og den throndhjemsk Erkebisp paaftod at ville dømme. Arne Biskop reiste til Norge tilligemed nogle af hans vigtigste Modstandere 1273.

Da Sagen skulde føres for Erkebisp, ifkun at tvende af Kong Magnus Lagabøter tilforordnede vare Bisiddere, kunde Udfaldet ikke blive andet, end at Biskoppen tildømtes den fulde Magt over alle Kirkegodser. Næst efter fik Biskop Arne, ifølge Aftale med Erkebiskoppen en nye Kirkeret indført paa Althinget; dette mishagede høiligen Kong Magnus, som forbad, at ingen Love, uden hans Samtykke, maatte vedtages, heller ikke nye Afgifter paalægges Almuen; men Erkebiskoppen skrev det modsatte, og uagtet de kongelige Befalingsmænds Trudsel, der paa Althinget baade yttrede deres Forbittrelse over, at Bønder turde være saa formastelige, at give Love, hvilket allene tilkom Kongen, og tillige spottede over Islænderne, der mod det, som Skik var i Norge, gave Tiende af Solvbelter, Kar og andet Læsøre (Kap. 29), lod Biskoppen sig ikke bøie. Da Kongen og Erkebiskoppen siden forligtes, faldt Sagen bort, og den nye Kirkeret vedblev.

I en større Strid blev Arne indviklet under Erik Præstehaders Regiering, da de Kongelige Befalingsmænd bekiendtgjorte 1283, at de geistlige Præbender, som Lægfolk, ifølge lovlig Arv havde modtaget, eller paa hvis Besiddelse de havde faaet Hævd, og vare blevne dem uretfærdigen fratagne af de Geistlige, igien skulde gives dem tilbage. Tvistighederne desangaaende vedvarede giennem Arnes øvrige Liv, stundom syntes han at give efter, men kaldte snart alt igien tilbage, og sparede ikke Bannstrafene, saavel mod dem, der besad Kirkegodser, som mod de kongelige Embedsmænd, der beskyttede dem. Disse bekymrede sig vel ikke meget om Bannfættelse, men omgikkes dog steds Biskoppen med megen Forsomhed. Flere Gange gjorde Arne i disse Anliggender Reiser til Norge, fulgte ogsaa Kong Erik, der gierne vilde holde den urolige Mand fra sit Bispedømme, paa et Sætog mod Danmark, hvorved han brugtes i adskillige Gesandtskaber; han vendte tilbage igien til Island, men blev snart foranlediget til at gjøre den femte Reise til Norge, paa hvilken han døde i Bergen 1298, efterat Striden om de geistlige Godser Aaret tilførr saaledes var bleven bilagt, at alle de Godser, som Kirkerne eiede allene, skulde staae under Biskoppens Bestyrelse, men hver Lægfolk eiede Halv

330 Arne Biskops Saga.

delen eller mere, skulde de bestyre det hele, imod at svare det til Kirkerne, som af den første Giver var bestemt.

Levnetsbeskrivelsen er forfattet af en Geistlig, og som det synes en samtidig, han beretter med Omstændelighed Talerne, der holdtes paa Thinget eller for Erkebispens Domstoel, og anfører temmelig upartisk begge Parters Grunde samt ordret adskillige Documenter. Dette Skrift er derfor vigtigt i det norske Hierarkies Historie ligesom og til at vise, hvorledes de norske Kongers Magt tiltog paa Island.

Biskop Laurentii Saga. *

Fra Begyndelsen af det fiortende Aarhundrede.

Laurentius Kalfsen blev født i Island 1267, tre Aar efter at Den havde underkastet sig den norske Konge. I sit sextende Aar blev han af Biskop Torund sat i Holums Skole, hvor han saaledes udmærkede sig, at han snart blev sat til at lære de andre og siden viet til Præst. Da han i flere

Biskop Laurentii Saga. 331

Nar havde forvaltet Embedet, blev han af Biskoppen sendt hen at lyse Van over en Høvding, hvilket han udførte med saadan Strenghed, at Høvdingen klagede til Biskoppen, som forligte sig med ham, og Laurentius fik Had til Løn.

Han drog derpaa til Norge med en norsk Magnat ved Navn Peder. Da denne friede til en af Kong Erik (Præstehaders) Slægt, og med Kongens Tilladelse skulde skrive hende et Brev til paa Latin tilligemed et latinsk Vers, fik han Laurentius til at forfatte dette. Stilen huede Kongen saa vel, at han tilbød Præsten at blive hos sig, men denne tog kun mod det for Vinteren, da han havde gjort Løfte om en Valfart til den hellige Olafs Skrin i Throndhien. Der vilde Laurentius anbefale sig hos Erkebiskoppen ved et latinsk Digt til Abbedisse Haltberas Ære. Erkebispen roste Skriften, men raadede ham fra at gjøre Vers, thi sagde han, *versificatura nihil est nisi falsa figura*, hvortil Laurentius svarede: *versificatura nihil est nisi maxima cura.* *) Erkebispen

*) Det er ikke ganske tydeligt i Haandskriftet, om det sidste Ord var, som Biskop Giusen antager i sin Kirkehistorie 2 D. S. 171, Laurentii Svar, eller det var nok et Ord Erkebispen fremførte, for at vise Versmageriets Besværlighed.

332 Biskop Laurentii Saga.

raadte ham til hellere at studere Kirkelovene hos den lærde Jon, en Flaminger, der havde studeret i Paris og Orleans, men ikke talte andet end Latin, Fransk og Flamingisk. Erkebiskoppen forbad ham at bære en rød Kiøle, hvilket ikke skikede sig for en Klerk, men forærede ham en god brun Klædes Kiøle, han selv havde baaret. Laurentius blev snare Erkebiskoppens Yndling, og tjente ham med megen Iver i hans mange Stridigheder med Domcapillet eller Korsbrødrene, som de i Sagaen kaldes; blev derfor og udnævnt til Præst i den hellige Olafs Kirke og penitentiarius, men da han ifølge Erkebiskoppens Befaling havde en Hvitidsdag oplæst en Banlysning over hele Kapitlet, forbittedes det dette høiligen, og søgte Leilighed til at hevne sig.

Nogle Aar efter sendtes Laurentius til Island at visiterer paa Erkebiskoppens Vegne med udbredt Fuldmagt, men han havde udbedet sig Runken Biorn af Prædikerordenen til Kollega, og denne var paa hans Fienders Side. Da de nu vare komne til Holums Bispedomme, og Laurentius, som blev slet modtaget af Biskop Torund, vilde der vise sin Myndighed; var Biorn ham imod i alt, og reiste siden fra ham tilbage til Norge. Did sendte og Biskoppen en Mand med Foræringer til

Domkapitlet og Klager over Laurentius, at han skulde have misbrugt Erkebiskoppens Navn, fordi nemlig denne havde givet ham et Par Blanketter med sit Segl under, hvilke han efter Omstændigheder kunde udfylde; af det ene havde han betient sig i en Stridighed med Abbeden i Munkethveraa, men denne havde, understøttet af sine Munke, taget Pergamentet fra ham, og revet det i Stykker.

Laurentius landede ved Throndhjem, som Erkebiskoppen laae meget syg, og Kapitlet havde tiltaget sig al Magt. Dette lod strax Laurentius lægge i Lænker, og kaste i det værste Fængsel, uddte ham derpaa at vende tilbage til Island, og underkaste sig den Straf, Biskop Torund der vilde paa lægge ham. Af denne blev han dog ikke haardt beegnet, og tilbragte nu en Deel Aar i Stilhed med Ungdommens Undervisning, tilsidst som Munk i Thingore Kloster. Audun, en af Laurentii Fiender ved Domkapitlet i Throndhjem, blev efter Torund Biskop i Holum; med ham blev Laurentius forligt, og da Audun var bleven døds syg paa en Reise til Throndhjem, bad han den ny Erkebiskop og Kapitlet, at erstatte Laurentius det Onde, de havde tilføiet ham, og udnævne ham til sin Eftermand paa Holums Bispestol. Saaledes blev Laurentius mod sin og Alles Forventning Biskop i det

334 Biskop Laurnetii Saga.

Etift, hvor han havde lidt megen Forfølgelse. Efterat have gjort en Reise til Throndhjem, og der være bleven viet, kom han tilbage og forvaltede sit Embede med megen Iver i 6 Aar, han døde 1330 i sit 63 Aar.

Denne Levnetsbeskrivelse, der bærer alle indvortes Præg af Troværdighed, synes at være forfattet af en Samtidig. Den giver ved sin Udførelighed gode Bidrag til det norske Hierarkies Historie. I Kinni Johannæi Kirkehistorie er den bleven benyttet 2 D. S. 169-183, der findes tillige adskillige Documenter aftrykte, der angaae denne Biskops Historie.

Den hellige Thorlaks Saga.

Fra det tolvte Aarhundrede.

Thorlak blev fød 1133 af en anseet Familie, var i sin Barndom stille, legede fielden og lærte Psalteren tidlig. Efterat være bleven viet til Præst, reiste han udenlands, og tilbragte 6 Aar i Paris og i Lincoln. Efter sin Hiemkomst blev han af

sine Venner opmuntret til at frie til en formuende Enke. Han reiste til hendes Gaard, men Ratten, før han agtede at frie, drømte han, at en anseelig Mand stod for ham, som sagde ham, at han et skulde frie til denne Kone, en anden Brud var ham bestemt; han friede aldrig siden. Da Klosteret i Thykvabæ blev stiftet, aflagde Thorlaf Munkeløfte, blev først Klosters Prior, siden 1172 dets Abbed. Da begyndte allerede Rygtet om hans Hellighed at udbrede sig. Ved en Ildbrand traadte han til, gjorde Korsets Tegn, og Ilden standsede. Det Bånd, han signede, blev anseet tjenligt baade for Mennesker og Dvæg. 1178 blev han viet til Biskop i Skalholt af Erkebiskop Eistein i Throndhien. Ved sin Tilbagekomst fra Norge søgte han at udføre Eisteins hierarkiske Planer med at ville lægge alle Kirkerne Eienomme umiddelbar under Biskopperne. Mogle af Godsernes Besiddere formaede han til at modtage, hvad deres Fædre havde helliget til Kirken, som Løn af Bispestolen; men den mægtige og lærde John Loptsen vilde ei, og da desuden Biskoppens egen Syster levede i Konkubinats med denne Mand, forarsagede dette et langvarigt Fiendskab. Det heed, at John og hans Tilhængere flere Gange havde tragtet Biskoppen efter Livet, men at denne vidunderligen var

336 Den hell. Thoralaks Saga.

bleven reddet. Biskop Thoralak, som stedse havde været sygelig, døde 1193.

Strax efter hans Død fortaltes flere Drømme, der vidnede om hans Hellighed, man saae et skinnende Lys brænde over hans Grav, og en hovlam Hest kom sig, da Rytteren paakaldte Biskop Thoralak. I Anledning af disse Terteegn holdt Biskop Pall mange Møder med de flogtigste Mænd paa Althinget, hvorefter det fastsattes 1198, at det skulde være enhver tilladt at giøre Løfter til den hellige Thoralak, og synge Messe til hans Ære paa hans Dødsdag den 23de Januar. Kort efter blev den 13de August hans Been med megen Høitidelighed optagne og hensatte i et Skrin paa Kirkegulvet. Dagen blev en stor Festsdag, paa hvilken en Mængde Mennesker fra hele Den strømmede til Skalholt, og en Mangfoldighed af Underkurer bleve derefter fortalte og troede.

De tresierde Dele af denne vidtløftige Saga indeholde de Underkurer og Terteegn, som skeete, saasnart den ny Helgen blev paakaldt. Hans egen Levnetsbeskrivelse er fort, og indeholder lidet mærkeligt. Sagaen, vi have tilbage, grunder sig rigtig nok paa en Beretning fra een af Thoralaks Samtidige, men er siden bleven omarbejdet.

S. 159 *) hedder det, at Sagamesteren havde anført nogle Ord, som Gissur havde talt ved Thorlafs Grav; her skilner altsaa Sagaens Bearbejder mellem sig og Sagamesteren eller den, der først havde beskrevet Thorlafs Levnet, en Mand, som kunde erindre et Stykke af Vigprækenen over Thorlaf. S. 354 anføres en Tildragelse fra Aar 1325. Sagaen, som vi nu have tilbage, er vel altsaa skrevet i Midten eller Enden af det fiortende Aarhundrede.

Uf denne Saga har Biskop Finn Johnsen, i sin islandske Kirkehistorie 1 D. S. 287-300 meddeelt et fuldstændigt Udtog. Han tilføier, at den skrinlagte Helgen blev paakaldt ikke blot i Island, Færøerne, Orkenøerne, Grønland, men og i de trende norske Riger; dog er han ingensinde bleven kanoniseret. At den hellige Thorlaf ogsaa skulde være bleven paakaldt i Engelland, Skotland og Holland, ja at Keiser Balduin skulde i Konstantinopel have byggt en Kirke til hans Ære 1204, anføres i ovennævnte Kirkehistorie S. 298, men uden Bevis. Et Sted, der citeres af Biskop Laurentii Saga, som Bevis for at Thorlafs Dyrkelse

*) I det Annamagnæanske Haandskrift No. 387. 4.

338 Den hell. Thorlaks Saga.

havde udbredt sig til Engelland, indeholder blot en intetsigende Fabel. Ved Reformationens Indførelse i Island, blev Thorlaks Skrin skilt ved sine prægtige Prydelser, og de sværmende Lystigheder, som Fæhyrderne omkring Skalholt pleiede at anstille ved hans Festsdag, bleve forbudne i 590. I den danske Calendar findes Thorlaks Navn ved 23 Decbr., men det var først den berømte Astronom Ole Rømer, som af Høflighed mod sin Kollega, Professor Arne Magnæus, satte ham deri 1706.

Adskillige latinske Legender over den hellige Thorlak findes i Langebeks scriptores rerum Dan. 4 D. S. 623, 632.

Grønlands Annaler. *

Uagtet egentlige Annaler ere udelukkede af dette Bibliothek, maae dog ovenanførte optages, da Annalerne kun udgiøre Skriftets mindste Deel. Det er en Samling af allehaande Efterretninger om Grønland, foranstaltet af Biørn Johnsen af Skardsaa, den samme, af hvem haves en trykt Fortsættelse af de ældre Annaler, og som levede i Midten af det syttende Aarhundrede.

Samlingen indeholder adskillige Efterretninger, tagne af en Hauksbog eller af et forresten tabt Skrift, angaaende Grønlands Bebyggelse af den Laugmand Håuk, der levede i Enden af fiortende Aarhundrede; og gav Landnamabogen sin nærværende Form. Desuden findes her Stykker af en kort Chorographi over Grønland af en Bog, der kaldes Griplá og endnu en anden liden Chorographi; fremdeles et Par gamle Coursforskrifter for dem, som vilde reise til Grønland; nogle Efterretninger om Søfarende, der, efter Seiladsen til Grønland var ophørt; bleve ved Stormi drevne Landet nær; Udtog af Kroka Nefs Saga og Speculum regale, endeligen nogle korte Annaler om den islandiske Kolonies Stiebne i Grønland til 1461. Mærkeligen anføres der ved Aar 1379, at Skrælingerne *) havde anfaldt Grønlands Beboere, dræbt atten og bortført tvende Børn. Dette fatt forbindes med en anden Beretning i denne Samling; der findes trykt hos Torfæus S. 27, frá

Y 2

*) Det samme Folkefærd, de islandiske Søfarende havde seet paa Amerikas nordligste Kyster, af Frugt for hvilket de endog havde forladt disse (see Erik Rødes Saga), og hvis Spor Grønlands Nybyggere troede at have fundet flere Stedet i Edinbet. (Aar Frodes Scheba Kap. 6.)

en grønlandsk Præst til en Landsmand, Hofpræst hos Kong Magnus Hagensen i det trettende Aarhundrede, hvor det hedder, at nogle Grønlandere, der vare reiste langt nord paa, havde seet Spor af Skrælinger, og hørt at endnu flere af saadanne Spor vare bleve bemærkede af Reisende, der endnu vare trængte længere frem. Heraf synes at følge med stor Rimelighed, at den Flaade, der 1418 havde overfaldt Grønland og bortført Fanger til det hedenske Naboland, hvilket et Brev fra Pave Nicolaus V til Biskoppen i Island omtaler*) just har tilhørt disse Skrælinger, hvis gientagne Angreb tilsidst har ødelagt Kolonien, der maaskee tillige var bleven svækket ved den sorte Død eller Pesten, som ved det femtende Aarhundredes Begyndelse, saa rædsomt ødelagte Island. Man behøver derfor ikke antage med Hr. Eggers, at en vis Richnis æventyrlige Tog, hvorom den venetianske Ridder Zeno har meddeelt Efterretning,**) skulde have voldet Koloniens Undergang. Den an-

*) Trykt i Schlegels Sammlung zur dänischen Geschichte. Erang Fortsetzung der Geschichte von Grønland S. 345. Biskop Egedes Efterretninger om Grønland S. 87.

**) Ramuzios Navigazioni, Vol. 2. fol. 222. Forster Geschichte der Schifffart im Norden S. 217.

førte Samlings Brudstykker fra det stortende og femtende Aarhundrede ere vel meget ufuldstændige, men bære Troværdighedens Præg, og ere de vigtigste overblevne Bidrag til Historien af de islandske Koloniers Skiebne i Grønland, samt til at besvare Spørgsmaalet om den gamle Østerbygd var den Deel af Grønland, der nu beseiles.

Haandskriftet er bleven brugt af Arngrim Johansen i hans Grönlandia oversat paa Islandsk i Skalholt 1688 i 4. og paa Dansk af Busæus, Kbhvn. 1732 i 8. Fuldstændigere er det benyttet af Toræus i Grönlandia antiqva 1706 i 8., og i en Afhandling af H. P. v. Eggers om Grønlands Østerbygds sande Beliggenhed i det danske Landhuusholdnings Selskabs Skrifter 4de Deel S. 241-320. Dets vigtigste Stykker findes trykte adspredt i de anførte Skrifter. Den sidstnævnte Forfatter søgte at godtgjøre tværtimod den ældre Mening, at Grønlands saakaldte Østerbygd ikke var noget andet Land end Vesterbygden, hvorpaa de nuværende danske Kolonier ere anlagte. Denne Mening er bleven giendreven af Lieutenant Wornskiold, der, som Botaniker, har gjort en Reise til Grønland. Han beviser i en Afhandling, trykt i Skandinaviske Museum for 1814, 2 H., S. 298-403, at Islandernes Mening har den større Rimelighed for sig.

Af Biørn Johnsens Samlinger om Grønland havees en gammel Papiraffskrift blandt de arnamagnæanske Haandskrifter No. 768 i 4., en nyere Affskrift No. 769 i 4., og en dansk Oversættelse No. 778 i 4.

Thorstein Stanghugs Thattr. *

Fra Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede.

Thorstein, der med sin Fader, en uglevet Viking, levede af at opføde Heste, fik Tilnavnet Stanghug, fordi han paa et Hestething var bleven slaet i Hovedet af en Hestestav. Da Faderen bebreidede Sønnen, at han lod dette gaae upaaanket hen; dræber denne Sierningsmanden, en Huuskarl hos Høvdingen Vigabiarne, som derpaa lader Thorstein erklære fredløs uden imidlertid at fuldbyrde Dømmen. Dog, egget af andre, sender han to Mænd hen at dræbe Thorstein, men som blive dræbte af denne. Da Thingmændene derfor tale ilde om Biarne, reiser denne ene hen til den fattige Thorstein for at kiempe med ham. Denne tilbyder sig at ville forlade Landet; "thi jeg kiender

Thorst. Stanghugs Saga. 343

din Edelmød, Du vil skaffe min Fader sit Arbejde gjort, naar jeg er borte." Men Biarne vil ei antage det, og de slaes en Tidlang heftigt. "Mig tørster," sagde Biarne, "thi jeg er ei saa vant til Arbejde, som Du, gaf til Bækken." Thorstein henter Vand, Biarne lægger sit Sværd ned. Thorstein tager det op, og seer derpaa. De slaes siden igien. Biarnes Skotsvinge gif i Stykker, bind den, sagde Thorstein, gif ind i Huset og hentede to Skiolde samt et bedre Sværd til Biarne. Begge hug strax Skioldene itu, nu først mærkede Biarne, at Thorstein ei før havde hugget saa stærkt han kunde, og antog Thorstein i den dræbte Hunskarls Sted.

Fortællingen synes sandfærdig med mindre Edelmødighedstrækkene skulde være lidt usmykkede. Vigabiarne omtales i flere Sagaer, især i Heidarviga Saga. Genealogierne, der anføres, stemme med Landnamas og Kristnisagas. Ved en saa lille Fortælling kan dens Alder ei bestemmes. Den kan gjerne være fra det tolvte Aarhundrede.

Thattr om Thorstein Hvide. *

Fra det tiende Aarhundrede.

Denne lille Fortælling staaer i noie Forbindelse med Brodhelges Saga. Thorstein Fagre seiler til Norge i Selskab med Einar, efterat have trolovet den skønne Helge. I Norge bliver han syg, Einar gior et Spotdigt om ham, forlader ham, og ved sin Tilbagekomst til Island udgiver ham for død, hvorpaa han ægter hans Brud. Da Thorstein Fagre kommer tilbage, dræber han Einar, og vil derpaa forlade Landet, men angribes forinden af Einars Fader, der blev understøttet af Thorstein Hvides Søn Thorgils, denne falder i Kampen, og Thorstein Fagre undkommer, men erklæres fredløs paa Thinget. Efter fem Aars Forløb vender han tilbage, begiver sig til Thorgils's Fader, Thorstein-Hvide, der var blind af Ælde, og tilbyder ham rige Boder. Denne svarer, han vilde ei bære Sønnen i sin Pung. Thorstein Fagre lægger derpaa sit Hoved i den Gamles Knæ (en symbolisk Handling, hvorved han gav ham Magt over sit Liv). Den Gamle svarer: "Jeg vil ei lade dit Hoved slaae af, Ørene passe bedst der,

hvor de vore, men Du skal bestyre mine Eiendomme, saalænge jeg vil." Dette skedte, Thorstein Fagre gifter Helge, og boer hos den anden Thorstein, indtil Sunnesønnen Brodhelge blev voksen; da frygtede Bedstefaderen dennes Hevn, og bad Thorstein Fagre drage bort. Fortællingen er saare simpel, den er yngre end Brodhelges Saga, da den citerer denne. Thorstein Hvides Historie fortælles i Landnama S. 276.

Thattr om Audun Vestfyrdka. *

Fra det ellefte Aarhundrede.

Audun var en fattig Islænder, der havde anvendt alt, hvad han eiede, paa at fiske i Grønland en hvid Bjørn, der blev anseet for et kostbart Stykke. Han reiste med den over Norge til Kong Svend Estrichsen, hvem han havde bestemt denne Foræring. Kong Svend gav ham først Penge til en Komerreise, derpaa, da han var kommen fattig tilbage, og ei vilde blive hos Kongen som Skutilsvend, gav Kongen ham et ladet Skib, en Pose med Salt og en Guldring. Harald Haardraade,

346 Thattr om Aud. Vestfyrdska.

Der kun paa de Vilkaar havde ladet Audun reise ned til sin Fiende, at han skulde fortælle ham, hvordan han blev modtaget, tilstod, at Svend havde vist sig høimodigere end han vilde have været.

Denne Anekdote indeholder vel intet utroligt, men synes dog udsmykket. Den er ei yngre end det fiortende Aarhundrede, da den findes i den Flatoeske codex col. 828 830. Suhm har gjort Udtag deraf: danske Hist. 4 D. S. 477, 480.

Thattr om Guld Ases Thord. *

Fra Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede.

I Kong Eisteins Tid kom en østfyrdsk Mand ved Navn Thord til Norge, han var fattig, men god Skald, og blev vel modtaget af en rig Frenskone ved Navn Asa, der endog blev hans fortroligste Veninde, og skaffede ham Keilighed til at berige sig ved Handel paa Engelland. Derover bleve Asas fornemme Slægtninge avindsyge paa Thord, hvorfor Asa raadte denne at gjøre en Gang over Vidkun, den mægtigste iblandt dem. Thord gjorde

Thattr om Guld Ufes Thord. 347

det, og erhvervede sig derved Vidkuns Venſkab, der endog ſiden forsvarede ham mod en mægtig Mand, Ingemar af Uſt, indtil Kongen ſelv antog ſig Thords Sag og Ingemar gik vred til Danmark.

Denne lille Fortælling ſynes at være troværdig. Vidkun nævnes i Enden af Magnus, Barfods Saga.

Thattr om Thorſtein Frode. *

Fra det ellefte Aarhundrede.

En Thorſtein drog til Norge og morede Harald Haardraade og hans Hof en Winter med ſine Sagaer. Mod Julen blev han tungſindig, og tilſtod Kongen, ſom havde mærket Marsagen, det var fordi han ingen Sagaer havde tilbage at fortælle, uden een, med hvilken han ei torde komme frem, den nemlig om Kongens udenlandſke Bedrifter. Men Kongen vilde høre den, og magede det ſaa, ved at afbryde Fortællingen, naar den havde været en Stund, at den blev udtrukket fra første Juledag af i tretten Dage. Den var grundet paa

348 Thattr om Thorstein Frode.

Haldor Snorresøns Beretninger, som selv havde været med, og den behagede Kongen saa vel, at den forskaffede Sagamanden en god Skibsladning i kongelig Gave.

Anecdoten, der indeholder adskilligt karakteristisk, synes troværdig.

Thattr om Thorstein Austfyrdste.*

Fra det ellefte Aarhundrede.

En Thorstein fra Østfjorden reddede paa en Reise giennem Danmark en Mand's Liv, der var anfaldet af fire. Manden kaldte sig Styrbiørn, og bad Thorstein, naar han vendte tilbage fra sin Pillegrimsfærd til Rom at spørge i Kongens Gaard efter Styrbiørn. Han gjør det, og man leer ham ud, indtil Kong Magnus den Gode tilkiendegiver, det var ham selv, der var bleven reddet.

Fortællingen er ei utrolig, men uviss, da den kun findes i et af de arnæmagnæanske Haandskrifter No. 496 i 4., der indeholder en blandet Samling.

Saga om Thorgrim Prude og hans Søn Biglund.

Fra Enden af det niende og Begyndelsen af det tiende
Aarhundrede.

Thorgrim Prude, Søn af Erik Jarl paa Rogaland, elskede den skønne Olove og bortrøbede hende, da hun mod sin Villie skulde giftes med Ketil fra Romerrige; han blev derfor af Harald Haarfager dømt landflygtig. Thorgrim bosatte sig med Olove i Island, deres Sønner vare Biglund og Erosfe; med dem blev opfostret Ketilride, Datter af Thorgrims Ven og Rabo Holmfell. Biglund elskede hende, men hendes Brødre vare ham imod. Disse angrebe ham endog, men faldt i Kampen, og Biglund maatte med sin Broder forlade Landet. Da de efter tre Mars Forløb seilede tilbage, bleve de forslagne af Stormen til en anden Kant af Landet. Der fandt de Ketilride gift med en gammel Mand. Hun lod som hun ei kiendte dem, de havde givet sig fremmede Navne. Den Gamle indbød dem at overvintre hos sig. Onde Tanker opstode vel stundom hos Biglund, men han undertrykte dem, understøttet ved sin Broders Formaning. Mod Vinterens Ende forlod den Gamle

350 Thorgrim Prudes Saga 2c.

Gaarden for nogle Uger og overlod sine Giestvenner at passe paa den. Brødrene fandt det dog raadeligere at begive sig saalænge bort til deres øvrige Reiseselskab. Da den Gamle kom tilbage, havde han deres hele Slægt med sig, og det fandtes da, at han var deres Farbroder, som efter Aftale med Ketilrides Fader, der ei ophørte at være Thorgrims Ven, havde for et Syns Skyld fæstet Ketilride, dog uden at hun kiendte Sagens Sammenhæng, for at sikkre hende til Viglund.

Denne Saga har intet utroligt, den indeholder en saa god Forvikling og saa skønne Træk, at man læser den med Behag. Men den har neppe noget historisk Værd. Ikke blot at Stilen er nyere, fyldt med senere Ord og Behdinger, s. Ex. burdugum konum, velbyrdige Koner; allra hande, allehaande o. s. v.; at Bersenes Plads i denne Saga synes at vise, at de ere satte af Forfatteren, for at udsmykke Fortællingen; men der forekomme mange enkelte Træk, der ei passe paa den gamle Tids Sæder. Saaledes Kap. 2, at Thorer Jarl lod bygge et Jomfrubuur, hvis Vægge vare indlagte med Guld, og at han holdt mange Lærerinder til sin Datter, Kap. 3, at Erik Jarl modtog Harald Haarfåget med alle slags Instru-

Thorgrim Prudes Saga :c. 351

menter, havde en Harpe besat med Guld og Sølvstrenger og en Have med skønne Blomster og faure Æbler. Disse Skildringer forekomme ellers kun i de fabelagtige Sagaer, ligesom overalt den livlige Udmaling af Skuepladsen for Begivenhederne ikke hører til den gamle Sagas Tone. Kap. 9 skildres Viglunds og Ketilrides voxende Elskov med en sentimentalst Omstændelighed, der ellers aldrig findes, og ved Udtryk, der ligner Kongespeilet og ikke den gamle Sagas Sprog. Hertil kommer endnu, at af alle Sagaens Hovedpersoner nævnes kun Holmfel i Landnama S. 82 og det endda med nogen Forandring i hans Slægt. Alleneste en af de yngre Haandskrifter af Landnama har her det Tillæg, hans Datter var Ketilride, som Viglund ægtede, og af andre Sagaer er det kun den uesterrettelige om Bard Sneffelds Æg, der nævner Ketilride og Viglund Kap. 3. Neppe er altsaa denne Saga ældre end tiotende eller femtende Aarhundrede. Den islandske Text er udgivet i Markusens Sagasamling. En dansk fri Oversættelse deraf ved Captain Abrahamsen findes i det Scandinaviske Museum for 1800 S. 171.

Saga om Gunnar Keldugnupsfifi. *

Fra det tiende Aarhundrede.

Gunnar, Thorbiarns Søn paa Keldugnup, blev i sin Opvæxt anseet for en Taabe, men han havde Kiempestyrke. Ved en Leg dræbte han en Træl hos Thorgrim Gode paa Haurgs Land og blev derover forfulgt af dennes Sønner; men han dræbte dem, trolovede sig med Systeren og reiste til Norge, hvor Hakon Jarl nødte ham til at kiempe med en Blaamand, antog ham dog siden ved sit Hof. Han reiste derpaa tilbage til Island, og giftede sig med Helga.

Denne i sig selv lidet mærkelige Saga er uden Tvivl et Digt, da hverken Gunnars eller Thorgrims Navne forekomme i Landnama, og Gunnar neppe heller nævnes i nogen Genealogie. Hele Fortællingen, der har desuden adskilligt usandsynligt og intet karakteristisk; synes derfor at være en senere Efterligning af andre Sagaer. Kampen med Blaamanden er det samme, som fortælles om Finboge i hans Saga og om Bue i Kjalnesingasaga.

Orms Storołffens og Asbiørn Prudes Saga.

Fra Enden af det tiende og Begyndelsen af det ellefte
Aarhundrede.

Orm den Stærke, Søn af Storołf, Sønesøn af Landnamsmanden Hæng, gav i sin Ungdom de overordentligste Prøver paa Styrke. I sit tredivte Aar reiste han til Norge, hvor han indgik Fostbroderlaug med Asbiørn Prude fra Danmark, en Søn af Bifil, der var Broder til Besete paa Bornholm. Efter at de havde været nogen Tid paa Vikingstog, drog Orm tilbage til Island og Asbiørn til Sandverne, hvor han efter en Bølves Spaadom blev fanget af Totunen og Troldmanden Bruse, og imedens han pintes til Døde, quod en Sang. Orm hevuede Asbiørns Død paa Bruse og hans Troldkat, i det han paafaldte Apostelen Peder, reiste siden til Rom, aflagde efter Tilbagekomsten Prøver paa sin Styrke for Erik Jarl, og døde i Island.

Denne Saga er fuld af utrolige Begivenheder, og uden Tvivl det fiortende Aarhundredes Foster. Storołf og hans Søn Orm nævnes i Sagabiblioteket, i Bind. 3

354 D. Storolffsens og A. Prudes S.

Landnama S. 330, 334, 338, men der siges intet andet om Dem, end at han var stærk og gift med Thorun, Bork's Datter, hvilket sidste Sagaen ei omtaler. Asbjørn Prudes Dødsfang er efter Arne Magnæi Mening neppe ældre (see Suhms Historie af Danmark 3 D S. 294). Dette Eventyr findes bag i den islandste Udgave af Oluf Tryggvesens Saga.

Rialnesingasaga

eller

Saga om Bue, Andrids Søn.

Fra Enden af det niende og Begyndelsen af det tiende
Aarhundrede.

Bue blev forfulgt, fordi han ei vilde offre til Thorgrim Godes Tempel, men han dræbte Thorgrims Søn, og opbrændte Templet. Efter at have haft en ny Strid i Anledning af hans Fæstems Olufa, drog han til Norge, hvor Harald Haardsfager, til Straf fordi han havde brændt Guden, som Alle burde hædre, bød ham at hente

et Skiftafl hos sin Fosterfader Kong Dobre. Nu fortællés vidtløftigen, hvorledes Bue tilbragte Vinteren inde i Fjeldet, og ved Hielp af Kong Doves Datter, der blev frugtsummelig ved ham, opnaaede det søgte Klenodie. Bue vendte siden tilbage til Island, og ægtede den Thorgrims Datter, der havde forfulgt ham. Men da 12 Aar efter hans Barn med Kong Doves Datter kom ud til Island, og Bue ei vilde erkiende ham for sin Son, førend han havde prøvet Styrke med ham, blev han dræbt i Kampen.

—

Af dette Udtog sees, at en stor Deel af Bues Historie hænger nøie sammen med Eventyret om Kong Dobre, og maae altsaa være Kabel. Fortællingens Begyndelse synes vel sandfærdig, og nævner Helge Viola og Orlyg, der forekomme i Landnama S. 22, 25 og Oluf Tryggves. Saga isl. Udg. 2 D. S. 14, men strider dog mod Landnama i at give Helge Violas Børn gandske andre Navne, og tillægge Stedet Estubierg andre Beboere. Da nu Bues Navn slet ikke forekommer hverken i Landnama eller nogen anden Saga, er det rimeligt, at han er en opdigtet Person, af hvilken imidlertid Thomas Dempster har i Meno-

logium Scoticum, ſom Torſæus beretter i Fortalen til Orcades, dannet en Iſlændernes Apoſtel, paa Grund af Templet, han ſkulde have brændt. Sagaen har ingen Verſ. I Stilen findes adskillige mere Udtryk, ſom dog nok ſkyldes Afſkriveren, thi den er neppe forfattet ſenere end i det fiortende Aarhundrede, da alt det Eventyrlige deri har gammel nordſkt Præg, og den mærkelige Beſkrivelse over Afgudstempelt, S. 4, havde neppe i en ſenere Tidſalder kunnet erholde den Grad af Sandfærdighed. Sagaen findes i Markusſens Samling i 8.

Saga om Jökul Bueſon.

Fra det tiende Aarhundrede.

Jökul, Son af Bue og Dovrekongens Datter, var i Brydning med Kaderen bleven Mærſag til hans Død. Han forlod derpaa Iſland, blev af Storm forſlaet til Grønlands Udegne, hvor han sloges med Trolde, og derved befriede Prinds Hvidſerk og hans Søſter Marsibilla, Børn af Kong

Saga om Tokul Bueson. 357

Idan i Afrika. Han ægtede derpaa Marsibilla, blev Konge over en Deel af Afrika.

At denne Fortsættelse af Buesaga er et ventyr, behøver intet Beviis; at den neppe er dre end det femtende Aarhundrede, maaskee end yngre, synes Sproget at vise; den findes udvet i Markusens Sagasamling i 4.

Kroka Nefs Saga.

ra Midten af det tiende til henimod Enden af det ellefte Aarhundrede.

I Hagen Adelsteens Dage opvoorte i Island en is Nef, der blev anseet for en Laabe; men da han, for at hevne sin Moder, havde begaaet et Mord, og derfor skulde flygte fra Landet, forskædigede han et kosteligt Skib, uden at have seet noget andet end et Duffeskib, hvormed han som Barn havde leget. Han seilede til Grønland, hvor han otter vise sit mekaniske Talent ved at bygge en Træborg med kunstige Vandrender i, der slukte den Ild, hvormed hans Fiender vilde opbrænde den,

og da de satte efter ham til Skibs, fik han dem til at holde op med at forfølge sig, ved at lade Skibets Segl i en vis Afstand lidt efter lidt falde, hvorved han fik dem til at troe, at han alt var langt borte. I Throndhjem dræbte han Harald Haardraades Hirdmand, der vilde voldtage hans Kone, hvilket han selv, forklædt som en gammel Mand, fortalte Kongen paa en forblommet Maade, og flygtede derpaa til Danmark, hvor Svend Estrithsen gav ham en stor Forlehning, og kaldte ham Sigtrng. Ref drog siden til Rom og blev jordet i et Kloster i Frankland. Fra ham nedstammede Absalon.

Denne Saga er upaatvibveligen et blot Eventyr. Uagtet det hedder i dens Slutning, at Thormod Refs Søn drog tilbage til Island, og at fra ham mægtige Mænd nedstamme, nævnes han dog aldrig i nogen Genealogi. Fortællingen indeholder mangfoldige Urimeligheder, foruden den kronologiske Bommert, at lade Ref være født før 950, og dog hundrede Aar derefter endnu ingen gammel Mand. De mørke Taler ere barnagtige, og det Hele viser en Jagen efter det Forunderlige, der rober en senere Tids Smag. Begyndelsen, hvor det hedder, at Ref er født ude i Island,

De antyder, at Fortællingen var forfattet i Norge eller Danmark, men Stilen er dog ægte norsk, og uden Tvivl fra det fiortende Aarhundrede. Aldeles fridende mod den Alders Aand, hvilken Sagaen henføres, er og, hvad Geste 45 beder den bortreisende Ref om, at han, is han ei kom tilbage, dog maatte lade skrive Fortælling om sin Færd, thi den vilde werde værdelig. Med Frie erklærer altsaa Torfaus Refs Saga for et Eventyr i sin series regum Danicæ S. 26, 27; hvorhos man alligevel kan istaae, at Fortællingen er digtet med Bekiendskab om den gamle Eids Sæder. Den findes i Karfusens Sagasamling i S.

Bard Dumbsons Saga.

fra Enden af det niende og Begyndelsen af det tiende Aarhundrede.

Bard, Son af Kong Dumb i Niseland, blev opfocht af Biergboen Dovre, og giftede dennes Datter Glamgerda. Da hans Fader blev ihjelslaget

360 Bard Dumbsons Saga.

af Thusserne, flygtede han til Norge, hvorfra han for Harald Haardsfagers Skyld, drog til Island tilligemed sin Kone Gnupa Bard. Hans Datter Helge blev en Gang af hans Brøders Thorfel Bundenfods Sønner stødt ud paa et Stykke Is, hvorpaa hun blev drevet til Grønland til Erik Røde, og der gift med Midfjord Slegge. Bard hevnede sig paa Thorfels Sønner, hvorpaa han drog bort med sit Gods fra Mennekeselskab, og man mente, han havde i Isken gjort sig store Puler. De, der boede deromkring, kaldte ham derfor Snefeldets Is, gjorde Laster til ham, naar de vare i Nød, og der fortælles adskilligt om dem, der af ham bleve hjulpe.

Den største Deel af denne Historie maae nødvendigens være en Fabel. Kong Dumb er uden Tvivl en opdigtet Person, men har han nogensinde levet, maae det have været længe før Harald Haardsfagers Tid. Hvis Bard blev opfoeret hos Biergboen Dovre, ogsaa en fabelagtig Person, før Kong Harald Haardsfager kom til denne, var Bard for gammel til, at hans Datter kunde som ung Pige komme til Erik Røde i Grønland. Bards Reisesæller Gnupa Bard og Thorfel Bundenfod nævnes i Landnama, men Bard selv ei, der maa

Bard Dumbssøns Saga. 361

e altsaa aldrig har været til. Da imidlertid
ette Eventyr om Bard er endnu bleven fortsat
en anden Saga om Bards Søn, og citeres i
Arman's Saga; da den islandske Almue endnu
ed at fortælle meget om Bard og hans Hule
Dlaffens Reise i D. S. 76), og der uden Tvivl
det mindste efter nogle Haandskrifters Læsemaade
gtes til denne Overtro allerede i Niala Kap. 124)
ar Bard ventelig været en Landnamsmand, der
lev borte paa Isken, om hvem Landnamas For-
ttere tie, fordi de havde intet uden Fabler at
erette. Sagaen er i sin nærværende Form at an-
e for et Eventyr, maaskee fra femtende Aar-
hundrede. Det findes i Markusens Sagasam-
ing i 4.

Arman's Saga.

Kra Enden af det niende og Begyndelsen af det tiende
Aarhundrede.

Arman, en Søn af Dalman, Kong Dumb's Ven,
maatte forlade Norge, fordi Erik Blodøxe havde

ham mistænkt for at være elsket af Gunhilde. I Island boede han paa et Fjeld, hvor han hialp Folk til at finde deres Qvæg, siden paa kaldte de ham, naar noget savnedes, og det hialp. Der paa fortælles Historier, den ene æventyrligere end den anden, om dem han havde hialpet. Den sidste Historie er om en Tjenestekarl hos den hellige Jon Ogmundsen, Biskop i Holum, hvem Arman hialp til at finde nogle Heste, han havde mistet.

Kortællingens Indhold viser tilstrækkelig, det er et Eventyr. Arman nævnes intet andet Sted. Da her Bard Dumbson omtales, synes denne Saga yngre end Bards. Det eneste mærkelige er et Proceskneb Kap. 7, der synes at være gammelt, hvor En, som med Magt var bleven hindret Afgang til Lovbierget, gaaer derhen aarle om Morgen, og, skøndt Dommerne ei vare der, fremfører Stevningen med alle Formaliteter, hvilket Lavmanden siden erkjendte for gyldigt. Sagaen er særskildt trykt paa Hrapsey 38 S. 4.

Saga om Gest, Søn af Bard

Snefields Us.

Tra Enden af det tiende Aarhundrede.

Gest fortælles at have været en Søn af Bard, der var et Slags Biergtrold, og Midfiord Skegges Datter. Hans mærkeligste Bedrifter bestode i, at han nedlagde mange Trolde ved et Bryllup, og sendtes prinsigned af Kong Olaf Trygvæsen til Hælluland, at opbryde Kong Ragnars Hvi, fordi denne som Spøgelse havde hiemsøgt Olaf. Dette Almestue-Eventyr er samtidigt eller maa skee lidt yngre end Bards Saga. Ingen anden Saga veed noget om denne Gest, som venteligen blot er en opdigtet Person. Af denne Fortælling kan intet læres uden senere islandske Almestueninger om Trolde. Den findes i Markusens Sagasamling i 4.

Huldasaga.

Der var engang en Konge over Vigen i Norge, ved Ravn Hiordvard, en Sannesens Søn af Kong

Odin. Hans Dronning fødte ham en Søn, hvem hans Fostermoder, Spækonen Leda af Asernes Æt, tog til sig, kaldte Hildebrand, og opdrog i sin Hule til hans tiende Aar, da hun bragte ham tilbage til sin Fader.

Leda havde selv en Dattersøn, der hed Koff, han gjorde et farligt Tog mod Troldene i Nærved Skov, og dræbte dem alle især ved Hielp af Troldkønen Hulda og hendes Døttre Thorgerda og Vro. Denne Hulda var Odins Veninde. En Dag da Kong Odin red paa Jagt, ledsaget af sine Hofmænd, Loke og Hæner, var han bleven lokket af en med Guldringe prydet Hiort til en affides Egn, hvor han blev vel modtaget af Troldkønen Hulda med hendes tvende Døttre Thorgerda og Vro. Efterat Odin havde tilbragt Natten hos Hulda, fortalte denne ham sin Historie. Rudent den Tykke, Konge i Niseland, havde ægtet Dronningen over Huldemænds (de Skiultes) Land, der hed Nagia, og var af Chams Afkom; men da Rudent havde siden glemt hende, havde hun ladet sit Barn, som hun kaldte Hulda, bære ud i den vilde Skov, derefter paaført Rudent, Døden, og var selv omkommet af Harmen. Rudent's Broder Sigas, Tyrste i Ehusseborg, havde derpaa opdraget Hulda, lært hende mangehaande Tryllekonster, og ægtet hende

i hendes sextende Aar. Sigas var bleven ombragt af sine Naboer, men af Frygt for Gulda havde de tilbuddt hende Forlig, og selv at domme dem imellem; hun havde derpaa stævnet alle Trolde og Tjusser fra de nordre Lande til at møde sig paa Hallmundshoiene ved Totunhiem, efter Aars Frist, og nu havde hun søgt Samfund med den vise Kong Odin, for at faae ham til at affige Dommen. Odin fulgte med til Troldeathinget, og dømte, at Gulda skulde være Dronning over alle Trolde i Nordlandene; de skulde bygge paa Trolledyngge et stort Tempel, hende og Aserne til Ære, og til samme svære Afgift, hun og hendes Døttre skulde forestaae Templet. Da Hildebrand var bleven atten Aar gammel, begav han sig tilligemed sin Fostbroder paa Vikingstog og seirede i mangen Kamp.

Wilhelm hed en Konge, som reglerede over Serkland det store, hans Søn hed Hergeir, hans Datter Herborg. Da Hergeir var 18 Aar, blev anrettet en stor Turnering, hvori han skulde vise sin Manddom; men midt under Hvitiden fortalte man Kongen, at en prægtig klædt Jettinde havde bortført Herborg, og ladede Hergeir sige, at Herborg skulde forblive hos hende, indtil han kom til hendes Bolig, men først skulde han opsøge Hildebrand, forsøge sig med ham i Manddom og allens

Øvelser, og hvis de indgik Staldbroderskab, vilde det gerande Hergeir til Lykke. Hergeir afslagde strax Løfte om at ville opsoge EASTEREN, men udbad sig blot, at hans Ven og Opdrager Arius maatte følge ham, denue begyndte nu at fortælle: men det Øvrige af Fortællingen er borte.

—

Dette Eventyr kiender jeg blot af den, som det synes, tro Oversættelse, hvilken den lærde Kaptein Abrahamson deraf har leveret i det Scandinaviske Literaturselskabs Skrifter for 1805. 1 B. S. 263/334. Den islandske Original findes ikke paa de offentlige Bibliotheker i Kiøbenhavn. Hr. Bibliothecar Rask saae paa sin Reise i Island et Exemplar deraf, hvilket, ligesom Oversættelsen, kun indeholdt et Fragment.

Hvad der synes at give dette Eventyr nogen Bigtighed, er det, der fortælles om Hulda, hvilket kunde ansees for et gammelt Folkesagn. I Snorres Ynglingesaga Kap. 16, 17 forekommer Hulda som en ond Hex (seidkona, völva) der ved Trylleri magede det saaledes, at Kong Vanland dsde, og at der stedse skulde skee Frendemord i Ynglingernes Ær. Hendes Døttre Thorgerde Horgabrud og Drvo ere noksom bekiendte af Hakon Jarls Historie og adskillige Sagaer (Oluf Tryg-

gvesens Saga isl. Udg. 1 D. Kap. 154, 114, 2 D. Kap. 51, Njala Kap. 83, Hørdesaga Kap. 83). I det trettende Aarhundrede var et Eventyr om Hulda bekiendt i Norge, og blev velgiørende for sammes Historie. Torfæus nemlig beretter (hist. Norv. P. 4. p. 341) efter Sturlungasaga, at Magnus Lagebæters Dronning, som havde hørt, at Islænderen Sturle Thordsen kunde godt fortælle, forlangte, da hun 1205 holdtes af Modvind tilbage i Bergen, at høre af ham Eventyret om Jettinden Hulda. Han fortalte dette vidtløftige Eventyr saa godt, at Dronningen indviede sig meget, anbefalede ham til Kongen, og bad, at denne vilde tillade, at Sturle fremsagde for ham et Digt, han havde forfattet over hans Fader Kong Hagen Hagensen, hvilket foranledigede, at Sturle kom i Kongens Undest, og blev udseet til at skrive Hagen Hagensens Historie. Huldas Minde lever endnu blandt Norges Fjelde, hvor Bønderne ansee Hulla eller Huldren for de Underjordisses Dronning, eller en Kone til Bættekongen, hvilken og i nogle Egne kaldes Thusselin, og menes at være lille, men Hulla troes overalt at være en høj gammel Kone, mørk af Farve, der seet paa Ryggen ligner et Trug, og stundom i raat Veir synes at drive hele Diorder af sorte graae Rior og Faar i

Skopene. Dvæg af dette Lyd kaldes derfor og Hulla-Krettur, og ansees for meget godt. Undertiden har man endog troet, at see hendes Boliger; adskillige endnu levende norske Bønder forsikre, at de enkelte Dieblikke have seet Gaarde med veldyrkede Marker, hvor der var intet uden Skov og Krat*) og kalde slige Steder Hullaagaarde. I adskillige Egne hedder det, at Hulla saavel som Thusfelin tage baade Fokk og Fæ til sig, men ved at høre Kirkeklokker-Lyd nødes til at give det tilbage; at de især forbytte udøbte Børn, og lægge deres egne Bantrebninger i Stedet, indtil man ved at vidste Skiftingen tre Torsdags Aftener**) nøder Hulla til at ombytte det igien. Hun er allermeest bekiendt af sin Sang, den saa kaldte Huldre-Slaat, en formentligen underjordisk Musik, eller en hult og sørgelig Lyd man ofte hører paa Biergene. Bonden frygter vel at gaae i Veien for Hullas Hiorde, at det ei skulde skade hans Dvæg; men Sagnet gaar dog, at hvo som kan fæste Staal over hendes Hiorde eller fæste Dyr i Hullaagaarden, derved gjør disse forsvindende Gestalter til Virkeligheder, og sig selv til deres Eier. Saaledes synes den

*) Fata Morgana.

***) Thor var Jetternes Strat, derfor skulde vel just Torsdagen vælges.

mægtige Fættindes Navn fra de ældste Tider at have vedligeholdt sig i Norge *). Ja endog til Sydskand synes hendes Virksomhed at have strakt sig. Uden at ville med den lærde Gråter i Idunna og Hermode for 1816 S. 23 give Taciti Belleda til Bøle Hulda; maae vi dog tilstaae, at hvad der fortælles i Grimms deutsche Sagen S. 6, 12 om die Frau Holla, der lader sin Stemme høre som Klokkelyd fra Dybet, og ofte gjør Bonden godt, har nogen Lighed med de norske Sagn om Hulda.

Dog giver denne Sammenstilling kun et Skin af Rimelighed, der, ved næiere Betragtning, enten forsvinder eller dog bliver saare usikker.

Hulda i Ynglingesaga er en blot Hexekjæling, og en saadan eller hendes Børn pleiede man ingensinde at dyrke som Gudinder. Hadde desuden Hulda været anseet for den berømte Thorgersdes Moder, vilde dette ikke være bleven forbigaaet

*) Disse Efterretninger ere hentede fra Strøms Beskrivelse over Sandmør 1 D. S. 538-59. Wille's Spindebergs Beskrivelse 2 B 419. Hansens Archiv for Skolevæsenet 2 D. S. 360. Wille's Beskrivelse over Sillejord S. 250 og fra mundtlige Beretninger.

i Snorres Edda, som (Damesaga 65) fortæller, at Thorgerda var Kong Holges Datter.

Den Huldesaga, Sturle Thordsen vidste saa godt at fortælle, kende vi intet videre til; kunne da heller ikke sige, om den havde Lighed med den nuværende Saga af dette Navn. Alle de norske Almuesagn om Hulla eller Huldren bevise ikke, ligesaa lidet som de om Thusselin, at en Person af dette Navn havde været dyrket i Oldtiden, thi hul er i et gamle Sprog Dække, Dunkelhed, huldufolk, Underjordiske, Ellefolk, huldukonstir Tryllekunster saa at Hulla kan være bleven en appellativisk Benævnelse paa Ellefolk eller de Underjordiske, ligesom man og i adskillige Egne af Norge synes at tale om flere Hullaer. Saaledes kan maaskee og den tydske Fru Hulla blot skylde Stamordet hüllen sin Tilværelse.

Men om der endog vare gamle Sagn om en Hulla, fulgte deraf endnu ei, at det ovenanførte Eventyr var digtet efter dem. Oversætteren har bemærket, at det ei kan være ældre end Enden af det fiortende Aarhundrede, baade fordi Kompasset nævnes Kap. 25, hvilket dog kunde være en Afskrivers Tilfætning, og fordi der tales med Ilden Agtelse om kronragede Præster Kap. 23, hvortil endnu kunde føies de mange aldeles unordiske Navne, Magia, Cham, Sigas, Nimrod, Arius; For

tællingens indviklede Gang, der er saa afvigende fra den gamle Sagas Tone; Turneringen, der beskrives Kap. 22, 23, og Maaden, hvorpaa Kong Odin indføres, ridende paa Jagt med sine Hoffolk. Der er heller ingen indvortes Grund, som hindrer os fra at antage, at dette Eventyr først er bleven digtet i det syttende eller attende Aarhundrede. Hr. Rask fandt, at Sproget i de første Kapitler viste en affekteret Stræben efter Archaismer, som længere hen tabte sig; og naar nu hertil kommer, at denne Fortælling ikke anføres paa noget af de ældre Sagaregistre, og at den ei var kiendt af Arne Magnæus; bliver det rimeligst, at den først efter hans Tid er bleven digtet, og altsaa slet ikke har mindste Værd i historisk Henseende. Den største Deel af dette Eventyr er bleven oversat i Gråters Idunne og Hermode 1816 No. 1, 26, med nogle Anmærkninger af Udg. S. 22, 24.

1870
The first of the year was a very
successful one for the
company. The sales were
very good and the
profits were high.
The second of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The third of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The fourth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The fifth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The sixth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The seventh of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The eighth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The ninth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.
The tenth of the year was
also a very successful one
for the company. The sales
were very good and the
profits were high.

